

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *föreståndaren för livrustkammaren*, med tillstyrkan av *nordiska museets nämnd*, dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

1. Kanslibiträde i Ae 7.
2. Förste biblioteksassistent i Ae 13 i stället för biblioteksassistent i Ae 11.
3. Hantverkare i Ao 9 i stället för museivakt i Ao 7.

Departementschefen. Jag är inte beredd att förorda andra förändringar beträffande detta anslag än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Dessa beräknar jag till 3 000 kr. För nästa budgetår bör anslaget således uppföras med (309 000 + 3 000 =) 312 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för livrustkammaren, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> . .	134 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	103 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	68 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 800
Summa kr.	312 000

- b) till *Livrustkammaren*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 312 000 kr.

[48] 44. Livrustkammaren: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	33 700	31 946
1961/62 (statsliggaren s. 502)	37 000	
1962/63 (förslag)	39 000	

Föreståndaren för livrustkammaren föreslår, med tillstyrkan av *nordiska museets nämnd*, att delposten till övriga expenser — nu 12 600 kr. — och därmed anslaget i dess helhet höjes med 2 000 kr. Kostnaderna för telefon, städning, tvätt och nattbevakning beräknas automatiskt öka med respektive 300, 300, 500 och 100 kr eller sammanlagt 1 200 kr. I övrigt betingas den föreslagna anslagsförstärkningen av önskemål om ökade medel till metallkonservering (400 kr.) samt katalogiserings- och kontorsmateriel (400 kr.). Dessa önskemål motiveras, förutom med prisstegringar, med att verksamheten intensifierats.

Departementschefen. Jag biträder föreliggande förslag. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med $(37\,000 + 2\,000 =) 39\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Livrustkammaren: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 39 000 kr.

[49] 45. **Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 392 000	1 478 436
1961/62 (statsliggaren s. 503)	1 587 000	
1962/63 (förslag)	1 588 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *vetenskapsakademien*, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, hemställt om följande förstärkningar av museets personalorganisation.

1. Museibiträde i Ae 7 vid evertebratavdelningen
2. Två ritare, en i Ae 13 och en i Ae 12, vid paleozoologiska avdelningen
3. Institutionstekniker i Ae 9 vid mineralogiska avdelningen
4. Kontorist i Ae 9 i stället för kanslibiträde i Ae 7 vid paleozoologiska avdelningen
5. Museitekniker i Ae 11 i stället för i Ae 9 vid botaniska avdelningen
6. Vaktmästare i Ae 9 i stället för i Ae 7.

Departementschefen. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel till en kontorist i Ae 9 i stället för ett kanslibiträde i Ae 7 vid paleozoologiska avdelningen.

I övrigt ifrågasätter jag inga ändringar beträffande förevarande anslag, som därför för nästa budgetår bör uppföras med $(1\,587\,000 + 1\,000 =) 1\,588\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för naturhistoriska riksmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	704 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	24 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	497 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	338 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	24 000

Summa kr. 1 588 000

b) till *Naturhistoriska riksmuseet: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 588 000 kr.

[50] 46. Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	212 200	160 747
1961/62 (statsliggaren s. 504)	198 000	
1962/63 (förslag)	198 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, om oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen. I överensstämmelse med föreliggande förslag bör detta anslag för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 198 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 198 000 kr.

[51] 47. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	211 000	239 732
1961/62 (statsliggaren s. 505)	230 000	
1962/63 (förslag)	250 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *föreståndarkollegiet*, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 29 000 kr. I fråga om den närmare motiveringen för akademiens framställning torde få hänvisas till handlingarna.

Departementschefen. Jag anser mig böra tillstyrka, att detta anslag höjes med 20 000 kr. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (230 000 + 20 000 =) 250 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

[52] 48. Statens etnografiska museum: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	202 100	213 420
1961/62 (statsliggaren s. 505)	226 000	
1962/63 (förslag)	227 000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *vetenskapsakademien*, på förslag av *museiföreståndaren*, dels beräknat medel för automatiska utgiftsökningar, dels framlagt följande förslag.

1. Amanuens i reglerad befordringsgång
2. Expeditionsvakt i Ae 7
3. Rustmästare i Ao 12 i stället för uppsyningsman i Ao 9
4. Ökning med 4 500 kr. av medelsanvisningen till skrivhjälp (nu 4 500 kr.).

Departementschefen. I fråga om detta anslag räknar jag ej med annan ändring än en automatisk utgiftsökning av 1 000 kr. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med (226 000 + 1 000 =) 227 000 kr. Jag hemställer, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens etnografiska museum, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	88 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	90 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	44 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 600
Summa kr.	227 000

b) till *Statens etnografiska museum*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 227 000 kr.

[53] 49. Statens etnografiska museum: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	65 300	64 721
1961/62 (statsliggaren s. 505)	73 000	
1962/63 (förslag)	76 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *museiföreståndaren*, att delposten till övriga expenser och därmed anslaget i dess helhet för nästa budgetår höjes med i runt tal 6 500 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

Övriga expenser (nu 42 350)

a) städning (ökade utgifter på grund av nytt avtal)	+ 1 500
b) magasinlokalerna (rullgardiner)	+ 2 000
c) tillfälliga utställningar (material, belysningsinstallationer m. m.)	+ 2 000
d) yttre renhållning och parkvård	+ 2 000
e) bortfall av engångsanvisning	— 1 000
Summa kr.	+ 6 500

Departementschefen. Anslagsmedlen till städning bör i enlighet med föreliggande förslag uppräknas med 1 500 kr. I fråga om museets delpost till övriga expenser förordar jag, med hänsyn till bl. a. ökat medelsbehov för utställningsverksamheten m. m., en höjning med 2 000 kr. I övrigt ifrågasätter jag ingen annan ändring beträffande nämnda delpost än en minskning med 1 000 kr., motsvarande ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör delposten till övriga expenser och därmed anslaget i dess helhet ökas med ett avrundat belopp av 3 000 kr. För nästa

budgetår bör anslaget således uppföras med $(73\,000 + 3\,000 =) 76\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 76 000 kr.

[54] **50. Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	6 000	5 965
1961/62 (statsliggaren s. 506)	6 000	
1962/63 (förslag)	7 000	

Vetenskapsakademien hemställer, efter förslag av *museiföreståndaren*, att detta reservationsanslag för nästa budgetår höjes med 2 000 kr. till 8 000 kr. Säsom skäl härför framhålles, att det nuvarande anslaget visat sig otillräckligt för att litteratur och bildmaterial samt samlingarna i övrigt skall kunna kompletteras i rimlig omfattning.

Departementschefen. Jag förordar, att detta anslag höjes med 1 000 kr. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(6\,000 + 1\,000 =) 7\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens etnografiska museum: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 7 000 kr.

[55] **51. Medelhavsmuseet**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	128 800	136 221
1961/62 (statsliggaren s. 506)	141 000	
1962/63 (förslag)	140 000	

Från detta förslagsanslag bestrides utgifterna för såväl avlöningar som omkostnader för medelhavsmuseet enligt en av riksdagen godkänd stat.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har, efter förslag av *museiföreståndaren*, för nästa budgetår räknat med, förutom automatiska utgiftsförändringar, följande förstärkningar av den nuvarande medelsanvisningen.

1. Vaktmästare i Ae 7 och samtidigt indragning av ett för vaktmästargöromål beräknat belopp av 1 000 kr.	+ 11 444
2. Museibiträde i Ae 7	+ 12 444
3. Avdelningsföreståndare i Ae 23 i stället för i Ae 21	+ 1 498
4. Övriga expenser (nu 13 800)	
a) konservering	+ 1 200
b) skrivmateriel, telefon, transporter m. m.	+ 1 400
c) museiguider	+ 800
d) bokinköp	+ 4 000
Summa kr.	+ 32 786

Såsom skäl för förslaget om en tjänst som vaktmästare i Ae 7 framhålles huvudsakligen följande.

För vaktmästargöromål disponerar museet endast ett belopp av 1 000 kr. En vaktmästartjänst synes vara ett primärt behov vid en museiinstitution, där manuella och enklare tekniska arbeten samt budskickning, bl. a. mellan museets båda avdelningar vid Storgatan respektive Järntorget i Stockholm, är dagligen förekommande. Det kan ej anses som god hushållning, att vetenskapligt högt kvalificerade tjänstemän hänvisas till att personligen utföra sådana arbeten. Den äskade arbetskraften avses även för biträde med det mycket omfattande konserveringsarbetet.

Det under delposten till övriga expenser för museiguider beräknade beloppet av 800 kr. motiveras med behovet av kvalificerade ledare för museielektioner för skolklasser.

Akademien har vidare, efter förslag av museiföreståndaren, hemställt om ett särskilt reservationsanslag av 10 000 kr. för ökande av museets samlingar.

Departementschefen. En viss förstärkning av den vid museet tillgängliga arbetskraften för vaktmästargöromål synes mig erforderlig. Jag förordar därför, att museets anslagsmedel för detta ändamål höjes till 3 000 kr. För visningar och annan pedagogisk verksamhet beräknar jag i överensstämmelse med föreliggande förslag 800 kr. under delposten till övriga expenser. Jag föreslår vidare, att under förevarande anslag anvisas 2 000 kr. till ökande av museets samlingar. Sistnämnda belopp bör uppföras under en särskild anslagspost. I övrigt räknar jag ej med annan ändring beträffande detta anslag än en automatisk utgiftsminskning av 5 800 kr.

Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (141 000 — 1 000 =) 140 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande stat för medelhavsmuseet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Stat

Avlöningar

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal ...	90 500	
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	26 800	
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 900	119 200

Omkostnader

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	200	
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	18 600	
3. Ökande av samlingarna	2 000	20 800

Summa kr. 140 000

- b) till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kr.

[56] 52. Bidrag till nordiska museet

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	588 600	630 900
1961/62 (statsliggaren s. 507)	655 000	
1962/63 (förslag)	656 000	

Nordiska museets nämnd anholder, att anslaget för nästa budgetår höjes med 142 300 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän (nu 518 600)	+ 133 000
2. Bidrag till undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition (nu 88 200)	+ 1 300
3. Bidrag till undervisnings- och forskningsverksamhet vid museets institut för folklivsforskning (nu 48 200)	+ 8 000
Summa kr.	+ 142 300

Bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän. Sedan budgetåret 1929/30 har såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag till museets tjänstemän gällt bl.a., att såväl de i museets tjänst anställda tjänstemän, vilka tillhör den grupp av befattningshavare, som uppehåller museets verksamhet såsom museiinstitution, som ock den vaktmästar- och eldarpersonal, vilken tjänstgör i museibyggnaden, av museet avlönas efter samma grunder, som gäller för motsvarande tjänstemän vid de statliga museerna (jfr statsliggaren s. 507).

Omfattningen av statens ekonomiska stöd åt museet bestämmes alltjämt, i överensstämmelse med ett principiellt uttalande av 1929 års riksdag, efter årligen återkommande prövning av vad som i betraktande av museets allmänna ekonomiska läge och föreliggande behov kan anses skäligt och för staten med tanke på övriga anslagskrav lämpligt eller möjligt att presteras. I och med detta uttalande avvisade nämnda riksdag ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag, att staten skulle förplikta sig att ekonomiskt svara för en viss bestämd del av museets organisation.

På förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1946: 311 anvisade riksdagen medel på tilläggsstat för budgetåret 1946/47 till bl. a. nordiska museet för bestridande av de merkostnader, som förorsakats museet genom den år 1946 av statsmakterna beslutade provisoriska regleringen av statstjänstemännens löner. Därvid framhölls bl. a., att nordiska museet jämte övriga av framställningen berörda institutioner av statsmakterna ålagts att till sina befattningshavare utbetala samma löneförmåner, som tillkommer statstjänstemän med motsvarande arbetsuppgifter och att den beslutade löneregleringen sålunda automatiskt blivit gällande för dessa institutioner.

Vid avvägningen av bidraget till nordiska museets tjänstemän har fr. o. m. budgetåret 1946/47 hänsyn tagits till sådana automatiska utgiftsökningar, som föranletts av beslut om höjning av statstjänstemännens lönenivå.

Museinämnden anmäler i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att medels-

behovet under förevarande anslagspost i enlighet med hittillsvarande normer bör uppräknas med 100 kr. på grund av inträffade löneklassförändringar. Här-
efter meddelar nämnden, att museets driftkostnader under de senaste åren allt
kraftigare ökats. Lagen om allmän tjänstepensionering kan, framhåller näm-
nden vidare, förutses lägga allt större ekonomiska bördor på institutionen. Med
hänsyn härtill har nämnden funnit sig böra föreslå en avsevärd höjning av statens
bidrag till museitjänstemännens avlöningar. Till ytterligare stöd härför anför
nämnden huvudsakligen följande.

Det anslag till museets tjänstemän, som anvisades av 1929 års riksdag, var
ända fram till år 1946 praktiskt taget oförändrat. Trots under efterkrigstiden
gång efter annan verkställd uppräkning av anslaget har den under perioden
1930—45 uppkomna eftersläpningen aldrig inhämtats. Till belysning härav
kan nämnas, att statsbidraget år 1930 helt täckte lönekostnaderna för 39 befatt-
ningshavare, medan ifrågavarande anslagspost år 1960 endast täckte avlöningar
åt 22 tjänstemän. Museet har med andra ord nödgats att i allt större utsträck-
ning med egna medel täcka lönekostnaderna för de vetenskapliga och administra-
tiva krafter, som är behövliga för den museala verksamheten. Samtidigt har per-
sonalbehovet på grund av museets betydligt vidgade verksamhet väsentligt ökat.

Enligt nämndens förslag skall staten helt svara för lönerna åt de tjänstemän,
som motsvarar nyssnämnda 39 befattningshavare samt därutöver för avlöningar
åt ytterligare 9 tjänstemän. Den vid bifall härtill erforderliga höjningen av an-
slagsposten uppskattas till i runt tal 399 000 kr. Nämnden anser, att höjningen
bör genomföras successivt under en treårsperiod. För nästa budgetår bör anslags-
posten sålunda enligt nämndens förslag ökas med 133 000 kr.

I ärendet har utlåtanden avgivits av riksrevisionsverket och statskontoret.

Riksrevisionsverket förordar, att nordiska museet liksom hittills erhåller kom-
pensation för automatiska utgiftsstegringar.

Statskontoret — som inhämtat uppgifter angående inkomst- och utgiftsut-
vecklingen vid nordiska museet och Skansen — anför bl. a. följande.

Något omedelbart behov av uppräkning av anslagsposten synes ej föreligga.
Å andra sidan synes en allmän översyn av museets ekonomiska ställning och
verksamhetsformer böra företagas. Härför talar följande omständigheter. Det
årliga överskottet har varit ringa i förhållande till omslutningen. Det förefaller
inte osannolikt, att ytterligare höjning av Skansens entréavgifter kan medföra
stagnation eller nedgång i inkomstutvecklingen. Det har på Skansen genom
lotterimedel gjorts betydande kostnadsfria investeringar av sådan art, som kan
förmodas ha gynnsamt påverkat intäkterna. Grunderna för statens stöd till
museet har icke omprövats sedan år 1929.

Bidrag till undersökningar rörande äldre svensk folk-
kultur och folktradition. Det ökade medelsbehovet under föreva-
rande anslagspost betingas av löneklassförändringar för den personal, som av-
lönas med medel från denna post.

Bidrag till undervisnings- och forskningsverksamhet
vid museets institut för folklivsforskning. Enligt gällande
föreskrifter ankommer det på museets nämnd att i samråd med vederbörande

vid universitetet i Stockholm meddela erforderliga bestämmelser angående dispositionen av denna anslagspost (se statsliggaren s. 507).

Museinämnden framhåller, att förevarande anslagspost på grund av inträffade lönestegringar visat sig ej helt täcka kostnaderna för löner och arvoden åt institutets personal. Institutets omkostnader bäres därför, anför nämnden, av museet i väsentligt högre grad än vad som avsågs, när institutet inrättades. Den begärda höjningen avser att möjliggöra, att kostnaderna för avlöningar och arvoden helt skall kunna bestridas från anslagsposten och att därutöver under posten skall kunna inrymmas ett belopp av ca 4 500 kr. till expenser.

Departementschefen. Med hänsyn till vad statskontoret anført vill jag överväga frågan om en översyn av museets ekonomiska ställning och verksamhetsformer. För nästa budgetår räknar jag ej med andra förändringar beträffande förevarande anslag än sådana som beror av automatiska utgiftsökningar. Dessa beräknar jag till ett avrundat belopp av 1 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med $(655\,000 + 1\,000 =) 656\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nordiska museet* för budgetåret 1962/63
anvisa ett anslag av 656 000 kr.

[57] 53. Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	88 400	88 400
1961/62 (statsliggaren s. 507)	93 000	
1962/63 (förslag)	95 000	

Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med i runt tal 2 800 kr. Höjningen motiveras med ökade utgifter för pensionering av personalen vid museet.

Departementschefen. Med anledning av föreningens förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 000 kr. till $(93\,000 + 2\,000 =) 95\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kulturhistoriska museet i Lund* för bud-
getåret 1962/63 anvisa ett anslag av 95 000 kr.

[58] 54. Bidrag till vissa museer m. m.

Under riksstatens åttonde huvudtitel har under en följd av år uppförts särskilda anslag till bidrag till verksamheten vid musikhistoriska museet, Drottningholms teatermuseum, stiftelsen Thielska galleriet och stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem. Dessa anslag är nu uppförda med respektive 47 000, 43 000, 10 000 och 15 000 kr. (statsliggaren s. 508). Dessutom har för innevarande bud-

getår till bidrag till Varbergs museum anvisats ett anslag av 25 000 kr. (statsliggaren s. 508).

Musikaliska akademien hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår om ett bidrag av statsmedel med 48 800 kr. till musikhistoriska museet. Av det nuvarande bidragsanslaget beräknas — i avrundade belopp — åtgå för lönekostnader 21 300 kr. och för omkostnader 25 700 kr. Den för nästa budgetår begärda medelsanvisningen avser endast bidrag till museets omkostnader. Akademien räknar nämligen med att kostnaderna för avlöningar till museets personal fr. o. m. nästa budgetår skall överflyttas till avlöningsanslaget för musikaliska akademien med musikhögskolan. Akademiens förslag innebär alltså en ökad medelsanvisning till museets omkostnader med $(48\,800 - 25\,700 =) 23\,100$ kr. Det ökade medelsbehovet föranledes av att museets lokaler utvidgats väsentligt. Härjämte har akademien i särskild skrivelse begärt en medelsanvisning av 110 500 kr. för inredning och utrustning av museets nya lokaler.

Nämnden för Drottningholms teatermuseum hemställer, att det till museet utgående bidraget höjes med 7 000 kr. till 50 000 kr. Ett bidrag av denna storlek är enligt nämnden ett minimum för att täcka åtminstone de kostnader, vilka nästa budgetår beräknas uppkomma för löner och avgifter till den allmänna tilläggspensioneringen. Av den begärda höjningen avser 4 000 kr. ökade utgifter för löner, medan återstoden hänför sig till kostnader för pensionsavgifter. *Riksmarskalksämbetet* tillstyrker för sin del, att museets bidrag med hänsyn till utgiftsökningar för löner och pensionsavgifter höjes med 3 000 kr. till 46 000 kr.

Styrelserna för stiftelsen Thielska galleriet, stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem samt Varbergs museum anhåller var och en för sitt vidkommande om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Svenskt visarkivs styrelse anhåller för nästa budgetår om ett bidrag av statsmedel med 75 000 kr. till arkivets verksamhet. Styrelsen anför därvid bl. a. följande.

Genom den sedan åtskilliga århundraden i Sverige bedrivna insamlingen och utforskningen av folklig musik har ett stort och värdefullt material kunnat tillvaratagas. Tyvärr har detta material blivit bevarat på ett så splittrat sätt, att ett vetenskapligt eller praktiskt-kulturellt utnyttjande av detsamma endast i mycket ringa utsträckning kunnat äga rum. Genom folkmusikkommissionens arbete och dess utgivning av det stora verket »Svenska låtar» har en viktig grund lagts för den rent instrumentala musikens vidkommande. Däremot har det musikvetenskapligt värdefulla vismaterialet inte alls på motsvarande sätt gjorts tillgängligt för forskningen. I manuskript av skilda slag föreligger omkring 70 000 visor från olika perioder. I skillingtryck kan man beräkna att finna omkring 100 000 belägg. Dessa handskrifter, uppteckningar och tryck är utspridda på ett trettiotal bibliotek, arkiv och museer i Sverige och Finland. En vetenskaplig undersökning av en viss visa eller vistyp blir därför ett ytterst tidsödande och dyrbart företag.

För att i någon mån tillgodose även den vokala delen av folkmusiken och framför allt skapa ett centralt arkiv för folkviseforskning och tillvaratagande av folkets visor från äldre och nyare tid på svenskt språk, stiftades år 1951 svenskt visarkiv i Stockholm av representanter för landsmåls- och folkminnesarkivet i

Uppsala, nordiska museet, musikaliska akademien och andra intresserade institutioner. Den folkliga instrumentala musiken beaktas visserligen i dess verksamhet och ett nära samarbete med folkmusikkommissionen äger rum. Arkivets huvuduppgift ligger emellertid på visorna och den vokala folkmusiken.

Under de tio år som visarkivet varit i verksamhet har ett mycket omfattande arbete utförts. I ett register har sålunda samtliga visor i handskrifter och skillingtryck förtecknats efter textens begynnelserad. Kronologiska och topografiska register har utarbetats. Ett realregister är under arbete. Kortregistren omfattar för närvarande tillsammans närmare 300 000 kort. Vissa viktigare äldre vishandskrifter har fotostaterats i sin helhet och katalogiserats. I mikrofilmformat skick finns för närvarande vid visarkivet drygt 50 000 uppskrifter, till största delen finlandssvenska uppteckningar försedda med melodier. Sedan år 1960 bedrivs ett systematiskt arbete med mikrofilmning av samtliga balladuppskrifter i rikssvenska arkiv. Av äldre traditionella vistyper såsom de medeltida balladerna, de ålderdomliga skämtvisorna, vallvisorna etc. finns nu de flesta versioner och varianter i kopior på arkivet. Institutionens boksamling omfattar ca 1 600 volymer och kan anses som en mycket god början till ett för sitt ämnesområde fullt representativt bibliotek.

Under de sista fem åren har svenskt visarkiv icke endast blivit ett centrum för vetenskaplig folklivsforskning utan jämväl tagits i anspråk för akademisk undervisning. Vid universitetet i Stockholm har sålunda i nära anknytning till visarkivet inrättats en institution för visforskning, som förfogar över en assistentbefattning. På visarkivet har hållits eller planeras seminarieövningar i litteraturhistoria, musikkforskning, nordiska språk samt nordisk folklivsforskning vid universitetet i Stockholm. Studiegrupper från Uppsala universitet besöker regelbundet arkivet.

Vid sin beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår utgår styrelsen ifrån att de lokaler jämte viss utrustning, som arkivet för närvarande kostnadsfritt disponerar, tills vidare skall stå till arkivets förfogande på samma villkor. Den begärda medelsanvisningen avses sålunda för att bestrida kostnaderna för arvodet och ersättningar åt arkivets personal och tillfälligt anställda vetenskapliga medarbetare samt expenser.

Departementschefen. Jag vill till en början förorda, att medel för samtliga under förevarande punkt berörda ändamål anvisas under ett gemensamt anslag, benämnt Bidrag till vissa museer m. m. För vart och ett av dessa ändamål bör under anslaget uppföras en särskild anslagspost.

I fråga om musikhistoriska museet vill jag först nämna, att jag anser mig inte kunna biträda musikaliska akademiens förslag om överflyttning av kostnader för avlöningar till museets personal till avlöningsanslaget för musikaliska akademien med musikhögskolan. Dessa kostnader bör alltså liksom hittills bestridas från museets bidrag av statsmedel. På grund av utvidgade lokalutrymmen har museets medelsbehov till expenser väsentligt stegrats. Jag förordar därför, att den nuvarande medelsanvisningen till museet höjes med 20 000 kr. till 67 000 kr.

Frågan om anvisande av medel till inredning och utrustning av musikhistoriska museets lokaler torde få prövas i samband med motsvarande spörsmål beträffande musikaliska akademien med musikhögskolan.

Riksmarskalksämhetets förslag om en ökning av medelsanvisningen till Drottningholms teatermuseum med 3 000 kr. till 46 000 kr. biträder jag.

Anslagsmedlen till stiftelsen Thielska galleriet, stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem samt Varbergs museum bör i överensstämmelse med föreliggande förslag uppföras med oförändrade belopp, nämligen respektive 10 000, 15 000 och 25 000 kr.

Svenskt visarkiv har under det senaste decenniet samlat och förtecknat ett omfattande och från vetenskaplig synpunkt värdefullt material inom den vokala folkmusikens område. Arkivet har härigenom utvecklats till att bli ett centralt arkiv för folkviseforskningen inom landet. Det har också under senare år kommit att spela en allt viktigare roll i universitetsundervisningen. Jag finner det motiverat att arkivet nu erhåller ett visst ekonomiskt stöd från statens sida. För nästa budgetår föreslår jag en medelsanvisning av 10 000 kr. till arkivets verksamhet.

Vid bifall till vad jag föreslagit bör det förordade anslaget uppföras med (67 000 + 46 000 + 10 000 + 15 000 + 25 000 + 10 000 =) 173 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa museer m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 173 000 kr.

[59] 55. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker

Detta reservationsanslag disponeras för innevarande budgetår på följande sätt.

1. Bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon	80 000
2. Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker	
i övrigt	70 000
	Summa kr. 150 000

Den av 1957 års riksdag beslutade omläggningen av bidragsgivningen till vetenskapliga tidskrifter och arbeten på de teologiska och humanistiska samt medicinska och odontologiska områdena har i enlighet med ett av Kungl. Maj:t i 1958 års statsverksproposition framlagt förslag utsträckts till att avse även sådana samhälls- och rättsvetenskapliga publikationer, till vilkas utgivande bidrag t. o. m. budgetåret 1957/58 utgått från förevarande anslagspost. Den nu med 70 000 kr. uppförda anslagsposten 2 står till Kungl. Maj:ts förfogande för bidrag till sådan publiceringsverksamhet, som ej kan hänföras till nyss angivna områden.

Musikaliska akademien hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår om en särskild medelsanvisning av 20 000 kr. till Svenska samfundet för musikkforskning som bidrag till utgivande av en serie äldre svenska musikverk, *Monumenta musicae svecicae*.

Departementschefen. Frågan om statens kostnader för utgivande av Svenskt biografiskt lexikon avser jag att behandla under nästföljande punkt.

Under förevarande anslag torde i fortsättningen endast böra anvisas medel att av Kungl. Maj:t utdelas som understöd för den publiceringsverksamhet, för vilken anslagsposten 2 nu är avsedd. Med hänsyn till de stegrade tryckningskostnaderna torde emellertid den nuvarande medelstilldelningen för ändamålet böra uppräknas med 3 000 kr. Någon särskild medelsanvisning till utgivande av Monumenta musicae svecicae är jag däremot inte beredd att tillstyrka.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit torde detta anslag för nästa budgetår böra uppföras med $(150\,000 - 80\,000 + 3\,000 =) 73\,000$ kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 73 000 kr.

[60] 56. Personhistorisk forskning och publiceringsverksamhet

Som framgått av min anmälan under nästföregående punkt av reservationsanslaget Understöd till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker har för innevarande budgetår under nämnda anslag upptagits en med 80 000 kr. uppförd anslagspost till bidrag till utgivande av Svenskt biografiskt lexikon.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 april 1958 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning och avgiva förslag i fråga om fortsatt statligt stöd åt den personhistoriska forskning och publiceringsverksamhet, som för närvarande representeras av Svenskt biografiskt lexikon. De sakkunniga, som antagit benämningen 1958 års utredning angående Svenskt biografiskt lexikon, har den 20 maj 1960 överlämnat ett betänkande i ämnet. I betänkandet framlägges förslag till riktlinjer för fortsatt utgivning av Svenskt biografiskt lexikon med den riktpunkten att verket slutföres inom en tid av ca 30 år. Under den angivna förutsättningen finner utredningen en fortsatt verksamhet fordra en förstärkning av personalen vid redaktionen för lexikonet samt av redaktionens resurser i övrigt. Utredningen föreslår en successiv utbyggnad av redaktionen under en treårsperiod. Vid full utbyggnad i enlighet med utredningens förslag beräknas de årliga kostnaderna för utgivningen av lexikonet till i runt tal 260 000 kr.

Över betänkandet har utlåtanden avgivits av ett betydande antal myndigheter och organisationer.

Beredningen av frågan om medelsanvisningen för nästa budgetår till det ändamål det här gäller är ännu inte avslutad. I avbidan på särskild proposition i ämnet torde i riksstatsförslaget under ett särskilt förslagsanslag, benämnt Personhistorisk forskning och publiceringsverksamhet, böra uppföras ett preliminärt

beräknat belopp av 182 000 kr., vilket i jämförelse med motsvarande belopp för innevarande budgetår innebär en höjning med 102 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Personhistorisk forskning och publiceringsverksamhet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 182 000 kr.

[61] **57. Bidrag till nämnden för svensk språkvård**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	20 000	20 000
1961/62 (statsliggaren s. 509)	20 000	
1962/63 (förslag)	20 000	

Nämnden hemställer, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 11 600 kr. Såsom skäl härför åberopas främst ökade utgifter för avlöning och pensionering av nämndens personal.

Departementschefen. Jag anser mig icke böra tillstyrka någon höjning av detta anslag. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 20 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till nämnden för svensk språkvård* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 20 000 kr.

c) Frivilligt folkbildningsarbete, ungdomsverksamhet m. m.

[62] 58. Bidrag till folkbibliotek

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 174 700	6 941 114
1960/61	7 455 800	7 227 886
1961/62 (statsliggaren s. 510)	7 236 000	
1962/63 (förslag)	7 667 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 758 100 kr. i enlighet med följande sammanställning.

1. Automatisk ökning av medelsbehovet på grund av ökade lokala bidrag till folkbibliotek	+ 200 000
2. Höjning av bidraget till svenska sjömansbiblioteket från högst 70 000 till högst 115 000 kr.	+ 45 000
3. Höjning av centralbiblioteksbidraget från 30 000 till 50 000 kr. för varje bibliotek	+ 370 000
4. Upprättande av lånecentral vid Malmö stadsbibliotek	+ 40 000
5. Höjning av bidraget till vandringsbiblioteksverksamhet m. m. vid landsbiblioteken (nu 52 000)	+ 80 000
6. Ökade traktamentskostnader vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek	+ 1 500
7. Höjning av bidraget till tidskriften Biblioteksbladet (nu 5 500)	+ 9 500
8. Ökade traktamentskostnader vid bibliotekskurser	+ 3 800
9. Ökat bidrag till Sigtunastiftelsens bibliotek (nu 6 500)	+ 3 300
10. Ökat bidrag till seriekommittén (nu 5 000)	+ 5 000
Summa ökning kr.	758 100

Av överstyrelsens motivering för olika anslagsökningar inhämtas bl. a. följande.

3. Överstyrelsen har de båda senaste åren föreslagit, att det särskilda centralbiblioteksbidraget, som nu utgör 30 000 kr. för år och bibliotek, skulle höjas till högst 50 000 kr. För 20 centralbibliotek skulle höjningen uppgå till sammanlagt högst ($20 \times 20\,000 =$) 400 000 kr. Då centralbiblioteksbidraget i de minsta länen icke synes böra utgå med sitt högsta belopp, har överstyrelsen beräknat ökningen i förhållande till det belopp, som anvisats för budgetåren 1959/61, till 370 000 kr.

På grundval av inhämtade uppgifter har överstyrelsen låtit sammanställa utgifter och inkomster avseende centralbiblioteksverksamheten för samtliga centralbibliotek. Sammanställningen visar, att medelkostnaden per bibliotek enligt 1961 års stater uppgår till ca 99 000 kr. Häri ingår lokalkostnader, som emellertid icke kunnat uppgivas för fem av biblioteken. Beräknas i stället medeltalet av varje utgiftspost för sig och förutsättes, att bokbussverksamhet bedrivs vid samtliga centralbibliotek, erhålles med frånräknande av lokalkostnaderna, en medelkostnad av ca 97 000 kr. Av detta belopp bestrides för närvarande 34 000

kr. eller 35 % av staten, 37 000 kr. eller 38 % av landstingen och 4 000 kr. eller 4 % på annat sätt. Det återstående beloppet av 22 000 kr. eller 23 % jämte lokalkostnader faller på vederbörande städer.

Utgår man från de verkliga utgifterna för år 1960 blir medelkostnaden per bibliotek ca 93 000 kr. Om medeltalet av varje utgiftspost beräknas för sig och bokbussverksamhet förutsättes vid varje centralbibliotek, blir medelkostnaden med frånräknande av lokalkostnaderna ca 92 000 kr. Av detta belopp beräknas staten och landstingen vardera bestrida 34 000 kr. eller 37 %, medan 6 000 kr. eller 6,5 % bestrides av andra medel. Återstoden eller 18 000 kr. (19,5 %) jämte lokalkostnader, blir under dessa förutsättningar städernas andel.

De lämnade uppgifterna visar enligt överstyrelsens mening, att kostnaderna för centralbiblioteksverksamheten å ena sidan kommit att åvila landstingen i en omfattning, som från början icke varit avsedd, och å andra sidan kommit att belasta centralbiblioteksstäderna med avsevärda utgifter för en verksamhet, som i princip gäller länet. Den kommitté med representanter för Svenska stadsförbundet, Svenska folkbibliotekari föreningen och skolöverstyrelsen, som föregående år framlade ett betänkande angående organisation och arbetsmetoder vid kommunala bibliotek (Organisation och arbetsmetoder vid kommunala bibliotek, Stockholm 1960), har i ett särskilt avsnitt behandlat frågan om centralbiblioteksverksamhetens finansiering. Kommittén rekommenderar, att en omprövning av grunderna för statsbidragen till centralbiblioteksverksamheten snarast kommer till stånd.

Då överstyrelsen på nytt föreslår, att det särskilda centralbiblioteksbidraget höjes till 50 000 kr., vill överstyrelsen starkt understryka frågans vikt. Det skulle lända landets bokförsörjning till påtaglig skada, om den tvekan, som man på kommunalt håll hyser inför de stigande utgifterna, skulle leda till en begränsning av centralbiblioteksverksamheten.

4. Folkbibliotekssakkunniga föreslog (SOU 1949: 28), att medel skulle anvisas för inrättande av s. k. lånecentraler med uppgift att komplettera central- och landsbibliotekens verksamhet. De skulle vart och ett inom sitt område tillhandahålla forskare och andra sådan litteratur, som vederbörande central- och landsbibliotek icke för närvarande kan anses ha anledning att inköpa och som icke är av den speciella natur, att endast de vetenskapliga biblioteken bör anskaffa den. Uppgiften skulle vara dubbel: genom lånecentralerna skulle bokförsörjningen förbättras samtidigt som en viss avlastning av de vetenskapliga bibliotekens interurbana låneverksamhet skulle kunna ske.

Överstyrelsen hemställde föregående år om medel för upprättande av en första lånecentral vid Malmö stadsbibliotek. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1958/59 förordade överstyrelsen vissa riktlinjer för lånecentralverksamhet vid Malmö stadsbibliotek. Verksamhetsområdet syntes böra omfatta Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län. Lånecentralen borde i princip tillhandahålla all slags litteratur, även sådan som enligt lånebestämmelserna för de vetenskapliga biblioteken är undantagen från utlåning. Kostnaderna beräknades till 60 000 kr.

Överstyrelsens förslag biträdades icke av departementschefen. Frågan bringades motionsvägen inför riksdagen (I: 118 och II: 145), varvid statsutskottet uttalade, att det fann tanken på genomförande av en lånecentralorganisation för landet i sin helhet värd beaktande. Utskottet fann skäl tala för att Malmö stadsbibliotek, som sedan 1955 bedrivit försöksverksamhet på detta område, tillerkändes statsbidrag för denna verksamhet i större utsträckning än vad hittills kunnat ske.

Utskottet var emellertid icke berett att tillstyrka bifall till motionerna men förväntade, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på spørgsmålet.

Överstyrelsen upprepar nu sitt förslag om inrättande av en lånecentral vid Malmö stadsbibliotek. Som framgår av det nyss anförda, har biblioteket sedan 1955 bedrivit försöksverksamhet på området och för ändamålet erhållit bidrag om 20 000 kr. ur de medel, som anvisats som tilläggsbidrag till centralbibliotek, för vilka centralbiblioteksverksamheten på grund av geografiska förhållanden eller liknande orsaker medfört särskilt betungande kostnader eller som bedriver mer omfattande utlåning utanför det egna länet. Enligt meddelande från biblioteket har emellertid biblioteksstyrelsen av ekonomiska skäl sett sig nödsakad att upphöra med försöksverksamheten räknat från den 1 juli 1961. Åtgärden måste betecknas som ytterst beklaglig, inte minst i betraktande av de stegrade krav, som i dag ställas på bibliotekens bokresurser. Mot bakgrunden av den vidtagna åtgärden blir en lösning av lånecentralfrågan särskilt angelägen.

Som framgår av det föregående erhåller biblioteket för närvarande tilläggsbidrag om 20 000 kr. för sin verksamhet som lånecentral. I övrigt utgår tilläggsbidragen i huvudsak till centralbiblioteken i de norrländska länen. I betraktande av de mycket stora kostnader, som centralbiblioteksverksamheten i dessa län medför, har överstyrelsen icke funnit det möjligt att öka bidraget till Malmö stadsbibliotek genom en omfördelning inom ramen för de för tilläggsbidrag anvisade medlen. För att möjliggöra det föreslagna bidraget om 60 000 kr. till Malmö stadsbibliotek bör alltså delposten Centralbibliotek höjas med ytterligare 40 000 kr. I samband härmed bör postens benämning ändras till Centralbibliotek och lånecentraler.

Departementschefen. Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anfört rörande centralbiblioteksbidraget, anser jag mig böra förorda, att det högsta belopp, som kan utgå till varje bibliotek för centralbiblioteksverksamhet, höjes från 30 000 kr. till 40 000 kr. Medelsbehovet för höjningen beräknar jag till 185 000 kr.

Under en följd av år har Malmö stadsbibliotek vid sidan om centralbiblioteksverksamheten för Malmöhus län försöksvis bedrivit verksamhet som lånecentral, varigenom även låntagare inom andra delar av landet kunnat tillhandahållas sådan speciallitteratur, som centralbiblioteken i allmänhet inte har tillgång till eller förfogar över i otillräcklig omfattning. Förutom förbättrad låneservice har lånecentralverksamheten inneburit en avlastning för de vetenskapliga biblioteken, vars möjligheter att tillgodose önskemål från folkbibliotekens låntagare är synnerligen begränsade.

Denna lånecentralverksamhet har understötts av statsmedel på sådant sätt, att av de medel, som överstyrelsen disponerat för tilläggsbidrag till centralbibliotek, ett belopp av 20 000 kr. årligen utgått till Malmö stadsbibliotek. Statsbidraget har emellertid varit otillräckligt i förhållande till kostnaderna och biblioteksstyrelsen har därför av ekonomiska skäl ansett att lånecentralverksamheten icke kan fortsätta. Verksamheten har nedlagts med utgången av budgetåret 1960/61.

Då erfarenheterna av lånecentralen i Malmö är mycket goda, är det angeläget, att verksamheten fortsättes. Jag anser mig därför böra tillstyrka skolöverstyrelsens förslag om förbättrade statsbidragsmöjligheter. Anslagsposten Centralbiblio-

tek torde av denna anledning böra höjas med 40 000 kr., varigenom stadsbiblioteket i Malmö med hänsyn tagen även till det belopp, som tidigare utgått ur posten, kan tilldelas ett sammanlagt bidrag av 60 000 kr. för lånecentralverksamheten.

I övrigt är jag inte beredd att förorda andra förändringar under detta anslag än sådana som är av automatisk natur. Med hänsyn till vad skolöverstyrelsen föreslagit under punkterna 1, 6 och 8 kan de automatiska utgiftsökningarna beräknas till sammanlagt 206 000 kr. Anslaget torde således böra uppföras med (7 236 000 + 431 000 =) 7 667 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 7 667 000 kr.

[63] **59. Bidrag till föreläsningsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	955 000	859 307
1960/61	955 000	766 612
1961/62 (statsliggaren s. 512)	885 000	
1962/63 (förslag)	885 000	

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår i fråga om föreläsningsverksamheten ett sammanförande av det obetecknade anslaget till Bidrag till föreläsningsverksamhet å 885 000 kr. och förslagsanslaget till Resekostnadsersättning åt föreläsare å 300 000 kr. Överstyrelsen föreslår vidare, att anslaget betecknas såsom förslagsanslag samt att vissa förändringar av bidragskonstruktionen göres. Anslaget föreslås höjt i förhållande till nuvarande medelsanvisning med 551 500 kr. och höjningen fördelas på anslagsposter enligt följande sammanställning.

1. Bidrag till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet (nu 355 000)	+ 65 000
2. Bidrag till studieförbundens föreläsningsverksamhet (nu 320 000)	— 110 000
3. Bidrag till folkbildningsförbundens kursverksamhet (nu 130 000)	+ 20 000
4. Bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet (nu 30 000)	+ 16 500
5. Bidrag till föreläsnings- och folkbildningsförbundens administrationskostnader (nu 50 000)	+ 35 000
6. Bidrag till föreläsares rese- och traktamentskostnader (nu 300 000)	+ 515 000
7. Bidrag till resekostnadsersättning åt inspektor för föreläsnings- och folkbildningsförbund (ny anslagspost)	+ 10 000
Summa ökning kr.	551 500

För anordnande av föreläsningar utgår för närvarande statsbidrag till centralbyråer, föreläsningsförbund, lokala föreläsningsanstalter, studieförbund och mili-

tärförband. För de i längre folkbildningskurser och ämneskurser ingående föreläsningarna utgår bidrag till folkbildningsförbund. I vissa fall utgår endast bidrag till täckande av arvodeskostnader, medan i andra fall bidrag dessutom erhålles för såväl rese- som traktamentskostnader.

Skolöverstyrelsen upprepar sina i samband med anslagsäskandena senast för innevarande budgetår framställda förslag till förenkling och förenhetligande av statsbidragsbestämmelserna. Överstyrelsens förslag under anslagsposterna 1—3 samt 5 och 6 överensstämmer såväl i fråga om bidragsgrunderna som kostnadsberäkningen med det förslag, som i detalj redovisades vid anmälan av förevarande anslag i 1958 års statsverksproposition (s. 688 f.). Beträffande anslagsposten 4 Bidrag till föreläsningsverksamhet inom försvarsväsendet anför *chefen för försvarsstaben*, att erfarenheterna bestyrker behovet av den höjning av anslagsposten, som överstyrelsen föreslagit i föregående års petita, bl. a. som stöd för undervisningen i samhällslära för de värnpliktiga. *Skolöverstyrelsen* föreslår, att bidrag utgår till högst 900 föreläsningar per år, varav högst 300 enkelföreläsningar, samt beräknar ett belopp av 46 500 kr. under denna anslagspost.

Departementschefen. Inledningsvis vill jag här anmäla, att 1960 års folkbildningsutredning den 31 augusti 1961 avgivit betänkande angående folkbildningsarbete och ungdomsverksamhet (SOU 1961:44). Remissbehandlingen av betänkandet har i huvudsak avslutats under november månad.

De i betänkandet framlagda förslagen har i många av remissvaren blivit föremål för stark kritik. Ett stort antal kompletterande yrkanden och önskemål rörande verksamhetens framtida utformning har framlagts. I synnerhet gäller detta de avsnitt av betänkandet, som berör studiecirkelverksamheten och den egentliga ungdomsverksamheten. Myndigheter och sammanslutningar, som närmast beröres av förslagen i sistnämnda del, har ganska allmänt ifrågasatt, om inte en förnyad utredning måste företagas.

Med hänsyn till de starka invändningar som gjorts mot utredningens förslag, anser jag det inte möjligt att lägga dessa till grund för en proposition i ämnet, förrän de blivit föremål för ingående överväganden och överarbetningar. Detta kan icke medhinnas inom sådan tid att dessa spörsmål kan behandlas vid 1962 års riksdag. Vad särskilt gäller det statliga stödet till ungdomsverksamheten torde en särskild utredning böra tillsättas med uppdrag att allsidigt överväga de därmed sammanhängande problemen.

I äskandena under förevarande anslag har skolöverstyrelsen ånyo framlagt förslag om förenklade och enhetliga regler för bidragsgivningen. Med hänsyn till vad jag nyss anfört är jag inte nu beredd att uppta dessa förslag till prövning. Medel för resekostnadsersättning och — såvitt gäller föreläsare vid truppförbanden — traktamente bör liksom hittills beräknas under ett särskilt såsom förslagsanslag betecknat anslag. Vidare bör bidrag till s. k. cirkelföreläsningar alltså jämt utgå av de anslagsmedel som anvisas under posten 2.

Medelsåtgången för statsbidrag till föreläsningsverksamhet har under senare

är varit sjunkande och det tillgängliga anslaget har inte helt utnyttjats. En av orsakerna till detta förhållande kan vara, att de bidragsbelopp som kan utgå enligt gällande bestämmelser, är för låga i förhållande till kostnaderna för att i tillräcklig grad stimulera till anordnande av kvalitativt högtstående föreläsningar. För att vinna närmare erfarenheter av de ekonomiska faktorernas betydelse för föreläsningsverksamheten skulle det, i avvaktan på ett ställningstagande till förslagen i föreliggande utredning, vara värdefullt att i enlighet med ett av skolöverstyrelsen tidigare framlagt förslag på försök anordna föreläsningar, som stöddes av ett större statsbidrag än vad nuvarande bestämmelser möjliggör. Detta försök bör efter medgivande av Kungl. Maj:t kunna anordnas inom ramen av den anvisade anslagsposten till föreläsningsförbundens föreläsningsverksamhet, i den mån posten icke tages helt i anspråk för bidrag till den reguljära föreläsningsverksamheten.

Förevarande anslag bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 885 000 kr.

[64] **60. Resekostnadsersättning åt föreläsare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	300 000	301 602
1960/61	325 000	282 121
1961/62 (statsliggaren s. 513)	300 000	
1962/63 (förslag)	300 000	

Med hänsyn till vad jag vid anmälan av närmast föregående anslag anför, torde medel till här ifrågavarande ändamål liksom hittills böra upptagas under ett särskilt förslagsanslag. Anslaget bör uppföras med ett oförändrat belopp av 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resekostnadsersättning åt föreläsare* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr.

[65] **61. Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	204 000	204 000
1960/61	204 000	204 000
1961/62 (statsliggaren s. 513)	223 000	
1962/63 (förslag)	223 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 37 000 kr. Av höjningen motiveras 15 000 kr. med de ökningar i utgifter för löner och pensionsavgifter, som centralbyråerna fått vidkännas, sedan nuvarande bidrag fastställdes. Höjningen i övrigt, 22 000 kr., föranledes av att överstyrelsen föreslår, att bidraget för varje bildningskonsulent ökas från 8 000 till 10 000 kr.

Departementschefen. Jag förordar, att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp, och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till föreläsningsförmedling och konsulentverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 223 000 kr.

[66] **62. Bidrag till studieförbund**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 345 000	2 345 000
1960/61	2 545 000	2 545 000
1961/62 (statsliggaren s. 514)	2 745 000	
1962/63 (förslag)	2 945 000	

Av anslaget må sammanlagt högst 20 000 kr. beviljas på landsbygden verk samma studieförbund såsom särskilda bidrag för bildningspropaganda på landsbygden. Återstoden skall användas för bidrag till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Skolöverstyrelsen föreslår att detta anslag höjes med 2 115 000 kr. Højningen avser bidraget till studieförbunden för organisations- och administrationskostnader.

Av överstyrelsens framställning framgår bl. a. följande.

Den ständiga ökningen av studiecirkelverksamheten medför ofrånkomligen höjda kostnader för studieförbunden. På många håll har verksamheten nu nått en sådan omfattning, att man ej längre enbart kan lita till frivilliga krafter. Arvodesavlönad personal måste anställas. Antalet instruktörer på distrikts- och lokalplanet måste ökas, för att en effektiv och fortlöpande kontroll av verksamheten skall vara möjlig. Självfallet måste detta anses vara av stort intresse för det allmänna, eftersom det innebär större garantier för att anvisade medel utnyttjas på bästa sätt.

Den påtagliga strävan mot kvalitetsförbättring, som kommit till synes under senare år, kräver också den ständigt ökade insatser från studieförbundens sida. Det studiematerial i form av brevkurser och kursböcker, som studieförbunden utger för studiecirklar, har på senare tid rönt ett visst intresse även från det allmänna skolväsendets sida.

Flertalet studiecirkelledare saknar ännu pedagogisk utbildning. En strävan mot kvalitetshöjning måste således i stor utsträckning bli en fråga om ökad handledarutbildning. En sådan aktion hämmas nu av brist på medel till veckoslutskurser och studieledarveckor.

Den av studieförbunden planerade centrala verksamheten under budgetåret 1962/63 beräknas dra en kostnad av omkring 12 milj. kr. För denna söker förbunden statsbidrag med 50 %, dvs. omkring 6 milj. kr. Som jämförelse kan erinras om att den centrala statsbidragsberättigade verksamheten budgetåret 1960/61 kostade 9 719 000 kr., och att statsbidraget för detta ändamål uppgick till 2 525 000 kr. Av dessa siffror från budgetåret 1960/61 kan också utläsas, att blott 26 % av kostnaderna täcktes med statsbidrag. Ett fasthållande vid nuvarande anslagsbelopp skulle medföra, att den statliga andelen procentuellt sett ytterligare minskar.

Departementschefen. Den fortgående ökningen av studieförbundens arbetsuppgifter bör enligt min uppfattning föranleda en höjning av detta anslag med 200 000 kr. för att bereda studieförbunden ökade möjligheter för intensifierad handledarutbildning och andra åtgärder, som är ägnade att verka kvalitetshöjande i det lokalt bedrivna studiecirkelarbetet. Anslaget torde således böra uppföras med (2 745 000 + 200 000 =) 2 945 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studieförbund* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 2 945 000 kr.

[67] **63. Bidrag till studiecirkelverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 000 000	11 936 952
1960/61	11 000 000	12 240 388
1961/62 (statsliggaren s. 514)	13 500 000	
1962/63 (förslag)	14 800 000	

Enligt kungörelsen 1947:508 (med senare ändringar) utgår statsbidrag till studiecirkelverksamhet för närvarande enligt följande grunder, nämligen för *allmän studiecirkel* med högst hälften av kostnaden för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 7 kr. 50 öre för studietimme, och för *ungdomscirkel* med högst tre fjärdedelar av kostnaden för handledararvode och studiemateriel, dock med högst 11 kr. för studietimme. Alltsedan budgetåret 1952/53 har statsbidraget dessutom varit begränsat till sammanlagt högst 300 kr. för studiecirkel och budgetår. Som villkor för statsbidrag gäller — om skolöverstyrelsen ej medger undantag — att studietiden skall utgöra minst tjugo studietimmar fördelade på minst tio sammankomster och att antalet deltagare i varje sammankomst skall utgöra minst fem.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 1 350 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Höjning föranledd av verksamhetens ökade omfattning	1 300 000
2. Överflyttning av kostnaderna för s. k. studiecirkelföreläsningar från anslaget Bidrag till föreläsningsverksamhet	50 000
Summa ökning kr.	1 350 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bl. a. följande.

I petita för 1961/62 anfördes att studiecirkelverksamheten under tioårsperioden 1950/51 — 1959/60 trefaldigades till sin omfattning till omkring 71 000 studiecirkelar. 1960/61 ökades antalet studiecirkelar med omkring 730. Denna i jämförelse med föregående år relativt blygsamma ökning tyder på en viss stabilisering i verksamhetens tillväxt. Några säkra grunder för bedömningen av den fortsatta utvecklingen av studiecirkelverksamheten föreligger icke. Med ledning av nuvarande medelsförbrukning och tendenserna på detta område under en följd av år uppskattar överstyrelsen den erforderliga anslagshöjningen till 1 300 000 kr.

Departementschefen. Såsom framgått vid min anmälan av anslaget till bidrag till föreläsningsverksamhet, bör medel till de s. k. cirkelföreläsningarna även i fortsättningen utgå från nämnda anslag. Förevarande anslag torde för nästa budgetår böra uppräknas i enlighet med skolöverstyrelsens förslag i vad avser kostnadsökningar på grund av verksamhetens ökade omfattning och sålunda uppföras med $(13\,500\,000 + 1\,300\,000 =) 14\,800\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 14 800 000 kr.

[68] **64. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	226 000	233 635
1960/61	227 000	235 963
1961/62 (statsliggaren s. 514)	229 000	
1962/63 (förslag)	229 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av anslaget med 134 000 kr. i enlighet med följande sammanställning, vari tillika anges medelsanvisningen under de olika delposterna innevarande budgetår.

	Anslag 1961/62	Av översty- relsen förordad höjning
1. Bidrag till Arbetarnas bildningsförbund för bildningsverksamhet bland sjömän	40 000	20 000
2. Bidrag till Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse för bildningsverksamhet bland sjömän	5 000	—
3. Bidrag till Svenska fiskarens studieförbund för bildningsverksamhet bland fiskare	7 500	7 500
4. Bidrag till kursverksamhet bland samerna	5 000	—
5. Bidrag till anordnande av universitetscirkel	50 000	36 000
6. Bidrag till utgivande av tidskrifter	27 000	—
7. Bidrag till Musikfrämjandet	15 000	5 000
8. Bidrag till kurs- och konferensverksamhet	24 500	10 500
9. Stöd åt försöksverksamhet och undersökningar inom det folkliga bildningsarbetet	10 000	40 000
10. Bidrag till folkbildningsorganisationerna för anordnande av allmän sexualhygienisk upplysningsverksamhet	45 000	15 000

Summa ökning kr. 134 000

Departementschefen. I avvaktan på den närmare prövning av statens stöd åt folkbildningsarbetet i dess helhet, som jag berört under anslaget Bidrag till föreläsningsverksamhet, är jag inte beredd att nu förorda några ändringar i

bidragsgivningen till speciella folkbildningsåtgärder. Förevarande anslag bör uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 229 000 kr.

[69] **65. Bidrag till verksamheten vid hemgårdar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	200 000	200 000
1960/61	300 000	300 000
1961/62 (statsliggaren s. 515)	300 000	
1962/63 (förslag)	300 000	

Av detta anslag skall till riksförbundet Sveriges hemgårdar utgå ett belopp av 36 000 kr. såsom bidrag till bestridande av förbundets administrationskostnader under budgetåret.

Riksförbundet Sveriges ungdoms- och hemgårdar anhåller, att anslaget till verksamheten vid hemgårdar för budgetåret 1962/63 höjes till 410 000 kr.

Riksförbundet anför, att det vid en beräkning av hemgårdarnas omedelbara behov framgått, att gårdarna för att bedriva sin verksamhet i önskvärd omfattning under budgetåret 1962/63 skulle behöva statsbidrag med 890 400 kr. Riksförbundet framhåller, att gårdarnas ekonomi är mycket pressad på grund av olika kostnadsökningar.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 75 000 kr.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag kan jag inte förorda utan anser att det bör uppföras med oförändrat belopp, 300 000 kr., varav högst 36 000 kr. må användas till bestridande av riksförbundet Sveriges hemgårdars administrationskostnader.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till verksamheten vid hemgårdar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 300 000 kr.

[70] **66. Utbildning av ungdomsledare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	953 000	906 715
1960/61	1 353 000	1 247 080
1961/62 (statsliggaren s. 515)	1 500 000	
1962/63 (förslag)	1 700 000	

Ur anslaget utgår bidrag till anordnande av regionala och centrala kurser för ungdomsledare enligt bestämmelserna i kungörelsen 1954:575. Av anslaget må skolöverstyrelsen disponera dels ett belopp av högst 18 000 kr. för viss kursverksamhet för ungdomsledare, dels ett belopp av högst 50 000 kr. för anordnande

av en längre försökskurs för ungdomsledare. Överstyrelsen äger därjämte att medge, att bidrag utgår till kostnaderna för ett begränsat antal specialkurser för lokalt verksamma ungdomsledare.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 200 000 kr. Av detta belopp har 400 000 kr. beräknats för en höjning från 10 till 15 kr. av det per deltagare och kursdag utgående bidraget till regionala och centrala kurser. Ett belopp av likaledes 400 000 kr. föreslår överstyrelsen utgå i bidrag till en på olika fritidssysselsättningar specialinriktad ledarutbildning enligt grunder, som närmare redovisades vid anmälan av förevarande anslag i 1961 års statsverksproposition (s. 91 f.). Slutligen föreslår överstyrelsen, att ytterligare 400 000 kr. anslås för anordnande av ett ökat antal regionala och centrala kurser för ungdomsledare.

Rörande sistnämnda förslag anför överstyrelsen bl. a. följande.

För budgetåret 1962/63 har 51 ungdomssammanslutningar anmält ett bidragsbehov av 3 323 545 kr. för ungdomsledarutbildning. Överstyrelsen har vid prövning av äskandena funnit organisationernas bedömning av medelsbehovet för kursverksamheten vara realistisk. Sammanslutningarna skulle kraftigt såväl kvalitativt som kvantitativt förmå utveckla sin ledarskolning, om de begärda medlen ställdes till deras förfogande. Med hänsyn till meddelade sparsamhetsdirektiv finner emellertid överstyrelsen det inte vara möjligt att tillmötesgå organisationernas framförda önskemål.

Genom bidragsgivningen till regionala och centrala kurser har den grundläggande utbildningen av ledare, verksamma på lokal-, krets- och distriktsplanen, kvalitativt och kvantitativt kunnat intensifieras. För den planmässiga utvecklingen av denna ledarskolning anser överstyrelsen, att anslaget nu bör höjas med 400 000 kr. Den föreslagna höjningen skulle med hänsyn tagen till den föreslagna ändringen av bidraget per kursdag möjliggöra en drygt tjugoprocentig ökning av den grundläggande ledarskolningen.

Det torde i detta sammanhang böra anmälas, att 1960 års ungdomsupplysningsutredning i ett den 23 maj 1961 framlagt betänkande (stencilerat) bland övriga åtgärder för en intensifierad upplysningsverksamhet bland ungdom även föreslagit, att ett särskilt statsanslag skulle utgå till ungdomsorganisationerna för att öka dessa organisationers resurser för den avsedda upplysningsverksamheten. Kostnaderna för bidragsgivningen har av utredningen beräknats till 1 250 000 kr.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden även upptagit ett särskilt förslagsanslag med 2 350 000 kr. för bidrag till ungdomsorganisationernas administrationskostnader.

Departementschefen. Under anslaget Bidrag till föreläsningsverksamhet har jag framhållit, att jag inte anser det möjligt att för riksdagen framlägga förslag rörande ungdomsverksamheten på grundval av folkbildningsutredningens betänkande samt att en speciell utredning avseende de problem, som sammanhänger med ungdomsverksamheten, torde böra tillsättas. Då enligt min mening inte heller 1960 års ungdomsupplysningsutrednings förslag om särskilt anslag till ungdomsorganisationerna för ungdomsupplysning kan utgöra underlag för propo-

sition till riksdagen torde en ny utredning vid sitt arbete böra beakta även de med detta förslag sammanhängande frågorna. Beträffande vissa andra förslag av ungdomsupplysningsutredningen får jag erinra om vad chefen för socialdepartementet tidigare denna dag anfört under femte huvudtiteln punkt 40.

I avvaktan på ett fortsatt utredningsarbete torde det statliga stödet till ungdomsverksamheten ej böra mera väsentligt förändras. Jag kan därför inte tillstyrka överstyrelsens förslag om höjt bidrag per deltagare i regionala och centrala kurser eller om särskilda medel för specialinriktad ungdomsledarutbildning. Överstyrelsens förslag om särskilt anslag för bidrag till ungdomsorganisationernas administrationskostnader är av sådan räckvidd, att ett ställningstagande därtill fordrar en ingående prövning i sammanhang med en översyn av hela stödet till ungdomsverksamheten.

Med hänsyn till det av överstyrelsen visade behovet av regionala och centrala kurser för ungdomsledarutbildning anser jag mig emellertid böra förorda en uppräknig för nästa budgetår av förevarande anslag med 200 000 kr.

I samma utsträckning som för innevarande budgetår bör överstyrelsen efter eget bedömande få av anslaget disponera medel för anordnande av kurser för ungdomsledare. Överstyrelsen bör vidare bemyndigas att även för budgetåret 1962/63 medgiva, att bidrag må utgå till kostnaderna för ett begränsat antal specialkurser för lokalt verksamma ungdomsledare.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(1\,500\,000 + 200\,000 =) 1\,700\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av ungdomsledare* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.

[71] 67. Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 000 000	4 241 203
1960/61	3 400 000	4 967 887
1961/62 (statsliggaren s. 516)	5 400 000	
1962/63 (förslag)	5 900 000	

Enligt kungörelsen 1954: 575 utgår statsbidrag för anordnande av fritidsgrupp dels med högst hälften av kostnaderna för handledning och materiel, dock högst med 4 kr. 50 öre per medlem, dels ock med 2 kr. per medlem för lokalkostnad och därmed jämförlig utgift. Gruppen skall bestå av lägst fem, högst tjugufem medlemmar och dess verksamhet skall omfatta minst tjugo timmar, fördelade på minst tio sammankomster. Statsbidraget utgår till studieförbund eller kommun, som åtagit sig att vara huvudman för fritidsverksamheten.

Utvecklingen av antalet grupper och deltagare under budgetåren 1956/61 framgår av följande sammanställning.

	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Fritidsgrupper	31 789	47 926	44 041	53 105	62 159
Deltagarantal	489 196	745 591	579 235	863 970	1 003 928

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 340 000 kr. i enlighet med följande sammanställning.

1. Höjning av bidraget för bestridande av kostnad för lokal och därmed jämförlig utgift från 2 till 4 kr. per deltagare	1 440 000
2. Sänkning av minimiåldern för deltagare i fritidsgrupp från 12 till 10 år	300 000
3. Medel för pedagogisk försöksverksamhet och för undersökningar rörande fritidsgruppsverksamheten	100 000
4. Automatisk höjning på grund av ökat deltagarantal	500 000
Summa ökning kr.	2 340 000

Departementschefen. Med hänvisning till vad jag anfört under närmast föregående anslagspunkt bör förevarande anslag endast uppräknas med belopp, som kan anses motsvara den automatiska uppgången av medelsbehovet vid oförändrade bidragsgrunder. Jag beräknar i enlighet med skolöverstyrelsens förslag denna höjning till 500 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med (5 400 000 + 500 000 =) 5 900 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 900 000 kr.

[72] **68. Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	574 000	476 936
1960/61	674 500	564 183
1961/62 (statsliggaren s. 516)	771 000	
1962/63 (förslag)	771 000	

Till avlöning av instruktör inom ungdomsorganisationerna utgår statsbidrag med belopp motsvarande tre fjärdedelar av instruktörens årslön, dock högst 12 000 kr. för helt budgetår. Därjämte utgår bidrag till resekostnadsersättning och traktamente åt instruktören med högst 22 kr. för arbetsdag, dock högst 4 400 kr. för helt budgetår. Antalet instruktörsbidrag är för närvarande 47.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 769 200 kr. i enlighet med vad som framgår av följande sammanställning.

1. Höjning av ungdomsinstruktörsbidragets maximibelopp från 12 000 till 15 000 kr.	141 000
2. Höjning av maximibidraget till instruktörs rese- och traktamentskostnader från 4 400 till 5 000 kr.	28 200
3. Ytterligare 29 instruktörsbidrag	580 000
4. Ytterligare kostnader för fyra instruktörsbidrag, som föreslås utgå med hela årslönen och tilldelas Sveriges ungdomsorganisationers landsråd samt tre skolungdomsföreningar	20 000
Summa ökning kr.	769 200

Departementschefen. Beträffande den föreslagna höjningen av maximibeloppen för bidrag till instruktörer vill jag erinra om att ifrågavarande belopp undergått en avsevärd höjning fr. o. m. innevarande budgetår. Någon ytterligare höjning är jag därför inte nu beredd att tillstyrka. Övriga av överstyrelsen framförda förslag är av den natur, att de synes böra ytterligare övervägas innan de kan bli föremål för ställningstagande. Förevarande anslag bör således för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 771 000 kr.

[73] 69. Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	860 000	860 000
1960/61	860 000	860 000
1961/62 (statsliggaren s. 516)	897 000	
1962/63 (förslag)	970 000	

Det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till centralförbundet är uppdelat på två anslagsposter; av dessa avser den ena å 500 000 kr. bidrag till förbundets verksamhet och den andra å 397 000 kr. bidrag till förbundets organisationskostnader. Den förra anslagsposten har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Centralförbundet anhåller om höjning av bidraget till verksamheten med 100 000 kr. till 600 000 kr. och om ett bidrag till organisationskostnader med 445 000 kr., vilket innebär en höjning av innevarande års anslag med 48 000 kr. Sammanlagt anhåller alltså förbundet om ett bidrag med 1 045 000 kr.

Av förbundets framställning inhämtas bl. a. följande.

Höjningen av verksamhetsbidraget, vilket varit oförändrat sedan budgetåret 1958/59, hänför sig till viss del till föreläsningsverksamheten, vilken under senare år måst inskränkas av brist på medel. Föreläsningens arvoden i annan föreläsningsverksamhet har höjts och även centralförbundet har därigenom nödgats höja sina arvoden. Förbundet anser det angeläget att föreläsningsverksamheten återfår sin tidigare omfattning. En allt större roll inom nykterhetsupplysningen har filmen och bildbandet kommit att spela. Förbundet planerar ett utvidgat inköp av filmkopior, huvudsakligen för distribution genom länsombuden samt inspelning av en film om nykterhetsvården och dess problem.

Förbundet planerar vidare en utvidgad kurs- och konferensverksamhet i syfte att söka nå kretsar, som tidigare icke varit direkt engagerade i upplysningsarbetet på alkoholfrågans område. Därvid anser förbundet det angeläget att söka nå personer i nyckelställning, vilka i sin tur har möjlighet att påverka andra. Utgifterna ökar dessutom automatiskt genom stigande inackorderings- och arvodeskostnader.

Vad organisationskostnaderna beträffar beror utgiftsstegringen på ökade löne-

kostnader för dels generella lönehöjningar i anslutning till motsvarande regleringar av statstjänstemännens löner, dels automatiska löneklassuppflyttningar. Vidare hemställer centralförbundet om medel till utökning av sin expeditiönspersonal. Förbundet är i trängande behov av en särskilt kvalificerad tjänsteman för organisationsuppgifter. Sedan 1954 har verksamheten vuxit alltmer. Under de senaste åren har förbundet endast med stora svårigheter kunnat klara de förelagda arbetsuppgifterna och har nu kommit i ett läge, då en del angelägna arbetsuppgifter måste uppskjutas på grund av otillräcklig personaltillgång. Bland sådana insatser som måste anses önskvärda och som livligt efterfrågas, är en upplysningsbroschyr för ungdom, en kortfattad, aktuell skrift för skolorna, en ny serie undervisningsplanscher, undervisningsmateriel för körskolorna, ljudband för skolornas undervisning och komplettering av materieleet för den militära yrkesundervisningen.

Skolöverstyrelsen framhåller i anslutning till centralförbundets framställning i huvudsak följande.

Överstyrelsen vill erinra om, att reglerna för statens stöd åt centralförbundet för nykterhetsundervisning fastställdes 1954 i samband med de nya principerna för nykterhetslagstiftningen. På grund av penningvärdets försämring är bidraget till förbundets verksamhet nu reellt lägre än när den nuvarande organisationsformen infördes. Bidraget uppgick 1954 till 470 000 kr., vilket med hänsyn till penningvärdet nu skulle motsvara ca 590 000 kr. Behovet av en systematisk verksamhet på centralförbundets område är emellertid nu i ännu högre grad påkallad än man kunde förutse 1954.

Överstyrelsen kan vitsorda de ökade kostnaderna för föreläsningsverksamheten och vill särskilt framhålla betydelsen av att förbundet får tillräckliga resurser för att framställa film, bildband, planscher och annan undervisningsmateriel för skolbruk. Det finns ett stort behov av sådan undervisningsmateriel och förbundets planer i detta hänseende synes utgöra ett minimum i förhållande till detta behov. Överstyrelsen vill även understryka vikten av de kurser och pedagogdagar för lärare inom olika skolformer, som centralförbundet anordnar. Förbundets bidragsäskande är enligt överstyrelsens mening snarast i underkant i förhållande till behovet.

I fråga om organisationskostnaderna anser överstyrelsen, att de av förbundet beräknade personalkostnaderna är rimliga och nödvändiga för att motverka en nedskärning av förbundets verksamhet. Överstyrelsen tillstyrker, att medel beviljas till utökning av förbundets personal med en organisationssekreterare och ett kontorsbiträde. I dagens läge är det synnerligen angeläget, att väsentliga uppgifter på nykterhetsupplysningens område inte måste skjutas på framtiden på grund av otillräckliga personella resurser.

Förbundet beräknar det ökade medelsbehovet avseende organisationskostnads-posten till 48 000 kr. Härav beräknas 31 000 kr. åtgå till utökningen av personalen med två befattningshavare, 7 500 kr. till kostnaderna för generella lönehöjningar och automatiska löneklassuppflyttningar samt 9 500 kr. till ökade organisationskostnader i övrigt, bl. a. höjda pensionsavgifter.

Departementschefen. En viss förstärkning av statens bidrag till centralförbundet synes motiverad i syfte att vidmakthålla och förbättra dess arbetsmöjligheter. Jag förordar en ökning med 50 000 kr. till förbundets verksamhet och med 23 000 kr. till organisationskostnaderna. Anslaget som helhet torde således bära

uppföras med (897 000 + 73 000 =) 970 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 970 000 kr.

[74] **70. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 454 100	1 379 873
1960/61	1 554 000	1 470 244
1961/62 (statsliggaren s. 517)	1 707 000	
1962/63 (förslag)	1 873 000	
Detta reservationsanslag är nu fördelat på följande poster.		
1. <i>Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.</i>		500 000
2. <i>Speciella bidrag:</i>		
A. Samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet ..	90 000	
B. Nykterhetsfrämjande verksamhet för barn och ungdom	350 000	
C. Upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser och för hemmen	145 000	
D. Publiceringsverksamhet i alkoholfrågan	75 000	
E. Upplysningsverksamhet bland speciella befolkningsskategorier	90 000	750 000
3. <i>Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan</i>		422 000
<i>Anm. Härav må utgå såsom bidrag till:</i>		
a) Avlöning	312 000	
b) Resekostnadsersättning och traktamente	110 000	
4. <i>Bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkoholismens bekämpande</i>		9 000
5. <i>Till Kungl. Maj:ts disposition</i>		25 000
6. <i>Till skolöverstyrelsens disposition för samordning av instruktörsverksamheten</i>		1 000
		Summa kr. 1 707 000

Var och en av anslagsposterna har karaktär av särskilt reservationsanslag.

Grundbidrag utgår nu dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Antalet instruktörsbidrag uppgår till 25. Till avlöning åt instruktör utgår bidrag med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av instruktörens årslön, dock högst 12 000 kr. för helt budgetår; till Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbund utgår emellertid bidrag, motsvarande vederbörande instruktörs hela årslön, dock att bidrag till vartdera

förbundet ej får överstiga 16 000 kr. för helt budgetår. Bidraget till resekostnadsersättning och traktamente åt instruktör uppgår till högst 4 400 kr. för helt budgetår.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en ökning av anslaget med 536 500 kr. enligt följande sammanställning.

1. Ökning av grundbidraget	+ 100 000
2. Ökning av de speciella bidragen	+ 250 000
3. Höjning av bidragsunderlaget för 24 instruktörer från högst 16 000 till högst 20 000 kr.	+ 74 000
4. Höjning av bidraget för instruktören hos Sveriges lärares nykterhetsförbund (nu högst 16 000 kr.)	+ 14 000
5. Höjning av maximibidraget till instruktörernas rese- och traktamentskostnader från högst 4 400 kr. till högst 5 000 kr. för varje instruktör	+ 15 000
6. Bidrag för ytterligare fyra instruktörer	+ 80 000
7. Ökning av bidraget till internationella byrån i Lausanne	+ 3 000
8. Ökning av bidraget till samordning av instruktörsverksamheten	+ 500
Summa ökning kr.	536 500

Som allmän bakgrund till behovet av anslagshöjningen framhåller skolöverstyrelsen bl. a. följande.

Överstyrelsen har i sina petita för innevarande och föregående budgetår erinrat om att alkoholmissbruket starkt tilltagit efter den 1 oktober 1955 och att en stor del av missbruksökningen fallit på ungdomen. Överstyrelsen har därvid framhållit att den anser det sannolikt, att olägenheterna härav skall bestå avsevärd tid framåt, bl. a. genom att ett ökat antal ungdomar löper risk att tillägna sig alkoholvanor, som kan bli ödesdigra för framtiden. I denna situation har överstyrelsen ansett det vara ett angeläget samhällsintresse, att den förebyggande upplysnings- och föreningsverksamheten intensifieras. De förslag till ökade medelsanvisningar, som överstyrelsen framfört för innevarande och förutvarande budgetår, har emellertid endast delvis lett till positiva beslut av statsmakterna.

Överstyrelsen är av den meningen, att skälen för ökade bidrag till upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande i dagens läge är mer aktuella än någonsin. Av en översikt över antalet fylleriförseelser i olika åldrar, som utarbetats av kontrollstyrelsen framgår, att antalet avdömda fylleriförseelser per 1 000 invånare i hela riket ökat med 177 % i åldersgruppen 15—17 år sedan 1954 och att denna ökning visar tecken till att fortsätta. Ur siffermaterialet citeras följande uppgifter rörande antalet avdömda fylleriförseelser.

Ålder	Antal fylleriförseelser per 1 000 invånare år			
	1954	1956	1959	1960
15—17 år	3,0	6,3	7,1	8,3
18—20 år	12,0	22,9	21,1	23,2
21—24 år	13,9	23,9	19,4	19,8
25 år och däröver	7,3	15,7	12,6	12,0

Den nedgång i konsumtionen av spritdrycker, som kunnat konstateras efter prishöjningarna i november 1956 och i februari 1958, har således inte åtföljts av en motsvarande minskning av missbruket. Endast en svag och något osäker tendens till minskning kan urskiljas beträffande åldrarna över 21 år, men missbruket befinner sig fortfarande högt över nivån före 1955. Nykterhetsrörelsen och andra ungdomsfostrande organisationer har ökat sin aktivitet under de senaste åren, men med hänsyn till ungdomskullarnas storlek och den allvarliga utveckling som alkoholmissbruket bland ungdomen synes ta, är verksamhetens omfattning långt ifrån tillräcklig. Ett kraftigt ekonomiskt stöd från statens sida synes vara en väsentlig förutsättning för att den i nuvarande läge nödvändiga intensifieringen av det förebyggande nykterhetsarbetet skall äga rum.

Av överstyrelsens motiveringar för olika detaljförslag framgår bl. a. följande.

2. Anslagsposten till *speciella bidrag* utgår för innevarande budgetår med 750 000 kr. Den utgick budgetåret 1954/55 med 825 000 kr., åren 1955/57 med 525 000 kr. och 1957/60 med 650 000 kr.

Nykterhetsorganisationerna har inkommit med preliminära ansökningar om bidrag för budgetåret 1962/63 med ca 1 700 000 kr. Det bör emellertid observeras, att bidragen inte är begränsade till nykterhetssällskapen utan också utnyttjas av politiska ungdomsorganisationer, kvinnoorganisationer, länkorganisationer, försvarsstabens upplysningsavdelning m. fl. Efterfrågan på dessa bidrag är alltså betydligt större än vad som framgår av nykterhetsrörelsens anslagsaskanden. Under de hittills förflutna åren, sedan denna bidragsform tillkom år 1954, har tillgången inte något år ens tillnärmelsevis motsvarat efterfrågan, detta trots att de bidragssökande organisationerna i regel själva måst tillskjuta minst lika stora belopp som statsbidragen. Ofta har organisationernas egna bidrag varit avsevärt större än statsbidragen.

Såsom överstyrelsen inledningsvis framhållit, är det för närvarande ytterst angeläget, att det förebyggande nykterhetsarbetet intensifieras. Härvidlag synes den utåtriktade verksamhet, som bedrivs med stöd av de speciella bidragen, i första hand böra understödjas. Överstyrelsen föreslår därför en höjning av anslagsposten från 750 000 kr. till 1 000 000 kr.

6. Organisationerna har begärt en betydande höjning av *antalet instruktörer*. 1954 till 1956 var antalet 22 men ökades 1957 till 25. Organisationerna begär nu bidrag till ytterligare ett femtontal instruktörer. I en gemensam skrivelse framhåller nykterhetsrörelsens samarbetsorgan, att organisationerna nu har ett femtiotal heltidsanställda instruktörer utöver de 25, för vilka statsbidrag erhålles. Kostnaderna för dessa instruktörer uppgår till omkring 900 000 kr. per år.

Överstyrelsen föreslår, att statsbidrag i fortsättningen utgår till ett ökat antal instruktörer, men kan inte nu tillstyrka en så stor ökning, som de enskilda organisationerna föreslår. De heltidsanställda instruktörer, som åsyftas i den omnämnda skrivelsen, har icke alltid den kompetens, som erfordras för att överstyrelsen skulle kunna godkänna dem som statsunderstödda instruktörer. Detta förhållande skulle givetvis förändras, därest de bättre anställningsvillkor, som instruktörsbidragen möjliggör, kunde utsträckas till ett större antal instruktörer. Överstyrelsen har sökt bilda sig en mening om vilka nya instruktörsposter, som för närvarande får anses mest angelägna. En viss utgångspunkt synes man beträffande de egentliga nykterhetsorganisationerna kunna ha i antalet lokalavdelningar per instruktör. Detta antal synes i något högre grad än medlemsantalet böra vara avgörande vid bedömningen av behovet av instruktörer. I fråga om de organisationer som kan komma i fråga synes en rimlig utjämning ske, om

Godtemplarorden får sex (ökning med två), Nationaltemplarorden tre (ökning med en) och Sveriges blåbandsförbund två (ökning med en). Därigenom skulle antalet lokalavdelningar per instruktör bli respektive 282 (nu 423), 242 (nu 363) och 303 (nu 607).

Motorförarnas helnykterhetsförbund har nu tre instruktörer och har begärt ökning med två till fem. Enligt den här tillämpade principen för bedömning av behovet skulle förbundet inte erhålla någon ytterligare instruktör, men med hänsyn till den starka medlemsökningen och behovet av skolning på det viktiga område, som förbundet bevakar, anser överstyrelsen, att förbundet bör tilldelas ytterligare en statsunderstödd instruktör och alltså få fyra sådana.

De kristna samfundens nykterhetsrörelse har begärt ökning av antalet instruktörer med två från nuvarande fyra till sex. Organisationen framhåller, att den arbetar inom de olika kristna samfunden, vilka annars inte skulle ägna så stort intresse åt alkoholfrågan, och menar att effekten av instruktörernas arbete därigenom blir förhållandevis stor. Överstyrelsen anser, att antalet bör ökas med en till fem.

Slutligen har centralförbundet begärt, att ytterligare två instruktörsposter skulle inrättas för arbete bland andra organisationer än nykterhetsorganisationer. För närvarande finns två sådana, båda knutna till centralförbundet och placerade hos respektive Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund och Svenska scoutförbundet. Önskemål har framställts om liknande instruktörstjänster inom flera andra organisationer. Det bör framhållas, att instruktörerna av detta slag uteslutande sysslar med upplysningsverksamhet i alkoholfrågan inom respektive politiska och andra organisationer. Erfarenheterna har visat, att man på ett effektivt sätt kunnat föra ut nykterhetsupplysningen till allt vidare kretsar och denna verksamhetsform bör enligt överstyrelsens mening på allt sätt understödjas och utbyggas. Överstyrelsen anser därför, att statsbidrag bör få utgå till ytterligare två instruktörer av detta slag.

Sammanlagt skulle ökningen av antalet instruktörer enligt förslaget uppgå till åtta mot av organisationerna begärda femton. Av dem skulle två tilldelas Godtemplarorden, en Nationaltemplarorden, en Motorförarnas helnykterhetsförbund, en Sveriges blåbandsförbund, en De kristna samfundens nykterhetsrörelse och två Centralförbundet för nykterhetsundervisning för användning utanför nykterhetsrörelsen. Totala antalet statsunderstödda instruktörer för upplysning i alkoholfrågan föreslås sålunda ökat från 25 till 33.

Vid bedömning av rekryteringsfrågan måste man ta hänsyn till att den grupp personer, ur vilken nya instruktörer skall rekryteras, är begränsad, då överstyrelsen brukat kräva ganska ingående specialkunskaper i alkoholfrågan. Antalet personer, som har dessa kunskaper och dessutom är lämpliga och villiga att tjänstgöra som instruktörer, har dock ökat något på senare år tack vare de av Centralförbundet för nykterhetsundervisning ordnade utbildningskurserna och skulle ytterligare öka, om den av överstyrelsen föreslagna statsbidragshöjningen genomföres. Överstyrelsen vill för att rekryteringen skall underlättas förorda, att inrättandet av de nya instruktörsbidragen fördelas på flera budgetår. För budgetåret 1962/63 föreslår överstyrelsen, att antalet statsunderstödda instruktörer för upplysning i alkoholfrågan ökas med fyra från 25 till 29.

Departementschefen. Mot bakgrunden av det tilltagande alkoholmissbruket bland ungdom anser jag mig böra förorda att det statliga stödet till förebyggande upplysnings- och föreningsverksamhet utvidgas och att den ökade insatsen koncentreras till sådana ändamål, som särskilt verksamt kan bedömas stödja upp-

lysningsarbetet i alkoholfrågan och det allmänt förebyggande föreningsarbetet. Från denna utgångspunkt tillstyrker jag bidrag till ytterligare fyra instruktörer. För varje instruktör uppgår kostnaderna för bidrag till avlöning samt till rese- och traktamentskostnader till högst 16 400 kr. För fyra instruktörsbefattningar kan således medelsbehovet beräknas till sammanlagt 66 000 kr.

Utöver denna bidragsförstärkning föreslår jag en höjning av de speciella bidragen med 100 000 kr. Dessa medel bör användas för nykterhetsfrämjande verksamhet bland barn och ungdom samt för upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser m. m.

Förevarande anslag torde alltså böra uppföras med $(1\,707\,000 + 166\,000 =) 1\,873\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 873 000 kr.

[75] **71. Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 000	15 000
1960/61	15 000	15 000
1961/62 (statsliggaren s. 519)	15 000	
1962/63 (förslag)	15 000	

Anslaget står till skolöverstyrelsens förfogande, att av överstyrelsen disponeras för utbetalning till Svenska nykterhetsfrämjandet, riksförening för bekämpande av alkoholmissbruk och alkoholsjukdomar, vilken äger använda de utbetalade medlen för bestridande av föreningens organisationskostnader. Bidrag ur anslaget utgår med lika stort belopp, som riksföreningen visar sig ha erhållit från annat håll för bestridande av föreningens organisationskostnader och övriga utgifter under budgetåret, dock att bidraget ej må överstiga 15 000 kr.

Svenska nykterhetsfrämjandet, som erinrar om att bidraget till organisationen varit oförändrat sedan 1956, anholder om ett anslag av 30 000 kr.

Skolöverstyrelsen tillstyrker, att anslaget höjes med 5 000 kr. till 20 000 kr.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag kan jag inte förorda, utan jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Svenska nykterhetsfrämjandet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 15 000 kr.

[76] **72. Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	70 000	83 614
1960/61	140 000	82 870
1961/62 (statsliggaren s. 519)	153 000	
1962/63 (förslag)	233 000	

Detta reservationsanslag är innevarande budgetår uppdelat på följande poster.

1. Bidrag till framställning av blindskrifter	32 700
2. Bidrag till anskaffande av böcker åt blindas	70 000
3. Ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker	50 000
	Summa kr. 152 700

Anslagsposten 1 disponeras av direktionen över blindinstitutet å Tomtebodas, medan posten 2 disponeras av skolöverstyrelsen. Från sistnämnda post utgår efter överstyrelsens prövning bidrag till utökning och förbättring av bokbeståndet vid De blindas förenings bibliotek. Anslagsposten 3 disponeras av statskontoret för utbetalning till fria litterära yrkesutövaras centralorganisation (Flyco). De anvisade medlen skall av Flyco i huvudsak användas för utbetalning av ersättning till svenska författare och översättare av verk, som framställts som talböcker. Till bestridande av Flycos administrationskostnader må därjämte ur posten utgå ett belopp av högst 4 000 kr.

Skolöverstyrelsen, som inte förordar någon förändring beträffande anslagsposterna 1 och 3, föreslår i enlighet med i det följande närmare redovisade grunder, att den nuvarande bidragsgivningen till anskaffande av böcker åt blindas ersättes med bidrag till ett föreslaget centralbibliotek för blindas. Förslaget innebär en kostnadsökning med 340 000 kr.

Frågan om *den framtida organisationen av biblioteksverksamheten för blindas* har på skolöverstyrelsens uppdrag utretts av stadsbibliotekarien i Gävle Thord Plaenge Jacobson, som den 19 juni 1961 inkommit med utredning i ämnet. Över utredningen har överstyrelsen inhämtat yttrande från De blindas förening.

Av *utredningsmannens skrivelse* till skolöverstyrelsen inhämtas bl. a. följande.

Biblioteksverksamhet för blindas bedrivs huvudsakligen av De blindas förening i Stockholm. Fram till mitten av 1950-talet omfattade verksamheten utlåning av böcker i blindskrift. I regel är det emellertid endast de som fötts blindas som lär sig behärska blindskriften. Det är däremot sällsynt, att personer, som blir blindas vid vuxen ålder lär sig detta. För sistnämnda kategori har den s. k. talboken visat sig vara en utomordentligt viktig tillgång och efterfrågan på lån av talböcker har under senare år vuxit mycket starkt. Genom den stora efterfrågan på lån och den begränsade tillgången på talböcker har mycket långa väntetider uppkommit vid lån från De blindas förenings bibliotek. Låneintresset kan belysas med några siffror från bibliotekets verksamhet. År 1955, som var det första utlåningsåret för talböcker omfattade utlåningen ca 3 500 böcker av detta slag. Fyra år senare, dvs. 1959, hade utlåningssiffran stigit till ca 35 000. Det tillgängliga antalet talböcker för denna utlåning uppgick endast till 535. Som jämförelse kan nämnas, att bibliotekets tillgång på böcker i blindskrift utgör ca 4 400. Antalet lån av dessa böcker har under senare år hållit sig tämligen konstant vid ca 3 000 per år.

Genom expansionen av talboksverksamheten har föreningens kostnader för framställning av talböcker stigit mycket kraftigt. Finansieringen av biblioteksverksamheten har därigenom kommit att bereda De blindas förening allvarliga svårigheter. Förutom statsbidraget på 70 000 kr. har kostnaderna i huvudsak

täckts genom medel från talboks-fonden och bidrag från rikets kyrkoförsamlingar. Talboks-fonden, som tillkommit genom en brett upplagd insamling, har emellertid belastats synnerligen hårt, och inte bara fondens ränteavkastning utan även fondens kapital har tagits i anspråk. Därtill kommer, att församlingarnas bidrag tenderar att minska.

Utredningsmannens förslag går ut på att biblioteksverksamheten för de blindas skall övertagas av en särskild stiftelse och att staten i princip åtar sig det ekonomiska ansvaret för verksamheten. Tryckeriverksamheten, som hittills varit organisatoriskt förenad med biblioteksverksamheten, förutsättes bli helt skild från denna och organiseras på kommersiell basis. Stiftelsen bör enligt förslaget ställas under ledning av en styrelse, bestående av fem ledamöter, av vilka två skall utses av De blindas förening, två av skolöverstyrelsen och en av Sveriges allmänna biblioteks-förening. Blindbiblioteket har för närvarande lokaler i De blindas förenings fastighet vid Gotlandsgatan i Stockholm, och utredningsmannen räknar med att biblioteket alltjämt skall vara förlagt dit mot erläggande av skälig hyra. Den nuvarande personalorganisationen föreslås utökad med en heltidsanställd bibliotekarie med folkbibliotekarieutbildning. Inrättandet av en bibliotekariebefattning förutsättes å andra sidan möjliggöra viss rationalisering av verksamheten, varigenom personalkostnaderna i stort sett skulle komma att hållas inom nuvarande ram.

Utredningsmannen räknar med att bibliotekets nyanskaffningsbehov, när det gäller böcker i blindskrift, kommer att vara i stort sett oförändrat. Vad talböckerna angår, har han med utgångspunkt från det beräknade antalet låntagare kommit fram till att ett bestånd av 5 000 boktitlar, i genomsnitt i tio exemplar av varje titel förutom arkivexemplaret, skulle ge låntagarna en rimlig service. Då biblioteket för närvarande omfattar ca 500 talböcker, bör den önskvärda nyanskaffningen alltså uppgå till 4 500 titlar och enligt utredningsmannen fördelas på tio år med 450 titlar per år. Av dessa beräknas ca 250 titlar motsvara det normala årliga inköpsbehovet, medan återstoden är att betrakta som engångsupprustning. Varje bok beräknas i genomsnitt omfatta tio speltimmar. Med en kostnad av 8 kr. per speltimme blir anskaffningskostnaden för 450 talböcker, vardera genomsnittligt i tio exemplar, ca 350 000 kr. Som följd av förslaget, att tryckeriverksamheten skall hållas åtskild från biblioteksverksamheten, skall enligt utredningen talböckerna — liksom böcker i blindskrift — av biblioteket inköpas från De blindas förenings tryckeri eller från annan talboksproducent.

De sammanlagda årliga kostnaderna för biblioteksverksamheten för blindas beräknar utredningsmannen till 500 000 kr.

De blindas förening har i princip inga erinringar mot utredningsmannens förslag. Beträffande kostnadsberäkningarna understryker föreningen, att dessa grundats på de faktiska kostnaderna under 1960 och sålunda hänsyn icke tagits till den automatiska kostnadsstegring, som man måste räkna med, och ännu mindre kan inrymma de kostnadsökningar, som måste bli följderna av ett väsentligt ökat antal låntagare. Föreningen framhåller, att förslaget innebär, att De blindas förening avstår från det avgörande inflytandet på den fortsatta verksamheten. Enligt föreningens mening kan bl. a. med hänsyn härtill den föreslagna organisationen inte genomföras annat än i fullt samförstånd mellan föreningen och myndigheterna.

I anslutning till yttrandet har skolöverstyrelsen haft vissa underhandskon-
takter med representanter för blindföreningen. Av dessa har framgått, att för-
eningen är villig att utan vederlag överlämna sitt bibliotek till en blivande stif-
telse, men att den är angelägen, att garantier skapas för att verksamheten be-
drives så att de blindas intressen tillgodoses på bästa möjliga sätt.

Skolöverstyrelsen ansluter sig i princip till det framlagda förslaget och uttalar
för egen del bl. a. följande.

Överstyrelsen finner i likhet med utredningsmannen, att det allmänna har en
klar skyldighet att tillse, att de blinda i görligaste mån beredes möjligheter till
samma kulturella standard som de seende. Det står även klart, att samhällets
åtgärder på detta område hittills varit otillräckliga och att väsentligt ökade
bidrag är nödvändiga, om målet skall kunna nås. Genom tillkomsten av talboken
har förutsättningarna för en effektiv biblioteksverksamhet kraftigt ökats. En
ytterligare effektivisering torde kunna uppnås, om biblioteksverksamheten för
de blinda ställes under sakkunnig ledning och inordnas som ett led i den all-
männa biblioteksverksamheten med därav följande nära samarbete med i första
hand lands- och centralbiblioteken.

Utredningsmannens förslag, att biblioteksverksamheten skall övertagas av en
särskild stiftelse, kan överstyrelsen i likhet med De blindas förening biträda.
Stiftelsen bör benämnas Centralbiblioteket för blinda. Överstyrelsen utgår från
att föreningen till stiftelsen kostnadsfritt överlåter den nuvarande biblioteks-
verksamheten, inklusive bokbestånd och inventarier. Stiftelsens verksamhet bör
närmare regleras genom av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser. Den bör stå
under skolöverstyrelsens inseende och ledas av en styrelse med representanter
för såväl det allmänna som blindföreningen.

Utredningsmannens beräkningar av kostnaderna har ej givit överstyrelsen
anledning till erinran.

Utredningsmannens förslag, att staten i princip skall åta sig det ekonomiska
ansvaret för biblioteket på samma sätt som skett i Danmark, innebär att stats-
bidraget icke skall göras beroende av andra bidrag. Vid beräkandet av stats-
verkets kostnader kan man emellertid icke bortse från att vissa bidrag av andra
medel än statsmedel torde komma att utgå i likhet med vad som hittills varit
fallet. Bidragen från rikets församlingar har under senare år uppgått till ca
60 000 kr. årligen, men med ikraftträdandet av den nya lagen om församlings-
styrelse kan man räkna med att bidragen kommer att väsentligt sjunka. Från
talboksfonden tillfördes biblioteksverksamheten år 1960 114 000 kr. Enligt upp-
gift från De blindas förening uppgår talboksfondens årliga avkastning till ca
75 000 kr. Även fondkapitalet har således i viss utsträckning tillgripits. Utöver
dessa medel har biblioteket förfogat över avkastningen från egna fonder, 1960
uppgående till ca 15 000 kr., samt vissa bidrag från blindorganisationerna. Över-
styrelsen räknar med att här avsedda fondmedel jämte i viss utsträckning bidrag
från församlingar och blindorganisationer skall utgå även i fortsättningen. Det
av utredningsmannen beräknade medelsbehovet av 500 000 kr. kan av denna an-
ledning minskas med 90 000 kr. till 410 000 kr. Med beaktande av nuvarande
bidrag till anskaffande av böcker åt blinda blir den erforderliga anslagsökningen
för genomförande av förslaget (410 000—70 000 =) 340 000 kr.

Statskontoret, som inte kan biträda förslaget om inrättande av en särskild
stiftelse för biblioteksverksamheten, förordar, att bokförsörjningen för de blinda

effektiviseras inom ramen för De blindas förenings nuvarande biblioteksverksamhet.

Ämbetsverket anser vidare, att tillräckliga skäl ej föreligger för att frångå den hittills tillämpade ordningen för det statliga stödet till biblioteksverksamheten. Vid den fortsatta bidragsgivningen bör sådana villkor uppställas för bidraget, att garantier erhålles för ett närmare samarbete mellan De blindas förening och folkbiblioteksväsendet. På så sätt skulle förutsättningar kunna skapas för en rationell samordning av talboksansaffningen samt utveckling av biblioteksservicen för de blindas, bl. a. genom att en talbokskatalog blir tillgänglig på samtliga bibliotek för underlättande av interurbana lånerekvisitioner.

En utveckling efter de antydda riktlinjerna skulle enligt statskontorets mening främjas, därest dels De blindas förenings bibliotekskommitté (5 ledamöter) förstärktes med förslagsvis två av Kungl. Maj:t utsedda representanter för folkbiblioteken, dels biblioteksutbildad befattningshavare i enlighet med föreliggande förslag anställdes vid föreningens bibliotek.

Departementschefen. Genom tillkomsten av den s. k. talboken har de tekniska förutsättningarna för att tillgodose de blindas litteraturbehov i väsentlig grad förbättrats. Möjligheterna för de blindas att utnyttja det nya mediet är emellertid helt beroende av att talböcker finns tillgängliga för lån. Av det redovisade utredningsmaterialet framgår, att resurserna för denna utlåningsverksamhet är otillräckliga. Enligt det föreliggande förslaget skulle De blindas förenings bibliotek efter överenskommelse med föreningen övertas av en stiftelse och staten i samband därmed åtaga sig det ekonomiska huvudansvaret för verksamheten med väsentligt ökade statliga insatser.

Med hänsyn bl. a. till de av statskontoret anförda synpunkterna är jag inte beredd att nu förorda en lösning av det slag skolöverstyrelsen föreslagit. Där emot tillstyrker jag att staten kraftigt stödjer framställningen av talböcker och lämnar sin medverkan för att uppnå en fullt tillfredsställande bokservice för de blindas genom utveckling av den nuvarande biblioteksverksamheten. Det sistnämnda syftet torde kunna uppnås efter de av statskontoret angivna riktlinjerna.

Enligt den företagna utredningen synes en avsevärd ökning av talboksframställningen vara behövlig. Jag anser därför, att det statliga stödet bör förstärkas och föreslår, att bidraget till anskaffande av böcker åt blindas för nästa budgetår höjes med 130 000 kr. till 200 000 kr. Med ett statligt stöd av denna storleksordning bör förbindas vissa villkor, närmast i syfte att vinna garantier för att bokurvalet kommer att vara kvalitativt tillfredsställande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen utfärda erforderliga bestämmelser rörande användningen av dessa medel.

Beträffande det bidrag till framställning av blindskrifter, som utgår till blindinstitutet å Tomtebodas, räknar jag med ett oförändrat belopp av 32 700 kr.

Under avsnittet Konst, litteratur, musik m. m. har jag i det föregående

beräknat medel för bl. a. ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker. Något medelsbehov för ändamålet under detta anslag föreligger således inte, vilket medför en anslagsminskning av 50 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(153\,000 + 80\,000 =) 233\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 233 000 kr.

[77] **73. Bidrag till kulturell verksamhet bland döva**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	9 500
1960/61	11 500	9 158
1961/62 (statsliggaren s. 519)	12 000	
1962/63 (förslag)	12 000	

Ur detta anslag utgår bidrag till föreläsningsverksamhet och korrespondensundervisning för döva samt bidrag till Sveriges dövas riksförbund för utgivande av tidning.

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att bidrag för dessa ändamål för nästa budgetår får utgå med oförändrade belopp, eller sammanlagt 12 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kulturell verksamhet bland döva* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 12 000 kr.

[78] **74. Bidrag till Hörselfrämjandet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	64 000	32 000
1960/61	64 000	64 000
1961/62 (statsliggaren s. 519)	70 000	
1962/63 (förslag)	80 000	

Detta obetecknade anslag är uppdelat på två poster, varav en till bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå å 33 000 kr. och en till bidrag till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna å 37 000 kr.

Hörselfrämjandet har för nästa budgetår anhållit om bidrag till pedagogisk terapi för vuxna hörselskadade och till riksförbundets allmänna verksamhet med ett sammanlagt belopp av 117 860 kr.

Skolöverstyrelsen finner det angeläget, att det beräknade antalet kurser genomföres. Den upplysningsverksamhet i hörselvårdsfrågor, som bedrivits från såväl Hörselfrämjandets som landstingens hörcentralers sida har enligt överstyrelsens erfarenhet bl. a. givit till resultat ett starkt ökat intresse från de hörselskadades sida för den pedagogiska rehabiliteringen. En ökning av Hörselfräm-

jandets kursverksamhet är därför motiverad. Överstyrelsen finner sig dock böra beräkna ett något lägre timarvode för kurslärarna än vad förbundet gjort och anser, att anslag för täckande av kostnaderna för de s. k. koncentrerade kurserna huvudsakligen bör kunna erhållas från deltagarnas hemkommuner och landsting. Det statliga bidraget för dessa kurser bör därför enligt överstyrelsens mening kunna reduceras till 5 000 kr. Sammanlagt för kursverksamheten beräknar överstyrelsen en ökning av bidragsgivningen med 9 310 kr. till 46 310 kr.

För riksförbundets sociala och allmänt upplysande verksamhet föreslår överstyrelsen med hänsyn till beräknade löneökningar och ökade allmänna omkostnader en höjning av nu utgående belopp med 5 %, vilket innebär, att bidraget skulle höjas med 1 650 kr. till 34 650 kr. Sammanlagt för hela anslaget förordar överstyrelsen en ökning med ett till 11 000 kr. avrundat belopp.

Departementschefen. Anslagsposten till bidrag till driften av Hörselfrämjandets centralbyrå torde med hänsyn till de allmänna lönehöjningarna böra höjas med 1 500 kr. I övrigt tillstyrker jag i huvudsaklig överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag en ökning av bidraget till anordnande av pedagogiska kurser för hörselskadade vuxna med 8 500 kr. Den av mig förordade sammanlagda anslagsökningen uppgår således till $(1\,500 + 8\,500 =) 10\,000$ kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(70\,000 + 10\,000 =) 80\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 80 000 kr.

d) Internationellt-kulturellt samarbete

[79] 75. Främjande av internationellt-kulturellt samarbete

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 438 000 kr. och disponeras på följande sätt.

1. Bidrag till svenska institutet för stipendier m. m.	250 000
2. Biennalkommitténs verksamhet	23 000
3. Bidrag till Sverige-Amerika stiftelsen för stipendier åt tre amerikanska och en kanadensisk studerande för studier vid svenska universitet och högsolor	18 000
4. Bidrag till Tessinsällskapet för Institut Tessin i Paris	25 000
5. Resebidrag vid Uppsala universitet	25 000
6. Resebidrag vid Lunds universitet	25 000
7. Resebidrag vid Göteborgs universitet	15 000
8. Resebidrag vid Stockholms universitet	15 000
9. Resebidrag vid karolinska mediko-kirurgiska institutet	17 000
10. Resebidrag vid medicinska högskolan i Umeå	2 000
11. Resebidrag vid tandläkarhögskolan i Stockholm	3 500
12. Resebidrag vid tandläkarhögskolan i Malmö	2 500
13. Resebidrag vid tekniska högskolan i Stockholm	10 000
14. Resebidrag vid Chalmers tekniska högskola	7 000
Summa kr.	438 000

Styrelsen för svenska institutet hemställer för nästa budgetår om en höjning av anslagsposten 1 med 186 000 kr. enligt följande sammanställning.

a) stipendieverksamheten (nu 169 835)	+ 66 000
b) lektorsverksamheten (nu 33 400)	+ 65 000
c) kurs- och konferensverksamhet (nu 0)	+ 15 000
d) föreläsarutbytet (nu 6 450)	+ 5 000
e) kulturutbytet med Sovjetunionen (nu 40 000)	+ 35 000
Summa kr.	186 000

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande motiveringar för den föreslagna höjningen.

Stipendieverksamheten. De för innevarande budgetår till stipendieverksamhet beräknade medlen är avsedda för sammanlagt 38 stipendier, fördelade på 21 länder. För nya stipendiebehov föreslås nu en medelsökning med 32 400 kr., vilket möjliggör sex stipendier till stipendiater från respektive Belgien, Grekland, Japan, Nederländerna, Polen och Tjeckoslovakien samt vissa ändringar i stipendierna till Storbritannien, Frankrike och Tyskland.

Fr. o. m. budgetåret 1956/57 genomfördes en höjning av stipendiebeloppen från 400 kr. till 500 kr. per månad. Kostnadsnivåns förskjutning har emellertid sedan länge medfört, att stipendiaterna ej kan finansiera sina studier med hjälp

av 500 kr. per månad. De stipendiater, som för sina studier måste vistas i Stockholm, årligen ca 65 %, är givetvis mest missgynnade. Rums- och resekostnaderna torde i Stockholm belöpa sig till sammanlagt 200 à 250 kr. per månad och matkostnaderna till lägst 200 kr. Det återstår sålunda 50 à 100 kr. för litteratur, tvätt, kläder m. m. vilket uppenbarligen framstår såsom otillräckligt. Under innevarande år har frågan lösts genom tillfällig indragning av tre stipendier för att möjliggöra en lättnad för de stipendiater, som hänvisas till studier i Stockholm.

En generell höjning av det månatliga stipendiebeloppet från 500 kr. till 600 kr. föreslås därför. Denna höjning skulle draga en kostnad av 29 000 kr. Ett återställande av tidigare indragna stipendier skulle dessutom härigenom möjliggöras.

Beträffande resebidragen föreslår institutet vissa justeringar, föranledda av ökade kostnader för resor etc., vilket skulle draga en ytterligare kostnad av 4 965 kr.

Lektorsverksamheten. För att kunna tillgodose några av de mest trängande behoven av löneförstärkningar m. m. beträffande lektoraten i ett antal europeiska länder åskas en höjning av medelsanvisningen med 15 000 kr. I anslutning till en tidigare framlagd plan över åtgärder för att förstärka undervisningen i svenska vid amerikanska universitet, vilken skulle draga en ytterligare årskostnad av totalt 121 000 kr. åskar institutet vidare en anslagsökning med 50 000 kr. för genomförande av vissa av dessa projekt, såsom stöd till några universitet, där svenskundervisning bedrivs, stipendier åt lärare vid dessa läroanstalter för vistelse i Sverige samt förstärkning av de svenska bokförråden.

Kurs- och konferensverksamheten. De härför åskade medlen avses för att i större utsträckning än hittills möjliggöra anordnandet av kurser och seminarier för gästande utländska studiegrupper.

Föreläsarutbytet. Sådant utbyte äger för närvarande rum med Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Tyskland. Kostnaderna härför har enligt styrelsen under budgetåret 1960/61 uppgått till 15 372 kr. och institutet har därför måst tillskjuta egna medel för ändamålet.

Kulturutbyte med Sovjetunionen. Det under budgetåret 1960/61 inledda utbytet omfattade bl. a. fyra stipendiater, en yngre forskare samt en gästföreläsare mottagna i Sverige. Samtidigt har institutet på grundval av träffade överenskommelser svarat för resekostnader till Sovjetunionen för de svenska forskare och stipendiater som mottagits i Sovjetunionen. Dessutom har de ryska stipendiaterna erhållit särskilda förmåner i form av litteratur- och resebidrag, varjämte institutet svarat för viss del av de mottagna stipendiaternas faktiska hyreskostnader. Svenska stipendiater i Sovjetunionen får nämligen redan litteratur- och resebidrag. De vunna erfarenheterna liksom här ovan angivna utgifter synes väl motivera en höjning av anslaget från 40 000 kr. till 75 000 kr., varigenom i första hand antalet stipendiater och gästföreläsare skulle kunna utökas till sju, respektive tre. Bidrag till litteratur och resor inom Sverige för stipendiater från Sovjetunionen skulle ävenledes ingå. Möjligheterna för yngre forskare skulle ökas från 12 till 18 vistelsemånader. Höjningen skulle därjämte i någon mån innebära vidgade möjligheter för institutet att lämna bidrag för svenskt deltagande i vetenskapliga kurser och konferenser i Sovjetunionen.

Biennalkommittén uppskattar sitt medelsbehov under anslagsposten 2 för budgetåret 1962/63 till 3 000 kr.

Sverige-Amerika stiftelsen upprepar sin i fjol gjorda framställning om höjning av anslagsposten 3 med 3 600 kr. till 21 600 kr. Den begärda uppräkn-

ningen avser en höjning av stipendierna, motiverad med de ökade levnadskostnaderna.

Beträffande anslagsposterna 5—12, om sammanlagt 105 000 kr., föreslår *universitetskanslern* en höjning med 25 000 kr., medan *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* i fråga om anslagsposterna 13 och 14, om sammanlagt 17 000 kr., föreslår en höjning med 13 000 kr. Till stöd härför åberopas den stora betydelsen av att universitetens och högskolornas lärare beredes tillfälle att deltaga i vetenskapliga kongresser och symposier utomlands. Därjämte framhålles, att internationella kontakter med hänsyn till den snabba utveckling, som forskningen inom flertalet vetenskapsgrenar för närvarande genomgår, är nödvändiga för att sätta forskaren i stånd att följa den senaste händelseutvecklingen inom sitt område. *Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund* anholder likaledes om ett anslag å 3 000 kr. för detta ändamål.

Musikaliska akademien hemställer om anvisande av 6 000 kr. för lärar- och elevutbyte med konservatorier i utlandet. Akademien framhåller därvid, att den hittills med bidrag av statsmedel för varje särskilt fall anordnade utbytesverksamheten givit mycket goda resultat och betraktas som ett normalt led i de internationella relationerna.

Departementschefen. De av svenska institutet och Sverige-Amerika stiftelsen nu gjorda framställningarna om höjning av stipendiebeloppen för de stipendiater, som mottages inom ramen av det av dessa organisationer bedrivna kulturutbytet, finner jag angeläget att tillstyrka. Jag anser mig emellertid därvid böra föreslå en uppräknig av stipendiebeloppen till en nivå — 650 kr. i månaden med tillägg i vissa fall — som motsvarar de stipendier, som utgår inom ramen för den statliga biståndsverksamheten, och beräknar, att härför erfordras en höjning av anslaget med 67 800 kr. Jag tillstyrker också den av svenska institutet begärda höjningen av medelsanvisningen till stipendiaternas resekostnader med 4 965 kr.

Övriga äskanden om höjd medelsanvisning under detta anslag anser jag icke kunna tillgodoses.

Mot biennalkommitténs beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har jag ingen erinran. För dess verksamhet beräknar jag således ett med 20 000 kr. minskat belopp.

Bidrag till verksamheten vid Institut Tessin i Paris bör, såsom jag senare vill närmare utveckla, i fortsättningen anvisas under anslaget Bidrag till svenska institut i utlandet m. m., vilket innebär att jag här räknar med en ytterligare minskning av medelsbehovet med 25 000 kr.

Under en följd av år har vissa årligen återkommande kostnader för ett antal internationellt-kulturella ändamål bestritts från ecklesiastikdepartementets anslag till extra utgifter. Medel för dessa ändamål — däribland resebidrag vid musikaliska akademien — bör i fortsättningen beräknas under nu förevarande anslag och jag förordar, att det för detta ändamål uppräknas med sammanlagt 38 000 kr.

Anslaget torde vid bifall till vad jag nu föreslagit få uppföras med (438 000 + 65 765 =) 503 765 kr. eller i runt tal 504 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av internationellt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 504 000 kr.

[80] **76. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.**

Detta förslagsanslag är nu uppfört med 1 250 000 kr. och disponeras på följande sätt.

1. Årsbidrag till Unesco, <i>förslagsvis</i>	900 000
2. Deltagande i sammanträden med Unescos styrelse och svensk medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt	30 000
3. Svensk medverkan i Unescos Nubienprojekt	200 000
4. Deltagande i konferenser m.m. anordnade av eller i samarbete med Unesco	20 000
5. Svenska Unescorådets verksamhet, <i>förslagsvis</i>	100 000
Summa kr. 1 250 000	

Den för innevarande budgetår fastställda staten för svenska Unescorådet återfinnes å s. 522 i statsliggaren.

Svenska Unescorådet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 333 900 kr. till 1 583 900 kr., och beräknar därvid medelsbehovet på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Årsbidrag till Unesco	1 080 000
2. Deltagande i generalkonferensens sammanträden	38 000
3. Deltagande i sammanträden med Unescos styrelse och svensk medverkan i Unescos Östern-Västern-projekt	72 000
4. Svensk medverkan i Unescos Nubienprojekt	222 000
5. Deltagande i konferenser m.m. anordnade av eller i samarbete med Unesco	20 000
6. Medverkan i vissa organisationer med konsultativ status hos Unesco	15 000
7. Svenska Unescorådets verksamhet	136 900
Summa kr. 1 583 900	

Av handlingarna inhämtas bl. a. följande.

1. Sveriges årsbidrag till Unesco, som beräknas på Unescos årsbudget och bidragskvoten till FN, uppgår för 1962 till ca 1 080 000 kr. I jämförelse med anslaget för innevarande budgetår innebär detta en höjning med 180 000 kr.

2. Nästa sammanträde med generalkonferensen äger rum i november—december 1962 i Paris. Erfarenheterna av de svenska delegationernas arbete vid tidigare generalkonferenser pekar otvetydigt på behovet av en förstärkning av den svenska delegationen. Som ytterligare skäl härför kan anges expansionen och den alltmer komplicerade naturen av Unescos arbetsuppgifter samt avsaknaden av permanent svensk representation vid Unescos sekretariat. Rådet föreslår en höjning av anslagsposten till 38 000 kr. jämfört med 30 000 kr. tidigare år, då generalkonferensen sammanträtt.

3. Mot bakgrunden av de asiatiska staternas växande internationella betydelse antog Unesco 1956 det s. k. Östern-Västern-projektet. Dess syfte är, att under en tioårsperiod främja ömsesidiga kunskaper och bättre förståelse mellan folken i det asiatiska och det västerländska kulturområdet. Huvudansvaret för verksamheten ligger hos medlemsstaterna. Svenska Unescorådet finner det angeläget, såväl för projektets viktiga syfte som för vår allmänna good-will utåt och framför allt i Asien, att rådet under projektets resterande fyraårsperiod bereds möjligheter att inom detta fullfölja och förverkliga hittills utförda utredningar och framkomna förslag. För detta ändamål och för verksamhet med syfte att stärka intresset hos myndigheter, institutioner och organisationer för verksamhet i projektets anda föreslår rådet ett anslagsbelopp på 42 000 kr.

7. Den för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t fastställda staten slutar på 100 000 kr. Unescorådet föreslår, att posten ökas med 36 900 kr. enligt följande sammanställning.

Arvode åt ordföranden (nu 4 200 kr.)	+	800
Dagarvode och ersättning för mistade löneförmåner åt rådets ordinarie ledamöter och ersättare för dem samt av rådet tillkallade sakkunniga ävensom resekostnadsersättning och traktamente (nu 9 000 kr.)	+	4 000
Kanslipersonal (nu 63 500 kr.)	+	23 300
Utredningskostnader m. m. (nu 5 000 kr.)	+	3 000
Upplysningsverksamhet (nu 7 000 kr.)	+	3 000
Expenser (nu 11 200 kr.)	+	1 300
Mottagande av utländska studiegrupper och besökare (nu intet)	+	1 500
		<u>+ 36 900</u>

Förslaget om höjning av delposten till dagarvode och ersättning etc. föranledes av höjda rese- och traktamentskostnader och av önskemål om ökad representation vid konferenser och kurser m. m. Delposten till kanslipersonal föreslås uppräknad för att möjliggöra anställande av en biträdande sekreterare i lägst lönegrad A 21 och ytterligare ett biträde med heltidstjänst. Till stöd för övriga förslag åberopas allmänna prisstegringar, verksamhetens ökade omfattning och önskemålet att stärka Sveriges medverkan i det internationella samarbetet.

Svenska Nubienkommittén har i särskild skrivelse närmare preciserat det också av Unescorådet framförda äskandet om anslag till Sveriges medverkan i Unescos Nubienprojekt med 222 000 kr. för budgetåret 1962/63. Av skrivelsen framgår bl. a. följande.

Till bestridande av kostnaderna för Sveriges medverkan i nordiska arkeologiska expeditioner till den sudanesiska delen av Nubien under 1960/61 och 1961/62 har anvisats ett belopp av 200 000 kr.

En motsvarande nordisk expedition förutses bli genomförd under budgetåret 1962/63. Kostnaderna för Sveriges medverkan i denna expedition beräknas till 100 000 kr., dvs. samma belopp som för innevarande budgetår.

Kostnaderna för fyndbearbetning skall bestridas av varje land för sig. För Sveriges del kan tills vidare en begränsad sådan bearbetning ske inom ramen för pågående forskning och katalogisering vid befintliga institutioner. Man måste dock räkna med vissa extra arvodes-, transport- och materialkostnader. Till detta ändamål föreslår kommittén, att ett särskilt belopp på 6 000 kr. medges.

Samordningen av de nordiska insatserna i Sudan, av fyndbearbetning och fyndfördelning m. m. sker genom en nordisk aktionskommitté. Vad beträffar insatser för den egyptiska delen av Nubien, förutsättes varje land handla för sig.

Kommittén anser, att Sverige bör biträda också denna del av den internationella aktionen. I första hand bör detta ske genom bidrag i form av teknisk personal och materiel. Kommittén föreslår, att ett motsvarande belopp, eller 106 000 kr., som för arbetet i sudanesiska Nubien, medges för svenska insatser i den egyptiska delen av Nubien.

Till förberedelser, kommitté- och kanslikostnader i Sverige och för det nordiska samarbetet föreslås slutligen ett belopp på 10 000 kr.

Departementschefen. I enlighet med Unescorådets förslag bör ett belopp av 1 080 000 kr. beräknas för Sveriges årsbidrag till Unesco för nästa budgetår, vilket innebär en ökning med 180 000 kr. Till bestridande av kostnaderna för deltagande i generalkonferensens sammanträde torde i likhet med tidigare år, då generalkonferens hållits, anvisas ett belopp av 30 000 kr. Beträffande anslagsposten till svenska Unescorådets verksamhet förordar jag en ökad medelsanvisning med 2 000 kr. till dagarvoden m. m. åt Unescorådets ledamöter och av rådet tillkallade sakkunniga samt med 3 000 kr. till utredningskostnader, vartill kommer vissa automatiska kostnadsökningar för kanslipersonalen å tillhoppa 3 800 kr. Anslagsposten bör således uppräknas med i runt tal 9 000 kr.

Vid fjolårets behandling av detta anslag uttalade statsutskottet förhoppningen att under kommande år en utvidgning av Unescorådets verksamhet skulle kunna möjliggöras, varvid särskilt ökat bidrag till Unescos Östern-Västernprojekt syntes böra övervägas. Vid den avvägning jag har ansett mig böra göra för nästa budgetår mellan de många olika samnordiska och internationellt-kulturella ändamål, för vilka svensk medverkan har bedömts önskvärd, har jag emellertid inte funnit mig kunna förorda någon höjning av medelsanvisningen till Unescorådet utöver den nyss angivna.

För Sveriges medverkan i Unescos Nubienprojekt har för innevarande budgetår under detta anslag uppförts ett belopp av 200 000 kr. Projektet avser att genom en samlad internationell aktion rädda de kulturminnesmärken, som befinner sig inom områden av Egypten och Sudan, vilka inom några år kommer att sättas under vatten, sedan den stora dammanläggningen vid Assuan blivit färdigställd. De nordiska länderna bidrar gemensamt till detta projekt genom att sända en expedition till Sudan för att där bedriva arkeologiskt fältarbete. Sverige har förutsatts svara för två femtedelar av kostnaderna härför. Jag föreslog i fjolårets statsverksproposition, att statens medverkan skulle avse att bestrida kostnaderna för en expedition under en period av tre år och beräknade härför ett årligt bidrag av i runt tal 100 000 kr. De under innevarande budgetår anvisade medlen avsågs täcka kostnaderna för 1960/61 och 1961/62. För nästa budgetår beräknar jag sålunda en medelsanvisning av ytterligare 100 000 kr. för ändamålet, vilket innebär en sänkning av anslaget med 100 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(1\,250\,000 + 119\,000 =) 1\,369\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 369 000 kr.

[81] 77. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga samman-
slutningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	37 000	40 184
1960/61	38 000	41 059
1961/62 (statsliggaren s. 522)	46 000	
1962/63 (förslag)	63 000	

Vetenskapsakademien beräknar i sina anslagsäskanden medel till en ny årsavgift, nämligen 450 dollars i årsavgift till internationella unionen för de geologiska vetenskaperna, samt till höjning av årsavgifterna till internationella unionen för vetenskaplig radio från 250 till 500 dollars, till internationella unionen för astronomi från 1 000 till 1 200 guldfrancs, till internationella unionen för de biologiska vetenskaperna från nuvarande 2 000 francs i schweiziskt mynt till 1 000 dollars, till internationella unionen för fysik från 400 till 600 dollars och till internationella unionen för geodesi och geofysik från 300 till 800 pund sterling. Tillika anholder akademien, att i de fall, höjningar av årsavgifter kommer att ske, medel måtte få tagas i anspråk härför ur förevarande anslag. Vidare hemställer akademien, att medel måtte anvisas såsom bidrag till de olika nationalkommittéernas utgifter för expenser med 1 000 kr. för varje kommitté, tillsammans dock högst 13 000 kr., och att bidraget till bestridande av resekostnader för svenska representanter vid deltagande i ifrågakvarande sammanslutningars sammanträden måtte höjas från nuvarande 1 500 kr. till 3 000 kr.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, universitetet i Uppsala — med tillstyrkan av universitetskanslern — *svenska nationella kommittén av The International Council of Museums* och *riksföreningen mot cancer* hemställer om oförändrad medelsanvisning till årsavgifter till de av dem representerade sammanslutningarna. Detsamma gäller beträffande *svenska kommittén för internationellt historiskt samarbete*, som tillika hemställer om ett bidrag å 500 kr. till kostnaderna för utarbetande av Sveriges andel i en internationell historisk årsbibliografi.

Svenska nationalkommittén för hushållundervisning anholder om ett med 1 000 kr. förhöjt statsbidrag för budgetåret 1962/63 för bestridande av kostnaderna för utarbetande av en rapport till en internationell kongress under år 1963.

Svenska sektionen av The International Association of Plastic Arts hemställer om bidrag med 800 kr. till årsavgiften till den internationella konstnärsgesamheten och med 1 500 kr. för sekretariat och omkostnader i samband med medlemskap däri.

Departementschefen. Vetenskapsakademiens framställning om anvisande av medel för årsavgift till den internationella unionen för de geologiska vetenskaperna anser jag mig böra tillstyrka. Jag biträder också förslagen om höjning av följande årsavgifter, nämligen till internationella unionerna för astronomi, för de

biologiska vetenskaperna, för fysik samt för geodesi och geofysik. För dessa ändamål torde anslaget uppräknas med sammanlagt 13 500 kr. för nästa budgetår.

Mot den föreslagna höjningen med 1 500 kr. av bidraget till resekostnader har jag ingen erinran.

Till den svenska nationalkommittén för hushållsundervisning torde, utöver medel till årsavgiften, under nästa budgetår begärt belopp av 1 000 kr. få utgå såsom en engångsanvisning.

Slutligen förordar jag, att medel i fortsättningen får beräknas under detta anslag med i runt tal 1 000 kr. för årsavgiften till The International Association of Plastic Arts. I övrigt är jag inte beredd att tillstyrka medel för några nya ändamål ur anslaget. För årsavgifter till övriga sammanslutningar torde bidrag ur anslaget få utgå med oförändrade belopp.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (46 000 + 17 000 =) 63 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 63 000 kr.

[82] 78. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige

Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 250 000 kr. (statsliggaren s. 524). Ur anslaget utgår bidrag till åtta kongresser, av vilka sex hållits år 1961 och två skall hållas år 1962.

Bidrag har nu äskats för följande kongresser.

1. Internationella matematikerkongressen i Stockholm år 1962	55 000
2. Internationell lärarkongress i Stockholm år 1962	80 000
3. Kongress för fysisk fostran i Stockholm år 1962	12 000
4. Internationell musikbibliotekskongress i Stockholm år 1962	30 100
5. Fjärde nordiska musikforskarmötet i Stockholm och Uppsala år 1962	4 975
6. Elfte europeiska hjärt- och kärlkirurgiska kongressen i Stockholm år 1962	150 000
7. Nordisk psykologkongress i Uppsala år 1962	20 000
8. Tredje internationella flygvetenskapliga kongressen i Stockholm år 1962	50 000
9. Första internationella kongressen i neurokemi i Göteborg år 1962	15 000
10. Fjärde världskongressen för döva i Stockholm år 1963	25 000

Summa kr. 442 075

Departementschefen. Med hänsyn till att ansökningarna om bidrag till vissa av de angivna kongresserna inkommit så sent, att de inte kunnat beaktas förrän vid budgetberedningen för det år under vilket kongresserna avses hållas, har en önskvärd fördelning av kostnaderna för dem på flera budgetår inte varit möjlig. För att statsbidrag skall kunna utgå med belopp av någon betydelse, ser jag mig därför föranlåten att föreslå en uppräknig av anslaget för nästa budgetår med 60 000 kr. till 310 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i fråga om dispositionen av anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 310 000 kr.

[83] **79. Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.**

Detta anslag är nu uppfört med 135 000 kr. Därav avses, såsom framgår av statsliggaren (s. 524), 110 000 kr. för svenska institutet i Rom m. m. — varav 36 700 kr. till stipendier — samt 25 000 kr. för svenska institutet i Athen.

Styrelsen för svenska institutet i Rom konstaterar i sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63, att det med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna i Italien och de sociala förpliktelser, som den italienska lagstiftningen ålägger arbetsgivare, icke finns någon möjlighet att fortsätta driften av institutet i dess nuvarande omfattning utan att en betydligt ökad insats sker från svenska statens sida. Styrelsen anholder därför *dels* om bidrag till täckande av kostnaderna för löner och sociala avgifter för den vid institutet anställda personalen med tillhoppa 92 086 kr., *dels* om bidrag med 2 000 kr. till reseersättningar m. fl. utgifter för föreståndaren och med 30 000 kr. till expenser, *dels ock* om ett oförändrat belopp av 36 700 kr. till stipendier eller tillhoppa i runt tal 160 700 kr., vilket innebär ett med 50 700 kr. förhöjt bidrag till institutet för budgetåret 1962/63. Av handlingarna i ärendet framgår vidare bl. a. följande.

I fråga om *avlöningskostnaderna* föreslår institutets styrelse, att föreståndaren i lönehänseende och beträffande övriga anställningsförmåner fullt jämföras med innehavare av docenttjänst, dvs. att på institutets stat uppföres en lönegradsplacerad tjänst i Ae 24, högsta ortgruppen. Styrelsen beräknar vidare lön åt en befattningshavare, som fullgör uppgifterna som bibliotekarie och intendent, med belopp motsvarande löneklass A 17 och åt ett kanslibiträde med belopp motsvarande löneklass A 7 samt åt två vaktmästare med tillhoppa 14 276 kr.

Expenskostnaderna, som för budgetåret 1960/61 uppgick till 40 942 kr., varav 13 500 kr. utgjorde kostnader för institutets bibliotek, beräknas av styrelsen för budgetåret 1962/63 uppgå till 35 625 kr., varav 10 000 kr. för biblioteket.

Styrelsen för svenska institutet i Athen anholder om oförändrat anslag för budgetåret 1962/63.

Från reservationsanslaget till främjande av internationellt-kulturellt samarbete har under en följd av år såsom bidrag till Tessinsällskapet för Institut Tessin i Paris anvisats ett belopp av 25 000 kr. *Styrelsen för Tessinsällskapet* erinrar om att Tessininstitutet till arten av sina uppgifter kan ställas vid sidan av de svenska instituten i Rom och Athen. Under åberopande av de osäkra möjligheterna att från enskilt håll erhålla bidrag till verksamheten hemställer styrelsen, att statsbidraget för budgetåret 1962/63 uppräknas med 10 000 kr. till 35 000 kr.

Departementschefen. Svenska institutet i Rom, som började sin verksamhet 1926 och sedan 1938 erhållit bidrag av statsmedel, har genom åren alltmer befäst sin ställning som forskningscentrum och utgör nu en viktig stödjepunkt för svensk akademisk undervisning och forskning i ett flertal humanistiska ämnen. Med hänsyn till den fördyring av levnadskostnaderna, som ägt rum i Italien under senare år, samt de ökade kostnader för anställd personal, som nyare italiensk sociallagstiftning medfört för arbetsgivare, synes det nu vara ofrånkomligt att öka det statliga stödet åt institutet, om verksamheten skall kunna uppehållas i hittillsvarande omfattning. Jag föreslår därför, att anslagsposten till detta institut höjes med 40 000 kr. till 150 000 kr. för nästa budgetår.

Bidraget till svenska institutet i Athen torde få upptagas med oförändrat belopp.

Från anslaget till främjande av internationellt-kulturellt samarbete utgår för närvarande ett årligt bidrag av 25 000 kr. till Tessinsällskapet för Institut Tessin i Paris. Institutet har till uppgift att stärka förbindelserna mellan svenskt och franskt konst- och kulturliv. För de svenskar, som söker sig till Paris för studier och forskning i franska språket, litteraturen eller konsten, fyller institutet en motsvarande funktion som de svenska instituten i Rom och Athen. Jag finner det därför lämpligt föreslå, att bidraget till Tessinsällskapet för Institut Tessin i fortsättningen utgår ur detta anslag, samtidigt som jag tillstyrker den av sällskapets styrelse begärda höjningen av bidraget med 10 000 kr. till 35 000 kr.

Detta anslag torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (135 000 + 75 000 =) 210 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 210 000 kr.

[84] **80. Bidrag till avlönande av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris**

Under budgetåren 1953/60 har anslaget för ifrågavarande ändamål varit uppfört med 10 500 kr. Fr. o. m. innevarande budgetår är det uppfört med ett till 11 000 kr. avrundat belopp, vilket bör uppföras även för nästa budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av föreståndare för svenska studenthemmet i Paris* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 11 000 kr.

[85] 81. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.

Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 7 000 kr., disponeras på följande sätt.

1. Bidrag med 350 kr. för månad till avlönande av bibliotekarie vid nordiska avdelningen vid S:te Genevièvebiblioteket i Paris	4 200
2. Anskaffande av svensk litteratur åt omförmälda avdelning	2 800
	Summa kr. 7 000

Riksbibliotekarien hemställer om höjning av anslagsposten 2 med 700 kr. eller 25 %, motsvarande bokprisernas stegring. Under anslagsposten 1 äskas oförändrat belopp under nästa budgetår.

Departementschefen. Jag tillstyrker den av riksbibliotekarien äskade uppräkningsen av anslaget med i runt tal 1 000 kr. till 8 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 8 000 kr.

[86] 82. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 555 000 kr. och disponeras på följande sätt.

1. Nordiska docentstipendier	50 100
2. Bidrag till svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete	25 000
3. Bidrag till svenska föreningen Nordens allmänna verksamhet ..	80 000
4. Bidrag till svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet ..	80 000
5. Bidrag till svenska föreningen Norden för lärarutbyte inom det allmänna skolväsendet, specialskolväsendet och folkhögskolorna mellan Sverige, Norge, Danmark och Finland	25 000
6. Anordnande av nordiskt-akademiskt lärarutbyte	1 000
7. Bidrag till Nordens skolresetjänst för främjande av skolresor och skolungdomsutbyten mellan de nordiska länderna	5 000
8. Bidrag till gemensam nordisk journalistutbildning	23 000
9. Bidrag till vetenskapsakademien för bestridande av vissa kostnader förenade med det nordiska samarbetet på marinbiologiens område	35 000
10. Bidrag till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket	2 000
11. Bidrag till svenska föreningen Norden för verksamheten inom föreningens historiska och geografiska facknämnder	3 000

12. Bidrag till svenska institutet till avlöning åt en lektor i svenska språket vid universitetet i Reykjavik	7 500
13. Bidrag till svenska landsavdelningen av nordiska sommaruniversitetet för svenskt deltagande i sommaruniversitetets möte	29 000
14. Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning	90 000
15. Bidrag till nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen	40 000
16. Feriekurs i svenska för studerande, företrädesvis från Finland, i nordisk filologi	30 000
17. Bidrag till nordiska institutet för folkdiktning	17 000
18. Översättning till svenska av finsk facklitteratur	12 000
Summa kr. 554 600	

Universitetskanslern hemställer om höjning av anslagsposten 1 med 63 500 kr. dels för en ökning av antalet nordiska docentstipendier från tre till fyra eller ett vid varje universitet, dels för en ökning av stipendiernas belopp från 16 700 kr. till 28 416 kr., motsvarande lön enligt löneklass 24, löneplan A, i ortsgrupp 3. *Svenska kommittén för nordiskt-akademiskt samarbete* — med tillstyrkan av *universitetskanslern* — förordar höjning av anslagsposten 2 med 20 000 kr. Den begärda ökningen hänför sig till delposten till bidrag till anordnande av gruppresor för studerande vid svenska universitet och högskolor till de övriga nordiska länderna. *Föreningen Nordens centralstyrelse* anholder om en höjning av anslagsposten 3 med 70 000 kr. för att kunna möta krav på ökade insatser från föreningens sida. Beträffande anslagsposten 4 äskar centralstyrelsen en höjning med 21 000 kr. för att vid numera höjd timersättning till lektorerna uppehålla verksamheten i dess tidigare omfattning. Härjämte hemställer centralstyrelsen om ökning av anslagsposten 5 med 10 000 kr. för ökat lärarutbyte samt om oförändrad medelstilldelning under anslagsposten 11. Slutligen anholder centralstyrelsen om ett anslag av 15 000 kr. för att täcka de svenska elevernas biljettkostnader vid studieutbytesresor mellan skolor i de nordiska länderna under pågående termin. *Styrelsen för Nordens skolresetjänst* äskar oförändrad medelsanvisning under anslagsposten 7. Enligt skrivelse från *danska statsministeriet* ifrågasättes ingen ändring av anslagsposten 8. Den *svenska sektionen av Nordiska kollegiet för marinbiologi* anholder om höjning av anslagsposten 9 med 3 200 kr., varav 1 200 kr. för ökade kostnader för kollegiets verksamhet på grund av fler sammanträden m.m. och 2 000 kr. för ökade resekostnader i samband med den internordiska kursen i marinbiologi. *Svenska landsavdelningen av nordiska sommaruniversitetet* anholder om ökning av anslagsposten 13 med 46 750 kr. för att möjliggöra svenskt deltagande i sommaruniversitetets möte i Tammerfors sommaren 1962 och för att verksamheten över huvud taget skall erhålla förbättrade villkor. *Skolöverstyrelsen* beräknar under anslagsposten 15 en kostnadsökning av 39 000

kr. för arbetet under nästa budgetår inom den nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen. Vidare äskar överstyrelsen medel från detta anslag till ett par nya ändamål, nämligen med 20 000 kr. till bestridande av kostnader för tre lägerskolor sommaren 1962 för finskspråkiga immigranternas barn i Sverige samt med 45 000 kr. till resestipendier åt gymnasieelever för studier i de övriga nordiska länderna. Enligt en skrivelse från *danska undervisningsministeriet* bör under anslagsposten 17 beräknas en höjning med 1 500 kr. på grund av höjda lönekostnader i Danmark.

Ät *Nordiska kulturkommissionens svenska avdelning* har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 90 000 kr. under anslagsposten 14. Avdelningen äskar för nästa budgetår en höjning av detta belopp med 30 000 kr. Medelsanvisningen i denna del avser avdelningens medverkan i kulturkommissionens initiativtagande, rådgivande och utredande verksamhet. För bekostande av sådana samarbetsprojekt, som passerat utredningsstadiet och om vilka överenskommits att de skall verkställas, bör däremot, enligt avdelningens mening, särskilda medel anvisas under nu förevarande reservationsanslag, såvida inte projektet med hänsyn till sin varaktighet eller andra förhållanden kan anses vara av den karaktären, att riksstatsanslag bör anvisas på annat sätt. Med hänsyn till svårigheterna att förhandsberäkna medel för förverkligande av de projekt, som kommissionen kan komma att föreslå, bör årligen vid sidan av de medelsanvisningar, som kan beräknas för redan specificerade utgiftsändamål, under anslaget beräknas ett lämpligt avvägt belopp till Kungl. Maj:ts disposition. Avdelningen föreslår att detta belopp för budgetåret 1962/63 beräknas till 100 000 kr. Samtidigt fäster avdelningen uppmärksamheten på de förslag om skilda nordiska samarbetsprojekt, som redan i olika sammanhang framlagts av kommissionen men för vilkas förverkligande medel ännu icke anvisats.

Svensk-norska samarbetsfonden anhåller, att ett anslag på 40 000 kr. måtte anvisas även för budgetåret 1962/63 att användas till stipendier avseende svenskar uppehåll på Voksenåsen.

I detta sammanhang torde slutligen också få anmälas, att *stiftelsen för föreningen Nordens institut* anhållit om statlig kreditgaranti för erhållande av lån i bank av 400 000 kr. Av framställningen i ärendet framgår bl. a. följande.

Kronogodset Arnö 1¹, vanligen kallat Biskops-Arnö, i Håbo kommun av Uppsala län uppläts år 1956 genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen till stiftelsen för föreningen Nordens institut för anordnande av ett nordiskt bildningsinstitut. Tack vare bidrag från statliga och kommunala myndigheter, organisationer och enskilda kunde stiftelsen våren och sommaren 1958 genomföra de med hänsyn till den avsedda verksamheten nödvändiga nybyggnads-, ombyggnads- och istandsättningsarbetena.

Stiftelsens investeringar i byggnader och inventarier uppgår till sammanlagt 1 091 000 kr.

Dessa investeringar är avsevärt större än vad man ursprungligen hade räknat

med. Vid iordningställandet av de befintliga byggnaderna, visade det sig i flera fall nödvändigt att företaga betydligt mera omfattande arbeten än som planerats, och de befintliga sanitära anläggningarna måste förnyas och kompletteras i en utsträckning, som inte hade kunnat förutses. Härigenom togs även det kapital i anspråk, som stiftelsen avsett att hålla i reserv för de första verksamhetsåren. För att kunna finansiera driftunderskott, oundgängligt underhåll av de äldre byggnaderna och för verksamheten nödvändiga förbättringar har stiftelsen därför varit tvungen upplåna kapital. Då de nyuppförda byggnaderna ligger på ofri grund och därför inte kan intecknas, har man varit hänvisad att söka kortfristig kredit i form av ett banklån. Detta uppgår nu till 225 000 kr. Beloppet måste emellertid höjas. Mycket brådskande underhållsåtgärder, i första hand omläggning av tak på flertalet äldre byggnader, kommer att kräva en betydande ekonomisk insats. Då stiftelsen saknar möjlighet att ställa säkerhet för den erforderliga höjningen av lånet genom att inteckna fastigheterna är den hänvisad till att ansöka om statlig kreditgaranti. En sådan skulle kunna göra det möjligt för stiftelsen att sanera sin ekonomi, ta itu med brådskande underhållsarbeten och planera sin ekonomi på längre sikt.

Departementschefen. Till nordiska kulturkommissionens svenska avdelning har under detta anslag för innevarande budgetår anvisats en anslagspost å 90 000 kr. Med anledning av avdelningens karaktär av ett regeringens utredningsorgan för nordiska samarbetsfrågor på det kulturella området föreslår jag, att kostnaderna för avdelningens egen verksamhet i fortsättningen bestrides från åttonde huvudtiteln reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Dessa kostnader bör kunna rymmas inom det under sistnämnda anslag äskade beloppet. Förevarande anslag torde i gengäld minskas med 90 000 kr.

I övrigt tillstyrker jag uppräknig av följande nuvarande anslagsposter, nämligen anslagsposten 9 med 1 500 kr., posten 13 med 6 000 kr. samt posterna 15 och 17 med äskade 39 000 respektive 1 500 kr.

För innevarande budgetår är på riksstaten uppfört ett särskilt reservationsanslag av 40 000 kr. till stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen. Jag föreslår att medel för detta ändamål framgent anvisas från en särskild anslagspost under förevarande anslag. Denna post bör uppföras med ett oförändrat belopp av 40 000 kr. Samtidigt torde eventuell reservation å nuvarande anslag vid budgetårets utgång få tillföras den särskilda anslagsposten för ändamålet.

För att i viss utsträckning kunna stödja nya initiativ inom det nordiska kultursamarbetet föreslår jag en ytterligare medelsanvisning av 56 000 kr. under detta anslag. Jag beräknar, att därur skall kunna bestridas bl. a. Sveriges andel i kostnaderna för ett nordiskt litteraturpris samt stipendier åt isländska elever vid svenska folkhögskolor ävensom bidrag till skolungdomsutbyte mellan de nordiska länderna.

Med hänsyn till de av stiftelsen för föreningen Nordens institut åberopade särskilda omständigheterna anser jag mig böra tillstyrka, att statlig kreditgaranti lämnas stiftelsen för upptagande av lån i bank å högst 400 000 kr. Jag förordar därför att riksdagens bemyndigande härtill inhämtas.

Vid bifall till vad jag här förordat bör anslaget för nästa budgetår uppföras med (555 000 + 54 000 =) 609 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 400 000 kr. för banklån till stiftelsen för föreningen Nordens institut;

b) till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 609 000 kr.

C. Kyrkliga ändamål

[87] 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 040 800	971 633
1960/61	1 115 300	1 134 478
1961/62 (statsliggaren s. 529)	1 258 000	
1962/63 (förslag)	1 252 000	

Ur detta anslag bestrides kostnaderna för *dels* avlöning åt den vid domkapitlen och stiftsnämnderna anställda personalen *dels* arvoden och andra ersättningar åt ledamöter i domkapitlen och stiftsnämnderna m. fl. *dels* ock avlöning åt kyrkoherdarna för döva. Av kostnaderna faller på statsverket alla utgifter för den vid domkapitlet i Stockholm avlönade personalen ävensom utgifterna för nämnda arvoden och andra ersättningar till den del de avser domkapitlen samt på kyrkofonden alla utgifter för avlönande av den skogligen personalen hos stiftsnämnderna, för arvoden och andra ersättningar, avseende stiftsnämnderna, och för avlönande av kyrkoherdarna för döva. Kostnaderna för kanslipersonalen vid andra domkapitel än domkapitlet i Stockholm delas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål upptages som särskilda uppbördsmedel i den för domkapitlen och stiftsnämnderna fastställda avlöningsstaten. Nämnda bidrag utgör för innevarande budgetår 1 959 700 kr.

Av anslagsäskandena rörande domkapitlen och stiftsnämnderna samt kyrkoherdarna för döva inhämtas huvudsakligen följande.

Ett flertal domkapitel föreslår uppflyttning av stiftssekreterartjänsterna från lönegrad Ao 26 till Bo 1. En motsvarande uppflyttning av stiftsjägmästartjänsterna föreslås av *domkapitlen i Linköping, Västerås och Luleå*.

Domkapitlen i Stockholm, Strängnäs, Västerås, Lund och Luleå föreslår tillika utbyte av nuvarande tjänster mot högre tjänster och inrättande av nya tjänster på sätt framgår av följande sammanställning.

Domkapitel	Nuvarande tjänst	Föreslagen tjänst
Stockholm	kontorist i Ao 9	kansliskrivare i Ao 10
Strängnäs	————	e. o. kanslibiträde i Ae 7
Västerås	stiftsjägmästarassistent i Ao 21	stiftsjägmästarassistent i Ao 23
	expeditionsvakt i Ao 7	förste expeditionsvakt i Ao 8
	————	kontorsbiträde i reglerad befordringsgång
Lund	två amanuenser (stiftsnotarier) i reglerad befordringsgång	två e. o. förste stiftsnotarier i Ae 21
Luleå	stiftsjägmästarassistent i Ao 21	stiftsjägmästarassistent i Ao 23

Vidare anholder *domkapitlet i Stockholm*, att nuvarande halvtidstjänst för kontorsbiträde i reglerad befordringsgång måtte få utbytas mot heltidstjänst med hänsyn till att nya och ökade arbetsuppgifter från och med innevarande budgetår tillkommer vid domkapitlet. Slutligen anholder *domkapitlet i Göteborg* om inrättande av ytterligare en ordinarie kontorsbiträdestjänst samt *domkapitlen i Strängnäs och Visby* om uppförande å ordinarie stat av en kanslibiträdestjänst respektive en förste stiftsnotarietjänst och en kontoristtjänst.

Domkapitlen räknar i övrigt huvudsakligen endast med automatiska förändringar i medelsbehovet, till en del såsom följd av en fortgående anpassning till den av 1960 års riksdag fastställda personalorganisationen för domkapitlen.

Departementschefen. I samband med statskontorets omorganisation fr. o. m. den 1 juli 1961 överflyttades vissa utbetalningar ur kyrkofonden, som beträffande Stockholms stift tidigare ombesörjdes av statskontoret, till domkapitlet i Stockholm. Omslutningen av domkapitlets kassarörelse kommer härigenom att öka med betydligt över en miljon kr. Samtidigt medför centraliseringen av dövpåstorganisationen till detta domkapitel och det ökade antalet prästerliga tjänster i stiftet till följd av den nu genomförda pastoratsregleringen en viss ökning av arbetsuppgifterna för domkapitlet. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag därför här medel för uppflyttning av kontoristtjänsten i Ao 9 vid domkapitlet i Stockholm till kansliskrivartjänst i Ao 10. Jag tillstyrker vidare, att halvtidstjänsten som kontorsbiträde vid domkapitlet omvandlas till heltidstjänst.

I övrigt är jag inte beredd att tillstyrka några förändringar i den av 1960 års riksdag beslutade personalorganisationen vid stiftskanslierna. Jag förordar dock en uppräknig av anslagsposten till tillfällig personal hos domkapitlen m. m. med 7 000 kr.

Härjämte beaktar jag vid anslagsberäkningen vissa utgiftsförändringar av automatisk natur, delvis beroende på den successiva anpassningen till den nya personalorganisationen. Sålunda beräknar jag bl. a. medel för avlönande av en kanslist och ytterligare ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid domkapitlet i Linköping. Vid domkapitlet i Göteborg torde få inrättas ytterligare en ordinarie kontorsbiträdestjänst i Ao 5 fr. o. m. nästa budgetår.

Enligt gjorda beräkningar kommer avlöningsstatens utgiftssida för nästa budgetår att sluta på 3 206 700 kr., vilket innebär en minskning med 11 000 kr. Kyrkofondens bidrag, som nu är uppfört med 1 959 700 kr., bör enligt samma beräkningar minskas med 4 500 kr. till 1 955 200 kr. Anslaget å riksstaten, som nu uppgår till 1 258 000 kr. bör således för nästa budgetår uppföras med (3 206 700—1 955 200 =) 1 251 500 eller avrundat 1 252 000 kr., vilket innebär en minskning av anslaget med 6 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för domkapitlen, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

Utgifter

I. Domkapitlet i Stockholm

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	66 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	11 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	23 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 800

Summa kr. 105 200

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	1 003 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	46 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	612 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	485 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	32 300

Summa kr. 2 179 800

III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, *förslagsvis*

67 000

IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	468 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	39 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	24 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	148 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	9 900

Summa kr. 690 200

V. Kyrkoherdar för döva

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	124 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	600
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	37 400
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 500
Summa kr.	164 500

VI. Sammanfattning

I. Domkapitlet i Stockholm	105 200
II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt stiftsnämnderna m. m.	2 179 800
III. Tillfällig personal hos domkapitlet m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande	67 000
IV. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m. ...	690 200
V. Kyrkoherdar för döva	164 500
Summa kr.	3 206 700

Särskilda uppbördsmedel

Bidrag från kyrkofonden	1 955 200
Nettoutgift kr.	1 251 500

c) till *Domkapitlet och stiftsnämnderna m. m.*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 252 000 kr.

[88] 2. Domkapitlet och stiftsnämnderna m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	158 700	130 637
1960/61	188 300	164 583
1961/62 (statsliggaren s. 534)	166 000	
1962/63 (förslag)	176 000	

Ur detta anslag bestrides domkapitlets och stiftsnämndernas kostnader för sjukvård m. m., reseersättningar, expenser, publikationstryck, hyresersättningar och vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond m. m. samt vissa omkostnader för kyrkoherdarna för döva. Ur kyrkofonden utgår bidrag med belopp motsvarande hälften av de beräknade sjukvårds- och expenskostnaderna för samtliga domkapitel utom Stockholms samt hela den beräknade kostnaden för stiftsnämndernas och kyrkoherdarnas för döva verksamhet. Återstoden av de beräknade kostnaderna bestrides med medel från riksstaten.

Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål uppföres som särskilda uppbördsmedel i den för domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva fastställda omkostnadsstaten. Nämda bidrag utgör för innevarande budgetår 295 100 kr.

I domkapitlens anslagsäskanden för nästa budgetår föreslås en sammanlagd ökning av medelstillsdelningen med 20 100 kr. Av anslagsäskandena inhämtas huvudsakligen följande.

Domkapitlet i Stockholm räknar med oförändrad medelstillsdelning, medan övriga domkapitel anhåller om en sammanlagd höjning med 5 800 kr. till 262 400 kr. Sistnämnda medel föreslås fördelade på de olika anslagsposterna med följande belopp: sjukvård m. m. 3 200 kr. (oförändrat belopp), reseersättningar 49 900 kr. (nu 46 800 kr.), expenser 195 800 kr. (nu 193 900 kr.) — varav för bränsle, lyse och vatten 34 600 kr. och för övriga expenser 161 200 kr. — samt publikationstryck 13 500 kr. (nu 12 700 kr.). För stiftsnämndernas del föreslås en ökning av den nuvarande medelsanvisningen med i runt tal 11 000 kr. för att möjliggöra stiftsnämndernas anslutning till Föreningen Skogs-trädsförädling. Beträffande kyrkoherdarna för döva föreslår domkapitlet i Stockholm en höjning med 3 000 kr. under anslagsposten till reseersättningar m. m. (nu 37 000 kr.) och med 300 kr. under anslagsposten till expenser (nu 2 750 kr.).

Departementschefen. För domkapitlet i Stockholm beräknar jag under förevarande anslag oförändrad medelstillsdelning med 8 800 kr. nästa budgetår.

I fråga om anslagsmedlen till övriga domkapitel föreslår jag en uppräknig av anslagsposten till reseersättningar med 4 000 kr. Jag finner mig vidare böra föreslå en höjning av delposten till övriga expenser med 10 000 kr. med hänsyn till ökade kostnader för städning och telefon samt för att kunna tillmötesgå angelägna behov av nyanskaffning vid vissa domkapitel. Anslagsposten till publikationstryck bör höjas med 800 kr. med hänsyn till belastningen.

Till omkostnader för domkapitlen — utom domkapitlet i Stockholm — bör sålunda för nästa budgetår anvisas ett sammanlagt belopp av $(3\,200 + 50\,800 + 203\,900 + 13\,500 =) 271\,400$ kr., innebärande en höjning med 14 800 kr., vilken fördelar sig med 9 800 kr. på statsverket och 5 000 kr. på kyrkofonden.

Beträffande stiftsnämnderna anser jag mig böra förorda en uppräknig av anslagsposten till reseersättningar m. m. med 3 000 kr. för att möta de krav på ökad medelstillsdelning för ändamålet, som erfarenhetsmässigt kan beräknas uppkomma. Under erinran om att medlemsavgift till Föreningen Skogs-trädsförädling erlägges för domänverkets skogar vill jag tillstyrka, att en särskild förslagsvis betecknad anslagspost å 11 000 kr. uppföres i omkostnadsstaten för stiftsnämnderna för att möjliggöra även deras anslutning till nämnda förening. Till omkostnader för stiftsnämnderna torde för nästa budgetår anvisas sammanlagt 168 600 kr., vilket belopp helt belastar kyrkofonden.

Vad beträffar kyrkoherdarna för döva tillstyrker jag den av domkapitlet i Stockholm föreslagna uppräknningen av anslagsposterna till reseersättningar m. m. och expenser med sammanlagt 3 300 kr. Højningen faller helt på kyrkofonden. Sammanlagt torde till omkostnader för kyrkoherdar för döva anvisas 45 200 kr. för nästa budgetår.

Under omkostnadsanslaget redovisas för närvarande såsom *särskilda uppbördsmedel* dels kyrkofondens bidrag till omkostnaderna, dels hyra för vaktmästarbostad vid domkapitlet i Linköping. Den senare torde för nästa budgetår böra upptagas till oförändrat belopp, 600 kr. Kyrkofondens bidrag, som innevarande år utgör 295 100 kr., bör, enligt vad jag i det föregående anført, upptagas till ett belopp av $(295\,100 + 5\,000 + 14\,000 + 3\,300 =) 317\,400$ kr. De sammanlagda uppbördsmedlen uppgår således till $(317\,400 + 600 =) 318\,000$ kr.

I enlighet med vad jag föreslagit bör för nästa budgetår till domkapitlen, stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva för omkostnader anvisas $(8\,800 + 271\,400 + 168\,600 + 45\,200 =) 494\,000$ kr., innebärande en højning i förhållande till innevarande budgetår med 32 100 kr. Omkostnadsanslaget å riksstaten bör alltså för nästa budgetår uppföras med $(494\,000 - 318\,000 =) 176\,000$ kr., vilket innebär en højning av anslaget med 10 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 176 000 kr.

[89] 3. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Kostnader för skogsbiträden

Detta förslagsanslag uppfördes första gången på riksstaten för budgetåret 1954/55 (se 1954 års statsverksproposition, VIII ht, p. 41). Ur anslaget gäldas kostnader för avlöning m. m. åt sådana skogsbiträden som är anställda för skötsel av de under stiftsnämndernas förvaltning stående ecklesiastika arrendegårdarnas skogar. Ifrågavarande kostnader, som för innevarande budgetår beräknats till 66 000 kr., skall emellertid helt täckas med uppbördsmedel ur kyrkofonden. Anslaget är därför uppfört med ett nominellt belopp av 1 000 kr.

För innevarande budgetår disponerar de olika stiftsnämnderna följande belopp:

Stiftsnämnden i Uppsala	10 450
» i Skara	13 800
» i Västerås	2 650
» i Växjö	25 300
» i Göteborg	600
» i Karlstad	13 200
Summa kr. 66 000	

Stiftsnämnden i Växjö, som innevarande budgetår tilldelats ett engångsbelopp av 9 800 kr. till täckande av uppkomna underskott, äskar för nästa budgetår ett

belopp av 15 000 kr., vilket innebär en anslagsminskning med 10 300 kr. *Stiftsnämnderna i Skara, Västerås och Karlstad* begär uppräknings med respektive 2 100 kr., 154 kr. och 1 800 kr. Højningarna är av närmast automatisk natur.

Departementschefen. Mot stiftsnämndernas anslagsberäkningar har jag intet att erinra. För budgetåret 1962/63 torde ett belopp av (66 000 — 6 246 =) 59 754 eller avrundat 60 000 kr. böra ställas till vederbörande stiftsnämnders förfogande för bestridande av kostnaderna för här avsedda skogsbiträden. I enlighet med principerna för detta anslags konstruktion torde det emellertid även för nästa budgetår böra uppföras med ett nominellt belopp av 1 000 kr. Vid anvisande av nämnda anslag torde erforderliga medel, beräknade till förslagsvis 60 000 kr., få disponeras ur kyrkofonden för täckande av de verkliga kostnaderna å riksstatsanslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Kostnader för skogsbiträden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[90] 4. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet och stiftsnämnden i Skara

Hos Kungl. Maj:t har *domkapitlet i Skara* anhållit om anslag till vissa ombyggnads- och reparationsarbeten i det domkyrkan tillhöriga konsistoriehuset, där ämbets- och tjänstelokaler för domkapitlet och stiftsnämnden är inrymda. I skrivelsen anføres, att under förra delen av år 1961 två rum i husets vindsvåning iordningställdes till tjänsterum och expedition åt stiftsjägmästaren. Kostnaderna härför uppgick till 6 145 kr. och bestreds av domkyrkans kassa. Ytterligare erfordras, enligt förslag av länsarkitektkontoret i Mariestad, ombyggnad och reparation av den till nämnda lokaler hörande trapphallen samt reparation och ommålning av trapphuset från bottenvåningen till vindsvåningen. Kostnaderna härför uppgår enligt en av länsarkitektkontoret verkställd beräkning till 10 800 kr. Domkyrkans kassa har uppgivits sakna medel till bestridande av dessa kostnader.

Byggnadsstyrelsen, som under hand samrått med riksantikvarieämbetet, och som funnit de beräknade kostnaderna för föreslagna reparationsarbeten rimliga, har intet att erinra mot bifall till framställningen.

Kammarkollegiet har inte heller något att erinra mot att ifrågakarande arbeten kommer till stånd eller mot de härför beräknade kostnaderna. I överensstämmelse med hittills tillämpad praxis beträffande ombyggnad av domkapitels- och stiftsnämndslokaler anses kostnaderna böra fördelas lika mellan statsverket och kyrkofonden.

Departementschefen. Jag tillstyrker, att medel anvisas för ifrågavarande ombyggnads- och reparationsarbeten å konsistoriehuset i Skara. Mot de beräknade kostnaderna och kammarkollegiets förslag till fördelning av dessa har jag inte någon erinran. Jag förordar alltså, att för bestridande av statens andel av kostnaderna (5 400 kr.) ett avrundat belopp av 6 000 kr. anvisas under förevarande anslag samt att ur kyrkofonden får utgå ett belopp av 5 400 kr. för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Iordningställande av vissa lokaler för domkapitlet och stiftsnämnden i Skara* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 6 000 kr.;

b) medgiva, att ur kyrkofonden må för samma ändamål utgå ett belopp av 5 400 kr.

[91] 5. Kleresistaten

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 000	8 398
1960/61	7 000	8 541
1961/62 (statsliggaren s. 538)	8 000	
1962/63 (förslag)	8 000	

Detta anslag, ur vilket numera endast utgår indelningsersättningar till vissa domkyrkosysselmän, är för innevarande budgetår uppfört med 8 000 kr. och torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kleresistaten* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 kr.

[92] 6. Vissa ersättningar till kyrkofonden

Enligt lagen om kyrkofond skall från statsverket för varje år till kyrkofonden utgå ersättning med 5 050 737 kr. för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m. Ersättningen bestrides från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med i avrundat tal 5 051 000 kr. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 5 051 000 kr.

[93] 7. Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	72 000	68 002
1960/61	81 600	78 695
1961/62 (statsliggaren s. 539)	88 000	
1962/63 (förslag)	89 000	

Enligt kyrkomusikerstadgan skall kantorstjänst i regel vara inrättad i kyrkomusikerdistrikt med lägre invånarantal än 5 000. Genom ändring i stadgan (1958: 369) har vid sidan av dittillsvarande kantorstjänst, d. v. s. tjänst såsom kyrkomusiker och folk- eller småskollärare, i fortsättningen benämnd skolkantorstjänst, införts en ny typ av självständig kyrkomusikalisk tjänst, benämnd kyrkokantorstjänst.

För utbildning av skolkantorer anordnas varje år särskilda sommarkurser, vilka är öppna för elever och — i mån av utrymme — förutvarande elever vid folkskoleseminarium ävensom vid lärarhögskolas småskollärar- och mellanskollärlinje. I anslutning till kurserna förrättas organist- och kantorsexamen, vilken utgör det kyrkomusikaliska behörighetsvillkoret för anställning som kantor. För varje kurs finnes en av Kungl. Maj:t förordnad kursledare som uppbär dels resekostnadsersättning och traktamente, dels arvode i form av grundarvode med 150 kr. för varje kurs samt tilläggsarvode med 40 kr. för varje seminarium (lärarhögskola), varifrån elever må uttagas till under hans ledning stående kurs, under förutsättning att han är närvarande under de vid läroanstalten i fråga anordnade inträdesprövningarna för kursen.

För behörighet till kyrkokantorstjänst krävs utöver den kyrkomusikaliska behörigheten en särskild pedagogisk examen för kyrkokantorer. För avläggande av sistnämnda examen anordnas särskilda kurser, vilka utgöres av brevkurser i musikhistoria och pedagogik samt sommarkurser i metodik jämte övningsundervisning. Ledare för sommarkurs uppbär särskilt arvode med 150 kr. för varje kurs.

Censor vid organist- och kantorsexamen eller vid pedagogisk examen för kyrkokantorer erhåller arvode med 60 kr. för examensdag samt resekostnadsersättning och traktamente.

Musikaliska akademien föreslår höjning av grundarvodet till kursledare till 250 kr. för varje kurs samt en höjning av dagarvodet åt censorerna till 100 kr., vilket beräknas medföra merkostnader å respektive 600 och 3 360 kr.

Övriga utgiftsförändringar under anslaget betingas av ett bortfall av en engångsanvisning å 600 kr. för innevarande budgetår samt en kostnadsökning av 1 240 kr. på grund av inträdda traktamentshöjningar. För nytryck av betygsblanketter m. m. äskar akademien för nästa budgetår en engångsanvisning av 270 kr.

Departementschefen. Ifrågavarande anslag bör med hänsyn till automatiska utgiftsförändringar uppräknas med i runt tal 1 000 kr. för nästa budgetår. Jag beräknar att därvid även skall finnas utrymme för en begränsad höjning av arvoden å kursledare. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 89 000 kr.

[94] 8. Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken

Ur detta anslag utgår för närvarande tre stipendier, varav två för utbildande av präster, förtrogna med finska språket, samt ett företrädesvis för utbildande av lapsktalande präster inom Luleå stift. Fr. o. m. innevarande budgetår uppgår varje stipendium till 2 000 kr. för år och utdelas för högst tre år i sänder med 1 000 kr. för varje lästermin, dock att stipendium må utgå med 1 500 kr. för termin, då ej flera än två stipendiater finnes. I enlighet med framställning av domkapitlet i Luleå föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för utbildande av präster, förtrogna med finska och lapska språken*, för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 6 000 kr.

[95] 9. Bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka

Frågan om en restaurering av Uppsala domkyrka har under de senaste 25 åren varit föremål för två statliga utredningar och upprepade arkitekttävlingar utan att något fullt entydigt resultat kan sägas ha uppnåtts. Under samma period har omfattande skyddsarbeten utförts å domkyrkobyggnaden. Det är min avsikt att i ett senare sammanhang framlägga förslag om proposition till 1962 års riksdag om anvisande av medel på riksstaten för budgetåret 1962/63 till vissa förberedande åtgärder för en restaurering av domkyrkan. I riksstatsförslaget torde anslag för ändamålet få upptagas med preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till restaurering av Uppsala domkyrka* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 300 000 kr.

[96] 10. Ersättningar till kyrkor

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	90 000	99 998
1960/61	100 000	103 793
1961/62 (statsliggaren s. 541)	100 000	
1962/63 (förslag)	100 000	

Ur detta anslag utgick tidigare tillhopa omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Efter medgivande av 1946 års kyrkomöte (skrivelse 1946: 6) och enligt beslut av 1947 års riksdag (skrivelse 1947: 168) har ur ifrågavarande anslag utgående ersättningar för vin- och byggnadssäd, för kronotiondeanslag och för avskrivna mjöl- och kvarnräntor samt andra därmed jämförliga ersättningar till församlingskyrkor — domkyrkor samt förutvarande domkyrkorna i Kalmar och Marie-

stad därvid undantagna — indragits med utgången av budgetåret 1946/47. Möjlighet föreligger emellertid för Kungl. Maj:t att av särskilda skäl låta församling behålla dylik ersättning eller erhålla gottgörelse för densamma. Anslaget belastas sålunda numera med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor samt med eventuellt kvarstående ersättningar till församlingar eller gottgörelse härför.

Departementschefen. Ifrågavarande anslag torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

[97] **11. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord**

Detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 1 000 kr., bör för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[98] **12. Bidrag till svenska ekumeniska nämnden**

Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1951/52 anvisats ett anslag till svenska ekumeniska nämnden, avsett såsom bidrag till bestridande av Sveriges årsavgift till Kyrkornas världsråd. Anslaget, som under budgetåren 1951/55 utgick med 20 000 kr., höjdes fr. o. m. budgetåret 1955/56 till 25 000 kr. och har innevarande budgetår uppförts med 27 000 kr.

Svenska ekumeniska nämnden har, under åberopande av att årsavgiften till Kyrkornas världsråd fr. o. m. 1962 kunde förväntas bli höjd med 47 %, anhallit om en motsvarande procentuell höjning av statsbidraget med 13 000 kr. till 40 000 kr.

Departementschefen. Den begärda höjningen finner jag mig inte kunna tillstyrka, utan jag förordar, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 27 000 kr.

D. Skolväsendet

a) Centrala och regionala myndigheter m. m.

[99] 1. Skolöverstyrelsen: Avlöningar. 2. Skolöverstyrelsen: Omkostnader

I enlighet med vad jag anfört i översikten torde dessa anslag i riksstatsförslaget för budgetåret 1962/63 böra uppföras med preliminära belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 beräkna

a) till *Skolöverstyrelsen: Avlöningar* ett förslagsanslag av 6 911 000 kr.

b) till *Skolöverstyrelsen: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 047 000 kr.

[100] 3. Överstyrelsen för yrkesutbildning: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 559 000	2 850 395
1960/61	3 716 600	3 557 399
1961/62 (statsliggaren s. 545)	4 534 000	
1962/63 (förslag)	4 931 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 2 064 000 kr. Förutom av vissa automatiska utgiftsökningar å i runt tal 44 000 kr. betingas höjningen av följande förslag.

1. Uppflyttning av överdirektörstjänsten i Bp 5 till generaldirektörstjänst i Bp 6.
2. Ställföreträdararvode till tjänsteman, som innehar förordnande att vara verksamhetschefens ställföreträdare.
3. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ao 23.
4. Förändring av byråchefstjänsterna i Bo 1 på överstyrelsens fem byråer till tjänster i Bp 3, därvid tjänsterna på andra—femte byråerna skulle benämnas undervisningsrådstjänster.

Första byrån

5. Höjning av byrådirektörstjänsten från Ao 24 till Ao 26.
6. Omändring av förste byråsekreterartjänsten i Ae 23 (byggnadsärenden) till byrådirektörstjänst i Ae 24.
7. Omändring av förste byråsekreterartjänsten i Ae 23 (statsbidragsärenden) till byrådirektörstjänst i Ae 24

8. Omändring av förste byråsekreterartjänsten i Ae 23 (pedagogiska ärenden) till byrådirektörstjänst i Ae 26.
9. Inrättande av två förste byråsekreterartjänster i Ae 23.
10. Uppflyttning av kamrerartjänsten i Ao 17 till Ao 19.
11. Inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång.
12. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 15.
13. Inrättande av tre assistenttjänster i Ae 15.
14. Omändring av förste kansliskrivartjänsten i Ao 12 till registratorstjänst i Ao 13.
15. Inrättande av en bokhållartjänst i Ae 13.
16. Omändring av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.

Andra byrån

17. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ae 26 till undervisningsrådstjänst i Bp 3.
18. Omändring av förste byråsekreterartjänsten i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24.
19. Omändring av förste konsulenttjänsten i Ag 24 till Ae 24.
20. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 23.
21. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
22. Inrättande av en byråingenjörstjänst i Ae 19.
23. Inrättande av en kanslibiträdestjänst i Ae 7.

Tredje byrån

24. Inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24.
25. Uppflyttning av en assistenttjänst i Ae 17 till byråassistenttjänst i Ae 19.
26. Inrättande av en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång.

Fjärde byrån

27. Omändring av en förste konsulenttjänst i Ao 23 till byrådirektörstjänst i Ao 24.
28. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.

Femte byrån

29. Inrättande av fyra lektorstjänster, beräknade i Ae 26.
30. Omändring av en förste konsulenttjänst i Ae 24 till byrådirektörstjänst i Ae 24.
31. Inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24 (för teknisk utbildning).
32. Uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst i Ao 21 (audivisueella undervisningsmedel) till Ao 23.
33. Inrättande av en bibliotekarietjänst i Ae 19.
34. Inrättande av en byråassistenttjänst i Ae 19.
35. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 17.

Sjätte byrån (föreslås inrättad genom uppdelning av andra byrån så, att dess verkstadsskolesektion ombildas till en särskild byrå).

36. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ao 26 till undervisningsrådstjänst i Bp 3.
37. Uppflyttning av en förste byråingenjörstjänst i Ao 21 till Ao 23.
38. Inrättande av en förste byråingenjörstjänst i Ae 23.
39. Inrättande av tre konsulenttjänster i Ae 23.
40. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21.
41. Uppflyttning av en assistenttjänst i Ae 13 till Ae 17.
42. Omändring av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.

Sjunde byrån (föreslås inrättad genom ombildning av fristående sektionen till en byrå).

43. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ae 26 till byråchefstjänst i Bp 3.
44. Inrättande av en byrådirektörstjänst i Ae 24.
45. Omändring av en förste byråingenjörstjänst i Ae 21 till byrådirektörstjänst i Ae 24.
46. Inrättande av en förste byråingenjörstjänst i Ae 23.
47. Inrättande av två förste byråingenjörstjänster i Ae 21.
48. Inrättande av fyra byråingenjörstjänster i Ae 19.
49. Inrättande av två assistenttjänster i Ae 17.
50. Inrättande av två kontoristtjänster i Ae 9.

Sektionen för arbetsmarknadsärenden och statistik (ingår som en självständig enhet i första byrån).

51. Uppflyttning av en byrådirektörstjänst i Ao 24 till Ao 26.
52. Inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 23.
53. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 12.
54. Inrättande av en kanslibiträdestjänst i Ae 7.

Sektionen för centralupphandling

55. Omändring av byrådirektörstjänsten i Ao 24 till inköpsdirektör i Bp 3.
56. Omändring av en intendenttjänst i Ag 21 till Ae 21.
57. Inrättande av en byråassistenttjänst i Ae 19.
58. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 17.

Sektionen för utbildning inom vissa vårdyrken

59. Omändring av en konsulenttjänst i Ae 23 till byrådirektörstjänst i Ae 26.
60. Inrättande av en konsulenttjänst i Ae 21.
61. Inrättande av en assistenttjänst i Ae 12.
62. Omändring av en kanslibiträdestjänst i Ae 7 till kontoristtjänst i Ae 9.

Personalbehov i övrigt m. m.

- 63. Inrättande av två kontoristtjänster i Ae 9.
- 64. Inrättande av en förste expeditionsvaktstjänst i Ae 9.
- 65. Inrättande av en expeditionsvaktstjänst i Ae 7.
- 66. Ordinariesättning av tre extra ordinarie kanslibiträdestjänster.
- 67. Ordinariesättning av två extra ordinarie kontorsbiträdestjänster i Ae 5.
- 68. Inrättande av 21 skriv- och kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång.
- 69. Ökning av anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m.

Ur överstyrelsens motivering för de framförda förslagen inhämtas bl. a. följande.

31. Överstyrelsen avser att vidtaga åtgärder för att kraftigt bygga ut den tekniska utbildningen. För denna krävs bl. a. tillgång på lärare. I konsekvens härmed begär överstyrelsen medel till kurser för utbildning av lärare för undervisning vid tekniska skolor på olika nivåer. Överstyrelsen saknar för närvarande resurser att genomföra det framlagda programmet. För handläggning av ärenden rörande denna lärarutbildning krävs en i tekniskt och pedagogiskt avseende väl kvalificerad person. Denne bör ha avlagt examen vid teknisk högskola samt ha genomgått lärarutbildning eller förvärvat pedagogisk erfarenhet.

43—50. I sin bedömning av det framtida behovet av omskolning och fortbildning räknar arbetsmarknadsstyrelsen med, att kursbehovet kommer att vara både avsevärt större och mera konstant än tidigare, och överstyrelsen har sålunda att räkna med en ytterligare utökad kursverksamhet av mera permanent karaktär under kommande år.

Den personal inom överstyrelsen, som haft att effektuera de ständigt och hastigt ökande beställningarna av kurser, har hittills varit helt otillräcklig. Visserligen beviljas sedan några år tillbaka medel för anställande av tillfällig personal på de avdelningar inom överstyrelsen, som beröres av arbetet med omskolningsverksamheten, men de befattningshavare som det sålunda efter hand blivit möjligt att anställa har icke kunnat utlovas fortsatt anställning mer än några månader eller högst ett halvår i taget. Att dessa anställningsförhållanden avsevärt försvårat möjligheterna att erhålla och framför allt behålla lämplig personal torde vara ostridigt. En kraftig omsättning på personal har också blivit följden. Som ett mått härpå må anföras, att under tiden 1/1 1959—30/6 1961 nyanställdes ca 50 personer på sektionen medan 30 slutade.

Antalet »fast» anställda tjänstemän på fristående sektionen uppgick under den tid, då kursantalet varierade mellan 30 och 60, till 10—12 personer och uppgår för närvarande endast till 13, trots att verksamheten i dag är ungefär fjorton gånger så stor (707 kurser 1960/61). Arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen har enats om att vissa av de arbetsuppgifter, som hittills åvilat överstyrelsen, skall budgetåret 1961/62 överföras till av länsarbetsnämnderna efter vissa bestämmelser tillsatta kursstyrelser. Sedan denna omorganisation blivit helt genomförd och börjat fungera, vilket icke kan förväntas ske omedelbart, kan ett antal befattningshavare på sektionen beräknas bli disponibla för andra mycket angelägna arbetsuppgifter. Någon nedskärning av sektionens personal på grund av vissa arbetsuppgifters delegation till lokala styrelser kan däremot inte äga rum. Tvärtom måste överstyrelsen nu ånyo allvarligt påyrka en ordentlig upprustning av fristående sektionen.

I fråga om de enskilda förslagen beträffande personalen på fristående sektionen anför överstyrelsen bl. a. följande.

43. Överstyrelsens fristående sektion har i realiteten fungerat som en byrå alltsedan sin tillkomst. I arbetsmarknadsstyrelsens och överstyrelsens skrivelse till social- och ecklesiastikdepartementen den 10 maj 1960 med förslag om vissa organisatoriska ändringar ingick också som första punkt, att fristående sektionen skulle från och med den 1 juli 1960 omvandlas till en självständig byrå under ledning av en byråchef.

44. För närvarande har sektionschefen själv ansvaret för samtliga ärenden av administrativ natur. Kursverksamhetens kraftiga ökning under de senaste åren har emellertid medfört behov av en tjänsteman, på vilken sektionschefen kan avlasta ansvaret för en del av nuvarande göromål för att därigenom få tid att i större utsträckning än vad som nu är möjligt ägna sig åt det planeringsarbete beträffande sektionens verksamhet, som är oundgängligen nödvändigt och som under senare år fått eftersättas i alltför hög grad. Behovet accentueras ytterligare till följd av både den — enligt arbetsmarknadsstyrelsens bedömning — avsevärda ökning av kursverksamhetens omfattning, som framdeles är erforderlig, och den mera konstanta natur verksamheten avses bära få. Innehavaren av här föreslagna tjänst skall också fungera som rådgivare i administrativa frågor gentemot länskursstyrelserna.

45. På sektionens teknisk-pedagogiska avdelning faller en mycket stor del av arbetsuppgifterna. Hit hör undervisningsplaner, kompendier, läroböcker, film; stadigvarande undervisningsmateriel (maskiner och verktyg m. m.); lagerhållning — lagerbokföring; övningsarbeten (övningsserier); produktion; bedömning av lärarmeriter ur teknisk synpunkt och yrkessynpunkt; teknisk granskning av kursernas redovisningar. Härtill kommer, att avdelningens befattningshavare måste kunna ständigt ingripa och stå kurserna till tjänst med råd och anvisningar i tekniska frågor av olika slag — även alltjämt beträffande lokaler.

För handläggningen av denna mångfald skiftande ärenden har sektionen numera ett antal tekniker, varav alltjämt endast *en* är fast anställd (förste byråingenjör i Ae 21 med tillfällig placering i Ag 23). Även om de olika ärendesgrupperna sålunda numera kunnat fördelas på flera händer måste förste byråingenjören, som har det närmaste ansvaret för avdelningens arbete själv behärska och leda hela det väldiga arbetsområdet. En höjning av förste byråingenjörstjänsten synes därför rättvis och väl motiverad.

46. Här föreslagen befattningshavare skall fungera som den föregåendes närmaste man och ställföreträdare. Han skall dessutom självständigt svara för handläggningen av ärenden rörande kursernas utrustning med maskiner och verktyg m. m. Med hänsyn till de krav på bl. a. lämplig teknisk utbildning och kvalificerad industriell erfarenhet, som måste ställas i detta fall, anser överstyrelsen det nödvändigt att den föreslagna tjänsten placeras i lägst Ae 23.

47. De två befattningshavare, som här avses, skall handlägga följande två ärendesgrupper, nämligen den ene ärenden i samband med övningsarbeten och produktion och den andre ärenden rörande undervisningsplaner, kompendier, läroböcker, film.

Ur överstyrelsens framställning må slutligen också följande återges.

57. Inom centralupphandlingen utföres vid sidan av inköpsverksamheten prisgranskning av undervisningsmateriel för yrkesskolorna, för vilken materiel statsbidrag beviljats av överstyrelsen. Prisgranskningen omfattar ej blott den materiel, som inköpes genom centralupphandlingen utan även den materiel, som sko-

lorna själva anskaffar eller i vissa fall även själva tillverkar. Statsbidragens storlek för denna materiel torde för närvarande uppgå till inemot 2 miljoner kr. årligen, och den besparing granskningen medför för statsverket torde uppgå till mellan 10 och 15 % av denna summa. Granskningen av materiellistorna utföres för närvarande av en assistent i lönegrad Ae 15. Listorna underskrives av sektionschefen, efter det att han gjort en viss kontroll av beloppen. Med hänsyn till den stora arbetsbelastning, som åvilar sektionschefen och som gör det omöjligt för honom att numera hinna sköta detta arbete på ett tillfredsställande sätt, samt till den under de senaste åren skedda mångdubblingen av materiellistorna finner överstyrelsen det nödvändigt att anställa en tjänsteman, som helt självständigt skall svara för denna granskning. Denne måste ha en ingående kännedom om all den materiel, som användes inom yrkesutbildningens alla olika områden, och kunna göra värderingar av maskiner och verktyg för fastställande av statsbidragens storlek. Han skall även stå skolorna till tjänst med upplysningar om anskaffningskostnader för materiel till olika slag av kurser o. dyl.

Statens lönenämnd har i yttrande över överstyrelsens förslag bl. a. förklarat sig icke ha någon erinran mot löneställningen för den föreslagna tjänsten som byrådirektör i Ae 24 på femte byrån (p. 31). Tjänsten som förste byråingenjör på fristående sektionen, vilken begärts uppflyttad till tjänst som byrådirektör i Ae 24 (p. 45), bör enligt nämndens mening icke placeras högre än i lönegrad A 23.

Departementschefen. I avvaktan på att den år 1955 tillsatta utredningen rörande yrkesutbildningens centrala ledning m. m. skall avge betänkande i denna fråga anser jag mig böra begränsa mina förslag till att avse sådana förstärkningar av personalresurserna hos överstyrelsen för yrkesutbildning, som jag bedömer nödvändiga för att verket skall kunna fullgöra sina uppgifter i ett skede av stark expansion på yrkesutbildningens område. Några mera betydande organisatoriska förändringar inom verket är jag således inte beredd att medverka till.

På överstyrelsens andra byrå bör såsom överstyrelsen föreslagit förste konsulttjänsten i Ag 24 omvandlas till extra ordinarie tjänst i samma lönegrad (p. 19).

Beträffande femte byrån, som handlägger frågor rörande lärarutbildningen, har överstyrelsen föreslagit inrättande av fyra nya lektorstjänster i psykologi och pedagogik. Då överstyrelsens lärarkurser är förlagda på sex olika orter och jag finner det angeläget, att vid varje kursort finnes en lektorskompetent huvudlärare i ämnet, tillstyrker jag, att utöver nu befintliga fyra lektorstjänster två nya sådana tjänster inrättas (p. 29). Jag tillstyrker vidare den föreslagna omändringen av förste konsulttjänsten i Ae 24 vid denna byrå till byrådirektörstjänst i samma lönegrad (p. 30). För handläggning av ärenden rörande utbildning av lärare för den tekniska undervisningen föreslår jag, att en ny tjänst som byrådirektör i Ae 24 inrättas (p. 31).

Överstyrelsens förslag om ombildning av andra byråns sektion för verkstads-skolor m. m. och fristående sektionen till nya byråer inom verket anser jag mig av skäl, som jag inledningsvis redovisat, inte böra biträda. Jag beräknar däremot medel för fortsatt dubblering av byråchefstjänsten å andra byrån (p. 36) och

tillstyrker, att chefen på fristående sektionen förordnas att bestrida göromål som ankommer på byråchef i B 1, under förutsättning att den extra ordinarie byrådirektörstjänsten i Ae 26 vid sektionen hålles vakant (p. 43).

I skrivelse den 19 maj 1961, nr 8, har riksdagen givit Kungl. Maj:t till känna vad statsutskottet i anledning av väckta motioner anfört rörande inspektions- och rådgivningsverksamhet vid inbyggda skolor och företagsskolor. Överstyrelsen har föreslagit, att för detta ändamål inrättas två konsulenttjänster i Ae 23 på andra byrån (p. 39). Jag tillstyrker, att en sådan tjänst inrättas.

Vad beträffar verksamheten vid fristående sektionen kan man konstatera, att den av växlingar på arbetsmarknaden betingade omskolning och fortbildning av arbetskraft, som denna sektion bedriver i nära kontakt med arbetsmarknadsstyrelsen, antagit en mera permanent karaktär och nu utgör ett normalt led i sysselsättningspolitiken. Sektionen har hittills arbetat med en ytterst blygsam stomme av fastare anställd personal. För att tillgodose personalbehovet i övrigt har anlitats särskilt anvisade medel från överstyrelsens anslagspost till arvoden till experter och tillfällig personal. En förstärkning av den fasta personalorganisationen vid den fristående sektionen bör enligt min mening ske. Sektionschefen bör avlastas en del arbetsuppgifter av administrativ art och jag föreslår därför inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 23 (p. 44). För att i någon mån underlätta sektionens rekrytering av teknisk personal föreslår jag vidare, att den under p. 46 föreslagna förste byråingenjörstjänsten inrättas, dock med placering i lönegrad Ae 21, och tillstyrker inrättande av ytterligare en förste byråingenjörstjänst i Ae 21 (p. 47) och en byråingenjörstjänst i Ae 19 (p. 48). För sektionens registrering och diarieföring bör en kansli-biträdestjänst i Ae 7 inrättas (p. 50). Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag slutligen medel för uppflyttning av den nuvarande förste byråingenjörstjänsten å sektionen från Ae 21 till Ae 23 (p. 45).

Frågan om omändring av byrådirektörstjänsten å sektionen för centralupphandling (p. 55) anser jag mig inte böra tillstyrka. Däremot tillstyrker jag nu, att intendentstjänsten i Ag 21 å denna sektion förvandlas till extra ordinarie tjänst i samma lönegrad (p. 56) samt att för prisgranskning inrättas en assistenttjänst med placering i lönegraden Ae 17 (p. 57).

Beträffande överstyrelsens äskanden i övrigt begränsar jag mig till att tillstyrka ordinariesättning av två kontorsbiträdestjänster i Ae 5 (p. 67) och inrättande av två nya skriv- och kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång (p. 68). Anslagsposten till arvoden till experter och tillfällig personal m. m. är för innevarande budgetår uppförd med 1 187 000 kr., varav 900 000 kr. avser ersättning till personal för omskolningsverksamhet. Sistnämnda delpost torde för nästa budgetår kunna minskas med i runt tal 85 000 kr. med hänsyn till mina nyss redovisade förslag om inrättande av nya tjänster vid fristående sektionen. I övrigt förordar jag en uppräknig av expertposten med 200 000 kr., vilket innebär, att anslagsposten för nästa budgetår bör uppföras med 1 302 000 kr., varav 815 000 kr. för omskolningsverksamheten.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit och med beaktande av automatiska utgiftsförändringar torde anslaget böra uppföras med (4 534 000 + 397 000 =) 4 931 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för överstyrelsen för yrkesutbildning, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för yrkesutbildning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	968 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	12 200
3. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	1 302 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 767 100
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	826 700
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	55 000
Summa kr.	4 931 000

c) till *Överstyrelsen för yrkesutbildning*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 4 931 000 kr.

[101] 4. *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	535 200	530 313
1960/61	443 200	499 426
1961/62 (statsliggaren s. 547)	543 000	
1962/63 (förslag)	519 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning äskar en höjning av detta anslag för nästa budgetår med 292 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Sjukvård m. m. (nu 8 000)	+	2 000
2. Reseersättningar (nu 106 000)	+	94 000
3. Särskild anslagspost till tjänstgöringstraktamenten åt vikarie- rande byråchefer (nu 0)	+	5 000
4. Expenser (nu 424 500)	+	171 000
5. Publikationstryck (nu 4 500)	+	20 000
Summa kr.	+	292 000

Höjningen av anslagsposten till reseersättningar motiveras med de ökade kraven på befattningshavarnas medverkan i konferenser och överläggningar av olika

slag samt med de av överstyrelsen under föregående anslag begärda personalökningarna. För internordiska tjänsteresor äskar överstyrelsen en höjning med 4 000 kr. till 14 000 kr.

Under expensposten beräknas ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 80 000 kr. för anskaffande av automatisk telefonväxel bortfalla. Av ökningen under posten belöper 6 000 kr. på ökade kostnader för bränsle, lyse och vatten. Till stöd för höjningen i övrigt åberopas uppkommande kostnader för nya lokaler och inventarier med hänsyn till den begärda personalförstärkningen men också ökande annonskostnader samt önskemål att förnya nuvarande uppsättning kontorsmaskiner.

Höjningen under punkt 5 motiveras med behovet att utge en ny svensk samt en engelsk upplaga av broschyren »Yrkesutbildningen i Sverige».

Departementschefen. Anslagsposten till sjukvård m. m. bör med hänsyn till belastningen höjas med 2 000 kr. Beträffande anslagsposten till reseersättningar anser jag mig böra förorda en ökning med 6 000 kr. på grund av höjda traktementen och tillstyrker därutöver en höjning med 18 000 kr. för att bereda överstyrelsens befattningshavare ökade tillfällen att medverka vid den lokala planeringen av yrkesskolväsendets utbyggnad. För internordiska tjänsteresor räknar jag med ett oförändrat belopp av 10 000 kr.

I skolöverstyrelsens omkostnadsstat har sedan länge uppförts en särskild anslagspost till tjänstgöringstraktementen åt vikarierande undervisningsråd. Jag tillstyrker det av överstyrelsen för yrkesutbildning framförda förslaget, att en motsvarande anslagspost å 5 000 kr. nu uppföres i dess omkostnadsstat.

Det under expensposten för innevarande budgetår anvisade engångsbeloppet av 80 000 kr. för anskaffande av en automatisk telefonväxel bortfaller nästa budgetår. I övrigt beräknar jag här en höjning av delposten till bränsle, lyse och vatten med 6 000 kr. med hänsyn till belastningen. Delposten till övriga expenser höjdes för innevarande budgetår med 22 000 kr. huvudsakligen såsom en engångsanvisning för anskaffande av möbler och kontorsutrustning åt nytillkommande personal och bör sålunda för nästa budgetår minskas med detta belopp. För motsvarande ändamål räknar jag emellertid även för nästa budgetår med ett engångsbelopp, vilket bör upptagas med 10 000 kr., och tillstyrker i övrigt en uppräknings av delposten med 10 000 kr. för ökade städningskostnader samt med 13 500 kr. till ökade kostnader för telefon, annonsering m. m.

Slutligen förordar jag, att anslagsposten till publikationstryck nästa budgetår tillfälligt uppräknas med 7 500 kr. för utgivande av en ny svensk upplaga av publikationen »Yrkesutbildningen i Sverige».

Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde anslaget böra uppföras med (543 000 — 24 000 =) 519 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen för yrkesutbildning: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 519 000 kr.

[102] 5. Länsskolnämnderna: Avlöningar. 6. Länsskolnämnderna: Omkostnader. 7. Läroboksnämnden

Under återopande av vad jag anført i översikten föreslår jag, att dessa anslag i riksstatsförslaget uppföres med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidaan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 beräkna

a) till *Länsskolnämnderna: Avlöningar* ett förslagsanslag av 5 235 000 kr.

b) till *Länsskolnämnderna: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 284 000 kr.

c) till *Läroboksnämnden* ett förslagsanslag av 170 000 kr.

[103] 8. Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 000	—
1960/61	9 000	—
1961/62 (statsliggaren s. 551)	1 000	—
1962/63 (förslag)	1 000	

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 1 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[104] 9. Bidrag till skolbibliotek

Av vad jag anført i översikten har framgått, att beredningen av frågan om medelsanvisning under detta anslag ännu inte är avslutad. Anslaget bör därför i riksstatsförslaget upptagas med ett preliminärt beräknat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidaan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 beräkna till *Bidrag till skolbibliotek* ett förslagsanslag av 2 260 000 kr.

b) Pedagogiskt utvecklingsarbete

[105] 10. Åtgärder i samband med skolreformens genomförande

För innevarande budgetår är på riksstaten uppfört ett särskilt reservationsanslag, rubricerat Bidrag till vissa särskilda skoländamål. Ur detta anslag bestrides bl. a. kostnaderna för den av skolöverstyrelsen bedrivna rationaliserings- och standardiseringsverksamheten samt framställning och anskaffande av audiovisuella hjälpmedel.

Vidare är på riksstaten nu uppfört ett reservationsanslag under rubriken Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet, ur vilket kostnaderna för försöksverksamhet inom enhetsskolan och andra skolformer m. m. samt regional skolpsykologverksamhet bestrides. Den period av försöksverksamhet, som varit en av förutsättningarna för arbetet på en reform av det obligatoriska skolväsendet, når emellertid sitt slut med utgången av innevarande budgetår. Till viss del kommer försöksverksamhet att i fortsättningen ingå som en del av den reguljära skolverksamheten och utgöra ett led i det pedagogiska utvecklingsarbete, som skall fortgå även efter skolreformens genomförande.

Av det sagda torde framgå, att medel även i fortsättningen bör ställas till förfogande för en del av de ändamål, som hittills tillgodosetts ur nyss nämnda båda anslag. I samband med skolreformens genomförande kan vidare vissa nya kostnader väntas uppkomma, som inte hör naturligt hemma under något av nuvarande anslag till skolväsendet. Jag syftar därvid på vissa av skolberedningens förslag, såsom anvisande av medel till information om skolreformen under en övergångsperiod samt upprättande av särskilda pedagogiska hjälpmedelscentraler till skolans tjänst.

Beredningen av frågan om medelsbehovet för här antydda ändamål, vilken hänger samman med skolreformen, är inte avslutad och jag är därför inte heller beredd att avge förslag rörande fördelningen på olika anslag av härför erforderliga medel. Sådana bör därför beräknas under en särskild anslagspunkt i riksstatsförslaget, vilken preliminärt torde betecknas med den av mig angivna rubriken. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 beräkna till *Åtgärder i samband med skolreformens genomförande* ett reservationsanslag av 2 800 000 kr.

[106] 11. Statens försöksskola i Linköping: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift.
1960/61	1 211 000	1 251 196
1961/62 (statsliggaren s. 554)	1 281 000	
1962/63 (förslag)	1 245 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår sänkes med i runt tal 30 000 kr. Överstyrelsen räknar därvid med automatiska kostnadsminskningar av cirka 36 000 kr., huvudsakligen till följd av minskat klassantal. I övrigt innefattar överstyrelsens förslag ordinariesättning av den vid försöksskolan inrättade skolpsykologtjänsten samt utbyggnad av sång- och musikundervisningen vid skolan med 9 veckotimmar för frivillig undervisning i instrumentalmusik, kör- och solosång. Kostnaden härför beräknas uppgå till 6 075 kr.

Departementschefen. 1957 års skolberedning har i sitt betänkande om grundskolan även behandlat frågan om införande av frivillig sång- och musikundervisning i grundskolan. Jag torde således senare få anledning att taga ställning till den i detta sammanhang föreslagna utbyggnaden av denna undervisning. Förslaget om ordinariesättning av skolpsykologtjänsten är jag inte beredd att tillstyrka. Under detta anslag räknar jag nu endast med automatiska utgiftsförändringar. Dessa bör tillsammans medföra en sänkning av anslaget med i runt tal 36 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(1\,281\,000 - 36\,000 =) 1\,245\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens försöksskola i Linköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	736 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	238 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	244 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 000
Summa kr.	1 245 000

b) till *Statens försöksskola i Linköping*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 245 000 kr.

[107] 12. Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	44 800	40 070
1961/62 (statsliggaren s. 555)	45 000	
1962/63 (förslag)	45 000	

Anslaget är enligt den för innevarande budgetår fastställda omkostnadsstaten fördelat på följande sätt.

1. Sjukvård	5 000
2. Reseersättningar	15 000
3. Expenser	25 000
	Summa kr. 45 000

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Därvid bör liksom under innevarande budgetår beräknas ett belopp av 2 000 kr. till bestridande av kostnader för facklitteratur för lärarbiblioteket. Vidare bör beräknas ett belopp av 1 000 kr. till prenumeration på tidningar och tidskrifter.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens anslagsberäkning ger inte anledning till någon erinran från min sida. Jag föreslår, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens försöksskola i Linköping: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kr.

[108] 13. Yrkespedagogisk reformverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	140 000	107 957
1960/61	200 000	146 958
1961/62 (statsliggaren s. 556)	250 000	
1962/63 (förslag)	250 000	

Från detta anslag bestrider överstyrelsen för yrkesutbildning för närvarande kostnader för framställning av läroböcker och handledningar samt för inköp och framställning av film m. m. för yrkesundervisningen och lärarutbildningen, kostnader för överstyrelsens yrkespedagogiska bibliotek och för pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. inom yrkesutbildningens område.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 200 000 kr. Huvuddelen av kostnadsökningen belöper på projekt som avser läroboksframställning samt inköp och produktion av audiovisuella hjälpmedel. Överstyrelsen hänvisar till den betydelse skolberedningen har tillmätt hjälpmedlen och framhåller, att bristen på lämpliga läroböcker och audiovisuella hjälpmedel är besvärande för många utbildningsgrenar inom yrkesundervisningen.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag anser jag mig inte kunna tillstyrka. Jag föreslår, att det för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkespedagogisk reformverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

c) Det obligatoriska skolväsendet m. m.

[109] 14. Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	646 000 000	653 863 120
1959/60	700 000 000	771 792 883
1960/61	720 000 000	784 206 728
1961/62 (statsliggaren s. 556)	833 000 000	
1962/63 (förslag)	890 000 000	

Enligt beslut av 1957 års riksdag (prop. 1957:112; SU 91; Rskr 239) har en omläggning genomförts av statsbidragsgivningen till primärkommunernas driftutgifter. Omläggningen innebär bl. a., att ett antal olika bidrag sammanslagits och nu utgår i form av statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet. Enligt kungörelsen 1958:665 utgår allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader för dels obligatoriska skolor, dels högre kommunala skolor. Kungörelsen reglerar därjämte statsbidragen till kostnaderna för avlöning och pensionering av skoldirektör.

Genom beslut av 1961 års riksdag (prop. 1961:116; SU 120; Rskr 303) har nämnda bidragsbestämmelser enligt kungl. cirkulär den 16 juni 1961 utsträckts till att gälla även undervisning av barn, vilka på grund av lyte, sjukdom eller liknande omständighet ej kan deltaga i vanlig skolundervisning.

Bidragsunderlaget för de allmänna driftbidragen och för statsbidraget till kostnaderna för avlöning av skoldirektör beräknas enligt vissa schematiska regler samt utgöres i huvudsak av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade tjänster. Ur bidragsunderlaget erhålles det allmänna driftbidraget för *obligatoriska skolor* efter avdrag av en mindre kommunandel. Det allmänna driftbidraget för *högre kommunala skolor* samt statsbidrag för *avlöning av skoldirektör* utgår med 79 % av bidragsunderlaget. Statsbidraget till kostnaderna för *pensionering av skoldirektör* utgår med 58 % av årsbeloppet för fortlöpande avgifter till statens pensionsanstalt.

Ur förevarande anslag bestrides i första hand kostnaderna för allmänt driftbidrag till obligatoriska skolor samt för statsbidrag till kostnaderna för avlöning och pensionering av skoldirektör. De för inbyggd realskollinje i folkskolan och inbyggd korrespondensrealskollinje utgående statsbidragen, vilka i huvudsak beräknas enligt de för driftbidrag för högre kommunal skola gällande grunderna, bestrides därjämte ur detta anslag. Anslaget belastas vidare med vissa kostnader för statsbidrag till dels avgiftskompensation enligt lagen om folkpensionering, dels avgifter för allmän tilläggspension. Slutligen utgår ur anslaget vissa bidrag till enskilda skolor.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår ökas med 60 500 000 kr. till 893 500 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Anvisat för 1961/62	Förslag för 1962/63	Ökning
1. Lärarlönebidrag m. m., <i>förslagsvis</i>	831 093 000	891 300 000	+ 60 207 000
2. Bidrag till korrespondensrealskolor, <i>förslagsvis</i> .	666 000	760 000	+ 94 000
3. Ersättning för sjukvårdskostnad, <i>förslagsvis</i> ...	700 000	900 000	+ 200 000
4. Ersättning för flyttningskostnad och resor, <i>förslagsvis</i>	110 000	110 000	—
5. Bidrag för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet, <i>förslagsvis</i>	276 000	286 000	+ 10 000
6. Bidrag till estniska folkskolor	135 000	165 000	+ 30 000
7. Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm	20 000	75 000	+ 55 000
Summa kr.	833 000 000	893 596 000	+ 60 596 000
Avrundat till kr.		893 500 000	+ 60 500 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a. följande.

1. Anslagsposten till *lärarlönebidrag m. m.* kommer enligt gällande bidragsregler att under budgetåret 1962/63 belastas med dels slutreglering av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1961/62, dels under budgetåret utgående förskott å bidraget, motsvarande 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1961/62. Kostnaderna för slutregleringen för 1961/62 är lika med skillnaden mellan bidraget för det året och det för samma år utbetalade förskottet, vilket sistnämnda i sin tur motsvarar 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61. För beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1962/63 måste därför en uppskattning göras av lärarlönebidraget avseende redovisningsåren 1960/61 och 1961/62.

Enligt från länsskolnämnderna inhämtade uppgifter uppgår *lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1959/60*, inklusive bidrag för inbyggda realskollinjer och bidrag till avlöning åt skoldirektörer, till 722,5 miljoner kr., varav för inbyggda realskollinjerna 4,6 miljoner kr. och för skoldirektörer 2,1 miljoner kr. I *petita* för budgetåret 1961/62 uppskattade överstyrelsen lärarlönebidraget för 1959/60 till 704,5 miljoner kr. Differensen uppgår till 18 miljoner kr. Den förra året med utgångspunkt i det uppskattade bidraget för 1959/60 gjorda beräkningen av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61 måste alltså justeras på grundval av nu föreliggande uppgifter om bidragets och årslönebeloppets faktiska storlek.

Vad först beträffar kostnaderna för de 5-procentiga lönehöjningarna den 1 januari 1960 respektive 1961, så har höjningen den 1 januari 1960 slagit igenom för ett halvt år i de ovan angivna beloppen för bidragen för 1959/60. Kostnaden för ytterligare ett halvt år, beräknad på detta belopp reducerat till 1959 års löneläge uppgår till 18,4 miljoner kr. Kostnaden för ett halvt år på grund av höjningen den 1 januari 1961, beräknad på beloppet i 1960 års löneläge, uppgår till 19,3 miljoner kr.

Uppräknat i det för vardera halvåret gällande löneläget men under i övrigt oförändrade förhållanden skulle alltså lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61 uppgå till $(722,5 + 18,4 + 19,3 =) 760,2$ miljoner kr. Detta belopp måste korrigeras med hänsyn till övriga faktorer, som innebär förändringar av kostnaderna för 1960/61 i förhållande till 1959/60. Anledning synes ej finnas att därvid frångå de beräkningar, som i dessa avseenden gjordes i förra årets *petita*. *Lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61* kan på denna grund beräknas uppgå till 774 miljoner kr.

Vid uppskattningen av lärarlönebidraget för redovisningsåret 1961/62 skall uppräknings först ske till 1961 års löneläge för helt år, dvs. tillägg skall göras med kostnaden för lönehöjningen den 1 januari 1961 för ytterligare ett halvt år. Denna kostnad kan uppskattas till 20 miljoner kr. Vid oförändrat antal lärartjänster och under även i övrigt oförändrade förhållanden skulle sålunda lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1961/62, beräknat i 1961 års löneläge, uppgå till $(774 + 20 =) 794$ miljoner kr. Beloppet måste därjämte korrigeras med hänsyn till faktorer, som innebär kostnadsförändringar för redovisningsåret 1961/62.

a. Antalet lärartjänster i folkskolan (försöksskolans låg- och mellanstadium) redovisningsåret 1961/62 kan beräknas minska med omkring 950 och antalet småskollärartjänster öka med omkring 190. Statsbidraget för 950 folkskollärartjänster kan beräknas till 18,4 miljoner kr. och statsbidraget till 190 småskollärartjänster till 2,7 miljoner kr. Detta innebär en nettominskning av kostnaderna för folk- och småskollärare med $(18,4 - 2,7 =) 15,7$ miljoner kr.

Minskningen av kostnaderna för folkskolan motväges av ökning för försöksskolans högstadium. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 april 1961 angående det antal tjänster i läroämnena, som högst må vara inrättade på försöksskolans högstadium redovisningsåret 1961/62, ökar antalet ordinarie tjänster med 1 002, varav 377 i Ao 23 (21), 219 i Ao 21 (19) och 406 i Ao 19. Vidare tillkommer 35 tjänster för läroverksingenjörer (Ae 19). Statsbidraget för dessa ny tillkommande 1 037 tjänster kan uppskattas till 23,9 miljoner kr. Kostnadsökningen för icke-ordinarie lärare i övrigt beräknas till 2,4 miljoner kr. Den sammanlagda ökningen för lärare i läroämnena på högstadiet skulle således uppgå till 26,3 miljoner kr.

I fråga om övningslärare kan för högstadiet antagas en kostnadsökning med 6 miljoner kr. och för folkskolan en kostnadsminskning med 3,5 miljoner kr., alltså en nettoökning med 2,5 miljoner kronor. För yrkeslärare antages en ökning med 1 miljon kr.

Vad beträffar i folkskolan inbyggda realskollinjer sker en successiv minskning på grund av utbyggnaden av försöksskolans högstadium motsvarande ett statsbidrag på 1,2 miljoner kr. Kostnadsminskning kan även antagas för fortsättningskolan, uppskattningsvis med 0,3 miljoner kr.

b. Fr. o. m. den 1 juli 1961 har övningslärare i slöjd och hemkunskap uppflyttats från A 12 till A 13. Uppflyttningen berör inemot 4 000 tjänster. Det kan antagas att härav omkring 2 800 tjänster är att hänföra till folkskolan och, beträffande slöjdlärare, försöksskolans högstadium. Kostnadsökningen kan beräknas till sammanlagt 2,5 miljoner kr.

c. Fr. o. m. läsåret 1961/62 gäller enligt kungl. cirkulär den 16 juni 1961 bestämmelser om undervisning av barn, vilka på grund av lyte, sjukdom eller liknande omständighet ej kan delta i vanlig skolundervisning. Dessa bestämmelser ersätter bl. a. vad som hittills gällt beträffande skolor vid sjukvårdsanstalter och barnhem. Merkostnaderna på grund av de nya bestämmelserna har beräknats till 1 miljon kr. (prop. 1961: 116 s. 12).

d. Slutligen måste beaktas kostnaderna för slopandet den 1 januari 1962 av ortsgrupp 2. Antalet tjänstinnehavare, som den 1 januari 1962 uppflyttas från ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3, kan beräknas till omkring 8 000. Skillnaden i månadslön mellan ortsgrupperna uppgår till omkring 65 kr. Kostnaden för ett halvt år blir då 3,1 miljoner kr.

Vissa andra kostnadsändringar, t. ex. på grund av höjda arvoden och utökning

av antalet skollärdartjänster, är ej av den storleksordningen, att de påverkar anslagsberäkningarna.

Med beaktande av de nu redovisade kostnadsförändringarna skulle sålunda lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1961/62 uppgå till $(794,0 - 15,7 + 26,3 + 2,5 + 1,0 - 1,2 - 0,3 + 2,5 + 1,0 + 3,1 =) 813,2$ miljoner kr.

Då lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1960/61 förut uppskattats till 774 miljoner kr. kan det under 1961/62 utgående förskottet beräknas till $(0,9 \times 774 =) 696,6$ miljoner kr.

Belastningen på anslagspost 1 budgetåret 1962/63 för lärarlönebidraget erhålles då på följande sätt:

Slutreglering av bidraget för budgetåret 1961/62

$(813,2 - 696,6 =)$	116,6 miljoner kr.
Under budgetåret 1962/63 utgående förskott	
$(0,9 \times 813,2 =)$	731,9 miljoner kr.
Summa	848,5 miljoner kr.

Från den här behandlade anslagsposten bestrides även kostnader för statsbidrag till vissa pensionsavgifter.

Beträffande statsbidrag för redovisningsåret 1960/61 till avgiftskompensation till vissa tjänstemän inom det allmänna skolväsendet är bestämmelser meddelade i kungörelsen 1961: 328. Bidrag utgår med 190 kr. för tjänst som skoldirektör samt för hel tjänst i driftbidragsskolväsendets mening. Kostnaden för bidraget kan beräknas till 7,3 miljoner kr. (för innevarande budgetår har beräknats 7,2 miljoner kr.).

I fråga om statsbidrag till ATP-avgifter för rektorer samt folk- och småskollärare inom det obligatoriska skolväsendet är bestämmelser meddelade i kungörelserna 1960: 498 och 1961: 327, som gäller avgifterna för år 1960 respektive år 1961. Anslaget för budgetåret 1962/63 kommer att belastas av statsbidraget för avgiften för år 1962, beträffande vilket bidrag föreskrifter ännu ej är meddelade. Enligt länsskolnämndernas uppgifter uppgick statsbidraget till avgifter för år 1960 till 19,2 miljoner kr. Räknat på hela lönesumman kan procentsatsen för ATP-avgiften anges till 1,9 för 1960, 2,6 för år 1961 och 3,2 för år 1962 (se prop. 1959: 100 s. 69). Detta innebär vid oförändrad lönenivå en stegring av avgifterna med omkring 69 % från 1960 till 1962. Med beaktande härav och av lönehöjningarna t. o. m. den 1 januari 1961 kan statsbidraget till ATP-avgifter för år 1962 uppskattas till 34 miljoner kr. (i förra årets petita beräknades bidraget för år 1961 till 24,1 miljoner kr.).

De fortlöpande avgifterna till statens pensionsanstalt för lärare i läroämnena på försöksskolans högstadium, vilka avgifter utgår helt av statsmedel, uppgår enligt pensionsanstaltens rekvisition till 589 000 kr. för läsåret 1959/60. Belastningen budgetåret 1962/63 för de fortlöpande avgifterna uppskattas till 900 000 kr. (i förra årets petita beräknades 600 000 kr.).

Bidrag till vissa engångsavgifter uppskattas oförändrat till 200 000 kr. För budgetåret 1960/61 har kostnaden härför uppgått till 144 000 kr.

Statsbidraget till fortlöpande avgifter för skoldirektörer har för 1959/60 uppgått till 0,09 miljon kr. Det upptages nu med 0,1 miljon kr.

Kostnaderna för pensionsändamål uppgår sammanlagt till $(7,3 + 34,0 + 0,9 + 0,2 + 0,1 =) 42,5$ miljoner kr.

Anslagspost 1 borde således uppföras med $(848,5 + 42,5 =) 891$ miljoner kr. I det följande föreslås emellertid, att fr. o. m. budgetåret 1962/63 kostnader för viss korrespondensundervisning skall bestridas från denna anslagspost. Dessa

kostnader uppskattas till 294 000 kr. Med hänsyn härtill föreslås att *anslagsposten 1* uppföres med 891,3 miljoner kr.

Beträffande *korrespondensundervisning på försöksskolans högstadium i vissa glesbygdskommuner* anför skolöverstyrelsen bl. a. följande.

Genom beslut den 25 april och den 30 juni 1958 medgav Kungl. Maj:t, att undervisning på högstadierna i Finnskoga-Dalby och Norra Ny kommuner finge — i huvudsaklig överensstämmelse med av skolöverstyrelsen i yttrande den 17 mars 1958 angivna riktlinjer respektive i den utsträckning överstyrelsen prövade lämpligt och enligt de närmare bestämmelser överstyrelsen ägde meddela — anordnas med hjälp av korrespondensmetoden. Tillika medgav Kungl. Maj:t, att de med undervisning enligt korrespondensmetoden förenade särskilda kostnaderna finge bestridas från försöksanslaget.

Den anordning, som tillämpas i Finnskoga-Dalby och Norra Ny, innebär att kommunerna erhåller det antal lärartjänster och statsbidragsberättigade lärartimmar, som skall tillkomma dem efter normala beräkningsgrunder. I ämnen, till vilka det vid planeringen för studande läsår visar sig att kompetenta lärare ej kan erhållas, användes korrespondensundervisning. Till lärare-handledare, som förutsatts ha avlagt minst folkskollärarexamen och studentexamen, utgår avlöning efter de grunder, som skulle ha gällt, om vederbörande varit anställd som lärare på ett vanligt högstadium. Kostnaderna för nyttjande av korrespondenskurser förutsatts helt ersatta av statsmedel. De särskilda kostnaderna för korrespondensundervisning har under budgetåren 1958/61 i Finnskoga-Dalby uppgått till i runt tal 470 kr. per elev och under budgetåret 1960/61 i Norra Ny till i runt tal 495 kr. per elev.

Under budgetåret 1960/61 har i Överkalix kommun enkla högstudier varit upprättade i Jockfall och Lansjärv. Fr. o. m. budgetåret 1961/62 kommer enligt nådiga beslut enkla högstudier att förekomma även i glesbygdskommunerna Fredrika, Hallen, Ramsjö och Rätan. I vilken utsträckning korrespondensundervisning kommer att tillgripas på dessa högstudier är beroende av tillgången på behöriga lärare.

De särskilda kostnader som är förenade med renodlad korrespondensundervisning på högstadiet synes bli relativt höga, i varje fall under uppbyggnadsperioden och så länge lärarbrist existerar. Att exakt beräkna omfattningen av korrespondensundervisningen på dessa högstudier är för närvarande ej möjligt. Man måste emellertid också räkna med att kostnaderna för lärarlöner minskar genom att handledare anställs i lägre lönegrader. Då kostnaderna såväl för handledare som för korrespondensundervisning betingas av samma anordning finner överstyrelsen det naturligt och rimligt att även de sistnämnda kostnaderna får belasta förslagsanslaget för bidrag till driften av folkskolor m. m. Här för talar också följande omständighet.

I glesbygdskommuner, där s. k. enkla högstudier måste organiseras samt i kommuner, där man alltid måste räkna med särskilda svårigheter att få lärare, kommer undervisningen att i stor utsträckning få bygga på handledda korrespondensstudier. Anordningen som sådan är alltså ej att betrakta som en *försöksanordning* utan som en nödvändig beståndsdel i vårt skolväsende. Under flera år framåt innan lärarbristen blir hävd, måste korrespondensundervisningen komma att dominera vissa högstudier, om eleverna ska få den utbildning som de har rätt att fordra.

De sammanlagda särskilda kostnaderna för den här avsedda korrespondensundervisningen på högstadiet beräknas budgetåret 1962/63 uppgå till 294 000 kr.

Överstyrelsen föreslår med stöd av vad förut anförts, att kostnaderna för sådan korrespondensundervisning, som erfordras för att ordna undervisningen på högstadier i vissa kommuner av glesbygdskaraktär, må fr. o. m. budgetåret 1962/63 bestridas från anslagsposten till Lärarlönebidrag m. m. under förevarande anslag.

Av överstyrelsens äskanden rörande övriga anslagsposter framgår bl. a. följande.

2. Bidraget till *korrespondensrealskollinjerna* har beräknats i enlighet med de av 1959 års riksdag fastställda grunderna.

Vid beräkning av medelsbehovet för de 10 korrespondensrealskollinjer, å vilka av Kungl. Maj:t den 5 juni 1959 meddelade bestämmelser äger tillämpning, har överstyrelsen uppskattat antalet avdelningar till 21. Till avlöning åt lärarna vid dessa skulle erfordras 386 143 kr.

Vid beräkningen av bidraget till kostnaderna för korrespondens- och preparandkurserna har överstyrelsen i likhet med föregående år utgått från en genomsnittskostnad av 250 kr. per elev och termin och ett elevantal av 24 i varje avdelning varvid den sammanlagda kostnaden utgör 252 000 kr.

För de besök representanterna för vederbörande korrespondensinstitut har rätt att göra på skolorten beräknas enligt samma beräkningsnorm som tidigare 2 608 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för korrespondensrealskollinjer med fullständigt statsbidrag utgör sålunda $(386\,143 + 252\,000 + 2\,608 =) 640\,751$ kr.

Korrespondensrealskolan i Björkvik, som arbetar under speciella betingelser, har fr. o. m. budgetåret 1953/54 erhållit statsbidrag med ett för varje år fastställt belopp, vilket för budgetåret 1961/62 uppgår till 60 000 kr. Skolans styrelse hemställer om en höjning av nämnda belopp för budgetåret 1962/63 till 150 000 kr.

Elevantalet vid skolan har under de senaste fem läsåren ökat kraftigt och beräknas läsåren 1961/62 och 1962/63 uppgå till 200. Vid beräkning av statsbidrag till skolan har överstyrelsen med hänsyn till vad som anförts i statsutskottets utlåtande 1961:8, s. 21, emellertid minskat nämnda antal med 80, utgörande det antal elever som beräknas komma från kommun, där realskola finnes inrättad. Denna kategori är ju icke i lika hög grad som övriga elever hänvisade till korrespondensundervisning för att kunna avlägga realexamen.

Om sålunda statsbidrag skulle utgå till skolan i Björkvik efter samma normer som gäller för övriga korrespondensrealskollinjer, men med hänsyn tagen till det lägre antalet veckotimmar vid ifrågavarande skola, synes det, med ett beräknat antal avdelningar av 5, kunna uppskattas till 121 000 kr.

Överstyrelsen finner skäligt, att ökat statsbidrag utgår till skolan, framför allt för att de dryga elevavgifterna — för närvarande 550 kr. per läsår — skall kunna nedbringas. Överstyrelsen, som även hänvisar till vad som anförts i statsutskottets ovannämnda utlåtande, föreslår, att bidrag till korrespondensrealskolan i Björkvik må utgå med 120 000 kr. budgetåret 1962/63 samt att det måtte föreskrivas, att ökningen i första hand skall användas till sänkning av elevavgifterna för elever från kommun, där realskola ej finnes inrättad.

Det sammanlagda medelsbehovet under denna anslagspost uppgår till avrundat 760 000 kr.

3. Från posten till *ersättning för sjukvårdskostnad* har under budgetåret 1960/61 av överstyrelsen och länsstyrelserna, enligt från dem infordrade upp-

gifter, utanordnats sammanlagt 840 000 kr. Med hänsyn härtill torde posten böra uppräknas med 200 000 kr. till 900 000 kr.

4. Från anslagsposten till *ersättning för flyttningskostnad och resor* bestrides kostnader för flyttningsersättning och traktamente i samband med omstationering till lärare på försöksskolans högstadium samt för flyttningsersättning till lärare i folkskolan i samband med tvångsförflyttning. Vidare utgår från posten ersättning för övningslärares resor i samband med fylinadstjänstgöring. Fr. o. m. läsåret 1961/62 tillkommer resekostnadsersättning enligt kungl. cirkulär den 16 juni 1961 om undervisning av sjuka barn. Från posten har under budgetåret 1960/61 av överstyrelsen och länsstyrelserna utanordnats sammanlagt 95 000 kr. Med hänsyn härtill torde posten böra uppföras med oförändrat belopp, 110 000 kr.

5. Beträffande *bidraget för svensk undervisning åt svenska barn i utlandet* tillstyrker överstyrelsen oförändrat anslagsbelopp för avlönande av lärare vid de nu befintliga skolorna och hemställen, att statsbidrag må utgå även till skolan i Nakamte, vilket skulle innebära en kostnadsökning med 10 000 kr.

6. Med anledning av framställningar från Estniska kommittén tillstyrker överstyrelsen, att i *bidrag till estniska folkskolor* må utgå 130 000 kr. till skolan i Stockholm och 35 000 kr. till skolan i Göteborg, vilket utgör en ökning med sammanlagt 30 000 kr.

7. I sina äskanden, kompletterade med en särskild framställning den 24 oktober 1961 har skolöverstyrelsen, under erinran om skolberedningens uttalanden om betydelsen av det allmännas stöd till skolor av reform- och experimentkaraktär samt med framhållande av skolans ekonomiska situation föreslagit att statsbidraget till Kristofferskolan i Stockholm höjes från 20 000 till 75 000 kr.

Riksrevisionsverket har i huvudsak inte haft någon erinran mot skolöverstyrelsens anslagsberäkningar.

I detta sammanhang torde få anmälas vissa av skolöverstyrelsen framlagda förslag, vilka icke påverkar anslagsberäkningarna för budgetåret 1962/63.

Skolöverstyrelsen framlägger bl. a. förslag om *vissa åtgärder i disciplinbefrämjande syfte* och anför härom bl. a. följande.

Genom beslut den 11 november 1960 tillkallade överstyrelsen efter samråd med vederbörande lärarorganisationer en expertgrupp för skolans fostrande verksamhet bestående av f. d. landshövdingen R. Wagnsson, ordf., studierektorn T. Sundin, folkskolläraren Ingegerd Gustafsson, småskolläraren Irma Persson, rektor S. Zetterlund och slöjdlärares Greta Molin. Enligt överstyrelsens direktiv skall resultatet av gruppens arbete redovisas successivt. I skrivelse till överstyrelsen den 30 mars 1961 har expertgruppen framlagt vissa förslag, som vid genomförande fr. o. m. läsåret 1962/63 medför kostnader för statsbidrag fr. o. m. budgetåret 1963/64.

Expertgruppen föreslår följande åtgärder.

1. Skolöverstyrelsen bör bemyndigas, att under läsåret 1962/63 försöksvis efter prövning i varje särskilt fall medgiva tillfällig uppdelning av klass, där disciplinsvårigheter förekommer. Försöket bör omfatta sammanlagt ett 50-tal klasser. Medelsanvisningen synes böra omfatta kostnaderna för ett antal veckotimmar, som sammanlagt motsvarar ca 50 lärartjänster på enhetsskolans högstadium.

2. Skolöverstyrelsen bör bemyndigas, att fr. o. m. läsåret 1962/63 tilldela varje rektorsområde två veckotimmar (ca 70 undervisningstimmar) per läsår att användas på sätt rektor, efter samråd med kollegiet, finner mest ändamålsenligt för att, enligt de anvisningar, som må utfärdas av skolöverstyrelsen, *handleda* de elever, som ålagts att kvarstanna efter skoldagens slut.

Om en generell lösning ej nu kan komma till stånd, föreslås alternativt och övergångsvis en viss begränsad försöksverksamhet. Denna bör dock omfatta minst 200 rektorsområden fördelade så, att olika orter och skolformer blir representerade. Efter framställning från kommunerna bör fördelningen göras av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsen finner det för sin del angeläget, att de av expertgruppen föreslagna anordningarna prövas inom det obligatoriska skolväsendet. I fråga om handledning av elever, som ålagts att kvarstanna efter skoldagens slut, bör anordningarna begränsas till 200 rektorsområden enligt expertgruppens alternativa förslag. Kostnaderna för statsbidrag uppskattar överstyrelsen till 1 100 000 kr. för uppdelning av klass och 300 000 kr. för handledning vid kvarstannande efter skoldagens slut.

Skolöverstyrelsen föreslår slutligen, att statsbidrag till *organiserad läxhjälp på försöksskolans högstadium* skall kunna utgå till ett antal kommuner efter överstyrelsens medgivande i varje särskilt fall. Statsbidrag skulle utgå för två veckotimmar i varje kommun. Överstyrelsen beräknar, att 514 veckotimmar skulle vara erforderliga för verksamheten och att det erforderliga statsbidraget härför skulle uppgå till 400 000 kr.

Slutligen torde här få anmälas, att *Målsmännens riksförbund* i en särskild framställning hemställt, att i statsverkspropositionen för budgetåret 1962/63 måtte upptagas ett anslag av 50 000 kr. till förbundets verksamhet.

Skolöverstyrelsen tillstyrker bidrag med det belopp Kungl. Maj:t finner skäligt.

Departementschefen. Under *anslagsposten 1* har skolöverstyrelsen för nästa budgetår beräknat ett medelsbehov av 891 300 000 kr. Jämfört med innevarande budgetår innebär detta en kostnadsökning av 60 207 000 kr. Denna sammanhänger bl. a. med de generella lönehöjningarna. Kostnaderna för löneuppgången faller nästan helt på statsverket, och med den storlek anslagsposten nu har, innebär en femprocentig lönehöjning, att anspråken på statsmedel ökar med ca 40 miljoner kr. I förhållande till detta belopp ter sig de kostnadsökningar, som har ett mera omedelbart samband med skolväsendets expansion, som ganska måttliga. Således beräknas kostnaderna för ökat antal lärartjänster under budgetåret 1961/62 uppgå till ca 12 miljoner kr. Förutom de nämnda kostnadsökningarna påverkas den här avsedda anslagsposten av att statsbidraget till ATP-avgifter kan beräknas öka avsevärt under nästa budgetår. Hur de här sammanfattningsvis berörda kostnadsökningarna i detalj påverkar anslagsbehovet framgår närmare av överstyrelsens i det föregående redovisade beräkningar.

Av dessa beräkningar framgår även, att medelsbehovet för budgetåret 1962/63 i enlighet med de för bidragsgivningen gällande utbetalningsreglerna grundar sig på av skolöverstyrelsen gjorda beräkningar av statsbidragskostnaderna avseende budgetåren 1960/61 och 1961/62. Då överstyrelsen ingav sina petita förelåg ännu inte de slutliga statsbidragsrekvisitionerna avseende budgetåret 1960/61, utan överstyrelsen var hänvisad till att räkna fram en kostnadssumma, som grundade sig på förhållandena det närmast föregående budgetåret jämte en bedömning av de därefter inträffade kostnadsförändringarna.

Sedan de slutliga statsbidragsrekvisitionerna avseende redovisningsåret 1960/61 under höstens lopp inkommit till länskolnämnderna, har det blivit möjligt att på grundval av rekvisitionerna erhålla uppgift om statsbidragets storlek för nämnda redovisningsår. Med tillämpning av överstyrelsens beräkningssätt i övrigt erhålles med denna nya utgångspunkt ett medelsbehov för budgetåret 1962/63, som är ca 6 miljoner kr. lägre än vad överstyrelsen beräknat. Med hänsyn till att de särskilt inhämtade uppgifterna erhållits ur statsbidragsrekvisitioner, som inte är slutgranskade, måste dock en viss osäkerhet anses vidlåda även de nya beräkningarna. Dessa synes därför inte böra påverka bedömningen av medelsbehovet på annat sätt, än att anslaget i dess helhet genom minskning av anslagsposten 1 avrundas nedåt till jämnt tiotal miljoner kr.

Såsom framgår av skolöverstyrelsens beräkningar av statsbidragskostnaderna avseende budgetåret 1961/62 har hänsyn tagits till bl. a. de ökade kostnaderna på grund av att ortsgrupp 2 kommer att slopas fr. o. m. den 1 januari 1962. I de av ändringen berörda kommunerna kommer årslönebeloppen för lärarpersonalen att för andra halvåret 1961 beräknas efter lönetabellerna för ortsgrupp 2 och under första halvåret 1962 efter lönetabellerna för ortsgrupp 3. Som en konsekvens av de bestämmelser, som gäller för beräkningen av statsbidraget vid generella lönehöjningar under redovisningsåret och som grundar sig på vad chefen för finansdepartementet anför i propositionen 1957: 112 (s. 73), bör statsbidraget vid förändring i lönegrupperingen beräknas på ett årslönebelopp, som utgör summan av de för avlöningen tillämpliga månadsbeloppen under redovisningsåret. Beräkningen bör således i detta hänseende inte grunda sig på förhållandena vid vårterminens början, vilket i det nu aktuella sammanhanget skulle föranleda ett för högt statsbidrag med sammanlagt ca 3 miljoner kr. Då kungörelsen 1958: 665 om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet tidigare inte direkt angivit, hur beräkningen av årslönebeloppet skall ske vid ändringar i lönegrupperingen, har Kungl. Maj:t den 10 november 1961 utfärdat kungörelse (1961: 516) om erforderlig ändring i lydelsen av 9 § 1 mom. förutnämnda kungörelse, vilken åtgärd på detta sätt torde bringas till riksdagens kännedom.

I anslutning till äskandena avseende anslagsposten 1 har skolöverstyrelsen föreslagit, att de särskilda kostnaderna för korrespondensundervisning på högstadiet i vissa glesbygdskommuner i fortsättningen beräknas under detta anslag i stället för under anslaget Försöksverksamhet inom det allmänna skolväsendet.

Med hänsyn till vad överstyrelsen anfört till stöd för denna åtgärd förordar jag, att de avsedda kostnaderna i fortsättningen bestrides ur förevarande anslag.

Skolöverstyrelsens förslag om statsbidrag till kostnader för vissa disciplinfrämjande åtgärder samt för organiserad läxhjälp på försöksskolans högstadium kan jag inte biträda. Inte heller kan jag förorda statsbidraget till Målsmännens riksförbund.

Det torde i detta sammanhang böra framhållas, att den förestående reformen av den obligatoriska skolan kommer att medföra betydande utgiftsökningar under förevarande anslag. Då emellertid utbetalningsbestämmelserna för lärarlönebidraget är sådana, att förändringar i verksamheten under ett budgetår påverkar kostnaderna först under det därpå följande budgetåret, behöver vid medelsberäkningen för nästa budgetår under förevarande anslag hänsyn inte tagas till de ökade kostnader skolreformen kommer att medföra.

Under *anslagsposten 2* beräknar jag en ökning av medelsbehovet för de kommunala korrespondensrealskollinjerna med 34 000 kr. till 640 000 kr. För skolan i Björkvik räknar jag med ett oförändrat bidrag av 60 000 kr. Anslagsposten som helhet bör således uppföras med $(640\,000 + 60\,000 =) 700\,000$ kr.

Anslagsposten 3 till ersättning för sjukvårdskostnad bör enligt skolöverstyrelsens förslag uppräknas med 200 000 kr. till 900 000 kr.

Anslagsposterna 4 och 5 torde kunna upptagas med oförändrade belopp av respektive 110 000 kr. och 276 000 kr.

Under *anslagsposten 6* tillstyrker jag en ökning av bidragen till de estniska skolorna i Stockholm och Göteborg med 10 000 kr. för vardera skolan. Totalt kommer denna anslagspost härigenom att uppgå till 155 000 kr.

Bidraget till Kristofferskolan i Stockholm under *anslagsposten 7* torde — bl. a. med hänsyn till önskvärdheten av att skolan beredes förbättrade möjligheter att fortsätta sina pedagogiska reformsträvanden — böra höjas med 55 000 kr. till 75 000 kr.

Vid bifall till vad jag föreslagit i det föregående, skulle medelsbehovet under anslagsposterna 2—7 uppgå till $(700\,000 + 900\,000 + 110\,000 + 276\,000 + 155\,000 + 75\,000 =) 2\,216\,000$ kr., vilket innebär en sammanlagd ökning med 309 000 kr.

Med utgångspunkt i skolöverstyrelsens beräkning av anslagsposten 1 samt den nyssnämnda beräkningen av övriga poster leder beräkningen av förevarande anslag fram till summan $(891\,300\,000 + 2\,216\,000 =) 893\,516\,000$ kr. Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående, bör emellertid anslagsposten 1 minskas på sådant sätt, att anslaget i dess helhet kan uppföras med ett till 890 000 000 kr. avrundat belopp. Den totala anslagshöjningen kommer härigenom att uppgå till 57 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 890 000 000 kr.

[110] 15. Folkskolor m. m.: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 000 000	1 851 723
1960/61	1 700 000	1 881 853
1961/62 (statsliggaren s. 569)	1 900 000	
1962/63 (förslag)	1 900 000	

Till kostnaderna för inackordering av sådana elever i folkskolor, fortsättnings-skolor och försöksskolor, som har lång eller besvärlig skolväg, utgår statsbidrag enligt kungörelsen 1958:380 per elev och dag med 3 kr. 25 öre vid inackorde-ring i enskilt hem och med 3 kr. vid inackordering i elevhem.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 100 000 kr. enligt följande sammanställning:

1. Automatisk minskning vid oförändrade bidragsgrunder	— 280 000
2. Höjning av bidraget per elev och dag till 4 kr. vid inackorde- ring i enskilt hem och 3 kr. 70 öre vid inackordering i elevhem	+ 375 000
	Summa kr. + 95 000
	Avrundat till kr. + 100 000

Av överstyrelsens motiveringar för de angivna förslagen framgår bl. a. följande.

1. Enligt från länskolnämnderna infordrade uppgifter beräknas statsbidragen till inackordering av elever i obligatoriska skolor under redovisningsåret 1961/62 komma att uppgå till omkring 1 620 000 kr. Då på grund av gällande rekvisi-tionsbestämmelser bidrag till inackordering under visst redovisningsår, fränsett eventuella utbetalningar av förskott, utanordnas under det närmast följande budgetåret, skulle således vid oförändrade statsbidragsgrunder den nyss angivna summan motsvara medelsbehovet för budgetåret 1962/63.

2. I brev till överstyrelsen den 2 juni 1961 angående anslag för budgetåret 1961/62 till det obligatoriska skolväsendet, punkten 2, har Kungl. Maj:t i anslutning till statsutskottets uttalande i utlåtandet 1961:8 under punkten 20 uppdragit åt överstyrelsen att i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1962/63 framlägga utredning och förslag rörande en uppräknig av ifrågava-rande statsbidragsbelopp.

Överstyrelsen avgav den 5 april 1961 anbefallt yttrande till statsutskottet över motionerna I: 200 och II: 294 om viss höjning av statsbidraget till inackordering, varom här är fråga. Efter att från länskolnämnderna ha införskaffat uppgifter på grundval av statsbidragsrekvisitioner för redovisningsåret 1959/60, i syfte att utröna den genomsnittliga verkliga bruttokostnaden för kommunerna (i före-kommande fall särskolornas huvudmän) per elev och dag vid inackordering i enskilda hem, föreslog överstyrelsen i detta yttrande höjning av bidraget till 4 kr. vid inackordering i enskilt hem och till 3 kr. 70 öre vid inackordering i elevhem.

Under återopande av det i yttrandet till statsutskottet anförda hemställer överstyrelsen om höjning av statsbidraget till inackordering i enlighet med detta förslag.

Av de, såsom förut nämnts, till sammanlagt 1 620 000 kr. beräknade stats-

bidragen till inackorderingsverksamheten under redovisningsåret 1961/62 belöper omkring 960 000 kr. på inackordering i enskilda hem och omkring 660 000 kr. på inackordering i elevhem. Med ledning härav kan höjningen av statsbidragsbeloppen i enlighet med överstyrelsens förslag beräknas för budgetåret 1962/63 medföra en merutgift å ca 375 000 kr.

Departementschefen. Med anledning av vad statsutskottet (SU 1961: 8, p. 20) och skolöverstyrelsen anfört rörande önskvärdheten av en uppräknings av bidragsbeloppet per dag och elev för inackordering, vill jag framhålla, att statsbidraget i relation till kostnaderna uppenbarligen undergått en minskning, som i och för sig kan motivera en uppräknings. Förskjutningar i kostnadsfördelningen mellan stat och kommun — även till kommunernas fördel — har emellertid under senare år skett på flera bidragsområden. Förutsättningar för ett bedömande av dessa frågor i ett större sammanhang torde böra avvaktas och jag är därför inte beredd att nu förorda någon ökning av det här ifrågavarande bidraget.

Beträffande medelsberäkningen vid oförändrade bidragsgrunder anser jag, att uppgifterna om de senaste årens nettoutgifter för bidragsgivningen knappast ger stöd för den av skolöverstyrelsen föreslagna minskningen av anslaget. Jag förordar därför, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.*: Bidrag till inackordering av skolbarn i elevhem eller enskilda hem för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

[111] 16. Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	45 000 000	45 641 654
1960/61	48 000 000	46 925 008
1961/62 (statsliggaren s. 569)	52 000 000	
1962/63 (förslag)	56 000 000	

Enligt kungörelsen 1958: 380 utgår statsbidrag till kommun för anordnande av skolskjutsar för sådana elever i folkskolor, fortsättningsskolor och försöksskolor, som har lång eller besvärlig skolväg. Efter beslut av 1959 års riksdag om bidrag även för elever i folkskolans högre avdelning och för elever, som efter skolpliktens upphörande genomgår i kommunen anordnad obligatorisk årskurs, har genom kungörelsen 1959: 311 begränsningen av bidragsrätten till skolpliktiga elever upphävts.

Bidraget utgår med 80 % av kommunens verkliga kostnad för skolskjutsar, under förutsättning att skolvägen är, i fråga om elever i årskurserna 1—3 minst 3 km, och i fråga om övriga elever minst 4 km. För självskjuts, dvs. skjuts med fordon, som framföres av eleven själv, utgår statsbidrag med 80 % av en kostnad, vilken för varje dag, som eleven besökt skolan, må utgöra högst 50 öre, om skolvägen är längre än 7 km, och eljest högst 40 öre.

Skolöverstyrelsen föreslår med stöd av från länsskolnämnderna inhämtade uppgifter om de beräknade kostnaderna för statsbidrag till skolskjutsar under redovisningsåret 1961/62, att anslaget höjes med 4 000 000 kr.

Under återopande av ett uttalande av statsutskottet vid 1961 års riksdag (SU 1961: 8, p. 21) framlägger överstyrelsen liksom i äskandena för budgetåret 1961/62 förslag om höjning av bidragsunderlaget för självskjutsar. Förslaget innebär, att bidragsunderlaget per elev och dag skulle höjas från högst 50 öre till högst 95 öre, om skolvägen är längre än 7 km, och från högst 40 öre till högst 75 öre i övriga fall. Den sammanlagda statsbidragskostnaden för åtgärden beräknar överstyrelsen till 110 000 kr. Beloppet har inräknats i den förut angivna totala ökningen.

Av överstyrelsens motivering för höjningen av bidraget till självskjutsar framgår bl. a. följande.

Till grund för sina beräkningar i 1960 års *petita lade* överstyrelsen den stegring, som socialstyrelsens levnadskostnadsindex utvisade för perioden 1941—1959. Index hade under denna period stigit från 139 till 254 eller med omkring 83 %. Då frågan om bidragsunderlagets lämpliga storlek nu åter är föremål för behandling, synes den indexperiod, som lägges till grund för beräkningen, böra utsträckas till att omfatta åren 1941—1960. Indextalet sistnämnda år utgjorde 264, innebärande en stegring från år 1941 med omkring 90 %. Med hänsyn härtill föreslår överstyrelsen nu höjning av bidragsunderlaget för självskjutsar med 90 %, varigenom beloppet 50 öre ökas till 95 öre samt beloppet 40 öre till 76 öre, som avrundas till 75 öre.

Då statsbidragen till självskjutsar under redovisningsåret 1961/62 beräknats komma att uppgå till omkring 125 000 kr., kan höjningen av underlagsbeloppen beräknas för budgetåret 1962/63 medföra en utgiftsökning med ca 110 000 kr.

Departementschefen. Med återopande av vad jag anfört under närmast föregående anslagpunkt rörande inackorderingsbidraget, kan jag inte heller förorda någon höjning av det till kommunerna utgående statsbidraget till självskjutsar.

På grundval av de föreliggande beräkningarna av kostnaderna för statsbidrag till skolskjutsar under nästa budgetår torde anslaget böra höjas med 4 000 000 kr. och alltså uppföras med (52 000 000 + 4 000 000 =) 56 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till anordnande av skolskjutsar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 56 000 000 kr.

[112] 17. *Folkskolor m. m.: Pedagogiskt stimulansbidrag*

I enlighet med vad jag anfört i översikten torde detta anslag i riksstatförslaget för budgetåret 1962/63 böra uppföras med ett preliminärt beräknat belopp. Anslaget bör erhålla här använd rubrik.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Folkskolor m. m.: Pedagogiskt stimulansbidrag* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 13 300 000 kr.

[113] 18. Folkskolor m. m.: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	540 000	620 703
1960/61	500 000	640 162
1961/62 (statsliggaren s. 569)	630 000	
1962/63 (förslag)	810 000	

Ifrågavarande undervisning ombesörjes av skolradioavdelningen vid Sveriges Radio AB i samråd med och under överinseende av skolöverstyrelsen. Ur förevarande reservationsanslag bestrides dels Sveriges Radio AB:s utgifter för själva undervisningen och dels televerkets kostnader för radioutsändningarna. Statsbidraget till avlönande av handledare i skolorna för undervisningen skall avföras från förslagsanslaget Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.

Förutom under förevarande anslag anvisade medel till anordnande av kombinerad radio- och korrespondensundervisning medgav 1961 års värriksdag (SU 1961: 8, p. 19 och 24; Rskr 8), att till undervisning av motsvarande slag i tyska i försöksskolans årskurs 7 (alternativkurs 2) ett belopp av 100 000 kr. måtte utgå ur anslaget Folkskolor m. m.: Bidrag till driften av folkskolor m. m.

Skolöverstyrelsen föreslår, att förevarande anslag för nästa budgetår höjes med 184 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Kurs i tyska	+ 100 000
2. Två kurser för icke-behöriga handledare i tyska	+ 40 000
3. Ökade kostnader för kurserna i engelska	+ 15 000
4. Erforderlig uppräknig på grund av att för innevarande år tillgänglig reservation beräknas bli förbrukad	+ 29 000
Summa kr.	+ 184 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas i övrigt bl. a. följande.

1. Då bristen på utbildade lärare i tyska icke synes komma att minska under budgetåret 1962/63 hemställer överstyrelsen, att medel anvisas även för budgetåret 1962/63 för kombinerad korrespondens- och radioundervisning i tyska. Omkring 10 000 elever kommer att delta i denna undervisning.

2. Med hänsyn till bristen på utbildade lärare i tyska finner överstyrelsen det ytterst angeläget, att även kurser för handledare, som saknar akademiskt betyg i ämnet, kommer till stånd i den omfattning Sveriges Radio föreslagit.

Liknande kurser har sedan länge anordnats av Sveriges Radio för handledare i engelska. Sedan år 1958 anordnas en kurs varje läsår, vilket i stort sett nu kan anses täcka behovet.

När det gäller undervisningen i tyska, är situationen nu densamma som vid starten av radioundervisningen i engelska. Det måste betraktas som ytterst angeläget för skolradions ledning att lära känna de handledare, som utnyttjar radiokurserna. Därtill kommer, att metodiken för tyskans del inte är så genomarbetad, som när det gäller engelskan. Sommarkurserna bör därför kunna tjäna

det dubbla syftet att dels utbilda handledarna i metodiskt avseende, dels diagnostisera de svårigheter, som undervisningen i tyska erbjuder. Två kurser gör det också rent geografiskt möjligt för lärarna att närvara vid kursen, genom att en förlägges till norra delen av Sverige och en till mellersta eller södra delen av landet.

3. Enligt en av skolradiochefen uppgjord kostnadsberäkning har fr. o. m. höstterminen 1961 kostnaderna för verksamheten ökat dels på grund av höjning av honoraren, dels på grund av ökade personal- och allmänna kontorskostnader. Kostnadsökningen för undervisningen i engelska beräknas till 15 000 kr.

4. Från budgetåret 1960/61 kvarstår en reservation på 42 901 kr. Enligt vad Sveriges Radio under hand meddelat kommer ytterligare ca 35 000 kr. att rekvireras för budgetåret 1960/61. Med hänsyn till höjningen av honoraren och de ökade personalkostnaderna räknar överstyrelsen icke med någon reservation från innevarande budgetår. Då den totala kostnaden för ifrågakvarande undervisning i engelska och tyska av Sveriges Radio beräknas till 814 000 kr., torde en ökning av anslaget erfordras med $(814\,000 - 630\,000 =) 184\,000$ kr.

Departementschefen. Bristen på lärare med föreskriven kompetens för undervisning i tyska på högstadiet nödvändiggör, att den under innevarande läsår inledda kombinerade korrespondens- och radioundervisningen i tyska fortsätter under läsåret 1962/63. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag 100 000 kr. för detta ändamål. För att på bästa sätt utnyttja den ifrågakvarande undervisningen bör, i likhet med vad fallet är för motsvarande undervisning i engelska, handledarna beredas tillfälle att orientera sig i de frågor, som sammanhänger med denna form av undervisning. De två av överstyrelsen föreslagna sommarkurserna för handledare i tyska bör därför genomföras, och jag beräknar till kostnaderna för dessa kurser ett belopp av 40 000 kr. Ökningen av medelsbehovet i övrigt beräknar jag till likaledes 40 000 kr. Anslaget torde således böra uppföras med $(630\,000 + 180\,000 =) 810\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.*: Anordnande av kombinerad korrespondens- och radioundervisning för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 810 000 kr.

[114] 19. Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	220 000	239 264
1960/61	290 000	306 769
1961/62 (statsliggaren s. 570)	240 000	
1962/63 (förslag)	290 000	

Genom beslut årligen eller i varje särskilt fall anvisar Kungl. Maj:t medel från detta reservationsanslag till de ändamål för vilka anslaget är avsett. Endast en mindre del av anslaget utgår med stöd av generella föreskrifter. De ändamål till vilka bidrag regelmässigt utgår återfinnes i en sammanställning å s. 505 i 1955

års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln. Därjämte skall enligt beslut av 1959 års riksdag från detta anslag bestridas kostnader för särskilda undervisningsgrupper för undervisning i finska som valfritt ämne i årskurserna 8 och 9.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 124 000 kr. enligt följande sammanställning.

1. Ökade kostnader för lekskolekurser för finstalande barn	+ 14 400
2. a) Medel till ytterligare 15 s. k. finnbygdsstipendier (nu 35)	+ 11 000
b) Höjning av stipendiebeloppen	+ 21 500
3. Ökat bidrag till Tornedalens folkhögskola	+ 11 500
4. Ökade medel till elevstipendier vid vissa folkhögskolor	+ 1 500
5. Ökade bidrag till bygdekurser	+ 6 000
6. Bidrag till språkkurser i svenska och finska, anordnade av Norrbottens bildningsförbund i samarbete med Sveriges Radio	+ 11 500
7. Ökade bidrag till biblioteksverksamhet i Tornedalen	+ 19 600
8. Uppräkning huvudsakligen på grund av att för innevarande år tillgänglig reservation beräknas vara förbrukad	+ 27 000
Summa kr.	+ 124 000

Till stöd för de under *punkterna 1, 2 och 6* redovisade förslagen anför *överstyrelsen* huvudsakligen följande.

1. Under punkten 25 i statsutskottets utlåtande 1961:8 ifrågasattes en sänkning av lägsta deltagarantalet i lekskolekurserna från 8 till förslagsvis 5. En sådan åtgärd skulle i icke oväsentlig mån kunna bidra till ökade möjligheter för barn med finska som hemspråk att lära sig svenska, ävensom underlätta anordnandet av kurser på orter med lågt invånarantal.

Länsskolnämnden i Luleå, som delar statsutskottets uppfattning på denna punkt, har på grundval av antalet finskspråkiga nybörjare i berörda kommuner uppskattat behovet av kurser till i runt tal 50 med 8 som lägsta deltagarantal och 80 med 5 som lägsta deltagarantal. *Överstyrelsen* tillstyrker det lägre miniantalet deltagare. Med hänsyn till bristen på folkskollärare torde det dock bli nödvändigt att begränsa antalet kurser till 50, vilket innebär en ökning av antalet kurser med 18 jämfört med vad som beräknas kunna ordnas 1961/62. Den härav föranledda kostnadsökningen uppgår till $(18 \times 800 =) 14\,400$ kr.

2. De s. k. finnbygdsstipendierna synes alltså ha en viktig uppgift att fylla som medel att underlätta lärarrekryteringen i Norrbottens glesbygder. Stipendium utgår för närvarande med 800 kr. åt blivande folkskollärare och 300 kr. åt blivande småskollärare. Enligt uppgift av länsskolnämnden i Norrbottens län har nämnden under ettvarrt av läsåren 1959/62 kallat 40, 51 respektive 50 folkskollärare, som åtnjutit stipendium, till tjänstgöring inom länets finskspråkiga delar. Behovet av stipendiaterna hade emellertid uppgått till inemot 70 årligen. Läsåret 1961/62 föreligger dessutom brist på småskollärare inom länet och sammanlagt fem tjänster i finskspråkiga kommuner har inte kunnat besättas.

Budgetåret 1961/62 beräknas stipendier kunna tilldelas 34 blivande folkskollärare och en blivande småskollärare. *Överstyrelsen* uppskattar behovet av sti-

pendier för budgetåret 1962/63 till 47 respektive 3. Den härav föranledda kostnadsökningen skulle uppgå till $(13 \times 800 + 2 \times 300 =)$ 11 000 kr.

Överstyrelsen föreslår, i likhet med länskolnämnden, att stipendierna för såväl blivande folkskollärare som småskollärare höjes till 1 200 kr. Detta skulle innebära en ökning av medelsbehovet med $[47 (1\,200 - 800) + 3 (1\,200 - 300) =]$ 21 500 kr.

6. Vid den av skolöverstyrelsen och Norrbottens bildningsförbund gemensamt anordnade gränskonferensen i Övertorneå 1959 beslöts att utvidga undervisningen både i svenska och i finska språket. Konferensen uttalade sig för ett samarbete med Sveriges Radio. Norrbottens bildningsförbund har följt upp detta beslut genom förhandlingar med Sveriges Radio, som under hösten 1961 startar språkkurser i svenska och finska för i Tornedalen bosatta. För att Sveriges Radio skulle genomföra dessa kurser krävdes, att Norrbottens bildningsförbund i fast köp skulle rekvirera kurslitteratur för i runt tal 16 000 kr. samt ljudband med radiokursen inspelad till en summa av 15 000 kr. Kostnaderna fördelar sig med i runda tal 20 000 kr. på kurser i svenska och 11 000 kr. på kurser i finska. Beloppet skall betalas till Sveriges Radio med en tredjedel under vart och ett av åren 1961, 1962 och 1963. Till detta kommer sedan kostnaderna för planerade språkpædagogiska kurser för folkskolans lärare och andra, som är villiga att leda språkkurserna. Dessa kostnader beräknas till 3 000 kr. för vart och ett av budgetåren 1961/62, 1962/63 och 1963/64. Bildningsförbundet avser att för nämnda ändamål under åren 1961/64 hemställa om bidrag ur gränssortsanslaget med 11 500 kr. per budgetår.

Överstyrelsen föreslår, under erinran om anslagsändamålets stora betydelse, att för ändamålet beräknas 11 500 kr. för budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Detta anslag har för innevarande budgetår nedräknats med 50 000 kr. på grund av den reservationsmedelsbehållning, som uppkommit. Med hänsyn till att denna behållning kan beräknas bli i huvudsak förbrukad under detta budgetår, föreligger behov av en uppräknings av anslaget för att bidragsgivningens omfattning inte skall behöva begränsas. Enligt skolöverstyrelsens äskanden föreligger dessutom ett ökat medelsbehov för vissa ändamål. Överstyrelsen erinrar således bl. a. om statsutskottets uttalande under punkten 25 i utlåtandet 1961: 8 och tillstyrker en sänkning av det lägsta deltagarantalet i lekskolekurserna för finstalande barn från 8 till 5, vilket medför, att ett större antal dylika kurser kan anordnas (p. 1). I övrigt framför skolöverstyrelsen bl. a. förslag om förbättring av de s. k. finnbygdssstipendierna (p. 2) samt förordar bidrag till vissa språkkurser i svenska och finska (p. 6).

För egen del anser jag, att en uppräknings av anslaget med 50 000 kr. bör innebära tillräckliga möjligheter för Kungl. Maj:t att inom anslagets ram tillgodose främst de nyssnämnda ändamålen. Anslaget torde således böra uppföras med $(240\,000 + 50\,000 =)$ 290 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränssorter m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 290 000 kr.

[115] 20. Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	51 900	45 000
1960/61	52 400	50 000
1961/62 (statsliggaren s. 570)	50 000	
1962/63 (förslag)	40 000	

Vid 1961 års riksdag (prop. 1961: 1 VIII ht p. 123; SU 8 p. 26; Rskr 8) fattades beslut om avveckling av statens särskilda åtaganden beträffande Skytteanska skolan i Tärna. För att därvid mildra verkningarna av bortfallet av det särskilda driftbidrag, som under lång tid utgått till skolan, skall under en femårsperiod utgå ett särskilt, successivt minskande avvecklingsbidrag, vilket för budgetåret 1961/62 fastställdes till 50 000 kr. Bidraget skall enligt beslutet minska med 10 000 kr. för varje budgetår och torde således för nästa budgetår böra uppföras med (50 000 — 10 000 =) 40 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkskolor m. m.: Bidrag till Skytteanska skolan i Tärna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 40 000 kr.

[116] 21. Nomadskolor: Avlöningar. 22. Nomadskolor: Omkostnader. 23. Nomadskolor: Försättningskolundervisning för nomadbarn

I enlighet med vad jag anförde i översikten torde dessa anslag i riksstatförslaget för budgetåret 1962/63 böra uppföras med preliminärt beräknade belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1962/63 beräkna

a) till *Nomadskolor: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.;

b) till *Nomadskolor: Omkostnader* ett förslagsanslag av 686 000 kr.;

c) till *Nomadskolor: Försättningskolundervisning för nomadbarn* ett förslagsanslag av 81 000 kr.

[117] 24. Staten blindskolor m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 560 800	2 575 983
1960/61	2 823 000	2 895 527
1961/62 (statsliggaren s. 574)	3 153 000	
1962/63 (förslag)	3 185 000	

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget uppräknas med sammanlagt 149 700 kr. Højningen betingas — förutom av vissa automatiska utgiftsökningar å tillhoppa 5 500 kr. — av följande förslag.

1. Inrättande av en ny lärartjänst i läroämnena i Ag 14 (Tomtebodas).
2. Inrättande av en ny tjänst som förskollärare i Ae 12 (Tomtebodas).
3. Indragning av en yrkeslärartjänst i Ao 15 (Tomtebodas).
4. Ordinariesättning av tre förskolekonsulenttjänster i Ae 15.
5. Inrättande av tre nya tjänster som elevhemsföreståndare i respektive Ae 13, 12 och 10 (Tomtebodas).
6. Inrättande av en ny tjänst som arbetsterapeut i Ag 9 (Lund).
7. Ökat antal timlärartimmar i gymnastik och arbetsämne (Tomtebodas).
8. Inrättande av två nya vårdartjänster i Ae 8 (Tomtebodas).
9. Inrättande av en ny sköterskätjänst i Ae 8 (Lund).
10. Arvoden till fritidssysselsättning (Lund, Kristinehamn).
11. Höjt arvode till kamrerare och sekreterare (Tomtebodas).
12. Uppflyttning av två ekonomibiträden i Ae 3 till Ae 6 (Lund).

Av skolöverstyrelsens motivering för anslagsäskandena inhämtas bl. a. följande.

1. Styrelsen för blindinstitutet å Tomteboda äskade redan i fjol medel till ytterligare en icke-ordinarie lärartjänst i läroämnena och anförde till stöd härför, att icke mindre än 50 barn vid institutet i klasserna 1—8 hade behov av specialundervisning på grund av utvecklingshämning av olika slag utöver blindheten. En stor del av dem tillhörde hjälpklassklientelet. Vidare förekommer barn med hörselskador, läs- och talsvårigheter, psykiska särdrag etc. En önskvärd förbättring vore att kunna dela årskurserna i två avdelningar, varvid barn i behov av lugnare arbetstakt kunde avskiljas till en avdelning. Detta har hittills kunnat ske endast i tre klasser. Skolöverstyrelsen ansåg framställningen motiverad men föreslog då icke någon ny tjänst, då överstyrelsen räknade med att en lärartjänst skulle bli disponibel, om tillsynsskyldigheten för lärarna i läroämnena bortföll. Överstyrelsen anser styrelsens nu upprepade förslag vara synnerligen väl motiverat och finner det rimligt, att blinda barn inom sin obligatoriska skolform beredes möjlighet till hjälpåtgärder, liknande dem, som tillhandahållas seende barn inom det allmänna skolväsendet t. ex. genom placering i specialklass.

2—3. Styrelsen för blindinstitutet anhåller, att den i förteckningen över extra ordinarie personal vid blindskolorna för Tomteboda avsedda extra ordinarie yrkeslärartjänsten måtte utbytas mot en förskollärartjänst i 12 lönegraden. Sedan läsåret 1958/59 har uppehållits en särskild klass för de minsta och kläna barnen i åldern 6—7 år. Denna klass utgör numera ett omistligt led i blindundervisningen. De barn, som ej orkat omedelbart efter intagningen å Tomteboda följa den vanliga skolundervisningen där, eller som under mera lekbetonade former behövt utvecklas till större mognad och koncentrationsförmåga, har placerats i förskolklassen. Läraren, som är utbildad förskollärare, har bl. a. även förmedlat metodiska och pedagogiska synpunkter till de lekskolor och daghem, som genom blindskolekonsulenternas initiativ mottagit små blinda barn. Föräldrar till små blinda barn har fått tillfälle att vid besök i just denna klass å Tomteboda lära sig de lämpligaste metoderna för sitt barns träning. Värde av denna klass synes överstyrelsen sålunda uppenbart och det synes motiverat, att klassen nu får fastare organisation genom att en förskollärartjänst uppföres på förteckningen över extra ordinarie personal.

Mot förslaget att utbyta en yrkeslärartjänst mot förskollärartjänst har överstyrelsen intet att erinra. I personalförteckningen för blindskolorna är upptagna 7 ordinarie yrkeslärartjänster. Endast fem ordinarie lärare är anställda; en tjänst

uppehålls av extra ordinarie lärare och en tjänst har under ett stort antal år hållits vakant utan vikarie. Om någon tjänst skall utgå, torde det således bli en ordinarie.

5 och 8. Skolöverstyrelsen förutsätter, att frågan om borttagande av tillsynsskyldigheten för lärare i läroämnena vid blind- och dövskolorna kommer att behandlas vid 1962 års riksdag och har anmodat skolorna att avge förslag rörande personal, som skulle erfordras för att ta hand om eleverna på fritid under de tider lärarna nu utövar tillsyn.

Från blindinstitutet i Tomtebodas understrykes kraftigt, att goda ersättare för lärarna måste anlitas, så att internatets fostrande betydelse icke försämras. Styrelsen erinrar om att tillsynen vid vanförestalten i Stockholm, Norrbackainstitutet, med 120 elever, fördelade på tre elevhem, omhändertas av 4 elevhemsföreståndare i lönegrad 13, 12 och 10 (2 st). För blindinstitutets räkning föreslår styrelsen, att för de två elevhemmen för yngre elever, i åldern 7—11 år, ett för pojkar och ett för flickor, sammanlagt 60 elever, anställs 2 vårdare i lönegrad 8, samt att för de två elevhemmen för äldre elever i åldern 12—20 år å sammanlagt 110 elever inrättas 3 nya tjänster som elevhemsföreståndare i respektive lönegrad 13, 12 och 10. För dessa föreståndare ges en översikt över arbetstiden, av vilken klart framgår, att 3 befattningshavare erfordras.

Överstyrelsen ansluter sig helt till styrelsens synpunkter angående behovet av kvalificerad personal. Institutets elever är i regel ifråga om intellektuell utrustning i nivå med seende barn i normalskolor. Särskilt de äldre barnen, för vilka internatet innebär större påfrestningar, har starkt behov av att under fritiden kunna ta kontakt med personer med god allmänbildning.

6 och 9. Skolöverstyrelsen har i underdåning skrivelse den 9 maj 1961 angående behov av personal vid en planerad skola för blinda med komplicerat lyte föreslagit, att en tjänst som arbetsterapeut i lönegrad 9 skulle inrättas. Behov av en dylik tjänst föreligger redan vid den nuvarande vårdanstalten. Styrelsen anför, att särskilt vissa patienter lidande av juvenil amaurotisk demens är i behov av sysselsättning och att de för närvarande måste stanna kvar i skolan. Detta innebär ofta, att lärarens omsorger i mycket hög grad måste ägnas dessa svårskötta elever, vilket är till nackdel för undervisningen av övriga elever. Överstyrelsen anser det behjärtansvärt, att en terapeut får hand om dessa patienter och föreslår en tjänst i 9 lönegraden. Med hänsyn till denna grupp av svårskötta patienter föreslås också, att sjukavdelningen förstärkes med ytterligare en skötare.

7. Styrelsen för blindinstitutet begär ökning av antalet timlärartimmar i gymnastik med 10 veckotimmar, dels för att kunna lösgöra en gymnastiklärare, som specialiserat sig på käftteknik, från en del klassundervisning, dels för att kunna upprätta ytterligare en gymnastikavdelning på grund av det stigande barnantalet. Styrelsen anholder vidare om 10 timlärartimmar i yrkesämnen. Med ett högre elevantal följer också behov av fler slöjd- och yrkesgrupper, om gruppernas storlek skall kunna begränsas till samma antal, som nu tillämpas. Överstyrelsen tillstyrker framställningarna.

10. Om lärarnas tillsynsskyldighet slopas, bör enligt styrelsen för vårdanstalten i Lund inrättas 2 ungdomsledartjänster för omhändertagande av eleverna på fritiden. Skolöverstyrelsen finner det emellertid i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till personalbehovet vid den planerade nya skolan för vårdanstaltsklientelet lämpligast att medel i stället anvisas till arvoden åt timan-

ställda fritidsledare och föreslår för ändamålet ett belopp av 14 000 kr. för vårdanstalten.

Till ordnande av fritidssysselsättningar för eleverna vid skolan för vuxna synskadade i Kristinehamn föreslår överstyrelsen, att ett belopp av 3 000 kr. anvisas.

Skolöverstyrelsen föreslår härjämte, att för de tillfälliga anpassningskurserna i Skellefteå, som kan beräknas bli en bestående institution, får inrättas en extra lärartjänst i lönegraden Ag 15. Vidare önskar överstyrelsen få utnyttja tillgängliga medel under omkostnadsanslaget för blindskolorna för anlitande av skrivhjälp ca 4 timmar i veckan för expeditionsgöromål vid nämnda kurser.

Departementschefen. Inledningsvis vill jag i detta sammanhang erinra om att jag nyligen erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att utreda blind- och dövskolväsendets utbildningsmål och organisation. Utredningen skall främst avse frågan om detta skolväsendes närmare anpassning till läroängsen i den framtida grundskolan men de sakkunniga har också i uppdrag att framlägga förslag rörande den fortsatta teoretiska utbildningen och yrkesutbildningen för dessa kategorier av handikappade ungdomar samt att göra en särskild översyn av den nuvarande dövskolororganisationen med hänsyn till det sjunkande elevantalet i barndomsskolorna.

Vid min anmälan av förevarande anslag i fjolårets statsverksproposition redogjorde jag för ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag om slopande av tillsynsskyldigheten för lärare vid blind- och dövskolorna men förklarade mig inte beredd att i nämnda sammanhang ta ställning till förslaget. Vid behandlingen av anslagsfrågan framhöll statsutskottet, att enligt dess mening fördelar vore att vinna både för elever och lärare, om tillsynen under elevernas fritid kunde från lärare i läroämnen överföras på annan personal samt förutsatte att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande spörsmål. Med anledning av detta uttalande har skolöverstyrelsen anmodats att vid avgivande av sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 beträffande blind- och dövskolorna framlägga förslag rörande det personalbehov, som kunde bedömas erforderligt vid de olika skolorna vid ett eventuellt bortfall av lärartillsynen. De av överstyrelsen under punkterna 5 och 8 samt i viss del under punkt 10 framförda äskandena har samband med en sådan reform. Frågan om tjänstgöringsskyldighetens omfattning för de olika lärarkategorierna vid specialskolorna kan väntas komma upp vid förhandlingar senare i vår med berörda personalorganisationer. Jag är därför inte nu beredd att ta ställning till förslagen under nyssnämnda punkter. Förslaget om inrättande av en ny lärartjänst i läroämnen (p. 1) anser jag också vara i viss mån beroende av en förestående prövning av tjänstgöringsförhållandena och kan därför inte tillstyrka bifall därtill.

Däremot biträder jag förslaget om utbyte av en yrkeslärartjänst vid Tomtebodas mot en extra ordinarie förskollärartjänst i lönegraden Ae 12 (p. 2 och 3). Jag förutsätter därvid, att för behörighet till tjänsten skall fordras genomgång av ettårig blindlärarutbildning. Den föreslagna ordinariesättningen av förskolekon-sulenttjänsterna är jag inte beredd tillstyrka (p. 4).

Vårdanstalten i Lund har äskat medel till en tjänst som arbetsterapeut (p. 6) och en ny skötartjänst (p. 9) för vård av vissa svårskötta elever på sjukavdelningen. För detta ändamål tillstyrker jag nu inrättande av en arbetsterapeut-tjänst, vilken, såsom överstyrelsen föreslagit, bör placeras i lönegraden Ag 9. Vidare förordar jag, under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor, att två ekonomibiträdestjänster i Ae 3 vid vårdanstalten uppflyttas till tjänster som sömmerska i Ae 5 (p. 12).

Härutöver beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag medel för tim-lärartimmar i gymnastik och arbetsämne vid Tomtebodas (p. 7) ävensom 3 000 kr. till arvoden för fritidssysselsättningar vid skolan i Kristinehamn (p. 10). Arvodet för kamrerar- och sekreterargöromålens bestridande vid Tomtebodas har höjts fr. o. m. innevarande budgetår. Någon ytterligare höjning anser jag mig därför inte böra tillstyrka (p. 11).

I avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande anpassningsunder-visningen för vuxna synskadade är jag inte beredd att föreslå inrättande av någon lärartjänst vid de tillfälliga anpassningskurserna. Däremot förordar jag, att till skrivhjälp för kurserna i Skellefteå får anlitas ett belopp av högst 800 kr. inom ramen av de för nämnda kurser anvisade medlen under detta anslag.

Med beaktande jämväl av automatiska kostnadsökningar finner jag, att före-varande anslag bör uppföras med (3 153 000 + 32 000 =) 3 185 000 kr. Jag hem-ställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i per-sonalförteckningen för statens blindskolor m. m., som föranledes av vad jag i det föregående anfört;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens blindskolor m. m. att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	814 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	32 000
3. Avlöningar till personal vid tillfälliga anpassningskurser för nyblinda, <i>förslagsvis</i>	154 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 533 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	601 700
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	50 000
Summa kr.	3 185 000

c) till Statens blindskolor m. m.: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 185 000 kr.

[118] 25. Statens blindskolor m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	805 400	854 495
1960/61	715 700	710 546
1961/62 (statsliggaren s. 574)	831 000	
1962/63 (förslag)	940 000	

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en höjning av medelsanvisningarna under anslaget med tillhoppa 118 400 kr. såsom framgår av följande sammanställning.

Utgifter:

1. Reseersättningar (nu förslagsvis 23 900)	+	2 100
2. Övriga expenser (nu 38 500)	+	4 500
3. Undervisnings- och arbetsmateriel (nu förslagsvis 57 000)	+	8 400
4. Inventarier och maskiner (nu förslagsvis 100 000)	+	11 000
5. Tvätt och renhållning (nu förslagsvis 28 200)	+	11 800
6. Kosthåll (nu förslagsvis 299 500)	—	5 000
7. Beklädnad för elever (nu förslagsvis 76 500)	+	7 000
8. Skyddsbeklädnad (nu förslagsvis 2 900)	—	1 600
9. Sjukvård åt elever (nu förslagsvis 41 000)	+	4 000
10. Fickpengar åt elever (nu förslagsvis 6 500)	+	19 200
11. Vissa kostnader för tillfälliga anpassningskurser (nu 61 000) ...	+	40 000
		+ 101 400

Inkomster

12. Inackorderingsavgifter (nu 72 000)	+	2 000
13. Försäljning av slöjdalster (nu 50 000)	—	9 000
14. Kostersättning m. m. (nu 68 000)	—	10 000
		— 17 000

Summa anslagshöjning + 118 400

Förändringarna i fråga om de under 5—9 angivna delposterna samt på inkomstsidan är av huvudsakligen automatisk natur. Av skolöverstyrelsens motiveringar för de framförda förslagen framgår bl. a. följande.

1. Vid de allmänna läroverken har sedan många år tillbaka utgått medel till kostnader för auskultations- och instruktionsdagar, pedagogdagar m. m. Bl. a. har deltagarna åtnjutit ersättning för resor i samband med dylika möten. För lärarna vid blindskolorna, särskilt skolorna för vuxna synskadade, vars pedagogiska uppgifter är av så speciell natur, föreligger stort behov att kunna träffa kolleger och få erfarenheter av arbetet vid liknande skolor. Under senast förflutna budgetår har pedagogdagar anordnats vid skolan i Kristinehamn, varvid även representanter från skolan i Växjö och Skellefteåkurserna deltagit. Den stimulans för det fortsatta arbetet och den fördjupade inblick i blindundervisningens speciella problem, som lärarna därigenom erhållit, har direkt kommit

undervisningen tillgodo. Enligt överstyrelsens mening bör dylika dagar anordnas i regel varje år och deltagarna garanteras kostnadsfria resor och traktamenten efter samma principer, som rekommenderas till kommunerna för liknande lärarmöten.

4. För innevarande budgetår har visserligen skett en betydande höjning av delposten. I skolstyrelsernas framställningar för budgetåret 1962/63 upptas emellertid förutom medel till löpande utgifter vissa större engångsbelopp. Styrelsernas äskanden innebär en höjning med 8 600 kr. Från *Tomtebodas* begäres engångsbelopp till inköp av ny ridå i aulan samt till skid- och skridskoställ. — Vårdanstalten i *Lund* behöver nya stolar och bord till arbetshemmets matsalar och till personalmatsalar, 160 stolar och 15 bord. Anstaltens inventarier är starkt förslitna efter 40 års användning och de årliga beloppen under delposten räcker ej till större nyanskaffningar. — Styrelsen för skolan i *Kristinehamn* har till framställningen bifogat förteckningar över behövliga nyanskaffningar, slutande på ett belopp av 48 000 kr., varav de högsta posterna kommer på allround-verkstaden, teori- och anpassningsundervisningen samt nyinköp av en mindre buss. Ifråga om allround-verkstaden anför styrelsen, att yrkesprövningen under första året givit värdefulla erfarenheter och att möjligheter till vidgad prövning bör skapas. Bussen skulle användas bl. a. för hämtning av elever och bagage vid stationen, för skjutsning till ögonläkare i *Karlstad* och till simhall i *Karlskoga*, varigenom simning skulle kunna inläggas på orienteringsprogrammet, för transporter till yrkesprövningar och för studiebesök. Överstyrelsen vill framhålla som sin uppfattning, att tillgång till en egen buss icke blott skulle underlätta de anförda detaljerna i skollivet utan även skulle på ett för närvarande ej genomförbart sätt möjliggöra alla slags kontakter med yttervärlden utanför skolan som ett led i strävandet att bryta elevernas isolering. För skolan i *Växjö* behövs bl. a. möbler till inredning av två förutvarande elevrum till ett mindre dagrum och ett enkelt biblioteksrum. Vidare behövs viss utrustning för köket. Styrelsen begärde i *petita* föregående år 12 700 kr. till inköp av utrustning till elevernas sovrum, bl. a. sängar, nyanskaffningar, som är angelägna. Överstyrelsen tillstyrkte det begärda beloppet. Då det av överstyrelsen till blindskolornas inventarier föreslagna beloppet icke oväsentligt reducerats av statsmakterna, är det icke möjligt att tilldela skolan i *Växjö* hela det för elevrummen begärda beloppet. Överstyrelsen föreslår nu för detta ändamål 3 000 kr. — Det är enligt överstyrelsens mening angeläget, att de av skolstyrelserna framställda kraven på nyanskaffningar tillgodoses. Överstyrelsen föreslår därför, att delposten höjes med 11 000 kr. till 111 000 kr.

10. Sedan budgetåret 1953/54 utgår fickpengar till elever vid blindskolor, som icke åtnjuter folkpension eller utbildningsbidrag från arbetsmarknadsstyrelsen med följande belopp: till elev i klasserna 1—8 i blindinstitutet och i vårdanstaltens skolhem med 50 öre per vecka tills eleven fyllt tio år och därefter med 1 kr. per vecka samt till elever i klasserna 9—11 vid blindinstitutet och elev vid skola för vuxna synskadade med 15 kr. per månad. I praktiken har fickpengar icke utdelats till elever vid skolorna för vuxna synskadade, då de erhållit penningbidrag på annat sätt.

Vid särskolorna har tills nyligen utgått fickpengar enligt rekommendation av år 1954. Överstyrelsen gjorde förra året en utredning angående storleken av de belopp, som i realiteten utbetalats till elever i de skilda särskolorna. I en av särskolinspektören avgiven P. M. påpekas, att de år 1954 rekommenderade beloppen i dåvarande läge var skäliga, men att den allmänna prisstegringen och standardhöjningen nu motiverade en avsevärd höjning av fickpengarna särskilt

för eleverna i de högre skolklasserna. Om förmånen av fickpengar skulle ha någon fostrande betydelse, måste beloppen vara så höga, att de tillåter någon valmöjlighet vid användningen. Efter hemställan av särskolinspektören utfärdade överstyrelsen cirkulär till landstingen, vari skolorna rekommenderades tillämpa följande nya grunder för fickpenningstilldelningen: för elever i förskola och i försöksavdelning 50 öre per vecka, för elever i årskurserna 1—3 1 kr. per vecka, för elever i årskurserna 4—6 2 kr. per vecka och för elever i årskurserna 7—9 3 kr. per vecka samt för yrkes elever och andra elever över 16 år 40 kr. per månad eller det högre belopp, som framdeles kan komma att fastställas av Kungl. Maj:t till elever som är pensionstagare.

Då frågan om särskolornas fickpengar behandlades i skolöverstyrelsen förut-sattes, att enahanda grunder som de till dessa skolor rekommenderade skulle tillämpas vid blind- och dövskolorna. Enligt de nya grunderna för beräkning av fickpengar erfordras för eleverna vid blindinstitutet 20 200 kr. Styrelsen för vårdanstalten för blindas i Lund beräknar enligt samma grunder medelsbehovet för skolhemseleverna till 5 500 kr. Överstyrelsen föreslår, att delposten uppföres med 25 700 kr., vilket innebär en höjning med 19 200 kr.

11. Anpassningskursen i Skellefteå kommer fr. o. m. budgetåret 1962/63 att få disponera egna lokaler i en av Stiftelsen Blomstergården planerad fastighet. Dessa lokaler å närmare 300 kvm innehåller punktskrifts-, maskinskrivnings-, orienterings- och kapprum samt rum för det manuella arbetet, hemvårdsrum, badrum och kök samt kombinerat kontors- och lärarrum och ett samlingsrum för eleverna. Kostnaderna för erforderliga inventarier uppskattas till 40 000 kr. Överstyrelsen föreslår att detta belopp anvisas under en ny delpost till inventarier.

Departementschefen. Inom blindundervisningen har under senare år en glädjande utveckling ägt rum, när det gällt arbetet för de blindas anpassning till ett normalt yrkesliv. Skolorna för vuxna synskadade tar många goda initiativ för att finna lämpliga arbetsfält för sina elever och nya metoder prövas inom om-skolningen och anpassningsundervisningen. Erfarenheterna från verksamheten bland de vuxna synskadade är givetvis av stor betydelse också för övriga blindskolor, då de ger ny belysning åt frågorna om de blindas barnens yrkesutbildning och placering på arbetsmarknaden. Jag finner det därför vara betydelsefullt, inte minst under ett utvecklingsskede som det nuvarande, att lärarna vid de skolor och kurser, varom här är fråga, får tillfälle att vid årliga sammankomster utbyta erfarenheter och dryfta gemensamma problem. Jag tillstyrker skolöverstyrelsens framställning i detta avseende och beräknar i enlighet med överstyrelsens förslag en höjning av anslagsposten till reseersättningar med 2 100 kr. för ändamålet.

För inventarier och maskiner räknar skolöverstyrelsen med ett totalt medelsbehov för nästa budgetår av 111 000 kr., vilket innebär en höjning med 11 000 kr. Ur delposten skall bestridas såväl löpande utgifter vid skolorna som kostnaderna för större anskaffningar av engångsnatur. Huvudparten av de senare avser enligt överstyrelsens förslag skolan i Kristinehamn. Jag är beredd att i allt väsentligt tillstyrka medelsanvisning för de av överstyrelsen angivna ändamålen. För Kristinehamnsskolans del vill jag med hänvisning till vad jag nyss anfört

om omskolningsverksamheten tillstyrka, att i enlighet med skolans äskande 13 000 kr. anvisas för utrustning till allround-verkstad. Av detta belopp bör 5 000 kr. få disponeras för icke i förväg förutsebara ändamål. Skolan bör nämligen ha resurser att i förekommande fall anskaffa specialutrustning, som kan behövas för att ge en viss elev den individuella utbildning som bäst främjar hans återanpassning till arbetslivet. Härutöver beräknar jag för denna skola sammanlagt 27 000 kr. för inköp av en buss samt möbler, undervisningsmateriel och viss verktygsutrustning. Beträffande övriga skolor räknar jag med en sammanlagd medelsanvisning under denna delpost av 65 000 kr. Den bör sålunda uppföras med 105 000 kr., vilket innebär en ökning med 5 000 kr. för nästa budgetår.

Fickpengar till elever vid blind- och dövskolorna har utgått sedan budgetåret 1953/54. De fickpenningbelopp, som då fastställdes, har sedan dess varit oförändrade och framstår nu som otillräckliga. Jag biträder därför det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget till nya grunder för fickpenningtilldelningen vid dessa skolor och beräknar till följd därav en höjning av delposten för ändamålet under detta anslag med 19 200 kr.

Delposten till vissa kostnader för tillfälliga anpassningskurser bör för nästa budgetår uppräknas med 30 000 kr. för engångsanskaffning av inventarier till de nya lokalerna för kurserna i Skellefteå.

I övrigt finner jag mig inte böra göra någon annan avvikelse från de av överstyrelsen beräknade beloppen under olika delposter än att jag räknar med en minskning med endast 5 000 kr. av inkomsterna från försäljning av slöjdalster samt att jag med hänsyn till belastningen förordar en uppräkning av delposten till tandvård åt elever med 10 000 kr. Under delposten till sjukvård åt elever beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag medel till sjukgymnastisk behandling av elever vid anpassningskurserna i Skellefteå med 1 000 kr.

Vid bifall till vad jag nu anfört torde anslaget för nästa budgetår uppföras med $(831\,000 + 108\,400 =) 939\,400$ eller i runt tal 940 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens blindskolor m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 940 000 kr.

[119] 26. Statens dövskolor m. m.: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 819 000	4 898 572
1960/61	5 020 000	5 363 291
1961/62 (statsliggaren s. 579)	5 729 000	
1962/63 (förslag)	5 975 000	

Skolöverstyrelsen beräknar — under förutsättning av oförändrad skolorganisation — ett medelsbehov av 6 041 800 kr. under detta anslag, vilket innebär en höjning med 312 800 kr. Härav avser 172 398 kr. kostnader för nytillkommande personal för internatet vid specialskolan i Örebro, vilket beräknas bli taget i bruk

höstterminen 1962. Skolöverstyrelsens förslag i övrigt, i den mån de ej avser kostnadsförändringar av automatisk natur, innebär en anslagsökning med i runt tal 150 000 kr. Överstyrelsens förslag beträffande dövskolorna och arbetshemmet å Mogård framgår av följande sammanställning.

1. Inrättande av en ny teckningslärartjänst i Ae 16 och indragning av tim-arvode i teckning (Härnösand).
2. Indragning av en slöjdlärartjänst i skomakeri i Ao 13 (Härnösand).
3. Inrättande av en ny förskollärartjänst i Ag 9 (Boden).
4. Inrättande av fyra nya tjänster som biträdande husmoder i Ae 9 vid skolorna i Härnösand, Lund, Örebro och Växjö.
5. Förändring av två sömmersketjänster i Ae 6 till arbetsledartjänster i Ae 9 (Mogård).
6. Inrättande av en ny vaktmästartjänst i Ae 7 (Mogård).
7. Uppflyttning av en ekonomibiträdestjänst från Ae 3 till Ae 4 (Mogård).
8. Inrättande av en ny ekonomibiträdestjänst i Ae 3 för skolan å Blockhusuden.
9. Inrättande av nya tjänster för internatet i Örebro.
10. Inrättande av två nya tjänster som kontorsbiträden i reglerad befordringsgång (Manilla och Vänersborg).
11. Höjt arvode till kamrerare och sekreterare vid Manilla.
12. Arvode till kurator vid fortsättningsskolan i Vänersborg.
13. Höjt arvode till husfader vid fortsättningsskolan i Vänersborg.
14. Dubblering av kurs i kartritning (Växjö).
15. Ökat antal föreläsningstimmar och höjt arvode för expertföreläsningar vid dövlararseminariet.
16. Ökad medelsanvisning till arvoden för fritidsverksamhet.

I fråga om Charlottendals skolhem har skolöverstyrelsen i en särskild framställning äskat dels medel för anställande av en lärare i kunskapsämne vid skolan med hänsyn till ökad elevintagning, dels en höjning av medelsanvisningen till tillfällig personal med 2 000 kr. för anlitande av skrivhjälp vid skolan.

Av överstyrelsens äskanden i övrigt inhämtas bl. a. följande.

1—2. Sedan en slöjdlärare i skomakeri vid skolan i Härnösand avgått med pension, har Kungl. Maj:t efter framställning från överstyrelsen föreskrivit, att tjänsten skulle tills vidare icke återbesättas samt beviljat medel fr. o. m. budgetåret 1961/62 för 12 veckotimmars undervisning i teckning. Styrelsen anholder nu om en extra ordinarie teckningslärartjänst med ett timantal per vecka av 18 timmar. Med detta timantal skulle samtliga klasser, där teckningsundervisning förekommer, kunna undervisas av teckningsläraren.

3. Styrelsen för skolan i Boden begär ytterligare en förskollärartjänst för att kunna åstadkomma en fördelaktigare uppdelning av eleverna. Överstyrelsen anser liksom styrelsen, att det är av största vikt, att undervisningsgrupperna ej är för stora. En annan omständighet, som motiverar utökning av lärartjänsterna, är att skolan behöver utöka sin verksamhet med besök i hem med små döva barn. Ett visst belopp har innevarande budgetår beviljats för resor vid dylika

besök. Sedan de statsunderstödda förskolorna för döva nu kan erhålla statsbidrag för hemundervisning, kommer sådan att bedrivas i allt större utsträckning. Skolan i Boden omspanner ett stort område i Norrland.

4. Överstyrelsen räknar med att dövläraernas tillsynsskyldighet kommer att upphöra fr. o. m. budgetåret 1962/63. Dessa lärare har betydligt lägre tillsynsskyldighet än lärarna vid t. ex. Tomtebodas. Det torde därför icke vara nödvändigt att vid dövskolorna som ersättare anställa ny personal i den utsträckning som föreslagits för nämnda blindskola. Från ett par dövskolor har gjorts framställning om inrättande av biträdande husmoderstjänster. Behovet av dylika tjänster vid de större dövskolointernaten har starkt framhållits av överstyrelsen i petita sedan flera år och långt innan borttagandet av lärarnas tillsynsskyldighet på allvar började diskuteras. Två tjänster har också tillkommit, en vid vardera skolan i Vänersborg och å Manilla, vilket medfört en avsevärd förbättring när det gäller elevernas omhändertagande. Behovet av sådana tjänster även vid de övriga internaten ökas om lärarnas tillsynsskyldighet slopas. Överstyrelsen föreslår, att nya sådana tjänster inrättas vid skolorna i Härnösand, Lund, Örebro och Växjö.

8. Styrelsen för Manillaskolan begär ett nytt ekonomibitråde närmast för det merarbete, som uppstår vid Blockhusuddsskolans införlivande med skolan. En utökning av biträdespersonalen av denna anledning anser överstyrelsen nödvändig. Överstyrelsen föreslår ett ekonomibitråde i Ae 3.

9. Styrelsen för specialskolan i Örebro anför i sina anslagsäskanden, att det planerade clevhemmet i Örebro beräknas kunna tas i bruk höstterminen 1962. Hushållet träder därmed helt i funktion. Internatet kommer att mottaga 76 elever, varjämte 68 externer beräknas erhålla frukost på skolan. Styrelsen räknar med följande personal: 1 husmor i lönegrad 12, 8 vårdare i lönegrad 8, en kokerska och tre köksbiträden. Vidare erfordras för skötsel av skolans markområden en trädgårdsförman och för sömnadsarbetet ytterligare en halvtidstjänst som sömmerska (nuvarande halvtidstjänst blir heltidstjänst). För städning av skollokalerna begär styrelsen dessutom medel till städpersonal anställd enligt kollektivavtal, med 22 250 kr. — Skolöverstyrelsen finner tjänsterna som husmoder, trädgårdsförman, kokerska samt köksbiträden ofrånkomliga. Husmoderstjänsten bör från början göras ordinarie. Ifråga om behovet av vårdare ifrågasätter överstyrelsen om icke ett antal av 7 tjänster vore tillräckligt. Skolan i Härnösand har med ett antal av 85 elever 8 vårdare. För städning av skollokaler har skolan redan ett heltidsanställt ekonomibitråde. Anordningen med deltidstjänst personal för ytterligare städningsarbete anser överstyrelsen vara lämplig. Överstyrelsen tillstyrker det härför begärda beloppet, 22 250 kr. — Överstyrelsen har under en tidigare punkt föreslagit att en biträdande husmoder anställes liksom för övriga dövskolor.

10. En förnyad översyn och omprövning av arbetsuppgifterna för skriv- och bokföringshjälpen vid blind- och dövskolorna är enligt skolöverstyrelsens mening behövlig. Särskilt trängande är emellertid behovet av förstärkning av personalen vid dövskolorna i Vänersborg och å Manilla. Den förstnämnda skolan omfattar två olika skoltyper, barndomsskolan och fortsättningsskolan. En betydande affärsverksamhet bedrivs för fortsättningsskolan, vilken medför ett krävande bokföringsarbete för kontorsskrivaren. — Skolan å Manilla utökas nu med den teoretiska fortsättningsskollinjen, omfattande 3 eller 4 klasser. Seminariet får fr. o. m. innevarande år en fastare organisation med en av lärarna å Manilla som föreståndare och med behov av tillgång till kontorshjälp. Det är meningen, att Manillas skolexpedition med där tillgänglig arbetskraft skall ombesörja även seminariets skrivgöromål. — Överstyrelsen anser således, att starka skäl finnes

att snarast utöka kontorspersonalen vid de båda sistnämnda skolorna och föreläsar, att vid vardera skolan inrättas en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, varvid Manillaskolans tjänst skall tillgodose även seminariets behov. Att rektor vid Manilla skall vara hänvisad till att som hitintills nödortfikt klara anhopningen av kontorsgöromålen genom tillfälligt anställda arkivarbetare kan ej anses tillfredsställande med hänsyn till de kvalificerade pedagogiska uppgifter, som åligger rektor vid den barndomsskola, som samtidigt är övningskola för dövlararseminariet.

11. Sekreterargöromålen åt skolstyrelsen å Manilla ombesörjes av en högt kvalificerad person. Denne har också att sköta skolans betydande fonder. Överstyrelsen anser, att en reell uppräknings av dennes arvode är motiverad och föreslår, att arvodet, nu 1 380 kr., höjes till av skolstyrelserna begärt belopp 1 800 kr.

12. Styrelsen för skolan i Vänersborg anholder om 5 000 kr. till arvode åt en kurator för fortsättningsskoleleverna. Under senare år har ett stort antal av dessa, vissa är nära hälften, fått sin praktiska utbildning utom skolan. Dessa utbildningsmöjligheter har under senare år minskat. Skolan behöver en kontaktperson, som kan arbeta för att bibehålla och skapa nya kontakter med arbetsgivare på orten. Hans uppgifter skulle bli delvis desamma som åvilar kuratorer inom vanförevårdens skolor. Enligt överstyrelsens mening skulle en sådan befattningshavare komma att fylla en betydelsefull uppgift. Skolans förbindelser med ortens näringsliv är av stor vikt för yrkesdifferentieringen.

13. Ur anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bestrides arvode till en hufvudfader vid fortsättningsskolan i Vänersborg. Arvodet har sedan budgetåret 1957/58 utgått med 1 800 kr. Styrelsen anför, att hufvudfaderns göromål är omfattande och tidskrävande. Han måste stå eleverna till tjänst speciellt under deras fritid. Det har visat sig svårt att få personer, som vill åtaga sig detta arbete, vilket överstyrelsen dock anser vara av stort värde bl. a. för den personliga omvårdnaden om eleverna. Tidigare tjänstgjorde som hufvudfader en gymnastiklärare, de senare åren har en lärare i läroämnen handhaft uppdraget. Överstyrelsen anser det rimligt, att arvodet uppräknas icke blott till följd av de senare årens löneökningar utan även på grund av arbetets omfång. Styrelsens förslag om höjning till 2 500 kr. tillstyrkes.

16. För anställande av viss personal för fritidsverksamhet, såsom ungdomsledare m. fl. har Kungl. Maj:t för innevarande budgetår ställt ett belopp av 6 000 kr. till förfogande. För nästkommande budgetår beräknas ett belopp av 20 000 kr. behövas för ändamålet, därest lärarnas tillsynsskyldighet helt bortfaller.

Statens lönenämnd har ingen annan erinran mot förslaget rörande inrättande av nya tjänster vid skolan i Örebro (p. 9) än att tjänsten som trädgårdsförman i Ae 8 torde böra erhålla tjänstebestämmelsen vaktmästare enligt numera gällande normer.

Departementschefen. I 1961 års statsverksproposition föreslogs den ändringen beträffande skol- och arbetshemmet å Mogård, att skolhemmet skulle överflyttas till Charlottendals skolhem i Gnesta. Skolöverstyrelsen hade föreslagit, att den vid sistnämnda skolhem hittills bedrivna undervisningen av särskoleelever med svåra talfel borde organiseras regionalt i landstingens regi. Riksdagen fann emellertid vid sin prövning av denna fråga, att den måste bedömas från andra utgångspunkter än dem som varit vägledande för skolöverstyrelsen och departementschefen. Under den begränsade tid som kunde krävas, för att man skulle

kunna överflytta verksamheten vid Charlottendal till en annan och lämpligare ort och med närmare anknytning till medicinsk expertis, borde detta skolhem tills vidare drivas med nuvarande vårdform. För ändamålet beräknade riksdagen medel under det under åttonde huvudtiteln uppförda avlöningsanslaget för statens dövskolor.

Frågan om hur den nuvarande verksamheten vid Charlottendals skolhem skall utformas för framtiden utredes för närvarande inom skolöverstyrelsen i samråd med berörda myndigheter och förslag i ämnet kan väntas i början av detta år. Jag anser det emellertid knappast vara möjligt att förelägga 1962 års vårriksdag proposition i ämnet utan räknar i det följande med att verksamheten vid skolhemmen å Mogård och Charlottendal skall bedrivas i hittillsvarande former även under budgetåret 1962/63. I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag här medel för en lärare i kunskapsämne samt skrivhjälp vid Charlottendals skolhem. Det torde dock få bero på Kungl. Maj:ts prövning senare om ifrågasvarande lärartjänst skall få inrättas.

Skolöverstyrelsen har i sina äskanden utgått ifrån att lärarnas tillsynsskyldighet vid dövskolorna kommer att avskaffas fr. o. m. nästa budgetår. De under punkterna 4 och 16 framförda förslagen är till en väsentlig del motiverade av önskan att kompensera skolorna och framför allt internateleverna för bortfallet av lärartillsynen under elevernas fritid. Då frågan om dessa lärares tjänstgörings-skyldighet kan väntas bli föremål för förhandlingar med personalorganisationerna under våren, är jag inte beredd att i detta sammang taga ställning till de av skolöverstyrelsen framlagda förslag, som har samband härmed.

I enlighet med ett av 1957 års riksdag fattat principbeslut bör den nu vakanta slöjdlärartjänsten i skomakeri vid dövskolan i Härnösand indragas (p. 2). Jag tillstyrker, att i stället en extra ordinarie teckningslärartjänst inrättas vid skolan. Tjänsten kan beräknas omfatta 18 veckotimmars undervisning vid denna skola (p. 1).

Vid förskolan i Boden bör inrättas ytterligare en förskollärartjänst. Då jag förutsätter, att ettårig utbildning vid dövlararseminariet skall krävas för behörighet till tjänsten, förordar jag, att den placeras i lönegrad Ag 12 (p. 3).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag här medel för uppflyttning av två sömmersketjänster i Ae 6 vid Mogård till arbetsterapeuttjänster i Ae 9 med hänsyn till de faktiska arbetsuppgifter som åligger dessa befattningshavare (p. 5). Förslagen om uppflyttning av en ekonomibiträdestjänst vid nämnda skolhem (p. 7) och om inrättande av en ny ekonomibiträdestjänst för skolan å Blockhusudden (p. 8) kan jag inte tillstyrka. Däremot tillstyrker jag inrättandet av den föreslagna vaktmästartjänsten vid Mogård (p. 6), vilken bör placeras i Ae 8.

Mot skolöverstyrelsens förslag beträffande nya tjänster för internatet vid specialskolan i Örebro har jag icke någon erinran i sak. Med beaktande av vad lönenämnden anfört rörande tjänstebenenämningen på en av de föreslagna tjänsterna tillstyrker jag inrättande av tjänster för en husmoder i Ao 12, en vakt-

mästare i Ae 8, sju vårdare i Ae 8, en kokerska i Ae 6 och tre ekonomibiträden i Ae 3 samt förändring av nuvarande halvtidstjänst som sömmerska i Ae 5 till heltidstjänst. I enlighet med överstyrelsens förslag beräknar jag även medel för städning med 22 250 kr. (p. 9).

Då de båda dövskolorna i Vänersborg — barndomsskolan och fortsättnings-skolan för döva pojkar — står under gemensam förvaltning, är rektors administrativa och elevvårdande uppgifter där särskilt omfattande och betungande. För att i någon mån avhjälpa detta förhållande förordar jag inrättande av en kontorsbiträdestjänst i reglerad befordringsgång vid skolorna i Vänersborg (p. 10) och tillstyrker vidare, att ett belopp av 5 000 kr. anvisas till arvode åt kurator för eleverna vid fortsättningsskolan (p. 12). Även vid Manilla finner jag behovet av en kontorsbiträdestjänst väl styrkt och biträder förslaget därom (p. 10).

Arvodet för kamrerar- och sekreterargöromålens bestridande vid Manilla har höjts fr. o. m. innevarande budgetår, varför jag inte anser mig nu böra föreslå någon ytterligare uppräknig av detta arvode (p. 11).

Den föreslagna höjningen av arvode till husfader (p. 13) är jag inte beredd att tillstyrka. Jag beräknar däremot medel för dubblering av kartritningskursen vid skolan i Växjö (p. 14) och räknar vidare med oförändrat anslagsbelopp till arvodet vid dövsläroarseminariet. Det torde därvid få ankomma på Kungl. Maj:t, att pröva frågan om höjning av arvoden för expertföreläsningar vid seminariet (p. 15).

Med beaktande jämväl av automatiska utgiftsförändringar beräknar jag, att anslaget för nästa budgetår bör uppföras med $(5\,729\,000 + 246\,000 =) 5\,975\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens dövskolor m. m., som föranledes av vad jag i det föregående anförte;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens dövskolor m. m. att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 005 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	111 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 606 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 158 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	92 200

Summa kr. 5 975 000

c) till Statens dövskolor m. m.: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 975 000 kr.

[120] 27. Statens dövskolor m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 684 200	1 580 304
1960/61	1 652 300	1 586 048
1961/62 (statsliggaren s. 583)	1 984 000	
1962/63 (förslag)	1 940 000	

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget sänkes med 41 600 kr. enligt följande sammanställning.

Utgifter:

1. Reseersättningar (nu förslagsvis 5 700)	+	300
2. Bränsle, lyse och vatten (nu förslagsvis 318 000)	+	39 000
3. Övriga expenser (nu 44 500)	+	8 100
4. Utackordering av elever (nu förslagsvis 435 000)	—	166 000
5. Fickpengar åt elever och skyddslingar (nu förslagsvis 54 000)..	+	59 000
6. Underhåll av hörselapparatur (nu högst 24 000)	+	8 000
		— 51 600

Inkomster:

7. Ersättning för kost åt personal (nu 102 000)	—	10 000
		Summa minskning — 41 600

Förändringarna under punkterna 2, 4, 6 och 7 är av huvudsakligen automatisk natur och beror i fråga om punkten 2 på tillkomsten av nya byggnader vid skolorna i Örebro och Vänersborg samt i fråga om punkten 4 på att internatbyggnaden vid skolan i Örebro kommer att tagas i bruk hösten 1962. Expensposten föreslås uppräknad med 6 000 kr. för bestridande av driftkostnaderna för en skolbuss vid Manilla, vilken inköpts för medel från föräldraföreningen med tillskott från allmänna arvsfonden, samt med ytterligare 2 100 kr. för bl. a. ökade telefonkostnader och tryckning av en broschyr rörande Örebroskolan. För det förslag rörande ändrade fickpenningbelopp, som motiverar anslagshöjningen under punkt 5, har redogjorts i det föregående under omkostnadsanslaget för blindskolorna. Beträffande anslagsposten till reseersättningar anför skolöverstyrelsen följande.

Från rektorerna vid dövskolorna har flera gånger till överstyrelsen framförts önskemål att i tjänsten få företaga resor till annan dövskola, då överflyttning av elever skolorna emellan blir aktuell. En rektor vid en barndomsskola bör kunna besöka förskola, från vilken han skall mottaga elever, träffa eleverna och samråda med deras lärare; rektor vid fortsättningsskola bör kunna besöka barndomsskola de år, då överflyttning till fortsättningsskola äger rum. Elevernas anpassning till den nya skolan skulle därigenom kunna underlättas. Överstyrelsen föreslår, att ersättning för dylika resor bestrides ur förevarande anslagspost. — Ur posten utgår innevarande budgetår högst 500 kr. till föreståndare och lärare vid förskolan i Boden för resor för hemundervisning. Styrelsen anför, att

föräldrar till små döva barn allt mer tagit kontakt med skolan och att det vore värdefullt, om lärarna hade tillfälle att besöka hemmen för vägledning och hemundervisning i den mån det låter sig göra efter norrlandsförhållanden. Överstyrelsen tillstyrker styrelsens framställning om höjning av ifrågavarande belopp med 500 kr. — Då belastningen av posten varit förhållandevis låg, föreslår överstyrelsen endast en mindre höjning med 300 kr. för att de två nämnda ändamålen skall kunna tillgodoses.

I en särskild framställning rörande medelsbehovet för Charlottendals skolhem under nästa budgetår har skolöverstyrelsen anmält, att man för bestridande av omkostnaderna vid detta skolhem räknar med ett oförändrat belopp av 75 000 kr.

Departementschefen. Vad skolöverstyrelsen föreslagit beträffande reseersättningarna anser jag mig böra biträda. Jag föreslår dock, att anslagsposten för detta ändamål uppräknas med 500 kr.

Vid min tidigare behandling av omkostnadsanslaget för blindskolorna uttalade jag min anslutning till de av överstyrelsen föreslagna nya grunderna för fickpenningtilldelningen åt elever vid blind- och dövskolorna. Till följd härav tillstyrker jag nu den föreslagna höjningen av delposten för ändamålet under detta anslag med 59 000 kr.

Jag har i övrigt inte någon erinran mot överstyrelsens förslag och de beräknade förändringarna under anslaget men vill därutöver förorda en sänkning av delposten till stipendier åt vissa skolpliktiga döva från 3 500 kr. till 1 000 kr. med hänsyn till belastningen.

Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (1 984 000 — 43 900 =) 1 940 100 eller avrundat 1 940 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens dövskolor m. m.*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 940 000 kr.

[121] 28. *Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	170 000	129 789
1960/61	190 000	77 593
1961/62 (statsliggaren s. 585)	410 000	
1962/63 (förslag)	285 000	

För här ifrågavarande ändamål har ett reservationsanslag varit uppfört på riksstaten sedan budgetåret 1949/50. Av de anvisade anslagen har Kungl. Maj:t i vissa fall reserverat bestämda belopp för särskilda ändamål, medan under anslaget tillgängliga medel i övrigt disponerats av skolöverstyrelsen på sätt överstyrelsen prövat lämpligt. De huvudsakliga utgiftsändamålen under de olika budgetåren har varit följande: inredningsarbeten, nyanskaffning av inventarier

av olika slag, apparatur för provning och träning av hörselrester, hörapparater, böcker, film och filmapparater samt lek- och idrottsmateriel.

Å anslaget fanns den 1 juli 1961 en bunden reservation av 157 096 kr.

Skolöverstyrelsen hemställer, att anslag för nästa budgetår beviljas till följande ändamål.

1. Teknisk apparatur vid skolorna	26 500
2. Viss teknisk utrustning vid seminariet	10 000
3. Audivisuella hjälpmedel	20 500
4. Maskinell utrustning av kök, slöjdsalar m. m.	29 150
5. Viss inredning och utrustning av lokaler	25 500
6. Inventarier till reparerade och nya byggnader	
a) ekonomibyggnaden i Vänersborg	12 600
b) gymnastikbyggnad och elevhem i Örebro	182 000
7. Utrustning av tandkliniken vid skolan i Härnösand	3 900
	Summa kr. 310 150
	eller avrundat 310 000

Förslaget innebär en minskning av anslaget med 100 000 kr. Av skolöverstyrelsens motivering inhämtas bl. a. följande.

1. För fortsatt utrustning av tredje klasserna med vibratorer beräknar överstyrelsen 8 400 kr. och för anskaffning av bandspelare 5 340 kr. — Till gruppförstärkare i klassrummen hör i varje särskilt fall en mikrofon, som läraren håller i handen och i vilken han måste tala, för att elever med hörselrester över huvud taget skall kunna uppfatta hans tal. Det är givetvis till hinder vid t. ex. demonstrationer inför klassen eller vid användande av svarta tavlan eller annan åskådningsmateriel, att läraren aldrig kan ha båda händerna fria. Det finns emellertid numera lätta mikrofoner, — möjliga att genom en enkel anordning fastsätta på läraren — som följer honom, då han rör sig i klassrummet och som givetvis i hög grad skulle underlätta hans arbete bland eleverna. Överstyrelsen föreslår, att sådana mikrofoner anskaffas. Kostnaden härför har av överstyrelsens tekniska expert beräknats till 12 000 kr. — För reservdelar m. m. till redan inköpta gruppförstärkare behöver Härnösandsskolan 750 kr.

2. För seminariets fortsatta utrustning med bl. a. formatindikator, testskalor och bandspelare äskas 10 000 kr. Landets enda lärarutbildningsanstalt för döv-lärare och lärare för hörselskadade måste ha nödvändig teknisk utrustning.

3. Vänersborgsskolan har behov att utrusta sitt nya brandsäkra filmrum. Styrelsen har härtill begärt 18 000 kr. Överstyrelsen finner, att utrustningen bör kunna ske i två etapper och tillstyrker, att 9 000 kr. tilldelas skolan för budgetåret 1962/63. — I Växjö har TV-apparat anskaffats och kommit till så stor användning, att den förslitits. Överstyrelsen anser sådan nyanskaffning motiverad och begär för detta ändamål 1 500 kr. — För den fortsatta upprustningen av skolorna med film och bildband äskar överstyrelsen 10 000 kr. för 1962/63.

4. Bland äskanden, som skolornas styrelser framställt under omkostnadsanslaget, anser överstyrelsen, att vissa större poster av engångsnatur bör upptagas i detta sammanhang. Detta gäller främst maskinuppsättningar och möbler m. m. Vänersborgsskolans styrelse upprepar önskemålet om anskaffning för ca 6 000 kr. av en universalmaskin (assistent) för köket. Överstyrelsen tillstyrker detta inköp och förordar beträffande övriga skolor anskaffningar till köken i

följande omfattning: Boden, frysskåp (2 850 kr.); Härnösand, uppskivningsmaskin (2 000 kr.); Manilla, köksutrustning (6 000 kr. för förvaringskärl, brödskrämningsmaskin m. m.), vilket allt tillhopa innebär en kostnad av 16 850 kr. — För inredning och utrustning av slöjdsalar m. m. äskar skolorna sammanlagt 9 300 kr. Då befintliga slöjdlokaler för att kunna utnyttjas nödvändigt måste ha lämplig utrustning med maskiner och verktyg, finner överstyrelsen det angeläget, att medel tilldelas i den utsträckning, som skolorna begärt. — Skolan i Härnösand begär maskiner för parkens vård för sammanlagt 8 500 kr. Därest dessa maskiner anskaffas etappvis under en 3-årsperiod, skulle t. ex. 3 000 kr. erfordras för första etappen. Överstyrelsen föreslår detta belopp.

5. En successiv förnyelse bl. a. av nerslitna möbler och inventarier i de lokaler, som eleverna under sin mångåriga vistelse vid skolinternaten dagligen utnyttjar, liksom motsvarande förnyelse och komplettering av möbler i personalrum, måste anses betyda mycket för trevnaden och hemkänslan inom institutionerna. Det synes vidare nödvändigt att samlingslokaler inom skolorna förses med tillräckligt antal sittplatser. Överstyrelsen anser sig böra tillstyrka följande: stapelbara stolar till förskolan i Boden (900 kr.); möbler till skolan vid Blockhusudden (2 000 kr.); för Manilla möbler till ekonomipersonalens rum (med fördelning på två år nu 6 000 kr.), resterande stolar till skolans samlingssal (1 000 kr.), skåp och boxar för förvaring av undervisningsmateriel (2 000 kr.) teaterscen och vissa dagrumsinventarier (1 500 kr.). Beträffande Växjöskolan finner överstyrelsen det befogat att nu — sedan skolans elevrum utrustats på ett synnerligen trevligt sätt — även kollegierummets möbelbestånd förnyas. 6 000 kr. tillstyrkes för detta liksom begärda 1 100 kr. till en orgel och 1 000 kr. till utbyte av en del matsalsstolar. För fortsättningsskolan i Vänersborg upprepas yrkandet om utbyte av gamla, omoderna skolbänkar mot nya (4 000 kr.).

6. För den ombyggda ekonomibyggnaden i Vänersborg beräknar styrelsen utrustning till en kostnad av 12 600 kr. I Örebro har nu den andra etappen av nybyggnaden, omfattande elevhem och gymnastikbyggnad, påbörjats och beräknas bli klar för inredning och utrustning under budgetåret 1962/63. Enligt av rektor gjord sammanställning erfordras härför 182 000 kr.

Departementschefen. Detta anslag har under de tre senaste budgetåren uppförts med betydande belopp med hänsyn till att omfattande nyanskaffning av möbler och annan utrustning skett i samband med om- och nybyggnader vid fortsättningsskolan i Växjö och barndomsskolan i Vänersborg samt de ännu inte avslutade nybyggnadsarbetena för specialskolan i Örebro. Som ett resultat av de kostnader, som här nedlagts, har förstnämnda båda äldre anstalter omdanats på sådant sätt, att de nu erbjuder en smakfull och trivsamt miljö åt internateleverna. Beträffande övriga dövskolor är, i avvaktan på den av mig i det föregående omnämnda utredningen rörande bl. a. dövskolväsendets framtida organisation, några motsvarande mera genomgripande byggnadsåtgärder inte aktuella. Emellertid bör en viss successiv förnyelse av utrustningen givetvis ske vid dessa skolor. Även nästkommande budgetår kommer dock anslaget att få tagas i anspråk för viss utrustning till den nya Örebroskolan och till den ombyggda ekonomibyggnaden vid skolan i Vänersborg. För annan, mindre omfattande nyanskaffning blir därför av naturliga skäl utrymmet alltjämt tämligen begränsat.

Några av de av skolöverstyrelsen föreslagna nyanskaffningarna torde utan större olägenhet kunna anstå något år, såsom maskiner för parkens vård i Härnösand och de föreslagna möblerna till förskolan i Boden och kollegierummet vid skolan i Växjö. Vidare bör viss besparing kunna göras, om anskaffandet av en del teknisk utrustning fördelas på två budgetår.

Med dessa förbehåll anser jag mig kunna tillstyrka den av överstyrelsen föreslagna nyanskaffningen och beräknar härför ett medelsbehov för nästa budgetår av 285 000 kr. För utrustning av återstående byggnader vid skolan i Örebro bör härav högst 182 000 kr. få tagas i anspråk. Den sammanlagda medelsanvisningen till utrustning av denna skolanläggning skulle därmed komma att uppgå till 607 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens dövskolor m. m.: Engångsanskaffning av utrustning m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kr.

[122] 29. Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	529 000	356 348
1960/61	517 000	420 828
1961/62 (statsliggaren s. 585)	477 000	
1962/63 (förslag)	440 000	

Enligt kungörelsen 1956: 252 (ändrad 1960: 201) utgår till kommun eller landstingskommun ävensom till enskild, förening eller stiftelse statsbidrag till driften av sådana förskolor och skolhem för döva och hörselskadade barn i förskolåldern, som godkänts av Kungl. Maj:t. Statsbidraget utgår i efterskott med 2 000 kr. för varje barn, som erhållit undervisning vid förskolan, samt därutöver med 1 000 kr. för varje barn, som tillika varit intaget i skolhem eller eljest genom huvudmannens försorg och på dennes bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Vidare utgår statsbidrag med 1 000 kr. för varje barn, som — utan att ha varit inskrivet vid förskola — under redovisningsåret erhållit regelbunden hemundervisning av förskolans lärare. Såsom statsbidragsvillkor gäller bl. a., att undervisningen är avgiftsfri och att huvudmannen i den utsträckning så kan ske mottager barn från annat område än det, för vilket förskolan eller skolhemmet i första hand avsetts, samt att, där huvudmannen är enskild, förening eller stiftelse, skäligt bidrag till verksamheten lämnas av landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Från anslaget, som sedan budgetåret 1959/60 varit rubricerat Bidrag till vissa skolor och skolhem för döva barn, har sedan nämnda år även bestritts statsbidrag med visst belopp per elev, som erhållit teoretisk fortsättningsskolundervisning vid skolan på Blockhusudden. Sedan denna skola fr. o. m. budgetåret

1961/62 blivit helt förstatligad beräknas medel för nämnda skola under av-lönings- och omkostnadsanslagen för statens dövskolor. På grund av efterskotts-reglering av det dittillsvarande statsbidraget belastas dock anslaget även för innevarande budgetår med kostnader för skolan å Blockhusudden, uppgående till 96 000 kr.

Skolöverstyrelsen räknar för budgetåret 1962/63 med ett medelsbehov av 440 000 kr. under anslaget. Det automatiska bortfallet av 96 000 kr. för skolan å Blockhusudden uppvägs därvid till en del av en beräknad ökning av medels-behovet med 59 000 kr. på grund av ökat barnantal vid förskolorna och inom dessas hemundervisning.

Departementschefen. Mot överstyrelsens anslagsberäkning har jag inte någon erinran. Anslaget, som torde bära erhålla här använda, något ändrade rubrik, bör sålunda uppföras med (477 000—37 000 =) 440 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till förskolor och skolhem för döva barn* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 440 000 kr.

[123] **30. Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	160 000	153 066
1960/61	160 000	173 566
1961/62 (statsliggaren s. 585)	213 000	
1962/63 (förslag)	213 000	

Ur förevarande anslag bestrides *dels* för elev, som vistas i skolinternat eller är inackorderad genom skolans försorg, ersättning för kostnader för resor till och från skolorten vid läsårets (arbetsårets) början och slut samt vid påsk- och jul-ferierna, alltså för varje sådan elev sex enkla resor om året, *dels ock* för elev, som under skoltiden är bosatt i sitt hem eller i inackorderingshem, kostnaderna för dagliga resor mellan skolan och hemmet.

I enlighet med förslag av skolöverstyrelsen tillstyrker jag, att förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 213 000 kr., och hem-ställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resor för blind- och dövskolelever jämte ledsagare* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 213 000 kr.

d) Realskolor och gymnasier m. m.

[124] 31. Allmänna läroverken: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	204 638 000	197 562 210
1960/61	216 442 000	222 545 678
1961/62 (statsliggaren s. 586)	239 275 000	
1962/63 (förslag)	230 155 000	

Elevantalet i de allmänna läroverken har under en följd av år varit i snabb tillväxt, vilket medfört att medelsbehovet under förevarande anslag ökat starkt. Utvecklingen åskådliggöres av följande sifferuppgifter.

Budgetår	Elevantal			Anvisat anslag kr.	Förbrukat belopp kr.
	Realskolan	Gymnasiet	Summa		
1948/49	59 816	13 909	73 725	55 882 000	52 807 743
1949/50	66 828	14 271	81 099	59 105 000	55 988 232
1950/51	74 170	14 833	89 003	64 200 000	67 183 809
1951/52	79 445	15 618	95 063	64 714 000	80 880 886
1952/53	83 713	16 654	100 367	79 000 000	96 307 133
1953/54	87 087	18 906	105 993	110 353 000	105 989 007
1954/55	89 690	21 475	111 165	117 500 000	114 960 059
1955/56	94 221	23 876	118 097	121 800 000	128 992 360
1956/57	101 058	26 391	127 449	136 000 000	146 654 809
1957/58	104 065	29 174	133 239	165 200 000	164 145 717
1958/59	104 940	32 737	137 677	195 000 000	175 134 234
1959/60	105 152	38 030	143 182	204 638 000	197 562 210
1960/61	103 133	45 392	148 525	216 442 000	222 545 678

Av tabellen framgår att elevantalet budgetåret 1960/61 totalt sett ökat i ungefär samma omfattning som tidigare år. Ökningen har emellertid helt fallit på gymnasiet, medan realskolans elevantal har börjat sjunka. Realskolans nu begynnande tillbakagång sammanhänger med minskande årskullar i realskoleålder samt realskolans successiva ersättande med försöksskolan/grundskolan. I fråga om gymnasiet förklaras utvecklingen av växande årskullar i gymnasieålder samt ett stigande intresse för gymnasiala studier.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar *skolöverstyrelsen* i sina anslags-äskanden, under förutsättning att inkomsterna av särskilda uppbördsmedel upptages med ett oförändrat belopp av 37 600 kr., till omkring 233 738 000 kr., vilket innebär en minskning med 5 537 000 kr.

Skolöverstyrelsen framlägger för budgetåret 1962/63 följande förslag i fråga om organisationsförändringar, inrättande av nya tjänster m. m.

A. Förstatligande av kommunala gymnasier.

1. Ombildning av samrealskolorna i Hallsberg, Spånga, Vetlanda och Ånge till högre allmänna läroverk genom successivt förstatligande av de till dessa skolor anknutna kommunala gymnasier.

2. Förstatligande av det med kommunal realskola förenade kommunala gymnasiet i Hultsfred.
3. Ombildning av rektorstjänsterna vid de under p. 1 angivna läroverken och inrättande av en rektorstjänst vid det under p. 2 angivna gymnasiet.
4. Inrättande av 16 ordinarie lektorstjänster vid de under p. 1 och 2 till förstatligande föreslagna läroanstalterna.
5. Inrättande av 9 ordinarie lektorstjänster vid gymnasier under förstatligande.

B. Inrättande av försöksgymnasium.

6. Inrättande av nytt försöksgymnasium i Bandhagen i Stockholm.
7. Inrättande av en rektorstjänst i Bp 1 vid försöksgymnasiet i Bandhagen.
8. Inrättande av 5 ordinarie lektorstjänster vid försöksgymnasiet i Bandhagen.

C. Läroverket för vuxna i Norrköping.

9. Ökning av lärarbehovet med timantal motsvarande 4 tjänster.
10. Inrättande av en studiekonsulent i Ae 23.

D. Lärare i läroämnena i övrigt.

11. Inrättande av 118 ordinarie lektorstjänster, därav 3 vid de tekniska linjerna vid högre allmänna läroverket i Södertälje.
12. Indragning av 58 adjunktstjänster i Ao 23.
13. Indragning av 163 adjunkts- eller ämneslärarinnetjänster i Ao 21 respektive Ao 19.
14. Ökning av antalet extra ordinarie lektorstjänster i Ae 25 (utbytestjänster) från 40 till 50.
15. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall besluta om förande över stat av lärartjänst och om tillsättande av i dess ställe på stat uppförd tjänst.

E. Lärare i övningsämnena.

16. Indragning av 8 ordinarie tjänster som lärare i textilslöjd.
17. Automatisk minskning av antalet veckotimmar i övningsämnena på grund av förändringar i elevantalet.

F. Övrig personal.

18. Uppflyttning av 11 skolskötersketjänster i Ao 9 till Ao 12.
19. Sänkning av elevantalet per heltidsanställd sköterska till högst 1 300.
20. Inrättande av 5 skolkuratorstjänster i Ae 13 med heltidstjänstgöring.
21. Ökning av antalet halvtidstjänstgörande skolkuratorer m. m.
22. Ombildning av en vaktmästartjänst i Ao 8 till maskinisttjänst i Ao 9.
23. Ombildning av två vaktmästartjänster i Ao 8 till värmeskötartjänster i Ao 8.
24. Inrättande av 4 värmeskötartjänster i Ae 8.
25. Ombildning av en vaktmästartjänst i Ae 7 och 4 vaktmästartjänster i Ae 8 till värmeskötartjänster i Ae 8.

26. Ökad medelsanvisning till biträdes hjälp på rektorsexpeditionerna.
 27. Ökad medelsanvisning till anställande av tillfällig biträdespersonal samt assistent åt rektor vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm.

G. Arvodeskostnader m. m. för praktisk lärarutbildning.

28. Utbyggnad av det s. k. lärarutbildningsblocket i Linköping från 24 till 70 platser per läsår.
 29. Upprättande av två nya lärarutbildningsblock med vardera 60 platser per läsår.
 30. Anordnande av förberedande lärarkurs på ytterligare en ort.
 31. Höjning av arvudet till lärare i folk- och försöksskolor som mottager auskultanter.

H. Särskilda pedagogiska och organisatoriska frågor.

32. Upphävande av gällande besparingsföreskrifter i vad avser erforderligt elevantal för delning av realskolans högsta klass.
 33. Fortsatt timtalsförstärkning i matematik.
 34. Inrättande av matematisk gren av latinlinjen.
 35. Bemyndigande för Kungl. Maj:t att inrätta grenar och linjer av ny typ på gymnasiet.

Utöver här uppräknade förslag förordar överstyrelsen justeringar av vissa anslagsposter med hänsyn till automatiskt verkande omständigheter.

Av handlingarna i ärendet inhämtas beträffande de olika förslagen bl. a. följande.

1—4. I enlighet med vissa av 1952 års riksdag uppdragna riktlinjer angående det fortsatta utbyggandet av den statliga gymnasieorganisationen genom *förstatligande av kommunala gymnasier* har årligen fr. o. m. budgetåret 1952/53 ett antal kommunala gymnasier förstatligats, hittills sammanlagt 42 gymnasier.

Vid innevarande budgetårs ingång var 30 gymnasier, däri inräknade sex, vilka inrättats fr. o. m. budgetåret 1961/62, alltså helt kommunala. De ännu helt kommunala gymnasierna startade 1956 eller senare.

Skolöverstyrelsen föreslår, att gymnasierna i Spånga, Hallsberg, Hultsfred, Vetlanda och Ånge förstatligas med början budgetåret 1962/63. Tillkomstår, lärjungeantal m. m. för dessa gymnasier framgår av följande sammanställning.

Läroverksort	Tillkomstår	Bildningslinjer 1961/62	För läsåret 1961/62 beräknat antal lärjungar i		Avstånd i km till närmaste högre allmänna läroverk	Statsbidrag läsåret 1961/62
			första ringen	hela gymnasiet		
Spånga	1956	A ⁴ L ⁴ R ⁴	120	439	—	60 000
Hallsberg	1957	A ³ L ³ R ³	120	237	28	60 000
Hultsfred	1957	L ³ R ³	120	248	62	60 000
Vetlanda	1957	L ³ R ³	120	222	37	60 000
Ånge	1957	L ³ R ³	48	135	95	30 000

Rektorstjänsterna vid de till förstatligande föreslagna kommunala gymnasierna är placerade i lönegrad Bp 1 samt i avlöningsgrupper efter samma grunder, som gäller vid högre allmänna läroverk. Skolöverstyrelsen föreslår, att tjänsterna vid gymnasiernas förstatligande inplaceras i samma avlöningsgrupper som för närvarande, dvs. för tjänsterna i Ånge och Hultsfred avlöningsgrupp II respektive III och för övriga tre tjänster avlöningsgrupp IV. Överstyrelsen föreslår vidare inrättande av 16 ordinarie *lektorstjänster*, varav fyra vid gymnasiet i Spånga, tre vid gymnasiet i Hallsberg, fyra vid gymnasiet i Hultsfred, tre vid gymnasiet i Vetlanda och två vid gymnasiet i Ånge.

5. De av överstyrelsen föreslagna 9 ordinarie *lektorstjänsterna vid gymnasier under förstatligande* är avsedda för de två grupper av gymnasier, vilkas utbildning till statliga läroverk beslutits vid de två sistlidna årens riksdagar.

6—8. Skolöverstyrelsen tillstyrker en av Stockholms skoldirektion gjord framställning om att det fr. o. m. budgetåret 1959/60 inrättade kommunala gymnasiet i Bandhagen måtte successivt fr. o. m. budgetåret 1962/63 *ombildas till statligt försöksgymnasium*. Skoldirektionen åberopar bl. a. i sin motivering ett våren 1959 av överstyrelsen gjort uttalande, att det vore angeläget betona, att inrättandet av det kommunala gymnasiet endast vore en övergångsanordning, som skulle fungera ett fåtal år, intill dess ett försöksgymnasium kunde upprättas, nämligen så snart tillräckligt underlag av försöksskolelever föreläge. Skoldirektionen beräknar, att 5—6 nybörjaravdelningar för dessa elever kommer att erfordras läsåret 1962/63.

11—13. Det av skolöverstyrelsen beräknade *antalet erforderliga rektorstjänster och ordinarie tjänster i läroämnena* vid samtliga allmänna läroverk (inklusive försöksgymnasierna, läroverket för vuxna och statens kompletteringsgymnasium) budgetåret 1962/63 vid bifall till överstyrelsens i petita för nämnda budgetår framlagda förslag framgår av följande sammanställning.

Tjänster för	Antal tjänster 1961/62 a)	För budgetåret 1962/63	
		beräknad ökning (+) eller minskning (—)	beräknat antal tjänster
Rektorer	200	+ 6 b)	206
Lektorer	1 236	+ 148 c)	1 384
Adjunkter i Ao 23	3 423	— 58	3 365
Adjunkter eller ämneslärarinnor i Ao 21 respektive Ao 19	915	— 163	752
Ämneslärarinnor i Ao 21	150	—	150

a) Enligt den för de allmänna läroverken fastställda personalförteckningen (rektorstjänsterna vid samrealskolorna i Lundby i Göteborg, Arboga, Huskvarna, Lund, Nederkalix, Skurup, Sundbyberg, Svedala och Timrå har således ej medtagits).

b) Denna ökning hänför sig till förslagen om förstatligande av fem kommunala gymnasier och om inrättande av ett nytt statligt försöksgymnasium.

c) Av denna ökning hänför sig 21 nya lektorstjänster till förslagen om förstatligande av fem kommunala gymnasier, och om inrättande av ett nytt statligt försöksgymnasium samt 9 lektorstjänster till gymnasier under förstatligande.

Enligt överstyrelsens beräkningar bör — utöver de lektorstjänster, som föreslagits i samband med förstatligande av kommunala gymnasier m. m. inrättas

118 *ordinarie lektorstjänster*, därav tre vid de tekniska linjerna vid högre allmänna läroverket i Södertälje. Överstyrelsen understryker vikten av att lektorsrepresentationen fyller de anspråk, som ur undervisningens synpunkt bör ställas på densamma och anser det därför angeläget, att samtliga dessa tjänster inrättas. Överstyrelsen är vidare angelägen framhålla, att man genom att ersätta lektorstjänster med adjunktstjänster i Ao 23 kan komma att lägga hinder i vägen för senare inrättande av lektorstjänster i önskad omfattning.

Vid bifall till förslaget om inrättande av lektorstjänster bör enligt överstyrelsens beräkningar antalet befordringstjänster reduceras med 58. Överstyrelsen föreslår, att 58 *adjunktstjänster i Ao 23* indrages. Antalet ämneslärarinnetjänster i Ao 21 föreslås bli oförändrat. I den mån av överstyrelsen föreslagna lektorstjänster eventuellt icke inrättas, bör antalet befordringstjänster i motsvarande grad ökas.

De av överstyrelsen gjorda beräkningarna utvisar vidare, att antalet *adjunkts- eller ämneslärarinnetjänster i Ao 21* respektive *Ao 19* bör minskas med 163. För närvarande är endast något mindre än hälften av dessa tjänster besatta med ordinarie innehavare.

Vid bifall till överstyrelsens förslag i fråga om ordinarie lärartjänster beräknas behovet av *icke-ordinarie lärartjänster i teoretiska och praktiska läroämnena* vid de allmänna läroverken (utom läroverket för vuxna, kompletteringsgymnasiet och till förstатligande föreslagna gymnasier) till 714 tjänster. Härutöver beräknas ett lärarbehov motsvarande 11 tjänster vid statens aftonskola, 16 tjänster vid läroverket för vuxna, 8 tjänster vid de till förstатligande föreslagna kommunala gymnasierna, 4 tjänster vid försöksskollinjen vid statens normalskola samt 1 tjänst för stödundervisning i engelska i klass 14. Sammanlagda antalet erforderliga icke-ordinarie heltidstjänster beräknas således till $(714 + 11 + 16 + 8 + 4 + 1 =) 754$. Antalet vikarier för tjänstlediga ordinarie lärare eller på vakanta tjänster uppskattas till 1700. Totalbehovet heltidsanställda icke-ordinarie lärare i teoretiska och praktiska läroämnena beräknas alltså till $(754 + 1\,700 =) 2\,454$.

14. Då de ordinarie lektorstjänsternas antal för varje år växer och då för ett smidigt utnyttjande av *utbytestjänsterna* kräves en ej alltför snäv marginal disponibla dylika tjänster, hemställer överstyrelsen, att antalet extra ordinarie lektorstjänster i Ae 25 (utbytestjänster) även i år utökas med 10 tjänster och sålunda ökas från 40 till 50 fr. o. m. budgetåret 1962/63.

15. Skolöverstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens bemyndigande att besluta om *överstatförande* av tjänst, vars innehavare under längre tid tages i anspråk för tjänstgöring inom det högre undervisningsväsendet eller inom den centrala skoladministrationen samt om *tillsättande* i vanlig ordning av i dess ställe på stat uppförd tjänst.

16—17. Då önskemål om nya tjänster vid allmänna läroverk och försöksgymnasier kan tillgodoses genom överflyttning av vakanta tjänster från läroverk, där nedgången i veckotimtalet gjort tjänst överflödig, föreslår överstyrelsen inga nya *ordinarie övningslärartjänster* för budgetåret 1962/63.

På grund av nedgången i behovet av lärarkrafter i *textilslöjd* föreslår överstyrelsen, att 8 disponibla ordinarie tjänster i sagda ämne indrages fr. o. m. budgetåret 1962/63. Härav betingad kostnadsminskning kan uppskattas till 144 000 kr.

Antalet veckotimmar i övningsämnen beräknas minska med sammanlagt 6 140 veckotimmar, vilket innebär ett minskat behov av icke-ordinarie lärare i sådana ämnen.

22—25. Skolöverstyrelsen föreslår beträffande inrättande av *nya vaktmästar- eller värmeskötartjänster*, att en tredje tjänst inrättas vid vartdera av de högre allmänna läroverken i Karlskoga och Nyköping samt att en första tjänst inrättas vid försöksgymnasiet i Linköping och vid samrealskolan i Slite. Tjänsten i Linköping föreslås inrättad såsom extra ordinarie vaktmästartjänst i Ae 8, övriga såsom extra ordinarie värmeskötartjänster i samma lönegrad.

Under hänvisning till meddelade beslut beträffande klassificering av läroverkens maskinanläggningar föreslår skolöverstyrelsen *ombildning av vaktmästartjänster* vid vissa läroverk på sätt som i det följande anges. En vaktmästartjänst i Ao 8 vid högre allmänna läroverket i Härnösand föreslås ombildad till maskinisttjänst i Ao 9. Vidare föreslås ombildning av följande ordinarie och extra ordinarie vaktmästartjänster till värmeskötartjänster i Ao respektive Ae 8, nämligen en vaktmästartjänst i Ao 8 vid vartdera av högre allmänna läroverket för flickor å Norrmalm och högre realläroverket å Norrmalm i Stockholm, en vaktmästartjänst i Ae 8 vid ettvar av de högre allmänna läroverken i Borlänge, Piteå samt Brännkyrka och Gubbängen i Stockholm samt en vaktmästartjänst i Ae 7 vid samrealskolan i Vellinge.

Kostnaderna för *extra vaktmästar- och värmeskötarhjälp* beräknar överstyrelsen till oförändrat belopp, 500 000 kr.

26. För *biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna* beräknar överstyrelsen, på grund av förändringarna i elevantalet, en ökning med 30 000 kr. vara erforderlig. Härtill kommer en ökning med 13 000 kr. på grund av föreslaget förstatligande av sex gymnasier.

27. Beträffande statens *kompletteringsgymnasium* har för budgetåret 1961/62 anvisats dels medel för anställande av en extra ordinarie kontorist och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång, dels ett belopp av högst 19 000 kr. för anställande av tillfällig biträdespersonal inklusive assistent åt rektor.

Skolöverstyrelsen har anhållit hos *statens organisationsnämnd* om en översyn av organisationen av gymnasiets expedition. I en till överstyrelsen överlämnad promemoria framlägger nämnden förslag till vissa rationaliseringsåtgärder, vilka beräknas medföra en besparing i personalkostnader av ca 5 000 kr. årligen. Härjämte föreslår nämnden, att gymnasiet för budgetåret 1962/63 utöver de nu inrättade två biträdestjänsterna anvisas ett belopp för tillfällig biträdespersonal av 22 000 kr. I detta belopp är emellertid kostnad för assistent åt rektor icke inkluderad. Överstyrelsen finner likväl lämpligt, att även fortsättningsvis möjlighet beredes rektor att erhålla en assistent. Kostnaden för en assistent beräknas till 3 450 kr. Överstyrelsen föreslår sålunda, att beloppet för anställande av tillfällig biträdespersonal inklusive assistent åt rektor vid kompletteringsgymnasiet höjes med 6 450 kr. till 25 450 kr.

33. Med anledning av en av skolöverstyrelsen gjord framställning föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut den 15 maj 1959, att under de tre läsåren 1959/62 *timtalet för ämnet matematik* skulle för vissa angivna årskurser (klasser) höjas med en veckotimme i förhållande till i gällande timplaner angivet timtal. (Jfr prop. 1959: 1, VIII ht s. 453). Beslutet gällde försöksskolan, de allmänna läroverken, de kommunala realskolorna och flickskolorna samt de statsunderstödda privatläroverken. Vilka årskurser, som berördes av beslutet, visas av följande uppställning.

Årskurs	Försöksskolan	Realskolan	Flickskolan
8	8	2 ³ 4 ⁵	
9	9 a och g	3 ³ 3 ⁴ 5 ⁸	3 ⁵ 5 ⁷
10		4 ⁴	4 ⁵ 4 ⁶ 6 ⁷
11			5 ⁶

Vid flickskolan begränsades i enlighet med skolöverstyrelsens förslag timtalsförstärkningen till att avse elever, som ämnade övergå till gymnasium.

Den sålunda beslutade ytterligare matematiktimmen skulle — utan ändring av målsättningen för undervisningen i ämnet — användas till övningsräkning inom det redan gällande kursinnehållet. Åt skolöverstyrelsen uppdrogs, bl. a., att i samband med de årliga anslagsäskandena redovisa de erfarenheter, som vunnits genom ifrågavarande timtalsförstärkning.

Skolöverstyrelsen hemställer nu, att den för nyssnämnda tre budgetår föreskrivna förstärkningsanordningen skall bestå tills vidare. Till grund härför anför överstyrelsen bl. a. följande.

Erfarenheterna av timtalsförstärkningen i matematik har varit synnerligen goda. Anordningen har i hög grad gagnat undervisningen i matematik och i några fall indirekt även undervisningen i andra ämnen. Övningsräkning har kunnat komma till stånd i ökad omfattning och en lugnare takt har kunnat hållas i undervisningen; större säkerhet och följaktligen större intresse för ämnet har kunnat påvisas bland eleverna, särskilt hos de svagare; hemarbetet har minskat och även, såvitt kunnat bedömas, extraläsningen i form av privatlektioner. I viss mån synes också rekryteringen till gymnasiets reallinje ha stimulerats.

Vid ett stort antal skolor har resultatet av den förstärkta undervisningen kunnat avläsas i form av höjda medelbetyg för klassen samt minskad underbetygsfrekvens.

Vid realskolor med treårig linje med dess mera forcerade studiegång tyckes timtalsförstärkningen ha varit av särskilt stort värde. Åtskilliga ämneskonferenser menar, att en timtalshöjning såsom den nu prövade är nödvändig på denna linje men önskvärd också på de övriga, om kurserna skall kunna medhinnas utan jäkt och den formella behandlingen bli tillfredsställande.

Även beträffande försöksskolan har man i många fall ansett, att den extra timmen varit nödvändig för att uppnå hyggliga resultat i de ofta stora och mycket ogallrade klasserna och man anser, att förstärkningsanordningen bör bibehållas.

Vid kommunala och enskilda flickskolor åtnjutes förstärkningen endast av de elever, som ämnar övergå till gymnasium. Denna omständighet synes ha medfört vissa olägenheter. I flertalet redogörelser, särskilt från de mindre flickskolorna, uppgives förstärkningen dock ha varit till stor nytta.

Vad beträffar lärarfrågans lösning synes den av överstyrelsen i ovannämnda cirkulär uttalade förväntan, att vederbörande matematiklärare skulle åtaga sig timförstärkningen i respektive klasser som tilläggstimmar, ha infriats så gott som genomgående. Någon väsentlig höjning av antalet anställda lärarkrafter med kompetens att undervisa i matematik har därför icke varit erforderlig trots det ökade timtalet. Svårigheter att infoga den extra matematiktimmen på schemat har påpekats endast av ett fåtal rektorer.

Mot bakgrund av de goda erfarenheterna av denna förstärkningsanordning anser överstyrelsen det synnerligen angeläget, att förstärkningen av matematikundervisningen får fortsättas på enahanda sätt även efter utgången av läsåret 1961/62. Överstyrelsen erinrar om, att 1957 års skolberedning i sitt förslag till läroplaner för grundskola och fackskolor (SOU 1961: 31) givit matematiken en förstärkt ställning i grundskolan, vilket enligt överstyrelsens mening bestyrker behovet av den timalstförstärkning i ämnet, som medgivits för läsåren 1959/62.

Kostnaderna för statsverket redovisningsåret 1962/63 jämfört med 1961/62 visas av följande uppställning. Timalstförstärkningen för gymnasieaspiranter vid flickskolorna har där inte medräknats, enär den dels är svår att beräkna, dels representerar jämförelsevis små tal.

	1961/62	1962/63
Försöksskolan	1 260 000	1 871 000 (+ 611 000)
Realskolan	1 814 000	1 585 000 (— 229 000)
	3 074 000	3 456 000 (+ 382 000)

Den kostnadsminskning, som beräknas för realskolornas del, faller praktiskt taget i sin helhet på de statliga realskolorna, medan däremot kommunala och enskilda realskolor uppvisar i huvudsak oförändrade kostnader. För kommande läsår kan beräknas en fortsatt minskning av anordningens omfattning i realskoleklasserna beroende på dessas successiva indragning. För försöksskolans del kan man däremot beräkna ännu någon ökning. Kommer den av skolberedningen föreslagna undervisningsplanen för grundskolan att antagas, medför den en förstärkning av matematikundervisningen, varför den av skolöverstyrelsen föreslagna förstärkningsanordningen då successivt automatiskt försvinner.

34—35. Med anledning av en av *kommittén för nya utbildningsvägar vid de filosofiska fakulteterna* gjord framställning anhöll *gymnasieutredningen* den 27 december 1960 hos Kungl. Maj:t, att åt skolöverstyrelsen skulle uppdragas att framlägga förslag om införande av ökad undervisning i matematik på gymnasiet. Den 20 januari 1961 anbefallde Kungl. Maj:t överstyrelsen att verkställa utredning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i de hänseenden, som avsågs i gymnasieutredningens skrivelse.

Skolöverstyrelsen (som ämnar redovisa nämnda utredning i särskild skrivelse) anser, att möjligheter till matematiska studier för elever i det allmänna gymnasiet latinlinje bör åstadkommas fr. o. m. höstterminen 1962. En av överstyrelsen gjord enkät visar stort intresse vid läroverken för en *matematisk gren av latinlinjen*. Denna gren torde i allmänhet inte komma att inrättas i stället för en halvklassisk eller helklassisk gren utan *vid sidan om* dessa. Överstyrelsen beräknar kostnaderna härför till, för budgetåret 1962/63 465 000 kr., varav 28 000 kr. vid privatläroverken, samt för budgetåret 1963/64 — då den matematiska grenen skulle omfatta också högsta ringen — 930 000 kr., varav 56 000 kr. vid privatläroverken.

Under hänvisning till gjorda framställningar dels från stadsfullmäktige i Västerås om inrättande av en hushållsekonomisk gren av det högre allmänna läroverkets allmänna gymnasielinje, dels från skolstyrelsen i Lund om inrättande av en hemekonomisk gren av allmän gymnasielinje samt av en konstbetonad linje vid därvarande försöksgymnasium hemställer överstyrelsen vidare, att Kungl. Maj:t måtte utverka riksdagens *bemyndigande* att tills vidare inrätta grenar och linjer på gymnasiet, vilka kan komma att avvika från nuvarande organisation. Härigenom skulle kunna undvikas att tillkomsten av dylika linjer försenas.

I detta sammanhang torde till behandling böra upptagas *dels* en framställning av gymnasieutredningen om inrättande av teknisk gren vid allmänt gymnasium, *dels* en skrivelse från den s. k. skoladministrativa utredningen med förslag till vissa provisoriska åtgärder för förbättrande av läroverksrektorernas arbetssituation *dels* ock framställningar från 1960 års lärarutbildningssakkunniga angående utbyggnad av den praktiska ämneslärarutbildningen.

Gymnasieutredningen hemställer, att teknisk gren försöksvis må inrättas vid allmänt gymnasium fr. o. m. budgetåret 1962/63. Gymnasieutredningens förslag utgör en överarbetning av ett förslag av samma innebörd, framlagt av den s. k. *blandgymnasieutredningen*, som tillsatts av skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning. Blandgymnasieutredningens överväganden och förslag i denna del innebar i huvudsak följande.

För att vidga möjligheterna till teknisk gymnasieutbildning borde inrättas en med den matematiska och den biologiska grenen parallell teknisk gren av reallinjen vid allmänt treårigt gymnasium. Den tekniska grenen skulle ge i stort sett samma utbildning i grundläggande tekniska ämnen, som normalt medhinnes t. o. m. klass II vid 3-årigt tekniskt gymnasium. I allmänbildande ämnen skulle ges minst samma utbildning, som kräves i gymnasieingenjörsexamen. Någon differentiering på olika fack skulle ej förekomma på den tekniska grenen.

Efter studentexamen på reallinjens tekniska gren skulle studenten *antingen* kunna fortsätta *ett* år i en specialklass inom valfri facklinje vid tekniskt gymnasium och där avlägga gymnasieingenjörsexamen *eller* kunna fortsätta direkt vid universitet eller teknisk högskola med ungefär samma förutsättningar som en student från den matematiska grenen. Studentexamen på reallinjens tekniska gren skulle emellertid också möjliggöra för en student från denna gren att söka sig direkt ut i förvärvslivet. Där skulle han kunna bli användbar inom flera tekniskt inriktade arbetsområden antingen direkt eller efter viss specialutbildning.

Den tekniska grenen skulle ej kräva dyrbara tekniska speciallärosalar och speciallaboratorier. Då inga avancerade tekniska tillämpningsämnen skulle förekomma på grenens kursplan, borde vidare lärarfrågan för förekommande grundläggande tekniska ämnen kunna ordnas utan större svårigheter.

Blandgymnasiekommitténs förslag om en teknisk gren på reallinjen väckte stort intresse hos flertalet *remissinstanser*, vilka till övervägande delen ställde sig positiva till förslaget. Åtskilliga remissinstanser förordade emellertid en överarbetning av den föreslagna timplanen i syfte att ernå, bl. a., samma utbildning i matematik, fysik och kemi som på den matematiska grenen samt en bättre avvägning de olika tekniska ämnena emellan.

Gymnasieutredningens förslag om inrättande av teknisk gren överensstämmer i det stora hela med blandgymnasieutredningens. De av den sistnämnda utredningen föreslagna tim- och kursplanerna har emellertid omarbetats, varvid de i remissyttrandena framförda synpunkterna beaktats. Därjämte har eftersträfvats att samläsning i så många ämnen som möjligt skall kunna ske mellan den matematiska och den tekniska grenen och att utbildningen skall kunna passa för fortsatt ingenjörsutbildning på så många tekniska gymnasielinjer som möjligt.

Vad beträffar timplanerna för de 1-åriga specialklasserna på olika facklinjer vid tekniskt läroverk, så har dessa planer omarbetats och utvidgats till att omfatta även andra facklinjer än de av blandgymnasiekommittén föreslagna. Vid utformningen av timplanerna har man sökt möjliggöra för studenter från real-linjens tekniska gren att, om plats finnes, ingå som elever i de vanliga avgångs-klasserna vid tekniskt gymnasium och samläsa i ett antal ämnen med det tekniska gymnasiets ordinarie elever.

Gymnasieutredningen understryker, att förslaget har karaktär av provisorium i avbidan på utredningens förslag till gymnasiets definitiva utformning. Utredningen anser emellertid den tekniska grenen representera en värdefull möjlighet att utsprida och vidga möjligheterna till teknisk utbildning. Teknisk gren bör förläggas såväl till orter, där underlag för tekniskt gymnasium saknas, som till orter, där den tekniska gymnasieorganisationen är underdimensionerad, exempelvis Storstockholms- och Göteborgsregionerna. Den tekniska grenen bör kunna inrättas vid såväl treårigt som fyraårigt gymnasium.

Utredningens förslag till en på studentexamen vid teknisk gren byggande specialklass vid tekniskt gymnasium utgör endast en exemplifiering, utvisande att det är möjligt att på denna väg nå till gymnasieingenjörsexamen. Då sådan klass kommer att behöva inrättas tidigast fr. o. m. budgetåret 1964/65, har utredningen icke ansett det behövt att nu presentera ett slutligt utarbetat förslag. För ingenjörsexamen från specialklass föreslås i fråga om praktik samma krav som för ingenjörsexamen efter årskurs III i tekniskt gymnasium, dvs. sex månader.

Förslag om vissa provisoriska åtgärder till förbättring av läroverksrektorernas arbetssituation har framlagts av den enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 april 1961 tillsatta s. k. *skoladministrativa utredningen*. I direktiven för utredningen anfördes bl. a. att arbetet borde kunna bedrivas i etapper och att förslag, avsedda att lätta läroverksrektorernas arbetsbörda, borde föreligga till behandling i samband med budgetarbetet hösten 1961.

I utredningens skrivelse anföres inledningsvis följande.

Skoladministrativa utredningen har koncentrerat sitt hittills bedrivna arbete huvudsakligen till dels sonderingar rörande möjligheterna att utnyttja automatiska datamaskiner för vissa arbetsuppgifter inom skoladministrationen, dels en undersökning av några på läroverkens rektorsexpeditioner förekommande mer eller mindre fristående arbetsuppgifter omfattande registrering, rapportering och uppgiftslämnande av olika slag. I sistnämnda hänseende har utredningen främst inriktat sig på frågan om behovet av läroverkens årsredogörelser och vissa handlingar, som nu upprättas i samband med studentexamen samt på utformningen av den s. k. vårrapporten. De nämnda rationaliseringsobjekten har utvalts med tanke på att möjliga rationaliseringsåtgärder skall kunna få omedelbar verkan för rektorsexpeditionernas arbete redan under kommande vårtermin.

Utredningen framlägger följande förslag. Dessa förutsätter vissa ändringar i bl. a. läroverksstadgan.

1. *Sloppande av årsredogörelse.* I § 146 mom. 1 läroverksstadgan ålägges rektor

att efter av skolöverstyrelsen fastställd plan upprätta och låta utdela årsredogörelse. Denna skall utgivas vid läsårets slut. Årsredogörelsen skall innehålla uppgifter om undervisningen, lärare och övriga befattningshavare, lärjungarna, gåvor och donationer m. m., byggnader och inredningar m. m., tillsyn och examina m. m. samt övriga meddelanden.

Skoladministrativa utredningen finner det på rektorsexpeditionerna för årsredogörelsen nedlagda arbetet vara alltför stort i förhållande till det värde som kan tillmätas densamma. Flertalet rektorer synes också betrakta ett slopande av årsredogörelsen som en välkommen reform.

Utredningen föreslår därför, att de allmänna läroverkens årsredogörelser slopas helt fr. o. m. kommande vårtermin.

2. *Slopande av treterminskatalog m. m.* Skoladministrativa utredningen har funnit, att det arbete som på rektorsexpeditionerna nedlägges på registrering och uppgiftslämnande av olika slag i samband med studentexamen bör kunna nedbringas. Ifrågavarande förhållanden regleras av §§ 98, 100 och 106 läroverksstadgan jämte tillhörande, av skolöverstyrelsen utfärdade anvisningar. Enligt dessa anvisningar skall uppgift å examinandernas vitsord de senaste tre terminerna lämnas dels i s. k. treterminskatalog, dels på fem — efter särskilt meddelande av skolöverstyrelsen i vissa fall tre eller fyra — s. k. censorskort.

Upprättandet av treterminskatalog och utskrivningen av censorskort kräver en stor arbetsinsats av biträdespersonalen på läroverkens rektorsexpeditioner. Efter vad utredningen funnit och även erfårit vid sina diskussioner med censorer är emellertid den dubbla redovisning av vitsord, som nu sker, ej nödvändig. Mot bakgrund härav föreslår utredningen, att treterminskatalogen jämte härtill hörande tabellbilaga över de skriftliga proven slopas fr. o. m. kommande vårtermin och att censorskorten från samma tidpunkt erhåller av utredningen föreslagen rationellare utformning. I detta sammanhang förordar utredningen en förenkling även av det i läroverksstadgan föreskrivna förfarandet för under-tecknande av protokoll över förrättade real- och studentexamina.

3. *Förenkling av vårrapporten.* Den s. k. vårrapporten utgör en på skolenheten upprättad och till regional och central skolmyndighet insänd preliminär organisationsplan för skolenheten, avseende huvudsakligen behovet av klassavdelningar och av lärartimmar i såväl läroämnena som övningsämnena under det kommande läsåret. Höstrapporten utgör i princip motsvarande definitiva organisationsplan. — På ett tidigt stadium har utredningen övertygats om möjligheterna att förenkla de allmänna läroverkens vårrapport med bilagor. Diskussioner i denna riktning har därför förts med bl. a. representanter för skolöverstyrelsen. Den 10 juli 1961 anmodades emellertid skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till bestämmelser rörande överstyrelsernas uppgifter och befogenheter vid fastställandet av antalet klassavdelningar vid gymnasier under överstyrelsernas tillsyn. Med hänsyn till att detta uppdrag även berör skoladministrativa utredningens arbete, har samarbete etablerats mellan överstyrelserna och utredningen. Samarbetets syfte är att eftersträva enhetliga grunder för den organisatoriska planeringen av allmänna läroverk, tekniska läroverk och handelsgymnasier, närmast då formen för och omfattningen av rapporteringen till regionala och centrala skolmyndigheter angående behovet av klassavdelningar och av lärartimmar i läro- och övningsämnena. Skoladministrativa utredningen avser att snarast redovisa sina synpunkter och förslag i denna fråga.

4. *Förstärkning av biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna.* Utredningens i det föregående framlagda förslag har beräknats medföra en årlig vinst av ca

212 500 kr. Därav utgör ca 168 500 kr. en direkt besparing, vilken hänför sig till nettobortfallet av tryckningskostnader vid slopandet av årsredogörelsen. Återstoden, ca 44 000 kr., sammanhänger med den genom förslagen möjliggjorda effektivitetshöjningen vid rektorsexpeditionerna. Till denna del kan vinsten icke tillgodogöras såsom besparing utan utgör ren effektivitetsvinst.

Utredningen föreslår, att den framkomna besparingen jämte ett ytterligare belopp användes till förstärkning av biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna. För att betona förstärkningens karaktär av provisorium föreslår utredningen, att medelsökningen helt tages i anspråk för en höjning av den stipulerade s. k. jämningsprocenten, för närvarande 7 %, till 17 %. Av höjningen motsvaras ca 7 enheter av nyssnämnda besparing och ca 3 enheter av förslaget om en ytterligare medelsökning. Endast den sistnämnda delen, motsvarande ett årligt belopp av ungefär 75 000 kr., utgör en direkt utgiftsökning för statsverket.

Med tanke på möjligheten att befria rektor från schemaarbetet och då gällande maximering av sekreterararvodet uppgives beskära rektors möjlighet att anlita hjälp för detta arbete, föreslår utredningen slutligen, att sekreterare må, utöver det maximerade sekreterararvodet, kunna åtnjuta särskilt arvode för schemaarbete.

Lärarytbildningssakkunniga har övervägt möjligheterna att öka lärarytbildningens kapacitet medelst inrättande av s. k. lärarytbildningsblock. De sakkunniga har därvid funnit, att det med hänsyn till de organisatoriska och pedagogiska krav, som de sakkunniga anser böra ställas, finns förutsättningar att fr. o. m. budgetåret 1962/63 organisera lärarytbildningsblock på ytterligare minst tre orter utöver Linköping. De sakkunniga har i skrivelse den 24 november 1961 föreslagit, att lärarytbildningsblock från nämnda tidpunkt anordnas på ytterligare minst tre orter för utbildning av sammanlagt 210 ämnesläarkandidater per år. De sakkunniga säger sig avse att senare inkomma med förslag till förläggning av lärarytbildningsblocken. Med hänsyn till att det är synnerligen angeläget, att antalet lärare i läroämnena med praktisk lärarytbildning ökas, anser de sakkunniga det lämpligt, att lärarytbildningsblocket i Linköping utvidgas enligt skolöverstyrelsens här i det föregående redovisade förslag.

För ett lärarytbildningsblock om 70 läarkandidater per år beräknar de sakkunniga kostnaderna för ersättning åt föreståndare, handledare m. fl. till 385 450 kr. Motsvarande kostnader för tre block blir 1 156 000 kr.

Lärarytbildningssakkunniga föreslår vidare, att ytterligare åtta förberedande lärarkurser får anordnas årligen. Detta förslag sammanhänger med förslagen om utökning av lärarytbildningskapaciteten men motiveras dessutom med det från pedagogisk synpunkt alldeles för stora deltagarantalet i de för närvarande på tre orter, Stockholm, Göteborg och Lund, anordnade förberedande lärarkurserna. Kostnaderna för anordnande av ytterligare åtta kurser beräknas till 152 000 kr.

Departementschefen

Gymnasieorganisationens utveckling. Under förevarande anslagspunkt vill jag till en början anföra vissa synpunkter på gymnasieorganisationens utveckling. Med den sammanfattande benämningen gymnasieorgani-

sationen avser jag de allmänbildande gymnasier, de tekniska gymnasier samt handelsgymnasier.

Som bekant pågår för närvarande en utredning angående den gymnasiala utbildningens uppgifter, innehåll och organisation. I utredningsuppdraget för den kommitté som arbetar med denna utredning, 1960 års gymnasieutredning, ingår enligt direktiven bl. a. att överväga gymnasiets dimensionering och avvägningen mellan olika gymnasieformer, att klarlägga vilket innehåll och vilken inriktning som bör ges åt den gymnasiala utbildningen och därvid även överväga behovet av nya gymnasiala utbildningsformer med annat utbildningsinnehåll och inriktning än de befintliga samt att utreda frågorna om gymnasiets yttre gestaltning, dess anknytning till grundskolan och den med sistnämnda spörsmål sammanhängande frågan om huvudmannaskapet för gymnasier.

Att gymnasier, i vidsträcktaste bemärkelse, är föremål för utredning innebär inte, vilket jag tidigare framhållit, att något avstannande eller uppskjutande får ske av det utvecklingsarbete som pågår och under de närmaste åren med ytterligare intensitet måste fortgå på det gymnasiala utbildningsområdet, exempelvis beträffande totaldimensioneringen av gymnasiet och den kvantitativa avvägningen mellan olika gymnasieformer. Av denna anledning förordade jag i fjol, att det skulle överlåtas åt överstyrelsen för yrkesutbildning att — såsom redan skett beträffande skolöverstyrelsen och de allmänna läroverken — årligen besluta om antalet intagningsavdelningar vid de högre tekniska läroverken och handelsgymnasier (VIII ht. s. 283, prop. 1961:82 s. 38). Vad jag sålunda föreslog godtogs av riksdagen.

Som motivering för ifrågavarande åtgärd framhöll jag den genom olika utredningar konstaterade nödvändigheten att öka fackgymnasiernas kapacitet — såväl med hänsyn till de utbildningssökandes studieönskemål som arbetsmarknadens behov — samt vidare önskvärdheten av att åstadkomma en från olika synpunkter gynnsammare fördelning mellan allmänbildande och fackutbildande gymnasier.

Vad man från statsmakternas sida förväntade sig uppnå genom den beslutade delegeringen kan sägas vara, att överstyrelsens vidgade utrymme för en initiativkraftig gymnasiepolitik skulle avsätta resultat i form av en snabb och ändamålsenlig utbyggnad av fackgymnasier. Det betonades emellertid, att såväl den samlade gymnasieorganisationens som de olika gymnasieformernas dimensionering måste bli föremål för en intim samverkan mellan de båda överstyrelserna, skolöverstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning. Detta har alltså angivits som en viktig förutsättning för en ändamålsenligt balanserad gymnasieexpansion.

Redan föreligger påtagliga resultat av de båda överstyrelsernas gemensamma arbete på detta område i form av en innevarande läsår genomförd kraftig utbyggnad av fackgymnasiernas intagningskapacitet. Härutöver redovisas i överstyrelsens för yrkesutbildning anslagsäskanden för 1962/63 förslag och planer beträffande en fortsatt snabb utveckling för fackgymnasiernas del. De av över-

styrelsen för yrkesutbildning, efter visst samråd med skolöverstyrelsen, framlagda förslagen respektive planerna syftar till en utbyggnad av fackgymnasierna och, huvudsakligen härigenom, till en omfördelning mellan allmänbildande gymnasier och fackgymnasier i avsevärt snabbare tempo än jag tidigare räknat med. Innan jag närmare går in härpå, vill jag emellertid med några summariska uppgifter belysa den utveckling, gymnasierna genomgått under det senaste tiotalet år, och det läge vi idag befinner oss i.

Antalet elever inom gymnasieorganisationen som helhet och inom de olika gymnasieformerna har under läsåren 1950/51—1960/61 utvecklats på sätt följande tabell visar.

Läsår	Antal elever vid:						Totalt antal elever
	Allm.-bild. gymn.		Tekn. lvk inklusive fackskolor		Handelsgymn.		
	Abs. tal.	% av tot.	Abs. tal.	% av tot.	Abs. tal.	% av tot.	
1950/51	20 000	77,7	3 790	14,7	1 960	7,6	25 750
1955/56	30 800	82,4	3 780	10,1	2 780	7,5	37 360
1960/61	55 400	83,2	7 400	11,1	3 790	5,7	66 590

Av tabellen framgår att gymnasieorganisationen växt utomordentligt kraftigt under 1950-talet. Till den alldeles övervägande delen, i absoluta tal räknat, faller denna ökning på det allmänbildande gymnasiet. Emellertid uppvisar denna gymnasieform också en något ökande relativ andel av det totala elevantalet. Detta torde delvis kunna förklaras av att gällande bestämmelser möjliggjort en bättre anpassning av det allmänbildande gymnasiet i förhållande till antalet gymnasiesökande än fallet varit beträffande fackgymnasierna. Vid en jämförelse mellan siffrorna för de olika gymnasieformerna liksom vid en jämförelse mellan denna och följande tabell bör dock även observeras den inverkan på elevantalet, som följer av att de allmänbildande gymnasierna i stor utsträckning är fyraåriga, medan de tekniska läroverken huvudsakligen är treåriga och handelsgymnasierna under ifrågavarande tid tvååriga.

En bekräftelse på den stora och även något växande övervikten för de allmänbildande gymnasiernas del under den ifrågavarande perioden erhålles vid följande jämförelse mellan examinationstalen för de olika gymnasieformerna.

Examensår	Antal examina vid						Totalt antal examina
	Allm.-bild. gymn.		Tekn. gymn.		Handelsgymn.		
	Abs. tal	% av tot.	Abs. tal	% av tot.	Abs. tal	% av tot.	
1950	4 390	76,9	750	13,1	570	10,0	5 710
1955	5 890	78,3	730	9,7	900	12,0	7 520
1960	9 100	79,8	1 200	10,5	1 100	9,7	11 400

Examinationen har som synes totalt sett ökat med jämnt det dubbla under den angivna tioårsperioden. En viss självfallen eftersläpning i ökningstakten

föreligger i jämförelse med elevantalets utveckling. Examinationstalen, som till skillnad från elevantalen i stort sett är opåverkade av den olika studietiden vid de skilda gymnasieformerna, torde ge en rättvisande bild av dessas andel av den samlade gymnasiala utbildningskapaciteten på »bredden» räknat.

De prognoser och räkneexempel, som gjorts i skilda sammanhang, tyder på en fortsatt, betydande ansvällning av gymnasiet som helhet betraktat. I ett av de båda överstyrelserna, på grundval av överläggningar mellan ämbetsverken och ecklesiastikdepartementet, i april 1961 utfärdat cirkulär till länsskolnämnderna och de lokala skolmyndigheterna (Aktuellt från skolöverstyrelsen 1961: 21) har som riktpunkt för omfördelningen mellan de allmänbildande gymnasierna och fackgymnasierna av den totalt ökande intagningskapaciteten räknats med att »under senare hälften av 1960-talet antalet nybörjare i de allmänbildande gymnasierna bör utgöra ca 60 % av det totala antalet nybörjare och i fackgymnasierna ca 40 % av samma antal».

Utgår man, i avvaktan på resultatet av gymnasieutredningens arbete, från nämnda antagande såsom en tills vidare provisorisk riktpunkt för den åsyftade omfördelningen, skulle alltså fackgymnasierna få lov att svara för en mycket väsentlig del av den väntade intagningsökningen.

Av utförda beräkningar framgår, att en utveckling, innefattande en fram till år 1970 successivt genomförd omfördelning av de skilda gymnasieformernas intagningskapacitet, så att nämnda år andelen 40 % för fackgymnasierna uppnås, icke torde vara orimlig. Den av överstyrelsen för yrkesutbildning i petita för budgetåret 1962/63 planerade och skisserade utvecklingen, till vilken jag nu återkommer, synes emellertid innebära, att större delen av den för uppnående av nämnda andel erforderliga utbyggnaden borde ske under 1960-talets första hälft. Under decenniets andra hälft skulle återstående utbyggnad däremot kunna ske i ett relativt lugnt tempo. Beträffande de tekniska gymnasierna har antalet intagningsavdelningar läsåret 1961/62 ökats från 84 till 122, dvs. med inte mindre än 38, och för läsåret 1962/63 räknar överstyrelsen med 149 intagningsavdelningar, dvs. en ökning med 27. Till höstterminen 1965 planeras uppnåendet av (drygt) 190 avdelningar, dvs. över en tid av tre läsår en sammanlagd ökning med ytterligare 45 avdelningar. Under 1960-talets första fem år skulle därmed enbart de tekniska gymnasiernas intagningsavdelningar öka till antalet med över 100 avdelningar.

Beträffande handelsgymnasierna sträcker sig överstyrelsen till tiden ej längre än till ett förslag avscende nästa läsår, dvs. 1962/63. Lsåret 1961/62 ökade antalet intagningsavdelningar vid handelsgymnasiernas två- och treåriga linjer från 55 till 77 avdelningar, dvs. med 22 avdelningar. För läsåret 1962/63 räknar överstyrelsen med 117 intagningsavdelningar, dvs. en ytterligare ökning med 40 avdelningar. Om man i likhet med överstyrelsen räknar med att handelsgymnasierna skulle representera något över 40 % av den sammanlagda fackgymnasiekapaciteten, skulle det endast krävas ytterligare 20 intagningsavdelningar för att handelsgymnasierna år 1965 skulle befinna sig, relativt sett, lika långt framme

som de tekniska gymnasierna. Handelsgymnasierna skulle därmed ha ökat antalet intagningsavdelningar från 55 till 137, dvs. med 82 avdelningar.

Tillsammans skulle de tekniska gymnasierna och handelsgymnasierna med en dylik expansion fram till läsåret 1965/66 öka med icke mindre än ca 185 intagningsavdelningar. Deras intagningskapacitet skulle därmed svara mot en årlig intagning av drygt 8 600 elever. För uppnående av andelen 40 % av en mot ca 25 % av årskullen 17-åringar svarande total gymnasieintagning av ca 27 500 elever år 1970 — hösten 1961 intogs ca 27 000 elever, motsvarande drygt 20 % av den då aktuella årskullen — skulle sedan krävas att fackgymnasiernas intagning under perioden 1966—1970 ökade med ytterligare omkring 2 400 elever, vilket svarar mot ca 46 intagningsavdelningar vid de tekniska gymnasierna jämte 34 intagningsavdelningar vid handelsgymnasierna. Sammanfattningsvis innebär alltså, som redan framhållits, den av överstyrelsen planerade respektive skisserade utvecklingen en mycket betydande utbyggnad av fackgymnasierna under tiden fram till läsåret 1965/66 och en relativt lugn utbyggnad under de fem därpå följande läsåren.

Åtskilliga skäl kan anföras för genomförandet av en utbyggnad enligt de riktlinjer överstyrelsen tänkt sig. Härför talar exempelvis den omständigheten, att årskullarna i 17-årsåldern är störst under 1960-talets första hälft men att de sedan avtager i storlek. En anpassning av gymnasieorganisationen till årskullarnas storlek skulle alltså kräva en kraftig utbyggnad av gymnasierna, i första hand fackgymnasierna, just under dessa första fem år. Som stöd härför skulle vidare kunna anföras ingenjör- och teknikerbehovet, vilket enligt av arbetsmarknadsstyrelsen nyligen gjorda beräkningar och prognoser torde bli avsevärt större än vad 1957 års teknikerkommitté, åberopad i föregående års statsverksproposition, räknade med. Slutligen kan anföras att, då man funnit en viss fördelning mellan olika gymnasieformer lämplig, det givetvis i och för sig är önskvärt att uppnå denna fördelning snarast möjligt. Jag är också medveten om, att därest gymnasieprocenten, dvs. den andel av årskullarna som går till gymnasiestudier, stiger till högre tal än vad överstyrelsen räknat med, däri ligger ett ytterligare skäl för en utbyggnad i den snabba takt överstyrelsen tänkt sig.

Trots de nu anförda skälen ställer jag mig emellertid tveksam inför den av överstyrelsen avsedda utvecklingstakten för 1962/63. Min tvekan hänför sig i första hand till frågan om möjligheterna att förse en så snabbt växande organisation med kompetenta lärare. Svårigheter i detta avseende har yppat sig i samband med den för innevarande läsår genomförda utbyggnaden. Då man betänker, att en utbyggnad av gymnasieorganisationen med nya intagningsavdelningar de närmast påföljande läsåren för med sig en lika stor automatisk utbyggnad av de högre årskurserna, föreligger givetvis alla skäl att besinna, vilka anspråk på lärarresurser den redan genomförda utbyggnaden kommer att ställa och vilket utrymme som från denna synpunkt finnes för en ytterligare utbyggnad. Som jag framhållit redan i översikten kommer jag under en följande anslagspunkt att föreslå särskilda åtgärder, som syftar till att öka tillskottet av lärare för de tekniska läroverkens behov.

En ytterligare anledning till viss återhållsamhet finner jag ligga däri, att den för nästa budgetår av överstyrelsen för yrkesutbildning beräknade utbyggnaden i vissa viktiga hänseenden inte hunnit fullständigt utredas. Det är vid genomförandet av en så betydelsefull process, som utbyggnaden av vårt gymnasiala utbildningssystem utgör, synnerligen viktigt att kravet på erforderlig total- och detaljplanering inte eftersättes.

De prognoser beträffande intagningarna vid allmänbildande gymnasier läsåret 1962/63, som gjorts av rektorerna i samband med den senaste vårrapporten, tyder på att, med tillämpning av gällande regler för bestämmande av antalet intagningsavdelningar, en viss mindre minskning av antalet dylika avdelningar skulle äga rum. Till viss del beror denna minskning, som kan uppskattas till omkring 35 avdelningar (totalt antal hösten 1961 ca 725), på övergången från fyraåriga till treåriga gymnasier. Delvis bekräftas den sålunda beräknade och alltså i viss mån skenbara tendensen emellertid av en viss förutsebar minskning våren 1962 i förhållande till 1961 av antalet elever i de klasser, från vilka avgång till gymnasium brukar ske. Utifrån denna förutsättning och med beaktande av å ena sidan det starka önskemålet om en fortsatt snabb utbyggnad av fackgymnasierna och å andra sidan det begränsade utrymme som den innevarande år genomförda utbyggnaden och våra i flera hänseenden begränsade resurser, främst och allvarligast i fråga om lärartillgången, uppställer för en ytterligare ökning av intagningskapaciteten, har jag funnit det nödvändigt att i förevarande sammanhang ange vissa grova riktlinjer för de båda överstyrelsernas planering av verksamheten för läsåret 1962/63. Utbyggnaden av fackgymnasierna bör enligt min mening sålunda inriktas på en ökning av antalet intagningsavdelningar vid de tekniska gymnasierna med omkring 10 till drygt 130 och vid handelsgymnasierna med ett 30-tal till närmare 110. Inberäknat vad som enligt vad jag nyss anfört kan förväntas i fråga om antalet nybörjaravdelningar vid de allmänbildande gymnasierna innebär detta en total intagningskapacitet av omkring 930 avdelningar för hela gymnasieorganisationen.

Samtidigt som jag vill understryka att sistnämnda siffra vida överstiger vad man ännu för några år sedan räknade med som totalt gymnasieintag hösten 1962, är jag medveten om att den numera knappast kan uppfattas som tillräcklig, om man ser den uteslutande mot bakgrunden av de ungas studieönskemål. Jag anser emellertid denna återhållsamhet i expansionen vara ofrånkomlig, om vi skall undgå att på ett icke tolerabelt sätt överskrida våra tillgångar på kompetenta lärarkrafter.

Självfallet bör överstyrelserna vid sina slutliga ställningstaganden inte vara i detalj bundna av de beräkningar jag här framlagt. Emellertid förutsätter jag att överstyrelsernas gemensamma prövning i detta hänseende föregås av synnerligen noggranna överväganden med avseende både på de resurser som den fortsatta utvecklingen kräver och på de övriga faktorer, som jag i den här lämnade redogörelsen framhållit som väsentliga. Jag kommer vid min efterföljande anmälan av de tekniska läroverkens avlöningsanslag att anföra vissa ytterligare synpunkter med avseende på den fortsatta utbyggnaden av denna

sektor. Vid min beräkning av förevarande anslag liksom av anslagen till tekniska läroverk och handelsgymnasier kommer jag att utgå från de beräkningar av intagningskapaciteten för läsåret 1962/63 jag i det föregående har framlagt.

Anslagsäskanden för budgetåret 1962/63. Utbyggnaden av den statliga gymnasieorganisationen genom förstatligande av kommunala gymnasier har hittills omfattat 42 gymnasier. Vid innevarande budgetårs ingång befintliga, helt kommunala gymnasier — treåriga, där ej annat anges — och dessas tillkomstår framgår av följande sammanställning.

Stockholm: Spånga ¹	1956	Lindesberg	1959
Ånge	1957	Stockholm: Bandhagen ¹	1959
Hallsberg	1957	Stockholm: musikgymnasiet	
Hultsfred	1957	(Adolf Fredriks skola ¹)	1959
Vetlanda	1957	Sollentuna	1960
Kramfors	1958	Täby	1960
Göteborg: Östra realskolan ¹ ...	1958	Göteborg: Burgårdens samreal-	
Klippan	1958	skola ¹	1960
Ljungby	1958	Stockholm: Vällingby (Vasa	
Malmö: Johannes samrealskola	1958	realskola ¹)	1960
Nybro	1958	Hagfors	1961
Ronneby	1958	Ljusdal	1961
Falkenberg	1959	Norrköping	1961
Norrtälje	1959	Ström	1961
Ulricehamn	1959	Torsby	1961
Mjölby	1959	Vilhelmina	1961
Finspång	1959		

Av dessa kommunala gymnasier har skolöverstyrelsen föreslagit, att gymnasier i Spånga, Hallsberg, Hultsfred, Vetlanda och Ånge förstatligas fr. o. m. nästa budgetår. Jag tillstyrker detta förslag. I samband med förstatligandet bör vid var och en av läroanstalterna inrättas en statlig rektorstjänst i lönegrad Bp 1. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om tjänsternas inplacering i avlöningsgrupper. Vid förstatligande av ifrågavarande gymnasier bör vidare för placering vid dessa inrättas tillhoppa 16 ordinarie lektorstjänster, fördelade på de olika gymnasierna i enlighet med skolöverstyrelsens förslag (p. 1—4).

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att 9 ordinarie lektorstjänster inrättas vid läroverk, som på grund av tidigare beslut är under ombildning till högre allmänna läroverk (p. 5). Antalet dylika läroverk är fyra. Beträffande två av dessa

¹ Fyraårigt.

sker förstатligandet fr. o. m. den 1 juli 1960 och beträffande två fr. o. m. den 1 juli 1961. Jag har ingen erinran mot överstyrelsens förslag.

Skolöverstyrelsens förslag angående ombildning av det fr. o. m. budgetåret 1959/60 inrättade kommunala gymnasiet i Bandhagen i Stockholm till statligt försöksgymnasium kan jag icke tillstyrka. Jag har emellertid intet att erinra mot en ombildning av det nu fyraåriga gymnasiet till treårigt försöksgymnasium under fortsatt kommunalt huvudmannaskap (p. 6—8).

Vad skolöverstyrelsen föreslagit beträffande läroverket för vuxna (p. 9 och 10) påverkas av vissa förslag, till vilka jag i det följande skall återkomma.

Överstyrelsen har föreslagit inrättande av 118 ordinarie lektorstjänster vid de allmänna läroverken utöver de tjänster som föreslagits under tidigare redovisade punkter (p. 11). Jag tillstyrker inrättande av 83 lektorstjänster, därav 3 tjänster avsedda för de tekniska linjerna vid högre allmänna läroverket i Södertälje. Med hänsyn härtill förordar jag indragning av 23 adjunktstjänster i Ao 23 (p. 12). Förslaget om indragning av 163 ordinarie adjunks- eller ämneslära­rinnetjänster tillstyrkes (p. 13). Likaså biträder jag överstyrelsens förslag om en ökning av antalet extra ordinarie lektorstjänster (utbytestjänster) från 40 till 50 (p. 14).

Förslaget om inhämtande av bemyndigande att i vissa fall besluta om överstatförande m. m. (p. 15) kan jag icke tillstyrka.

Den föreslagna indragningen av 8 ordinarie tjänster som lärare i textilslöjd (p. 16) bör komma till stånd. Mot överstyrelsens beräkning av antalet veckotimmar i övningsämnen har jag ingen erinran (p. 17).

Förslaget om uppflyttning av skolskötersketjänsterna till högre lönegrad kan jag icke biträda (p. 18). Till frågan om en sänkning av elevantalet per heltidsanställd sköterska torde jag få återkomma i senare sammanhang (p. 19). Föreslagna förstärkningar av den statliga skolkuratorsorganisationen kan jag icke tillstyrka; jag torde få anledning att i senare sammanhang, ehuru från mer allmänna utgångspunkter, återkomma även till denna fråga (p. 20 och 21).

Förslagen rörande ombildning av vaktmästartjänster till maskinisttjänst respektive värmeskötartjänster grundar sig på meddelade beslut om klassificering av läroverkens maskinanläggningar (p. 22, 23 och 25). Dessa förslag föranleder ingen erinran från min sida. I enlighet med hittills tillämpad praxis tillstyrker jag vidare inrättande av 2 nya värmeskötartjänster i Ae 8, därav en vid högre allmänna läroverket i Nyköping och en vid samrealskolan i Slite, samt en vaktmästartjänst i Ae 8 vid försöksgymnasiet i Linköping (p. 24).

I fråga om biträdes­hjälpen på rektorsexpeditionerna (p. 26) finner jag an­läget att, i avvaktan på mer slutgiltiga förslag, en provisorisk förstärkning kommer till stånd i enlighet med vad skoladministrativa utredningen föreslagit. Ett genomförande av dessa förslag fordrar vissa ändringar i läroverksstadgan, vilka det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga.

Med hänsyn till tidigare beslutad höjning med 15 % av maximiarvodet för sekreterare på rektorsexpeditionerna räknar jag med en ökning av den till skolöverstyrelsens förfogande stående jämningsmarginalen med 3 enheter ut-

över vad utredningen föreslagit. Jag föreslår sålunda, att, utan att någon uppräknig av de fixa belastningsbeloppen för biträdestjänster sker, för jämkningar uppåt av de läroverken enligt gällande regler tillkommande anslagsbeloppen skall få disponeras ett belopp motsvarande sammanlagt högst 20 % av summan av de för de olika läroverken beräknade anslagsbeloppen. Mot den i övrigt beräknade ökningen av medelsbehovet för biträdeshjälp har jag ingen erinran.

För tillfällig biträdespersonal vid kompletteringsgymnasiet (p. 27) kan jag endast tillstyrka en höjning med det av statens organisationsnämnd förordade beloppet, 3 000 kr. Tillsammans med den besparing i personalkostnader, som följer av de föreslagna rationaliseringsåtgärderna, innebär detta en icke obetydlig förstärkning utöver den som beslutats för innevarande budgetår.

För en ökning av resurserna för praktisk utbildning av ämneslärare i form av s. k. lärarutbildningsblock m. m. (p. 28—30) avser jag att preliminärt beräkna medel under anslagspunkten F 1.

Mot en höjning av arvoden för lärare i folk- och försöksskolor, som mottager lärarkandidater som auskultanter, har jag, med hänsyn till redan beslutade uppräknig av jämförliga arvoden, ingen erinran (p. 31). Det torde liksom hittills få ankomma på skolöverstyrelsen att fastställa ifrågavarande arvodesbelopp.

Förslaget om upphävande av gällande besparingsföreskrift med avseende på förutsättningarna för delning av realskolans högsta klass anser jag mig icke böra tillstyrka (p. 32).

De av överstyrelsen redovisade erfarenheterna av den fr. o. m. läsåret 1959/60 bedrivna försöksverksamheten med viss timtalsförstärkning i matematik har i det stora hela varit mycket positiva. Av värde är också att kunna konstatera att, enligt vad skolöverstyrelsen framhåller, den ökning av lärarbehovet förstärkningsanordningen medfört i huvudsak kunnat tillgodoses utan någon väsentlig höjning av antalet anställda lärare. Mot bakgrund av det anförda och med hänsyn också till de förslag 1957 års skolberedning framlagt beträffande matematikens sammanlagda utrymme i grundskolans läroplaner finner jag lämpligt, att ifrågavarande förstärkningsanordning tills vidare får bestå. Som skolöverstyrelsen framhåller, kommer anordningen i och med grundskolans genomförande att successivt försvinna (p. 33).

Beträffande de av skolöverstyrelsen (p. 34 och 35) och gymnasieutredningen framlagda förslagen om inrättande av nya linjer och grenar av gymnasiet vill jag anförda följande.

Under innevarande läsår igångsättes utbildning vid gymnasielinjer, som representerar nya, försöksvis anordnade varianter av de reguljära gymnasielinjerna. Sålunda anordnas vid tre tekniska läroverk försök med s. k. studentlinje, vilket innebär en utbildningsväg om tre terminer, på vilken studenter från det allmänna gymnasiet reallinje skall kunna nå fram till gymnasieingenjörsexamen. Vidare har vid högre allmänna läroverket i Södertälje inrättats tekniska linjer, dvs. linjer som leder fram till gymnasieingenjörsexamen.

Skolöverstyrelsen och gymnasieutredningen har nu framlagt förslag, som syftar till införande av ytterligare varianter på de utbildningsvägar gymnasiet av i dag kan erbjuda. Härom vill jag till en början rent allmänt säga, att en alltför riklig och svåröverskådlig flora av utbildningslinjer på gymnasiet torde böra undvikas. Å andra sidan har man att beakta, dels att behov av ytterligare utbildningsalternativ torde föreligga utöver vad gymnasiets befintliga linjer och grenar erbjuder, dels att en viss försöksverksamhet i detta hänseende synes nödvändig som grund för kommande ställningstaganden beträffande gymnasiets utformning, och dels slutligen att det föreligger stort behov av ökade utbildningsmöjligheter på det tekniska och det naturvetenskapliga området.

Gymnasieutredningens förslag om anordnande av teknisk gren av reallinjen avser att skapa vidgade möjligheter till teknisk utbildning, dels på orter där underlag för tekniskt gymnasium saknas, dels på orter där den tekniska gymnasieorganisationen är underdimensionerad, exempelvis Storstockholms- och Göteborgsregionerna. Jag tillstyrker gymnasieutredningens förslag och föreslår, att försöksverksamhet med teknisk gren av reallinjen budgetåret 1962/63 får anordnas på högst tio orter. För teknisk gren uppkommer kostnader dels för löner till lärare i de ämnen i vilka samläsning med befintliga grenar av gymnasiet icke är möjlig, dels för anskaffande i en del fall av kompletterande laboratorieutrustning. Förstnämnda kostnader kan uppskattas till ca 28 000 kr. per gren. Till frågan om kostnader för laboratorieutrustning återkommer jag under nästa anslagspunkt.

På de av skolöverstyrelsen anförda skälen vill jag vidare föreslå, att Kungl. Maj:t bemyndigas att på framställning i varje särskilt fall medge inrättande försöksvis av sådan gren eller linje på gymnasiet, som avviker från nu gällande organisation. Skolöverstyrelsens förslag om inrättande av en matematisk gren av latinlinjen är jag, med hänsyn till de anspråk i fråga om resurser en sådan skulle ställa, icke beredd att tillstyrka.

Slutligen vill jag anmäla, att studiesociala utredningen avser att inom kort framlägga förslag om åtgärder till förbättrande av utbildningsmöjligheterna för vuxna. Enligt vad som inhämtats kommer utredningen att föreslå, bl. a., utbyggnad av läroverket för vuxna i Norrköping med tekniska och merkantila linjer samt upprättande av ett på likartat sätt uppbyggt vuxenläroverk i Norrland. Ett genomförande av de av utredningen sålunda förutskickade förslagen torde, enligt under hand redovisade beräkningar, draga en sammanlagd merkostnad av ca 790 000 kr. — därav 450 000 kr. under förevarande anslag och 340 000 kr. under nästföljande anslag — inberäknat vad skolöverstyrelsen i sina anslagsäskanden för 1962/63 räknat med för vuxenläroverket i Norrköping. Jag anser det vara av stor vikt, att dessa förbättrade utbildningsmöjligheter för vuxna skapas och avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att proposition i ämnet förelägges 1962 års riksdag. I avvaktan härpå bör medel för ändamålet beräknas dels under detta och dels under följande anslag.

Vid bifall till vad jag nu förordat beträffande detta anslag torde de samman-

lagda utgifterna under anslaget komma att uppgå till 230 192 600 kr. Avkastningen av donationer från kronan m. m. torde för nästa budgetår böra beräknas till oförändrat 37 600 kr. Med beaktande härav beräknar jag det erforderliga anslagsbeloppet till $(230\,192\,600 - 37\,600 =) 230\,155\,000$ kr., vilket innebär en anslagsminskning med 9 120 000 kr.

Under åberopande av vad jag i det föregående anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att samrealskolorna i Hallsberg, Spånga, Vetlanda och Ånge fr. o. m. budgetåret 1962/63 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall ombildas till högre allmänna läroverk med den linjeorganisation Kungl. Maj:t bestämmer; och skall ombildningen tillgå sålunda, att första ringen vid ombildningen omedelbart upprättas och sedan ytterligare en ring per år, till dess gymnasierna är i sin helhet färdigbildade;

2. besluta, att det kommunala gymnasiet i Hultsfred fr. o. m. budgetåret 1962/63 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, skall successivt ombildas till statligt allmänt gymnasium med den linjeorganisation, Kungl. Maj:t bestämmer; allt under villkor att Hultsfreds köping åtager sig de skyldigheter, som enligt läroverksstadgan ankommer på läroverkskommun;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med vad jag i det föregående anført, besluta om avvikelser från gällande linjeorganisation vid allmänna gymnasier;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de allmänna läroverken, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

5. godkänna följande avlöningsstat för de allmänna läroverken, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	121 656 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 172 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	50 925 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	50 958 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 480 600
Summa kr.	230 192 600

Särskilda uppbördsmedel

Avkastning av donationer från kronan m. m. . . .	37 600
Nettoutgift kr.	230 155 000

6. till *Allmänna läroverken: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 230 155 000 kr.

[125] **32. Allmänna läroverken: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	12 605 200	13 314 668
1960/61	12 188 200	13 748 872
1961/62 (statsliggaren s. 617)	13 859 000	
1962/63 (förslag)	14 486 000	
1. Sjukvård m. m. (nu 350 495)	+	100 000
2. Rese- och flyttningssättningar (nu 350 000)	—	100 000
3. Teknisk utrustning vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs (nu 20 000)	+	340 000
4. Bibliotek och materiel (nu 5 210 000)	+	490 000
5. Understöd och premier (nu 290 000)	+	10 000
6. Kursavgifter till korrespondensinstitut vid läroverket för vuxna (nu 160 000)	+	20 000
7. Expenser vid läroverket för vuxna (nu 64 800)	+	200
8. Kursavgifter för främmande kurser m. m. vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (nu 725 000)	+	155 000
9. Expenser vid kompletteringsgymnasiet i Stockholm (nu 55 000)	+	7 000
10. Övriga utgifter (nu 30 000)	+	500
Summa ökning kr.	+	1 022 700

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas att de föreslagna förändringarna under punkterna 1 och 2 utgör en, med hänsyn till belastningen på ifrågavarande poster, motiverad uppräknings respektive minskning av posternas nuvarande belopp. Höjningarna under punkterna 5—7 och 9 är av automatisk karaktär och huvudsakligen beroende på ökningar i elevantalet.

I övrigt inhämtas beträffande överstyrelsens förslag bl. a. följande.

3. De problem som sammanhänger med hjälpmedlens utnyttjande i lärarutbildningen behandlas ingående i betänkandet »Hjälpmiddel i skolarbetet» (SOU 1961:17, kap. 7). Utöver vad där anföres erinrar överstyrelsen om att lärarutbildningsanstalterna intar en nyckelposition i vad gäller hela skolväsendets utveckling. Mot denna bakgrund finner överstyrelsen det självfallet, att de bör utrustas på sådant sätt, att lärarkandidaterna får goda möjligheter att lära sig använda moderna undervisningshjälpmedel. Upprust-

ningen av lärarutbildningsanstalterna bör ske relativt snabbt, då ju varje utexaminerad lärarkull utan godtagbar utbildning på hithörande område innebär, att utvecklingen försenas.

Ingen lärarutbildningsanstalt har tillnärmelsevis den utrustning, som är erforderlig. Överstyrelsen avser att under innevarande budgetår utreda varje lärarutbildningsanstalts behov i detalj och i kommande åskanden framlägga en upp-rustningsplan för de närmaste fem budgetåren. En snabb upprustning är dock så viktig, att överstyrelsen redan för budgetåret 1962/63 räknar med 10 000 kr. till varje läroverk och seminarium med egentlig lärarkurs och 30 000 kr. till lärarutbildningsblocket i Linköping samt lika mycket till vart och ett av de båda block överstyrelsen under allmänna läroverkens avlöningsanslag föreslagit. Anledningen till att 30 000 kr. äskas för lärarutbildningsblocken är, att fler skolor skall tjäna utbildningen där och att 30 lärarkandidater avses få utbildning där mot 10 vid vanliga läroverk med egentlig lärarkurs.

Med hänvisning till det anförda äskar överstyrelsen för teknisk utrustning vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs 270 000 kr., för lärarutbildningsblocket i Linköping 30 000 kr. samt för de två block överstyrelsen under allmänna läroverkens avlöningsanslag föreslagit 60 000 kr. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en höjning med 340 000 kr.

4. Enligt gällande föreskrifter får skolöverstyrelsen icke utan Kungl. Maj:ts medgivande för bibliotek och materiel disponera högre sammanlagt belopp än som för budgetår räknat motsvarar 36 kr. för varje vid höstterminens början närvarande elev. Medelstillgången för detta ändamål var budgetåren 1957/59 ungeför 37 kr. per elev, budgetåret 1959/60 35 kr. per elev och budgetåret 1960/61 36 kr. per elev.

Överstyrelsen redogjorde i sina petita för budgetåren 1959/61 utförligt för de faktorer, som nödvändiggör ytterligare materielanskaffning. Behoven i detta hänseende är relativt sett betydligt större på gymnasiet än i realskolan. Då anslagsposten till bibliotek och materiel är maximerad till visst belopp per elev, utan hänsyn till gymnasieelevernas större krav i detta hänseende, medför gymnasiets expansion och realskolans krympning en ökning av svårigheterna att inom anslagsramen tillgodose föreliggande behov. Omsättningsskattens införande har icke medfört någon höjning av posten. Medelstillgången per elev räknat är därför innevarande budgetår mindre än under något budgetår sedan avgiftssystemets avskaffande. Med hänsyn till behoven borde medelstillgången i stället ha ökats för varje år.

På grund av det anförda anser sig överstyrelsen liksom föregående år böra föreslå, att beloppet 36 kr. per elev höjes till 38 kr. Vid ett approximativt beräknat elevantal av 150 000 skulle posten upptagas till $(38 \times 150\,000 =)$ 5 700 000 kr.

8. Rektor vid statens kompletteringsgymnasium yrkar på ökad intagning av studenter (ytterligare 10 höstterminen 1962 och 10 vårterminen 1963). Kostnadsökningen härför skulle belöpa sig till 15 000 kr. Överstyrelsen anser, att rektors förslag i denna del bör godtagas, då det har avseende på kompletteringar i ämnena matematik, fysik eller kemi.

Kostnaderna för främmande kurser m. m. 1962/63 beräknas till 880 000 kr. I förhållande till 1961/62 innebär detta en ökning med 155 000 kr., varav 15 000 kr. för ökad intagning av studenter.

10. Föreståndaren vid statens aftonskola för real- och studentexamen har anhållit, att anvisat medelsbelopp för annonsering vid skolan måtte höjas med 500 kr. Överstyrelsen finner detta vara motiverat. I övrigt bör anslagsposten uppföras med oförändrat belopp.

I detta sammanhang torde böra erinras om de under föregående anslag redovisade förslagen, dels från *skoladministrativa utredningen* om provisorisk förstärkning av biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna, dels från 1960 års *lärarutbildningssakkunniga* om anordnande av nya lärarutbildningsblock fr. o. m. budgetåret 1962/63 och dels från 1960 års *gymnasieutredning* om anordnande av teknisk gren av det allmänna gymnasiets reallinje. Dessa förslag påverkar även förevarande anslag.

Skoladministrativa utredningens förslag inbegriper, som tidigare nämnts, slopandet av de allmänna läroverkens årsredogörelser och ett överförande till de allmänna läroverkens avlöningsanslag av den besparing med 168 500 kr., som nämnda åtgärd skulle medföra på omkostnadsanslaget. Utredningens förslag innebär i fråga om sistnämnda anslag, att posten *Expenser* (utom vid läroverket för vuxna och kompletteringsgymnasiet i Stockholm) skulle sänkas från 6 600 000 kr. till 6 430 000 kr.

Lärarutbildningssakkunnigas i det föregående redovisade förslag innebär, dels att lärarutbildningsblocket i Linköping skall utbyggas på sätt skolöverstyrelsen föreslagit, dels att tre nya block, tillsammans för 210 lärarkandidater årligen, skall inrättas. I förhållande till vad skolöverstyrelsen föreslagit innebär de sakkunnigas förslag en kostnad under förevarande anslag för ytterligare ett lärarutbildningsblock. Ökningen under posten *Teknisk utrustning* vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs skulle sålunda uppgå till sammanlagt 370 000 kr. i stället för av överstyrelsen föreslagna 340 000 kr.

Beträffande gymnasieutredningens förslag om inrättande försöksvis av en teknisk gren av det allmänna gymnasiets reallinje inhämtas att man i fråga om vissa allmänna läroverk, där inrättande av teknisk gren kan ifrågakomma, har anledning räkna med kostnader för komplettering av befintlig laboratorieutrustning m. m.

I samband med denna fråga torde slutligen böra redovisas en av *skolstyrelsen i Södertälje* gjord framställning om 45 000 kr. för anskaffande av den utrustning som krävs, för att läsåret 1962/63 kunna bedriva undervisning i fysik vid de tekniska linjer, som inrättats vid läroverket. Laborationerna i de tekniska ämnen avses däremot tills vidare komma att förläggas till stadens industrier. Detta innebär, att nyanskaffning av laboratorieutrustning för sistnämnda ändamål inte behöver ske nu utan kan uppskjutas till en senare tidpunkt. Emellertid framhålls att man måste räkna med vissa anspråk på ersättning från de i utbildningen deltagande industriernas sida.

Departementschefen. Beträffande anslagsposten till teknisk utrustning vid läroverk och seminarier med egentlig lärarkurs kan jag tillstyrka en höjning med 145 000 kr. (p. 3). Det per elev utgående beloppet till läroverkens bibliotek och materiel bör bibehållas vid 36 kr. Anslagsposten till bibliotek och materiel bör därvid uppföras med ett belopp av 5 400 000 kr., vilket innebär en höjning med 190 000 kr. av automatisk natur (p. 4).

Förslaget om ökad intagning av studenter vid statens kompletteringsgymnasium kan jag icke tillstyrka. Till kursavgifter för främmande kurser m. m. vid gymnasiet beräknar jag en höjning med 105 000 kr. (p. 8). Behovet av ytterligare medel för annonsering vid statens aftonskola bör kunna tillgodoses inom en oförändrad anslagspost till övriga utgifter (p. 10).

Av skolöverstyrelsen beräknade förändringar under punkterna 1, 2, 5 och 9 är av automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida.

Under hänvisning till vad jag under föregående anslagspunkt uttalat i anledning av skoladministrativa utredningens förslag om provisorisk förstärkning av biträdeshjälpen på rektorsexpeditionerna, tillstyrker jag, att anslagsposten till expenser (utom vid läroverket för vuxna och kompletteringsgymnasiet i Stockholm) minskas med 170 000 kr. Detta utgör i runt tal den beräknade besparingen vid bifall till utredningens förslag om slopande av läroverkens årsredogörelser, vilket förslag jag anser bör genomföras. Därvid påkallas, som jag under föregående anslagspunkt erinrat om, vissa ändringar i läroverksstadgan.

Beträffande förslaget om teknisk gren av reallinjen, så avser detta, som tidigare nämnts, att skapa vidgade möjligheter till teknisk utbildning, dels på orter där underlag för tekniskt gymnasium saknas, dels på orter där den tekniska gymnasieorganisationen är underdimensionerad, exempelvis Storstockholms- och Göteborgsregionerna. I sistnämnda fall torde den tekniska grenen kunna anordnas utan att därav följer några större kostnader för materielanskaffning, detta på grund av möjligheterna att utnyttja andra, befintliga läroanstalters resurser. I förstnämnda fall kan däremot föreligga den situationen, att det högre allmänna läroverket på ort, dit en teknisk gren bedömes bära förläggas, har helt otillräckliga materielresurser och att någon annan skola med dylika resurser icke finnes på orten eller i dess närhet. En komplettering av befintlig utrustning blir i dylika fall nödvändig. Vid bifall till förslaget om inrättande av teknisk gren på tio orter beräknar jag för budgetåret 1962/63 kostnaderna för ifrågavarande ändamål till 450 000 kr. Häri inkluderar jag 45 000 kr. för anskaffande av utrustning till de tekniska linjerna vid högre allmänna läroverket i Södertälje. Jag föreslår, att nämnda belopp av 450 000 kr. beräknas under ett särskilt reservationsanslag, vilket på riksstaten lämpligen bör uppföras närmast efter det nu behandlade anslaget. Jag återkommer härtill under nästa anslagspunkt.

Slutligen bör under hänvisning till vad jag uttalat under föregående anslagspunkt, under förevarande anslag beräknas medel för en utbyggnad av vuxenläroverket i Norrköping och upprättande av ett nytt vuxenläroverk i Norrland. Anslaget bör av detta skäl, inberäknat förslaget under punkt 6, höjas med 340 000 kr.

Förevarande anslag bör med hänsyn till vad jag i det föregående anfört uppföras med (13 859 000 + 627 000 =) 14 486 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Allmänna läroverken: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 14 486 000 kr.

[126] 33. Allmänna läroverken: Laboratorieutrustning m. m.

Under hänvisning till vad jag under föregående anslagspunkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna läroverken: Laboratorieutrustning m. m.*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av
450 000 kr.

[127] 34. Bidrag till driften av högre kommunala skolor

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	48 862 000	57 307 045
1960/61	51 400 000	58 479 512
1961/62 (statsliggaren s. 619)	52 868 000	
1962/63 (förslag)	60 000 000	

Kommun äger erhålla statsbidrag till sina kostnader för driften av högre kommunala skolor enligt kungörelsen 1958:665 (ändrad 1959:353, 1960:302 och 736 samt 1961:356 och 516). Statsbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag, som i huvudsak utgöres av årslönebeloppen enligt löneklass för i föreskriven ordning inrättade rektors- och lärartjänster. Av det sålunda beräknade bidragsunderlaget utgår statsbidrag med 79 %. Från statsbidraget skall avdragas vissa s. k. huvudmansavgifter enligt i kungörelsen närmare angivna grunder.

I besparingssyfte har för innevarande liksom för tidigare budgetår meddelats bestämmelser om höjning av elevantalet i vissa klassavdelningar samt om inskränkning av rätten till uppdelning av klassavdelning vid nybörjarundervisning i modersmålet och av rätten att anordna första årskurs av praktisk linje vid kommunal realskola. Dessa bestämmelser ansluter sig till de för allmänna läroverken meddelade.

Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 56 210 000 kr., innebärande en höjning av detta förslagsanslag med 3 342 000 kr. Höjningen är av automatisk natur.

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a. följande.

Antalet högre kommunala skolor ökas med en, om Örebro aftonskola, i enlighet med vad i det följande föreslås, ombildas till kommunal realskola. Följande skolor kommer att vara under avveckling: kommunala flickskolan i Lund (fr. o. m. budgetåret 1958/59), kommunala realskolorna i Boliden och Bureå (fr. o. m. budgetåret 1960/61), i Berg, Dorotea, Ragunda, Älvsbyn och Övertorneå (fr. o. m. budgetåret 1961/62) och i Hagfors, Lövsånger, Pajala och Robertsfors (fr. o. m. budgetåret 1962/63) samt högre folkskolan i Sunne (fr. o. m. budgetåret 1962/63).

Den beräknade organisationen för redovisningsåret 1962/63 framgår av följande sammanställning, i vilken även anges förändringar i förhållande till organisationen 1961/62.

Skolform	Antal skolor	Antal klassavdelningar
Kommunala flickskolor	50	805 (—12)
Kommunala realskolor	67 (+1)	545 (—19)
Praktiska kommunala realskolor	27	569 (— 7)
Högre folkskolor	2	5 (— 1)
Summa	146 (+1)	1 924 (—39)

Det ovannämnda antalet klassavdelningar motsvarar följande antal ordinarie adjunktstjänster i lönegraderna Ao 23 och Ao 21 samt ämneslärtjänster i lönegraderna Ao 21 och Ao 19.

Skolform	Hela antalet tjänster	Därav adjunktstjänster i Ao 23 och ämneslärtjänster i Ao 21
Kommunala flickskolor	830	500
Kommunala realskolor	519	320
Praktiska kommunala realskolor	608	375
Högre folkskolor	3	—
Summa	1 960	1 195

Härtill kommer vid de praktiska kommunala realskolorna och yrkesbestämda högre folkskolorna ett beräknat behov av 66 ordinarie ämneslärtjänster i lönegrad Ao 16 och 65 ordinarie ämneslärtjänster i lönegrad Ao 15.

Beträffande extra ordinarie adjunktstjänster i lönegrad Ae 21 och extra ordinarie ämneslärtjänster i lönegrad Ae 19, nu sammanlagt 109, samt extra ordinarie ämneslärtjänster i lönegrad Ae 19 för läroverksingenjörer, nu 35, föreslår överstyrelsen oförändrat antal tjänster. Antalet bristtjänster, nu 30, föreslås även bli oförändrat. Däremot finner överstyrelsen med hänsyn till ökade svårigheter att skaffa lärare, särskilt i övre Norrland, att antalet utbytestjänster bör höjas från nuvarande 50 till 70 tjänster.

Överstyrelsen föreslår vidare, att de förstärkningsanordningar som föreslagits för de allmänna läroverkens del skall tillämpas även vid de högre kommunala skolorna.

Slutligen tillstyrker överstyrelsen en av Örebro stad gjord framställning om att realskolan vid Örebro aftonskola måtte bli förklarad som kommunal realskola med rätt att bibehålla sin nuvarande karaktär och organisation. Skolan åtnjuter alltsedan budgetåret 1953/54 statsbidrag med 20 000 kr. ur anslaget till Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m., varav 8 000 kr. beräknas falla på skolans realskoledel och 12 000 kr. på dess gymnasiedel. Merkostnaden för statsverket vid bifall till ifrågakvarande framställning uppskattas till 30 000 kr. Denna merkostnad skulle ej belasta budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Mitt ställningstagande till de av överstyrelsen föreslagna förstärkningsanordningarna har framgått av vad jag anfört under anslaget Allmänna läroverken: Avlöningar. Några kostnadsförändringar till följd härav räknar jag icke med under förevarande anslag.

Jag räknar i övrigt endast med automatiska kostnadsförändringar under detta anslag. Med hänsyn till den redovisade belastningen på anslaget och till de lönehöjningar, som skett under de båda sista budgetåren, synes emellertid anledning föreligga att räkna med ett större medelsbehov än vad skolöverstyrelsen gjort. Jag förordar, att anslaget uppföres med 60 000 000 kr. och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.

[128] **35. Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	335 000	357 500
1960/61	395 000	370 000
1961/62 (statsliggaren s. 626)	913 000	
1962/63 (förslag)	1 208 000	

Skolöverstyrelsen räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 1 208 000 kr., innebärande en höjning av detta förslagsanslag med 295 000 kr. Höjningen är huvudsakligen av automatisk natur.

För statsbidrag till *kommunala gymnasier* beräknar överstyrelsen en ökning av medelsbehovet med 135 000 kr., vilket utgör merkostnaden för ett beräknat nettotillskott av 9 nya statsbidragsberättigade avdelningar.

Medelsbehovet för statsbidrag till de tre *korrespondensgymnasierna* i Torsås, Jokkmokk och Undersåker beräknas för nästa budgetår öka med 168 000 kr. Huvuddelen av denna ökning beror på en ökning av elevantalet och tillkomsten av nya parallellavdelningar. I nämnda belopp ingår också en av överstyrelsen föreslagen höjning av årsarvodena till korrespondensgymnasiernas administrativa ledare från 1 800 till 2 070 kr., dvs. med 15 %. Med hänsyn till tillkomsten av nya parallellavdelningar hemställer överstyrelsen vidare, att statsbidrag må utgå för ytterligare en elevgrupp i teckning, musik och gymnastik, därest sammanlagda elevantalet vid korrespondensgymnasium överstiger 50 samt för en parallellavdelning av årskurs vid undervisning i muntlig framställning, därest elevantalet i årskurs uppgår till högst 25. Slutligen har överstyrelsen vid beräkningen av medelsbehovet utgått från vissa av överstyrelsen i skrivelse den 9 februari 1960 angående undantagsformer av allmänbildande gymnasier föreslagna anordningar, vilka förutsättes bli tillämpliga även beträffande ifrågavarande tre existerande korrespondensgymnasier.

Bidraget till *Örebro aftonskola*, som föregående budgetår utgick med 20 000 kr., föreslås beträffande gymnasiet utgå med 12 000 kr., vilket skulle innebära bortfall av den på realskolan från detta anslag utgående bidragsdelen. Beträffande realskolan föreslår överstyrelsen i samband med anslagsäskandena avseende anslaget till driften av högre kommunala skolor, att skolan i bidragshänseende jämföras med kommunal realskola.

Departementschefen. I samband med behandlingen av de allmänna läroverkens avlöningsanslag har jag förordat successivt förstatligande av ytterligare fem kommunala gymnasier fr. o. m. nästa budgetår. Kostnaden för statsbidrag från detta anslag till första ringen av ifrågavarande gymnasier skulle därmed bortfalla. I gengäld blir emellertid budgetåret 1962/63 andra ringen och därefter successivt även följande ringar statsbidragsberättigade, varför någon minskning av medelsbehovet under detta anslag till följd av förstatligandet icke uppkommer, förrän detta omfattar högsta ringen. Jag beräknar för 1962/63 i förhållande till innevarande budgetår en nettoökning av antalet statsbidragsberättigade avdelningar vid de kommunala gymnasierna med 9 avdelningar och i följd härav en ökning av medelsbehovet under detta anslag med 135 000 kr.

Beträffande de tre korrespondensgymnasierna i Torsås, Jokkmokk och Undersåker tillstyrker jag överstyrelsens förslag om statsbidrag för ytterligare en elevgrupp i teckning, musik och gymnastik samt en parallellavdelning i muntlig framställning. I övrigt bör statsbidrag till korrespondensgymnasierna utgå enligt hittills gällande grunder. Ökningen av medelsbehovet beräknar jag utifrån dessa förutsättningar till 160 000 kr.

Då jag inte räknar med någon ändring beträffande det nu utgående bidraget till Örebro aftonskola, torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med $(913\,000 + 295\,000 =) 1\,208\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa kommunala gymnasier m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 208 000 kr.

[129] **36. Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	11 480 000	11 489 121
1960/61	11 710 000	12 513 717
1961/62 (statsliggaren s. 627)	11 750 000	
1962/63 (förslag)	12 220 000	

Ur detta anslag utgår statsbidrag till vissa av Kungl. Maj:t i beslut den 29 juni 1951 (ändrat den 17 oktober 1958), den 4 juni 1954, den 6 juni 1957 och den 2 maj 1958 angivna privatläroverk. Deras antal är 21 och beträffande dem gäller stadgan 1960: 92 för statsunderstödda privatläroverk. Statsbidrag utgår enligt kungörelsen 1960: 93 om statsbidrag till vissa privatläroverk med 60 % av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser och av de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering, med möjlighet för skola att, om särskilda skäl föreligger, efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla ytterligare statsbidrag. Dock må bidragen till samtliga nu avsedda privatläroverk icke sammanlagt överstiga 78 % av skolornas sammanlagda lärarlönekostnader och fortlöpande huvudmansavgifter, i förekommande fall minskade med vissa sjukpenningbelopp. Utöver statsbidrag enligt nu angivna be-

stämmelser utgår ur anslaget ett belopp av 30 000 kr. till beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 993 000 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Automatisk ökning	+	466 000
2. Inordnande under anslaget av gymnasiet vid Franska skolan ..	+	126 000
3. Inrättande av internatgymnasium vid Osby samskola	+	84 000
4. Inordnande under anslaget av Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan	+	1 257 000
5. Bidrag till beredande av friplatser åt stipendiater vid Restenäs- skolan och Solbacka läroverk	+	60 000
Summa ökning kr.		1 993 000

Överstyrelsen föreslår vidare, att de under punkten Allmänna läroverken: Avlöningar föreslagna förstärkningsanordningarna även skall få tillämpas vid de statsunderstödda privatläroverken.

Beträffande förslaget under punkten 3 inhämtas bl. a. följande.

Osby samskola är en internatrealskola för pojkar och flickor. Skolan, som åtnjuter statsbidrag från förevarande anslag, rekryterar sina elever dels i icke ringa utsträckning från skolkommunen och angränsande kommuner, dels från övriga delar av landet. I och med grundskolans införande kommer skolan automatiskt att förlora huvuddelen av sitt elevunderlag på realskolestadiet, nämligen alla de elever på detta stadium, som är bosatta på skolorten och däromkring. Huruvida en internatskola kan existera enbart för elever på grundskolans högstadium är en sak som skolans styrelse ifrågasatt, även om skolan i och för sig är beredd att på detta stadium helt anpassa sig till den allmänna skolans form. Man anser sålunda, att risk finns, att den sedan år 1906 i verksamhet varande internatskolanläggningen, om ej åtgärder vidtages, kan komma att stå tom på elever.

I detta läge har styrelsen för Osby samskola anhållit om statsbidrag från förevarande anslag för inrättande vid skolan av ett internatgymnasium för manliga och kvinnliga elever. Under hänvisning till det i framställningen anförda och med hänsyn till den betydande brist, som föreligger på gymnasieplatser vid internatläroverken, särskilt för kvinnliga elever, tillstyrker skolöverstyrelsen, att Osby samskola må successivt fr. o. m. läsåret 1962/63 utbyggas med ett treårigt gymnasium, omfattande latinlinje och reallinje.

Departementschefen. Skolöverstyrelsens förslag att statsbidrag från detta anslag skall utgå till de under punkten 4 angivna internatläroverken har jag vid avvägningen mellan olika medelsbehov för budgetåret 1962/63 icke funnit utrymme för att genomföra. Förslagen om statsbidrag till gymnasiet vid Franska skolan samt till beredande av friplatser vid Restenässkolan och Solbacka läroverk är jag inte beredd att tillstyrka.

Beträffande Osby samskola anser jag speciella skäl tala för att den nu statsbidragsberättigade men inför sin avveckling stående realskoledelen får utbyggas

med, dvs. i själva verket ersättas av en statsbidragsberättigad gymnasiedel. Härför talar, såväl från utbildningssynpunkt som från ekonomisk synpunkt, dels intresset av att bevara en sedan många år väl fungerande internatskoleenhet, dels det stora behovet av internatskoleplatser på gymnasiestadiet. Kungl. Maj:t torde därför nu, med hänsyn till att skolans ledning måste kunna planera för skolans framtid, böra bemyndigas medgiva, att statsbidrag från detta anslag må utgå till ett internatgymnasium vid Osby samskola fr. o. m. det läsår, då den för externatelever från Osby köping med omnejd nu tillgängliga realskole delen börjar avvecklas med anledning av grundskolans framväxande. Huruvida bidragsfrågan skall göras beroende av att även internatdelen av realskolan avvecklas från nämnda tidpunkt torde få bero på Kungl. Maj:ts prövning.

Mitt ställningstagande till de av överstyrelsen föreslagna förstärkningsanordningarna vid dessa läroverk har framgått av vad jag anfört under anslaget Allmänna läroverken: Avlöningar.

Mot den av skolöverstyrelsen beräknade automatiska ökningen av anslaget har jag ingen erinran. Anslaget torde således böra uppföras med (11 750 000 + 466 000 =) 12 216 000 eller, i avrundat tal, 12 220 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med vad jag i det föregående anfört, besluta om statsbidrag från detta anslag till ett internatgymnasium vid Osby samskola;

b) till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 12 220 000 kr.

[130] **37. Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	35 500	29 698
1960/61	35 500	52 596
1961/62 (statsliggaren s. 632)	35 000	
1962/63 (förslag)	43 000	

Ur detta anslag utgår bidrag till avlönande av skolläkare och skolsköterska vid vissa privatläroverk enligt av Kungl. Maj:t den 29 juni 1956 och den 7 april 1961 meddelade bestämmelser.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 8 000 kr.

Anslagsöverskridandet för 1960/61 uppgives ha huvudsakligen föranletts av ett antal sent inkomna rekvisitioner avseende tidigare redovisningsår och torde vara av tillfällig natur.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar bör anslaget för nästa budgetår uppräknas med 8 000 kr. till 43 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till hälsovården vid vissa privatläroverk* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kr.

[131] 38. Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	675 000	773 787
1960/61	685 000	777 593
1961/62 (statsliggaren s. 632)	850 000	
1962/63 (förslag)	890 000	

Ur detta anslag utgår statsbidrag till Restenässkolan i Ljungskile kommun, i vad avser tre- och fyraårig realskola samt en förberedande klass, till Viggbyholmsskolan i Täby köping, i vad avser fyraårigt gymnasium, till Solbacka läroverk i Daga kommun, till Sigtunaskolan samt till Mariannelundsskolan i vad avser treårig realskola. Bidraget utgår med tre kronor per elev och dag av läsåret.

Skolöverstyrelsen föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att följande båda skolor inordnas under förevarande anslag, nämligen Anundsjöbygdens realskola i Bredbyn — övergångsvis, i avvaktan på den nioåriga grundskolans genomförande — samt Ekebyholmsskolan i Rimbo, i vad avser fyraårig realskola. För dessa skolor beräknas de erforderliga bidragsbeloppen till respektive 90 000 kr. och 98 000 kr. Å andra sidan har överstyrelsen föreslagit, att de fyra internatläroverk, till vilka statsbidrag nu utgår ur detta förslagsanslag, skall inordnas under anslaget Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk. Vid bifall till sistnämnda förslag skulle medelsbehovet under förevarande anslag minska med det belopp, som för innevarande budgetår beräknats till dessa fyra läroverk, nämligen sammanlagt 770 000 kr.

Med överlämnande av ansökningar om statsbidrag till lärarlöner och administrationskostnader dels från styrelsen för stiftelsen Katrineholms enskilda läroverk, dels från styrelsen för estniska gymnasiet i Stockholm har skolöverstyrelsen vidare tillstyrkt statsbidrag till dessa skolor med 15 000 respektive 40 000 kr.

Skolöverstyrelsens förslag innebär, att anslaget för nästa budgetår skulle uppföras med 323 000 kr., dvs. ett med 527 000 kr. minskat belopp.

Av överstyrelsens framställning inhämtas beträffande förslaget om statsbidrag till estniska gymnasiet bl. a. följande.

Statsbidrag har utgått till verksamheten fr. o. m. budgetåret 1954/55 (senast genom nådigt beslut den 13 juli 1961, varigenom 15 000 kr. anvisades för budgetåret 1961/62 från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter). Gymnasiet står genom nådigt beslut den 2 februari 1961 under överstyrelsens inseende tills vidare t. o. m. höstterminen 1963. Läsåret 1961/62 beräknas gymnasiet omfatta ringarna I³, II³, och III³ med respektive 20, 18 och 14 elever. Undervisningen bestrides till största delen av estniska lärare med estnisk eller svensk akademisk utbildning. Studentexamen avlägges med vissa modifikationer i samma ordning som vid svenska gymnasier; de därvid uppnådda resultaten har varit goda.

Gymnasiets ekonomiska resurser är ytterst begränsade och består utom av statsbidraget huvudsakligen av elevavgifter. Överstyrelsen finner rimligt, att esterna i Sverige beredes möjlighet att bevara sin nationella kultur, icke minst med tanke på att genom estniska statens försorg svenska skolor upprätthölls i

Estland under dess självständighetstid för där bosatta estlandssvenskars barn. Överstyrelsen anser, att statsbidraget i första hand bör avse avlönande av rektor och lärare och föreslår, att till sagda ändamål ett belopp av 40 000 kr. må utgå ur förevarande anslag.

Departementschefen. I det föregående har jag förklarat mig icke kunna biträda förslaget om inordnande under anslaget till Bidrag till vissa privatläroverk av Solbacka läroverk, Sigtunaskolan, Restenässkolan och Viggbyholmsskolan. Dessa skolor bör också budgetåret 1962/63 erhålla bidrag ur förevarande anslag. Jag räknar härför med samma belopp som för innevarande budgetår, dvs. 770 000 kr. För statsbidrag till Mariannelundsskolan räknar jag likaledes med ett oförändrat belopp av 80 000 kr.

Under åtskilliga år har ett mindre statsbidrag tilldelats estniska gymnasiet från ecklesiastikdepartementets anslag till extra utgifter. För att verksamheten skall kunna erhålla erforderlig stabilitet tillstyrker jag, att bidrag med av överstyrelsen föreslaget belopp får utgå från detta anslag, som till följd härav bör erhålla föreslagen ändrad rubrik.

Beträffande Anundsjöbygdens realskola har statsutskottet i sitt utlåtande 1961: 8, i anledning av då föreliggande motioner uttalat, att Kungl. Maj:t borde till förnyat övervägande upptaga frågan om att, i avvaktan på den 9-åriga enhetsskolans genomförande, övergångsvis bevilja ifrågavarande realskola statsbidrag. Sedan detta uttalande gjordes, har beslut meddelats angående införande i Anundsjö kommun av försöksverksamhet med nioårig enhetsskola fr. o. m. läsåret 1961/62. Med hänsyn härtill är jag icke beredd tillstyrka förslaget om statsbidrag till Anundsjöbygdens realskola. Jag kan icke heller tillstyrka statsbidrag till Ekebyholmsskolan eller Katrineholms enskilda läroverk.

Anslaget torde följaktligen böra uppföras med $(850\,000 + 40\,000 =) 890\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Privatläroverk: Bidrag till vissa internatläroverk m. m.*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 890 000 kr.

[132] 39. Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	25 700	37 897
1960/61	34 400	44 976
1961/62 (statsliggaren s. 633)	34 000	
1962/63 (förslag)	33 000	

Ur förevarande förslagsanslag bestrides innevarande budgetår kostnaderna för arvoden och andra ersättningar åt annan ledamot av intagningsnämnd än ordförande, ersättningar för arbete med centraliserad intagning av elever i första klassen och i gymnasiets första ring vid läroanstalter i större städer åt befattnings-

havare vid berörda skolor, kostnader för biträdes hjälp på rektorsexpeditioner, som tages i anspråk för arbete med centraliserad intagning i första klassen och första ringen, samt statens andel i kostnaderna för den gemensamma intagningsnämnden för Stor-Stockholms gymnasier.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 33 000 kr., samt anför bl. a. följande.

Antalet intagningsnämnder vid realskolorna beräknas till följd av grundskolans införande minska. För budgetåret 1962/63 beräknar *överstyrelsen* antalet till 225 med i genomsnitt fyra ledamöter, vilket innebär en sammanlagd kostnad av 13 500 kr.

Ersättning för mistade avlöningsförmåner, resekostnader och traktamenten till ledamöter av intagningsnämnder beräknas till 1 200 kr.

I avvaktan på riksdagens beslut beträffande de kommunala flickskolorna och de praktiska realskolorna upptar *överstyrelsen* ett oförändrat belopp eller 1 000 kr. för en centraliserad intagning vid dessa skolor i Stockholm.

Centraliserad intagning i gymnasiets första ring i andra städer än Stockholm beräknas komma till stånd i något ökad omfattning, sedan tidigare goss- och flickgymnasier omvandlats till samgymnasier. *Överstyrelsen* räknar därför med en från 3 000 kr. till 4 000 kr. ökad kostnad för detta ändamål.

För biträdes hjälp på rektorsexpeditioner, vilken tages i anspråk för arbete med centraliserad intagning i första klassen och första ringen, beräknas ett oförändrat belopp av 6 000 kr.

För den gemensamma intagningsnämnden för Stor-Stockholms gymnasier beräknas statens kostnader till oförändrat belopp, 7 700 kr.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens beräkningar torde anslaget för nästa budgetår bära nedräknas med 1 000 kr. till 33 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Intagningsnämnder vid vissa allmänna läroverk m. fl. läroanstalter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 33 000 kr.

[133] 40. Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	130 000	133 228
1960/61	150 400	141 888
1961/62 (statsliggaren s. 634)	160 000	
1962/63 (förslag)	175 000	

Ur anslaget bestrides kostnader för av skolöverstyrelsen anordnad undervisning genom infödda lärare (språkassistenten) i engelska, tyska, franska och spanska språken vid de allmänna läroverken och därmed jämförliga, under *överstyrelsens* inseende stående kommunala och enskilda läroanstalter samt vid folkskoleseminarierna.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 18 000 kr. till 178 000 kr. Højningen beror till en del på automatiska kostnadsökningar men betingas eljest

av förslag om höjning av språkassistentarvodena med 15 % från 17 376 till 19 982 kr. för läsår — i stort sett motsvarande en årsinkomst i löneklass A 16 i ortsgrupp 5.

Departementschefen. En höjning av språkassistentarvodena synes motiverad. Jag föreslår, att arvodet till heltidsanställd språkassistent får av skolöverstyrelsen bestämmas till belopp, som högst motsvarar lönen i löneklass A 16 i ortsgrupp 5.

Med hänsyn till att viss reservation på anslaget föreligger synes en anslagshöjning med 15 000 kr. tillräcklig. Anslaget torde således för nästa budgetår böra uppföras med (160 000 + 15 000 =) 175 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Språkassistentverksamhet vid högre läroanstalter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kr.

[134] **41. Vissa kostnader för student- och realexamina**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 039 500	878 095
1960/61	1 000 000	925 180
1961/62 (statsliggaren s. 634)	950 000	
1962/63 (förslag)	1 038 000	
		Summa kr. 950 000

Det nuvarande anslaget å 950 000 kr. disponeras på följande sätt.

1. Arvoden åt sakkunniga för uppgörande och bearbetning av förslag till examensarbeten samt för utarbetande av anvisningar till bedömning av examensprov 36 000
2. Arvoden för granskning av examensarbeten i studentexamen samt i realexamen och praktisk realexamen 37 500
3. Övriga utgifter, *förslagsvis* 876 500

Ur anslagsposten 3 bestrides bl. a. kostnader för ombud, som av skolöverstyrelsen förordnas att övervaka och leda realexamen vid enskild läroanstalt eller vid i folkskola inbyggd realskollinje, för censorer samt för gransknings- och examensnämnder.

Skolöverstyrelsen föreslår för nästa budgetår en uppräknig av detta anslag med 266 000 kr., varav 9 000 kr. avser anslagsposten 1, 5 000 kr. anslagsposten 2 och 252 000 kr. anslagsposten 3.

Ökningen under anslagsposten 1 motiveras av förslag om arvodeshöjning åt sakkunniga för uppgörande av förslag till examensuppgifter och för granskning av dylika uppgifter samt åt de lärare, som utarbetar markerings- och bedömningsförslag avseende skriftliga prov i student- och realexamen. För tillkomsten

av nya skrivningar i såväl student- som realexamen beräknas i detta sammanhang en merkostnad av 1 500 kr.

Ökningen under anslagsposten 2 betingas av dels förslag om höjning av arvoden för eftergranskning av skriftliga prov i student- och realexamen, dels förslag om eftergranskning av skriftliga prov i latin, vilket nu ej förekommer.

Av den under anslagsposten 3 föreslagna ökningen utgör 84 000 kr. automatisk kostnadsstegring till följd av ökat antal examinander samt höjda traktamentsersättningar m. m. Av ökningen i övrigt hänför sig 103 000 kr. till förslag om arvodeshöjningar, 40 000 kr. till förslag om förberedande besök från censorernas sida vid skolor, vilkas examina de senare skall övervaka samt 25 000 kr. till förslag om ersättning till privatister för vissa kostnader i samband med särskild prövning enligt fordringarna för studentexamen.

Departementschefen. Beträffande de under anslagsposten 1 avsedda arvoden torde det liksom hittills få ankomma på skolöverstyrelsen att fastställa beloppen. Någon höjning av anslagsposten utöver vad som föranledes av tillkomsten av nya skriftliga prov är jag emellertid inte beredd att tillstyrka. Överstyrelsens förslag och beräkningar i övrigt under denna anslagspost har inte givit mig anledning till erinran.

Överstyrelsens förslag under anslagsposten 2 om eftergranskning av skriftliga prov i latin tillstyrkes. Merkostnaden härför uppgår till ca 2 000 kr.

I övrigt kan jag endast tillstyrka en höjning av anslaget motsvarande den beräknade automatiska kostnadsstegringen, 84 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med ett belopp av $(950\,000 + 88\,000 =) 1\,038\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för student- och realexamina* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 038 000 kr.

[135] 42. Högre tekniska läroverk: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	14 097 000	13 829 300
1960/61	16 506 000	16 838 325
1961/62 (statsliggaren s. 636)	20 835 000	
1962/63 (förslag)	26 920 000	

Överstyrelsens för yrkesutbildning beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1962/63 under detta anslag grundar sig på framlagda överväganden och förslag i följande hänseenden.

1. Utbyggnad av befintliga läroverk:
 - Inrättande av nya klassavdelningar.
 - Inrättande av nya facklinjer.
2. Upprättande av sju nya tekniska läroverk.
3. Av utbyggnaden föranledd personalökning m. m. Övriga förslag.

Ett genomförande av den planerade och föreslagna utbyggnaden jämte övriga föreslagna åtgärder skulle för budgetåret 1962/63 medföra en ökning av medelsbehovet med i runt tal 8 275 000 kr.

Beträffande överstyrelsens förslag inhämtas av handlingarna i huvudsak följande.

1. Utbyggnad av befintliga läroverk

a. Inrättande av nya klassavdelningar

Automatisk utbyggnad. Innevarande budgetår är antalet tekniska läroverk 25 med tillhoppa 347 avdelningar och omkring 9 300 elever. På grund av redan fattade beslut kommer antalet avdelningar att under läsåret 1962/63 ökas med 60, däri inräknat tre avdelningar av såsom försök anordnade studentlinjer. Antalet avdelningar vid de tekniska läroverken kommer sålunda automatiskt att växa till 407.

Förslag om ytterligare utbyggnad. Antalet intagningsavdelningar vid de tekniska läroverken uppgår innevarande budgetår till 149, varav 122 vid gymnasier och 27 vid fackskolorna. Överstyrelsen planerar för nästa budgetår en utbyggnad av befintliga läroverk med ytterligare 20 intagningsavdelningar, varav 18 vid gymnasier och 2 vid fackskolorna.

Överstyrelsen uttalar beträffande utbyggnaden av de tekniska gymnasier bl. a. följande.

Överstyrelsen har för läsåret 1961/62 fastställt antalet avdelningar av årskurs I i tekniska gymnasier till 122, och överstyrelsen räknar med att 1962/63 vid denna skolform kunna inrätta ytterligare 27 sådana klasser, därav 18 vid befintliga läroverk och — efter avdrag för bortfallande filialklasser — 9 vid föreslagna nya läroverk. Om detta kan genomföras — och ingenting tyder på att så ej kan ske — skulle det sålunda höstterminen 1962 finnas 149 klasser av årskurs I i gymnasiet.

Man måste nog frukta, att expansionen fr. o. m. 1963 ej kan ske i så snabb takt som 1961 och 1962. Om man skall våga sig på något antagande skulle det vara, att ett 15-tal nya klasser kan inrättas årligen 1963—1965, d. v. s. ett sammanlagt tillskott av ca 45 nya intagningsklasser. Detta skulle innebära, att antalet intagningsavdelningar höstterminen 1965 skulle vara ca 190 och att det skulle vara möjligt att då intaga närmare 5 000 nya elever. Då antalet 17-åringar 1965 kan beräknas bli ca 124 000, skulle det innebära att ca 4 % av årskullen skulle kunna beredas plats i tekniskt gymnasium. Räknar man med att 22,5 % av 17-åringarna detta år kan bli intagna vid gymnasium, skulle sålunda de tekniska gymnasiers andel av de intagna bli ca 18 %. Motsvarande procenttal för 1960 är 10,8.

b. Inrättande av nya facklinjer.

Från en del högre tekniska läroverk har framställningar gjorts om inrättande av nya facklinjer vid läroverken. Överstyrelsen tillstyrker, att följande facklinjer inrättas inom ramen av den föreslagna läroverksorganisationen, såvitt gäller antalet avdelningar.

1. Hälsingborg:	livsmedelsteknisk	gymnasielinje
2. Jönköping:	materialteknisk	»
3. Malmö:	byggnadsteknisk	»
4. Uppsala:	kemiteknisk	»
5. Västerås:	maskinteknisk	»
6. Örebro:	byggnadsteknisk	»
7. Härnösand:	mätningsteknisk	fackskolelinje
8. Hälsingborg:	maskinteknisk	»

De vid punkterna 1, 2 och 7 föreslagna facklinjerna utgör nya, vid de tekniska läroverken ej tidigare förekommande facklinjer. Beträffande dessa inhämtas av handlingarna i huvudsak följande.

1. Livsmedelsteknisk undervisning har sedan några år i viss grad meddelats vid läroverket i Hälsingborg inom den kemitekniska linjen. Blandgymnasiekommittén kom vid sina diskussioner i frågan om »huslig» gymnasieutbildning till det resultatet, att en livsmedelsteknisk ingenjörsutbildning vore behövlig och att denna borde förläggas till Hälsingborg, där vissa resurser redan fanns. I den skrivelse till gymnasieutredningen den 15 juni 1961, med vilken överstyrelsen överlämnade inkomna remissyttranden över blandgymnasieutredningen, tillstyrkte överstyrelsen inrättandet av berörda linje. Överstyrelsen föreslår nu, att linjen ifråga inrättas fr. o. m. budgetåret 1962/63.

2. *Jernkontoret* har framhållit, att arbetet såväl vid industrins laboratorier och driftstekniska forskningsavdelningar som vid institutionerna för grundforskning kräver personal med kunskap om och vana att handha den alltmer komplicerade och dyrbara provnings- och instrumentutrustningen. Utbildningen av denna kategori tekniker kan lämpligen ske vid de tekniska gymnasierna. För arbete av det slag, varom här är fråga, är kvinnlig personal synnerligen lämplig och en utbildning härför bör vara synnerligen attraktiv för kvinnliga studerande. Tillgången på arbetskraft med ifrågavarande utbildning är av väsentlig och växande betydelse.

Sveriges Mekanförbund har tillstyrkt inrättande av materialtekniska linjer och framhållit, att ett stort behov föreligger av kvalificerade materialtekniker. Med hänsyn till att Jönköpingsläroverket genom sin gjuteritekniska linje redan i viss utsträckning förfogar över erforderliga lärare och laboratorier bör, vid inrättande av materialteknisk linje, detta läroverk ifrågakomma i första hand.

Svenska teknologföreningen har likaledes tillstyrkt inrättandet av en materialteknisk linje.

7. Nuvarande utbildning av mätningstekniker anordnas av lantmäteristyrelsen i huvudsaklig överensstämmelse med av 1953 års riksdag beslutade riktlinjer. Utbildningen, som är förlagd till Stockholm, är tvåårig och bedrivs i provisoriska former.

I ett den 20 oktober 1959 avgivet betänkande, benämnt *Mätningsteknisk och kartteknisk utbildning* (SOU 1959: 36) har *lantmäteristyrelsen* framlagt förslag till omläggning av nuvarande utbildningsformer i syfte att skapa en långsiktig lösning av utbildningsfrågan för den mätningstekniska personalen. Betänkandet har vid remissbehandlingen i det stora hela tillstyrkts.

I fråga om utbildningens organisation har lantmäteristyrelsen, efter övervägande av olika alternativa lösningar, stannat för att den mätningstekniska utbildningen bör förläggas till tvååriga mätningstekniska fackskolor vid högre tek-

niska läroverk. I anslutning till de i betänkandet framlagda förslagen har *överstyrelsen för yrkesutbildning* i sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 föreslagit, att en mätningsteknisk fackskollinje inrättas vid högre tekniska läroverket i Härnösand fr. o. m. nämnda budgetår.

2. Upprättande av sju nya tekniska läroverk

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att nya tekniska läroverk upprättas fr. o. m. budgetåret 1962/63 på följande sju orter: Karlskoga, Kiruna, Kristianstad, Motala, Nyköping, Sandviken och Stockholm. Antalet intagningsavdelningar beräknar *överstyrelsen* till 3 vid läroverken i Kiruna och Stockholm samt 2 vid de fem övriga läroverken. Sammanlagda antalet intagningsavdelningar vid de nya läroverken skulle således bli 16. Av dessa motsvaras emellertid 7 av på vissa av ifrågavarande orter redan befintliga filialklasser av årskurs I. Nettotillskottet skulle alltså bli 9 nya intagningsavdelningar.

Samråd med skolöverstyrelsen har skett ifråga om inrättandet av nya läroverk. Skolöverstyrelsen har därvid icke haft något att erinra mot inrättandet av tekniska läroverk på ifrågavarande orter.

Av handlingarna inhämtas härutöver huvudsakligen följande.

Karlskoga. Karlskoga stad har anhängit om upprättande i staden av ett tekniskt läroverk med maskinteknisk och elektronikteknisk linje. I den utredning, som staden fogat till sin framställning, framhålles bl. a., att befolkningsunderlaget (ca 100 000 personer) är fullt tillräckligt för ett tekniskt läroverk samt att industrin är väl utvecklad inom upptagningsområdet.

Kiruna. Såväl Kiruna stad som Gällivare kommun har inkommit med framställningar om upprättande av ett tekniskt läroverk på respektive orter (för Gällivares del förlagt till Malmberget). Till framställningarna har fogats utredningar, varav framgår förutsättningarna för upprättande av tekniska läroverk på ifrågavarande orter. På båda orterna finnes läsåret 1961/62 inrättade filialklasser av årskurs I — två i Kiruna och en i Malmberget — i anslutning till högre tekniska läroverket i Luleå.

I detta ärende har yttranden inhämtats från länsskolnämnden i Norrbottens län samt arbetsmarknadsstyrelsen, som hört vederbörande länsarbetsnämnd.

Länsskolnämnden anser det väsentligaste vara, att ett tekniskt läroverk över huvud taget tillföres malmfältsområdet. Nämnden framför dock även vissa synpunkter på lokaliseringsfrågan. Båda kommunerna kommer enligt nämnden att väsentligt öka sitt befolkningstal. Kiruna synes dock allt framgent bli huvudorten. För en placering i Gällivare anser nämnden å andra sidan tala ett bättre geografiskt läge samt vissa sannolika fördelar från laboratorie- och lärarrekryteringssynpunkt med hänsyn till möjligheterna att samordna ett tekniskt läroverk med den av Norrbottens landsting drivna tekniska skolan i Malmberget. Länsskolnämnden tar icke slutlig ställning till lokaliseringsfrågan utan uttalar, att ett tekniskt läroverk med fördel kan placeras i endera av de båda orterna. Dock anser nämnden, att ett tekniskt läroverk kombinerat med teknisk fackskola icke bör förläggas till Kiruna utan, om så är, att en kombination bedömes erforderlig, bör läroverket förläggas till Gällivare och samordnas med Norrbottens tekniska skola.

Arbetsmarknadsstyrelsen sammanfattar sin uppfattning så, att ett starkt behov av ökade tekniska utbildningsmöjligheter föreligger i såväl Malmberget

som Kiruna. Malmberget ligger geografiskt och kommunikationsmässigt mest centralt och har ett större befolkningsunderlag i sitt totala elevupptagningsområde än Kiruna. Med hänsyn till att Kiruna har störst rekryteringsunderlag i sin närregion och att antalet elever, som under senare år valt teknisk gymnasieutbildning, är större i Kiruna än i Gällivare kommun samt med hänsyn jämväl till redan befintliga och beslutade högre tekniska utbildningsmöjligheter i Malmberget, förordar arbetsmarknadsstyrelsen, att ett tekniskt läroverk i första hand inrättas i Kiruna.

Överstyrelsen för yrkesutbildning förklarar sig ha — ehuru med viss tvekan — kommit till det resultatet, att ett tekniskt läroverk bör i första hand inrättas i Kiruna. Överstyrelsen stöder sig därvid främst på de av arbetsmarknadsstyrelsen åberopade två första skälen. Läroverket föreslås från början omfatta tre parallellklasser, av vilka en parallellklass av årskurs I lämpligen kan ligga i Malmberget. Luleå-läroverkets filialklasser i Kiruna och Malmberget måste samtidigt avvecklas. Tills vidare bör det nya läroverket enligt överstyrelsens mening ej få mer än två linjer, nämligen maskinteknik och byggnadsteknik.

Kristianstad. Frågan om inrättande av ett tekniskt läroverk i Kristianstads län aktualiserades av överstyrelsen för yrkesutbildning i skrivelse till Kungl. Maj:t den 9 oktober 1959 angående inrättande av tekniska läroverk på ett flertal orter i södra Sverige. Härvid uppkom frågan, huruvida ett nytt tekniskt läroverk i Kristianstads län borde förläggas till Kristianstad eller Hässleholm, i det senare fallet samorganiserat med Hässleholms tekniska skola.

I detta ärende föreligger åtskilliga yttranden och till stöd för dessa ett ganska omfattande utredningsmaterial. Härav inhämtas i huvudsak följande.

Sveriges Industriförbund, som beretts tillfälle att yttra sig över framställningar från åtta olika orter i södra Sverige angående inrättande av tekniskt läroverk, uttalade, att vid i övrigt likartade förhållanden borde tekniska gymnasier i första hand förläggas till starkt industrialiserade orter. Förbundet ansåg angeläget, att Kalmar snarast erhöi ett tekniskt läroverk. Kristianstad inom vars reseområde några av landets större industrier vore belägna, lämpade sig också väl som gymnasieort. Beträffande övriga sex ifrågasatta orter (däribland Hässleholm) borde blandgymnasieutredningen avvaktas.

Skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen har yttrat sig på ett tidigt stadium av ärendets handläggning och därvid funnit, att ett fullt tillräckligt rekryteringsunderlag för ett tekniskt läroverk föreligger i Kristianstads län. De båda ämbetsverken har emellertid icke tagit ställning till, huruvida Kristianstad eller Hässleholm bör utses till förläggningssort.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anser övervägande skäl tala för Kristianstad som förläggningssort. Inom länsstyrelsen företagen utredning utvisar sammanfattningsvis följande.

För Kristianstad talar:

en mer koncentrerad totalbefolkning;
en mer koncentrerad industribefolkning;
Kristianstad är den större industriorten;
Kristianstad är den större centralorten.

För Hässleholm talar:

en mer positiv befolkningsutveckling i staden och regionen;
en något mer positiv utveckling inom industrin.

Länsstyrelsen uttalar vidare, att det för länets östra och södra delar vore förmånligare med en placering av läroverket i Kristianstad. Detta skulle ej inverka

på rekryteringen till Karlskrona läroverk, enär andra linjer än som finnes vid detta avses inrättas i Kristianstad. Ett nedläggande eller en krympning av tekniska skolan i Hässleholm för att i stället få plats med ett högre tekniskt läroverk bör med hänsyn till det stora behovet av institutsingenjörer icke ske, anser länsstyrelsen.

Länsskolnämnden i Kristianstads län uttalar ingen bestämd uppfattning i fråga om valet mellan de båda orterna utan finner skäl kunna anföras för båda. Av den utredning som bifogats länsskolnämndens yttrande framgår emellertid följande.

Antalet invånare inom rekryteringsområdet kring ett tekniskt gymnasium i Hässleholm är större än kring ett tekniskt gymnasium i Kristianstad. Hässleholmsområdet har under 1950-talet redovisat en positivare befolkningsutveckling än Kristianstadsområdet. Detta gäller i första hand områden, vars elever ej behöver bo inackorderade. Medtages inackorderingszonerna, vars elever även i framtiden måste bo inackorderade om än på kortare avstånd från hemorten, blir skillnaden mindre, eftersom områdena då till största delen täcker varandra.

Ett större antal personer i gymnasieåldrarna får tillgång till tekniskt gymnasium, om det lokaliseras till Hässleholm än om det förlägges till Kristianstad. (Gymnasiefrekvensen har antagits vara lika enligt de båda alternativen.)

Hässleholms läge ur *kommunikationssynpunkt* synes vara förmånligare.

Ur *allmän planeringssynpunkt* äger Kristianstad såsom den bäst utvecklade serviceorten försteg.

Ett gymnasium i Kristianstad reducerar läroverkets i *Karlskrona* upptagningsområde mera än ett gymnasium i Hässleholm.

Näringslivets struktur inom Hässleholmsområdet tyder på fortsatt positiv befolkningsutveckling. Antalet företag med 25 anställda och det totala antalet anställda vid dessa är större i Kristianstad än i Hässleholm, men motsvarande siffror i Hässleholm jämte reson är väsentligt högre än i Kristianstad jämte reson.

Inom Kristianstadsområdet finns flera *större industrier* än inom Hässleholmsområdet, vars tjänstemän kan beräknas deltaga i undervisningen och vars anläggningar kan utnyttjas för demonstrationer o. d. I Hässleholm finns en *erfaren lärarkår* vid stadens tekniska skola.

Investeringsbehovet torde bli mindre i Hässleholm.

Överstyrelsen för yrkesutbildning förklarade i sin skrivelse den 9 oktober 1959 sig icke kunna tillstyrka ombildning av Hässleholms tekniska skola till tekniskt läroverk. Skolan vore betydelsefull för utbildning av institutsingenjörer och en av de bästa tekniska fackskolorna. Kristianstad vore en i och för sig lämplig förläggningsort med tillräckligt rekryteringsunderlag och en väl företrädd industri. Emellertid skulle ett tekniskt läroverk där allvarligt inverka på Karlskronaläroverkets rekryteringsunderlag. Överstyrelsen gjorde dock i detta sammanhang inget definitivt ställningstagande i denna fråga.

I sina *petita* för budgetåret 1961/62 behandlade överstyrelsen åter denna fråga men ansåg sig inte heller denna gång kunna framlägga ett slutligt förslag. Överstyrelsen förklarade sig emellertid av följande skäl ej kunna stödja länsstyrelsens och industriförbundets uttalanden till förmån för Kristianstad.

a) Ett tekniskt läroverk i Kristianstad kunde befaras beskära Karlskronaläroverkets rekryteringsområde i så hög grad, att det ej bleve möjligt att fylla dess intagningsklasser.

b) Den andra omständigheten kunde sammanfattas i orden Hässleholms tekniska skola. Denna rekryterade 60 % av sina elever från Kristianstads och Mal-

möhus län. Upprättandet av ett tekniskt läroverk i Kristianstad skulle medföra, att i allt fall länets elever med erforderliga förkunskaper skulle söka sig dit i stället för till Hässleholm. För Hässleholm talade, att där finnes en lämplig byggnad samt välutrustade institutioner och laboratorier.

I sina petita för budgetåret 1962/63 förordar överstyrelsen slutligen, att Kristianstad ges företräde framför Hässleholm. Överstyrelsen säger sig ha fäst särskilt avseende vid de klart positiva uttalandena för Kristianstad från länsstyrelsens och industriförbundets sida. Vid läroverket i Kristianstad bör till en början inrättas maskin- och byggnadstekniska linjer.

Motala. Motala stad har anhållit om inrättande av ett tekniskt läroverk fr. o. m. budgetåret 1962/63. Framställningen tillstyrkes av *länskolnämnden i Östergötlands län*.

Någon utredning i detta ärende föreligger ej. Överstyrelsen har emellertid funnit, att rekryteringsunderlaget är fullt tillräckligt för ytterligare ett tekniskt läroverk i Östergötlands län och att detta nya läroverk lämpligen bör placeras i Motala.

Nyköping. Skolstyrelsen i Nyköping har förklarat sig intresserad av att ett tekniskt läroverk upprättas i staden fr. o. m. budgetåret 1962/63 samt anhållit, att överstyrelsen beaktar behovet härav i anslagsäskandena för nämnda budgetår.

Länskolnämnden i Södermanlands län tillstyrker inrättande av ett tekniskt läroverk i Nyköping.

Överstyrelsen för yrkesutbildning uttalar, att Nyköping är en av de orter, där enligt överstyrelsens planer ett tekniskt läroverk bör inrättas. Rekryteringsunderlaget bedömes som fullt tillräckligt, särskilt med hänsyn till den snabba industriella expansionen i området. Ehuru ärendet från överstyrelsens sida ej är slutbehandlat, föreslår överstyrelsen, att ett tekniskt läroverk upprättas i Nyköping fr. o. m. budgetåret 1962/63.

Sandviken. Skolstyrelsen i Sandviken har anhållit om inrättande av ett högre tekniskt läroverk i Sandviken. Remissbehandlingen av ärendet är icke slutförd. Överstyrelsen beräknar emellertid medel för ett tekniskt läroverk i Sandviken omfattande två intagningsavdelningar.

Stockholm. Inom Stockholms stad har verkstälts omfattande utredning rörande gymnasieorganisationen i Stor-Stockholm. Härav framgår, bl. a., att det erfordras en stark utbyggnad av den tekniska gymnasieorganisationen i Stockholm, för att utbildningsbehovet på detta område skall kunna täckas. På grundval av de påvisade förhållandena har föreslagits inrättandet av ett nytt tekniskt gymnasium i Stockholm omfattande åtta parallellavdelningar.

Ett lokalprogram för ett nytt tekniskt läroverk har framlagts av Stockholms skoldirektion. Detta lokalprogram omfattar ett tekniskt gymnasium om åtta parallellavdelningar med maskinteknisk, elektroteknisk och byggnadsteknisk linje samt vidare en teleteknisk fackskola med två avdelningar och en mätningsteknisk fackskola med två avdelningar.

Stadsfullmäktige i Stockholm har hos Stor-Stockholms planeringsnämnd tillstyrkt, bl. a., upprättande av ett nytt tekniskt läroverk i enlighet med föreliggande utredningsförslag. I avvaktan på uppförandet av permanenta byggnader för det planerade läroverket, vilket tänkes förlagt till Södermalm i Stockholm, avser man att fr. o. m. höstterminen 1962 tills vidare driva undervisningen i provisoriska lokaler, som iordningställes i den s. k. Kristinebergsskolan i västra Stockholm. Visst samarbete med det nuvarande tekniska läroverket förutsättes därvid

komma till stånd. Det nya läroverket avses till en början få tre paralleller samt bli organiserat med maskinteknisk, byggnadsteknisk och teleteknisk linje.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina anslagsäskanden för 1962/63 beräknat medel för ett nytt tekniskt läroverk i Stockholm, omfattande tre paralleller.

3. Av utbyggnaden föranledd personalökning m. m. Övriga förslag

Med anledning av den automatiska respektive den föreslagna utbyggnaden av de tekniska läroverken föreslår överstyrelsen inrättande av nya tjänster i enlighet med vad som framgår av följande uppställning. Överstyrelsens förslag och beräkningar innefattar därutöver kostnader för vissa ersättningar och lönehöjningar, försök med s. k. handledd privatistutbildning, justering av tidigare gjorda beräkningar m. m. Vad överstyrelsen föreslår är i huvudsak följande.

1. En ny rektorstjänst i Bp 1 vid vartdera av de föreslagna sju tekniska läroverken,
2. Höjning av avlöningsgrupp för 13 rektorstjänster,
3. Ytterligare nedsättning av undervisningsskyldigheten för biträdande rektor vid tekniska läroverket i Stockholm,
4. En ny tjänst som biträdande rektor vid tekniska läroverket i Göteborg med ersättning i form av nedsatt undervisningsskyldighet,
5. 112 nya lektorstjänster,
6. Ordinariesättning av 37 adjunktstjänster i Ae 23,
7. Ordinariesättning av en kassörstjänst i Ae 13,
8. 7 nya vaktmästartjänster i Ao 8,
9. 29 nya tekniska biträdestjänster i Ao 9,
10. Ordinariesättning av befintliga e. o. tekniska biträdes- och vaktmästartjänster m. fl.
11. 82 nya adjunktstjänster i Ae 23,
12. Minskade kostnader för timlärare m. fl. lärare,
13. Ökade kostnader för övningar i fält- och gruvmätning,
14. Ökade kostnader för skolläkare m. m.,
15. Ökade kostnader för arvoden åt bibliotekarier,
16. 2 nya värmeskötartjänster i Ae 8,
17. Ökade kostnader för gymnastiklärare,
18. Ökade kostnader för biträdeshjälp på rektorsexpeditionerna,
19. En ny kanslibitträdestjänst i Ae 7,
20. Ersättning till institutionsföreståndare,
21. Minskade kostnader för arvoden till eldar- och vaktmästargöromål m. m.,
22. Bidrag till försöksverksamhet med handledd privatistutbildning.

Som motivering för dessa äskanden anför överstyrelsen bl. a. följande.

2. Överstyrelsen föreslår, i anslutning till nuvarande praxis, att fem rektorstjänster uppflyttas från grupp III till grupp IV (vid läroverken i Hälsingborg,

Härnösand, Luleå, Norrköping och Västerås) samt åtta rektorstjänster från grupp II till grupp III (vid läroverken i Borlänge, Eskilstuna, Gävle, Karlskrona, Karlstad, Linköping, Skellefteå och Uppsala).

3. Vid högre tekniska läroverket i Stockholm finnes fr.o.m. budgetåret 1947/48 inrättad en tjänst som biträdande rektor. Undervisningsskyldigheten å tjänsten är 14 veckotimmar i medeltal för läsår.

Styrelsen för tekniska läroverket i Stockholm hemställer, att undervisningsskyldigheten fr.o.m. läsåret 1962/63 måtte nedsättas till i medeltal 10 veckotimmar för läsår och anför som motivering härför, att arbetet i rektorsämbetet av flera orsaker successivt ökat.

Överstyrelsen tillstyrker läroverksstyrelsens hemställan.

4. Tekniska läroverket i Göteborg hemställer, att fr.o.m. budgetåret 1962/63 vid läroverket inrättas en tjänst som biträdande rektor med en tjänstgöringstid av 14 veckotimmar i medeltal per år och ett arvode motsvarande ersättningsbeloppet för två veckotimmar. Till stöd härför åberopar läroverket, att rektors arbetsbörda utökats väsentligt genom den fortskridande utvecklingen av läroverket.

Överstyrelsen finner starka skäl tala för att en tjänst som biträdande rektor inrättas vid läroverket i Göteborg. Undervisningsskyldigheten för tjänst innehavaren bör i enlighet med förslaget nedsättas till 14 veckotimmar. Yrkandet om särskilt arvode därutöver kan överstyrelsen icke biträda.

5. Antalet lektorstjänster budgetåret 1961/62 uppgår till 298. Med samtliga tjänster besatta och i medeltal 21 veckotimmars undervisning, skulle av det totala timantalet 44,4 % falla på lektorer.

Överstyrelsen föreslår, att fr.o.m. budgetåret 1962/63 inrättas 112 nya lektorstjänster enligt målsättningen, att varje nytillkommen klass tilldelas en lektorstjänst. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle 88 nya klasser inklusive s. k. studentklasser tillkomma ifrågavarande budgetår. I detta sammanhang måste även de fr.o.m. budgetåret 1961/62 inrättade 24 nya klasserna beaktas, vilka inrättats av överstyrelsen utöver det antal som förutsågs vid riksdagsbehandlingen av ifrågavarande anslag för budgetåret 1961/62; dessa klasser blev nämligen vid sin tillkomst icke tilldelade några lektorstjänster. Vid bifall härtill skulle antalet lektorstjänster komma att uppgå till 410, representerande 47,3 % av det för läsåret 1962/63 beräknade antalet veckotimmar.

6. Under hänvisning till, bl. a., den höga utnämningssåldern vid erhållande av ordinarie tjänst har överstyrelsen sedan flera år sökt få den s. k. sjuårsregeln mildrad och därvid i stället föreslagit en fyraårsregel. I anslutning till av tekniska läroverkens lärarförbund gjord förnyad framställning anser sig överstyrelsen böra upprepa denna hemställan. Överstyrelsen räknar således med ordinariesättning av högst 37 tjänster i Ae 23.

7. Styrelsen vid högre tekniska läroverket i Stockholm hemställer, att den extra ordinarie kassörstjänsten i Ae 13 vid läroverket måtte ordinariesättas fr.o.m. den 1 juli 1962. Styrelsen framhåller, att innehavaren av kassörstjänsten på rektorsexpeditionen oavbrutet varit anställd vid läroverket sedan den 1 juli 1943 och varit extra ordinarie tjänsteman sedan den 1 juli 1945.

Överstyrelsen tillstyrker ordinariesättning av tjänsten.

8—10, 21. Vid vartdera av de föreslagna sju nya läroverken bör vara inrättad en tjänst som vaktmästare (expeditionsvakt) i Ao 8.

I anslutning till från läroverken inkomna framställningar om inrättande av

tekniska biträdestjänster samt med hänsyn till de olika läroverkens storlek och antalet befintliga och föreslagna linjer föreslår överstyrelsen, att den tekniska biträdespersonalen fr. o. m. budgetåret 1962/63 skall omfatta 64 institutionstekniker i A 9 (en ökning med 29 tjänster) och 5 vaktmästare i A 8 (oförändrat antal tjänster). Överstyrelsen anser det vara av största vikt, att, då den tekniska läroverksorganisationen utökas kraftigt, även ifrågavarande personalkategori utökas.

Samtliga tjänster som institutionstekniker och vaktmästare samt också som förste maskinist, maskinist, reparatör och värmeskötare bör enligt överstyrelsens mening vara ordinarie. Befintliga extra ordinarie tjänster föreslås följaktligen bli ordinariesatta.

Vid genomförande av överstyrelsens förslag om nya tjänster bortfaller vissa arvoden för eldar- och vaktmästargöromål m. m.

11. Budgetåret 1961/62 finns vid de högre tekniska läroverken 15 adjunkts-tjänster i lönegrad Ao 23, 125 tjänster i Ae 23 och 32 tjänster i Ag 23, vilket sammanlagt gör 172 tjänster i A 23. Vid bifall till hemställan under punkt 6 skulle, om antalet tjänster i lönegrad Ae 23 icke utökades, budgetåret 1962/63 finnas (125—37 =) 88 adjunktstjänster i Ae 23. Med hänsyn till läroverksorganisationens fortsatta utbyggnad räknar överstyrelsen med ett totalt behov av 254 (+ 82) adjunkter i A 23, varav vid bifall till yrkandet under punkt 6 52 skulle vara ordinarie. Överstyrelsen föreslår, att antalet tjänster i lönegrad Ae 23 budgetåret 1962/63 fastställs till 170.

13. De ökade kostnaderna för övningar i fält- och gruvmätning sammanhänger med dels kostnader för den av staten övertagna gruvtekniska linjen i Skellefteå, dels kostnader vid beslutade och föreslagna byggnadstekniska linjer och dels kostnader vid föreslagen mätningsteknisk linje i Härnösand.

16. Jämlikt nådigt brev den 19 maj 1961 angående klassificering av vissa fasta maskinanläggningar har föreskrivits att de fasta maskinanläggningarna vid de högre tekniska läroverken i Borås och Karlstad skall tillhöra klassificeringsgrupp 1. Av nämnda brev framgår vidare att ansvarsmän i klassificeringsgrupp 1 skall ha tjänstebenenämningen värmeskötare och vara placerade i lönegrad A 8.

Då några tjänster som värmeskötare i lönegrad A 8 icke finns inrättade vid dessa läroverk budgetåret 1961/62, föreslår överstyrelsen inrättandet av dessa och att de tills vidare placeras som extra ordinarie.

20. Tekniska läroverkens lärarförbund har hos överstyrelsen anhållit, att särskild ersättning skall utgå till institutionsföreståndare vid högre tekniska läroverk. Institutionsföreståndarna har hittills erhållit compensation genom minskat antal undervisningstimmar. Detta har dock medfört visst missnöje bland lärarkollegerna.

Överstyrelsen föreslår, att i stället för compensation genom timfördelning särskild ersättning bör utgå till institutionsföreståndarna med i medeltal arvodet för en veckotimme efter AT 24 i 4-ort. Kostnaden härför beräknas till sammanlagt 221 000 kr.

23. Från såväl Hermods korrespondensinstitut som NKI-skolan har framlagts vissa planer på utbildning av läroverksingenjörer genom korrespondensstudier kombinerade med muntlig undervisning, övningar och laborationer samt preparandkurser. Tentamen i ämnet skulle på vanligt sätt ske inför lärare vid tekniskt läroverk i den form, som är föreskriven för teknisk privatistexamen.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har ansett, att största möjliga stöd bör lämnas åt privatister och förordar en försöksverksamhet med bidrag av statsmedel fr. o. m. budgetåret 1962/63 enligt följande riktlinjer.

På orter, där tekniskt läroverk finnes, bör den handledda undervisningen anknytas till det tekniska läroverket och ledas av lärare vid läroverket, allt självfallet under förutsättning att läroverkets resurser i fråga om lokaler, materiel och lärarkrafter medger detta. Den grupp, som skall erhålla undervisning, bör icke understiga 12—15 elever. Fyra à fem timmar i veckan skall anslås till genomgång av vissa i förväg inlästa delar av ett ämne. Vidare skall anordnas laborationer och preparandkurser.

På de orter, där den handledda undervisningen icke kan anknytas till tekniskt läroverk men där elevunderlaget bedömes som tillräckligt (minst 12—15 elever), bör undervisningen kunna anknytas till den lokala yrkesskolan och i stort sett ske på samma sätt som ovan angivits.

Tänkbart är vidare att statsbidrag i någon form kunde utgå till korrespondensinstitut, som anordnar en mer reguljär undervisning på viss ort.

Anslagsaskanden

Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om utbyggnad av de tekniska läroverken m.m. medför, som inledningsvis framhållits, en ökning av medelsbehovet med omkring 8 275 000 kr., vilket skulle innebära en uppräknig av anslaget till 29 110 000 kr. Højningen är till ett belopp av ca 5 513 000 kr. föranledd av automatiskt verkande faktorer, såsom organisationens utbyggnad på grund av tidigare beslut m. m.

Av den icke-automatiska ökningen representerar de tillkommande avlöningskostnaderna för de föreslagna sju nya läroverken ett sammanlagt belopp av ca 1 050 000 kr. Häri är icke inräknade kostnaderna för de befintliga sju filialklasserna av årskurs I, vilka av överstyrelsen förutsättes uppgå i de nya läroverken.

Av den icke-automatiska ökningen i övrigt, 1 712 000 kr., faller 286 000 kr. på förslag om en ökning av antalet tekniska biträdestjänster vid befintliga tekniska läroverk, 200 000 kr., på förslag om handledd privatistutbildning och resterande ökning, 1 226 000 kr., huvudsakligen på föreslagen utbyggnad av befintliga läroverk med nya intagningsavdelningar.

Departementschefen. Överstyrelsen för yrkesutbildning har i enlighet med riksdagens beslut våren 1961 (jfr VIII ht s. 283 och SU 1961: 8 s. 47) bemyndigats att årligen besluta om antalet intagningsavdelningar vid de tekniska läroverken. Överstyrelsens befogenheter i detta hänseende har sålunda kommit att i stort sett svara emot vad som med avseende på de allmänna gymnasierna gäller för skolöverstyrelsens del. Tanken bakom det till överstyrelsen för yrkesutbildning givna bemyndigandet var, enligt vad jag i samband med mitt förslag härom framhöll, att man härigenom skulle främja utvecklingen av ifrågavarande gymnasieform, så att den till omfattning och uppbyggnad komme att bättre än hittills svara emot de från underliggande skolstadier kommande elevernas studieönskemål, näringslivets behov av tekniskt utbildad arbetskraft samt den andel av den totala gymnasiekapaciteten, som med hänsyn till de båda nyssnämnda faktorerna och andra förhållanden kunde bedömas som önskvärd. För genomförandet av en ändamålsenligt balanserad expansion av gymnasieorganisationens

kapacitet förutsatte jag, att ett intimt samarbete etablerades mellan överstyrelsen för yrkesutbildning och skolöverstyrelsen.

Vad som från överstyrelsens sida åstadkommits med avseende på de tekniska läroverkens intagningskapacitet har inneburit en expansion avsevärt utöver vad man vid denna frågas behandling föregående år kunde räkna med. Antalet intagningsavdelningar har läsåret 1961/62 ökat med 40. Det totala antalet avdelningar vid de tekniska läroverken har ökat med 70. Detta resultat är ett stort steg i riktning mot målet för den pågående utbyggnaden av de tekniska gymnasierna och är med hänsyn härtill att hälsa med tillfredsställelse.

Av överstyrelsens för yrkesutbildning petita för budgetåret 1962/63 framgår, att utbyggnaden 1961/62 liksom även planeringen av den fortsatta utbyggnaden 1962/63 skett i visst samråd mellan de båda överstyrelserna. Den tidigare inledda samverkan mellan överstyrelserna har numera erhållit en fastare form.

Den för budgetåret 1962/63 planerade vidare utbyggnaden av de tekniska läroverken innebär, att dessa skulle tillföras ytterligare 29 intagningsavdelningar. Tillsammans med den automatiska utbyggnaden av årskurserna II och III skulle detta betyda, att organisationen budgetåret 1962/63 komme att växa med 89 avdelningar, därav 82 av gymnasiet och 7 av fackskolan. Som en konsekvens av den 1961/62 företagna och för 1962/63 föreslagna utbyggnaden skulle de tekniska läroverken budgetåret 1963/64 komma att automatiskt växa med ytterligare ca 70 avdelningar.

Jag har i mina under de allmänna läroverkens avlöningsanslag redovisade synpunkter rörande gymnasieorganisationens utveckling givit uttryck åt den uppfattningen, att, ehuru en snabb utbyggnad av fackgymnasierna i och för sig måste anses som angelägen, den av överstyrelsen föreslagna utbyggnadstakten dock ger anledning till tveksamhet. Man har nämligen skäl att räkna med alltför stora svårigheter att rekrytera kompetenta lärare i tekniska, matematiska och naturvetenskapliga ämnen, om utbildningsorganisationen tillåtes att under en så kort period som två år expandera med $(70 + 89 + (\text{lägst } 70) =) 229$ avdelningar.

Utifrån bl. a. dessa synpunkter har jag i nyssnämnda sammanhang ansett det nödvändigt att som en grov riktlinje för planeringen av verksamheten för budgetåret 1962/63 ange, att denna, såvitt gäller de tekniska gymnasierna, bör inriktas på en ökning av antalet intagningsavdelningar med omkring 10, inräknat avdelningarna vid nytillkommande läroverk. Härutöver bör räknas med 2 nya intagningsavdelningar vid fackskola.

Av mitt ställningstagande följer, att jag inte anser mig kunna i full utsträckning acceptera överstyrelsens förslag för nästa budgetår om upprättande av nya tekniska läroverk. Jag förordar, att tre nya tekniska läroverk får upprättas och att de förlägges till regioner, beträffande vilka behovet av nya tekniska läroverk får anses väl dokumenterat. Sådana regioner anser jag vara Kristianstads län, Stockholmsområdet samt de lappländska malmfälten; till frågan om valet av förläggningsorter skall jag strax återkomma. Huruvida tekniska läroverk bör

inrättas också på de fyra andra av överstyrelsen nu föreslagna orterna — Karl-skoga, Motala, Nyköping och Sandviken — torde få övervägas i samband med anslagsprövningen för ett följande budgetår. Till grund härför torde då böra läggas, förutom lokalt verkställda utredningar jämte yttranden över dessa, också ett i samråd med 1960 års gymnasieutredning upprättat preliminärt program för den fortsatta utbyggnaden av den tekniska läroverksorganisationen. Vid utarbetande av ett sådant program bör beaktas dels den av mig under allmänna läroverkens avlöningsanslag behandlade frågan om gymnasieorganisationens och de olika gymnasieformernas utbyggnad med avseende på antal avdelningar och elever, dels frågan om en prioritering i angelägenhetshänseende mellan olika regioner i riket och dels frågan om det sätt på vilket utbyggnaden i olika fall bör ske — i form av utvidgning av befintliga tekniska läroverk, filialklasser eller blandgymnasier eller inrättande av nya läroverk. Då frågan om upprättande av nya tekniska läroverk och därmed frågan om val av förläggningsorter aktualiseras, bör övervägandena icke avse endast själva valet av den ena eller den andra orten utan också ett val mellan den ena eller andra organisatoriska konstruktionen vid alternativa förslag i lokaliseringsfrågan. Lokala förhållanden i fråga om befintliga läroanstalter, befolkningsmängd, avstånd och kommunikationer mellan olika orter m. m. bör därvid, liksom hittills skett vid valet mellan olika orter, givetvis spela in även vid bedömningen av organisationsfrågan.

Jag återkommer så till frågan om valet av förläggningsorter inom de tre regioner, där enligt min mening nya tekniska läroverk bör upprättas fr. o. m. 1962/63.

Frågan om lokaliseringen av ett nytt tekniskt läroverk i Kristianstads län har föranlett delade och, bortsett från de klara lokala ståndpunktstagandena, ganska obestämda uttalanden. För egen del anser jag dock, att tillräckligt med fakta nu föreligger i ärendet för att slutlig ställning till frågan om förläggningen skall kunna tagas. Jag förordar, att ett nytt tekniskt läroverk förlägges till Hässleholm i anslutning till därvarande tekniska skola. Detta ställningstagande grundar jag på den av länsskolnämnden framlagda utredningen samt vad i ärendet i övrigt visats beträffande befolkningsfördelning och befolkningsutveckling inom regionen, näringslivets lokalisering och utveckling, kommunikationsförhållanden samt, icke minst, påvisade förhållanden i vad gäller Hässleholms tekniska skolas kapacitet, materiella standard, lärarkår och elevrekrytering. Upprättandet av ett tekniskt läroverk i anslutning till Hässleholms tekniska skola bör emellertid icke få till konsekvens, att den hittillsvarande verksamhetsformen vid denna skola utan vidare upphör eller i mera avsevärd mån minskar. Överstyrelsen för yrkesutbildning bör vara uppmärksam på detta och vid utbyggnaden av Hässleholmsläroverket tillse, att sådana följder för den tekniska skolan uppkommer i minsta möjliga grad. Det kan från dessa synpunkter måhända vara fördelaktigt, att i Kristianstad upprätta ett för rekryteringen från Kristianstad med omnejd tillräckligt antal filialklasser av årskurs I, anslutna till det tekniska läro-

verket i Hässleholm. Överstyrelsen bör överväga denna och andra organisatoriska anordningar, som med hänsyn till förhållandena kan vara av värde.

Beträffande malmfältsregionen i Lappland står valet mellan å ena sidan Kiruna stad och å andra sidan Malmberget i Gällivare kommun. I Malmberget finnes en teknisk skola med vilken läroverket, vid en förläggning dit, skulle kunna förenas. I detta avseende liknar detta ärende det föregående. Emellertid äger den tekniska skolan i Malmberget inte tillnärmelsevis den kapacitet i fråga om lokaler och utrustning som kännetecknar Hässleholmsskolan. Vidare inhämtas av det yttrande, som länsarbetsnämnden i Norrbottens län avgivit, att det tidvis varit mycket svårt att rekrytera lämpliga lärarkrafter till de högre skolorna i Malmberget, medan motsvarande erfarenheter från Kiruna är mer positiva. Med hänsyn härtill samt till de av överstyrelsen för yrkesutbildning och arbetsmarknadsstyrelsen anförda skälen tillstyrker jag, att ett högre tekniskt läroverk upprättas i Kiruna. Överstyrelsen för yrkesutbildning bör emellertid i samråd med vederbörande lokala organ undersöka, huruvida och i vilken form en samverkan mellan det högre tekniska läroverket i Kiruna samt den tekniska skolan i Malmberget kan komma till stånd.

Förläggandet av ytterligare ett tekniskt läroverk till Stockholm är av omständigheterna synnerligen starkt motiverat. Stockholmsområdet är klart underförsörjt med avseende på teknisk gymnasiekapacitet. Jag biträder alltså förslaget om upprättande av ett nytt tekniskt gymnasium i Stockholm.

Överstyrelsens förslag till inrättande av livsmedelsteknisk gymnasielinje vid tekniska läroverket i Hälsingborg, materialteknisk gymnasielinje vid läroverket i Jönköping och mätningsteknisk fackskolelinje i Härnösand tillstyrker jag. Dessa linjer svarar mot ett väl ådagalagt behov. Beträffande inrättandet av övriga föreslagna facklinjer torde det ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut.

Jag övergår så till att behandla överstyrelsens *a n s l a g s ä s k a n d e n* för nästa budgetår.

Mot förslaget att rektorstjänsterna vid de föreslagna nya läroverken i Hässleholm, Kiruna och Stockholm placeras i lönegrad Bp 1, avlöningsgrupp II, har jag ingen erinran (p. 1). Förslaget om uppflyttning av 13 rektorstjänster i högre avlöningsgrupp (p. 2) är jag inte beredd att nu ta ställning till. Förslagen rörande ytterligare nedsättning av undervisningsskyldigheten för biträdande rektor vid läroverket i Stockholm och om inrättande av en biträdande rektorstjänst vid läroverket i Göteborg (p. 3 och 4) anser jag mig inte kunna biträda.

Med hänsyn till den utvidgning av de nuvarande läroverkens organisation, som föranledes av tidigare fattade beslut och av mig här beräknade och förordade utvidgningar, bör antalet nya lektorstjänster vid befintliga läroverk samt de tre föreslagna nya läroverken för nästa budgetår bestämmas till 77 (p. 5). Med hänsyn till de begynnande svårigheterna att rekrytera lektorstjänster, har icke beräknats lektorstjänster för den budgetåret 1961/62 genomförda utbygg-

naden utöver vad som förutsågs vid föregående års budgetbehandling. Denna åtgärd är emellertid inte något uttryck för en principiellt ändrad uppfattning med avseende på lektorsrepresentationen vid de tekniska läroverken.

Jag biträder överstyrelsens förslag om att den s. k. sjuårsregel, som hittills tillämpats i vad gäller ordinariesättning av adjunktstjänster vid de tekniska läroverken, ersättes av en fyraårsregel. Som en följd härav tillstyrker jag ordinariesättning av 37 adjunktstjänster i Ae 23 (p. 6).

Förslaget om ordinariesättning av en kassörstjänst vid högre tekniska läroverket i Stockholm kan jag inte biträda (p. 7).

Jag tillstyrker, att vid ett vart av de föreslagna läroverken i Hässleholm, Kiruna och Stockholm inrättas en extra ordinarie teknisk biträdestjänst samt en vaktmästartjänst i Ae 8; för övrigt kan jag endast förorda en utökning av antalet vaktmästartjänster och tekniska biträdestjänster med sammanlagt 6 nya tjänster. Ifråga om arten och fördelningen av dessa tjänster torde Kungl. Maj:ts efter förslag av överstyrelsen för yrkesutbildning få meddela beslut. Förslagen om ordinariesättning av befintliga extra ordinarie tekniska biträdestjänster och vaktmästartjänster m. fl. kan jag inte biträda (p. 8—10).

I fråga om antalet nya adjunktstjänster kan jag tillstyrka inrättande av 74 nya tjänster i Ae 23, varigenom en oförändrad andel av undervisningen i läroämnena skulle komma att bestridas av adjunkter (p. 11). Av dessa adjunktstjänster träder 32 i stället för motsvarande antal extra tjänster i A 23, vilka enligt Kungl. Maj:ts medgivande fått inrättas budgetåret 1961/62. Som en följd av skillnaden mellan antalet av överstyrelsen och av mig föreslagna lektors- och adjunktstjänster uppkommer en ökning av timlärarbehovet i stället för en minskning (p. 12).

De ökade kostnaderna för övningar i fält- och gruvmätning sammanhänger med statens övertagande av den gruvtekniska linjen vid läroverket i Skellefteå samt av mig tillstyrkta förslag om inrättande av mätningsteknisk linje samt nya byggnadstekniska linjer (p. 13).

De ökade kostnaderna för skolläkare m. m. och för arvoden åt bibliotekarier är av huvudsakligen automatisk natur (p. 14 och 15). Av i huvudsak samma natur är vidare förslaget om inrättande av två värmeskötartjänster, de ökade kostnaderna för gymnastiklärare samt för biträdeshjälp på rektorsexpeditioner (p. 16—18).

Förslagen om inrättande av en kanslibiträdestjänst vid tekniska läroverket i Stockholm (p. 19) och om särskild ersättning till institutionsföreståndare (p. 20) kan jag inte biträda. Vad överstyrelsen föreslagit i fråga om minskade kostnader för arvoden till eldar- och vaktmästartärogöromål m. m. sammanhänger med det av överstyrelsen framlagda förslaget till utökning av den tekniska biträdespersonalen. Med hänsyn till vad jag i detta avseende föreslagit räknar jag för ifrågasvarande arvoden med oförändrat belopp i förhållande till innevarande budgetår (p. 21).

Av överstyrelsen framlagt förslag rörande anordnande av försöksverksamhet med handledd privatistutbildning har jag icke funnit mig kunna biträda (p. 22).

Kostnaderna för det nya tekniska läroverket i Hässleholm beräknar jag till 185 000 kr. och för vardera av de nya läroverken i Kiruna och Stockholm till 247 000 kr. Jag förordar därvid, såvitt gäller tjänster på personalförteckningen, att följande tjänster inrättas vid dessa läroverk, nämligen tre rektorstjänster i Bp 1, avlöningsgrupp II, åtta lektorstjänster i Ao 26 eller 25 och fem adjunkts-tjänster i Ae 23. Dessa tjänster är medräknade i mina förut redovisade ställningstaganden till överstyrelsens under skilda punkter framförda förslag.

På grundval av vad jag här föreslagit, beräknar jag, med beaktande jämväl av övriga automatiska utgiftsförändringar, den sammanlagda höjningen av förevarande avlöningsanslag för nästa budgetår till 6 085 000 kr., vilket innebär, att anslaget bör uppföras med $(20\,835\,000 + 6\,085\,000 =) 26\,920\,000$ kr. Anslaget torde böra fördelas på utgifts- och inkomstposter på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1. besluta, att i Hässleholm, Kiruna och Stockholm skall fr. o. m. budgetåret 1962/63 eller den senare tidpunkt, Kungl. Maj:t bestämmer, successivt upprättas högre tekniska läroverk under villkor, att städerna åtager sig tillhandahålla för läroverken erforderliga undervisningslokaler jämte inredning och möbelutrustning;

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för de högre tekniska läroverken, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

3. godkänna följande avlöningsstat för de högre tekniska läroverken, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	11 992 200	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:		
a) Arvoden åt skolläkare m.m. <i>förslagsvis</i>	97 800	
b) Arvoden åt bibliotekarier, <i>förslagsvis</i>	32 700	130 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	9 649 100	
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 869 000	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	454 500	
		Summa kr. 27 095 300

Särskilda uppbördsmedel

Hyror och hyresersättningar m. m.	175 300
--	---------

Nettoutgift kr.	26 920 000
-----------------	------------

4. till *Högre tekniska läroverk: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 26 920 000 kr.

[136] 43. Högre tekniska läroverk: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 643 000	1 454 257
1960/61	1 761 000	1 778 450
1961/62 (statsliggaren s. 642)	2 227 000	
1962/63 (förslag)	3 080 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 1 273 000 kr. enligt följande sammanställning. Av den föreslagna höjningen hänför sig ca 350 000 kr. till de under föregående punkt föreslagna sju nya läroverken.

1. Ökade kostnader för sjukvård (nu 20 700)	+	5 300
2. Ökade kostnader för reseersättningar till examensombud (nu 29 000)	+	7 000
3. Ökade kostnader för rese- och flyttningersättningar åt befattningshavare (nu 40 000)	+	10 000
4. Ökade kostnader för bränsle, lyse och vatten (nu 888 000)	+	172 000
5. Ökade kostnader för övriga expenser (nu 951 000)	+	1 044 000
6. Ökning av anslagsposten till ersättning för borttagna elevavgifter (nu 368 500)	+	44 500
7. Ökning av posten till särskilda uppbördsmedel (nu 70 200) ...	—	9 800
		+ 1 273 000

Beträffande förslaget under punkten 5 må anföras att det i 1961 års statsverksproposition har uttalats att överstyrelsen borde närmare utreda vilka städningskostnader som vid tillvaratagande av alla besparingsmöjligheter direkt följer av läroverkslokalernas omfattning och karaktär samt gällande kollektivavtal för städningspersonal.

I avvaktan på utredningens slutförande har överstyrelsen i sitt anslagsäskande grundat sina beräkningar på läroverkens petitaframställningar.

Med särskild skrivelse den 22 november 1961 har överstyrelsen överlämnat den anbefallda och i överstyrelsens petita omnämnda utredningen angående städningskostnaderna vid de tekniska läroverken. Samråd har under utredningsarbetet ägt rum med statens städningskonsulent.

Utredningens resultat, som grundar sig på mycket noggranna beräkningar, innebär med avseende på medelsbehovet för budgetåret 1962/63 en kostnad av, för städlöner 990 800 kr., för städmateriel 106 000 kr. och för fönsterputsning

64 000 kr., sammanlagt 1 161 000 kr. Häri ingår kostnader för sju nya läroverk med 175 000 kr.

Överstyrelsen framhåller i anslutning härtill vikten av att städningskostnaderna i fortsättningen får utgå från en förslagsvis betecknad anslagspost.

Departementschefen. De av överstyrelsen beräknade höjningarna under punkterna 1—3 är huvudsakligen av automatisk natur och föranleder ingen erinran från min sida. Med hänsyn till att jag i det föregående tillstyrkt inrättande av tre nya tekniska läroverk av de sju överstyrelsen föreslagit, kan höjningarna under punkterna 4 och 6 begränsas till 130 000 respektive 40 000 kr.

Den av överstyrelsen framlagda utredningen om städningskostnaderna vid de tekniska läroverken utgör ett värdefullt underlag för beräkningen av medelsbehovet i denna del. Mot den av överstyrelsen beräknade totalkostnaden av 1 161 000 kr. för städning har jag ingen annan erinran än att beloppet, med hänsyn till bortfall av fyra tekniska läroverk i förhållande till vad överstyrelsen räknat med, bör minskas med 100 000 kr. Jag föreslår, att delposten till övriga expenser (p. 5) uppräknas med 615 000 kr. till 1 566 000 kr., varav 1 061 000 kr. belöper på städningskostnader, 415 000 kr. på andra kostnader än städningskostnader och 90 000 kr. avses stå till överstyrelsens disposition.

Posten till särskilda uppbördsmedel (p. 7) bör, med hänsyn till de låga belopp som under en följd av budgetår redovisats, minskas med 45 200 till 25 000 kr. En motsvarande uppräknings av anslaget bör ske.

Anslaget torde följaktligen böra uppföras med $(2\,227\,000 + 852\,000 =) 3\,079\,000$, dvs. i avrundat tal 3 080 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 080 000 kr.

[137] **44. Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 095 000	1 776 049
1960/61	2 230 000	2 428 240
1961/62 (statsliggaren s. 643)	2 500 000	
1962/63 (förslag)	3 400 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 4 597 000 kr. enligt följande sammanställning. Av den föreslagna höjningen hänför sig 959 000 kr. till föreslagna sju nya läroverk.

1. Böcker, samlingar och undervisningsmateriel (nu 170 000)	+	187 000
2. Materiel m. m. till laborationer (nu 180 000)	+	165 000
3. Laboratorieutrustning m. m. (nu 2 070 000)	+	4 205 000
4. Till överstyrelsens disposition (nu 80 000)	+	40 000
		+ 4 597 000

Ur överstyrelsens inledande motivering härför inhämtas bl. a. följande.

Den synnerligen starka expansion, som de högre tekniska läroverken undergått under de sista fem åren och än mer kommer att undergå fr. o. m. budgetåret 1961/62, medför ett väsentligt ökat medelsbehov under detta anslag.

För budgetåret 1962/63 förutses en ytterligare stark expansion, som tar sig uttryck framför allt i att icke mindre än sju nya tekniska läroverk planeras bli inrättade fr. o. m. nämnda budgetår. För budgetåret 1962/63 är det sålunda nödvändigt att räkna med belopp av en helt annan storleksordning än man hittills rört sig med. För att kunna upprätthålla erforderlig standard i fråga om den tekniska undervisningen är det oundgängligen nödvändigt med en mycket stark upprustning också av de i gång varande tekniska läroverkens undervisningsmateriel och laboratorieutrustning. Även läroverkens bibliotek kräver en väsentlig förnyelse med modern teknisk och naturvetenskaplig litteratur.

Flera läroverk har nyligen tagit nya institutionsbyggnader i bruk eller skall inom snar framtid göra det. Vid dessa måste en mycket stor nyanskaffning äga rum. Men även vid flera av de övriga läroverken är man i färd med att modernisera laboratorierna, varför också där en betydande medelstildelning är nödvändig.

Beträffande de under respektive anslagsposter föreslagna uppräkningsarna anför överstyrelsen vidare i huvudsak följande.

1. Från samtliga högre tekniska läroverk utom läroverket i Växjö har till överstyrelsen inkommit äskanden under denna post till sammanlagt 272 500 kr. Överstyrelsen finner beloppet motsvara de krav, som bör uppställas. För Växjöläroverket räknar överstyrelsen med ett behov av 6 000 kr. Dessa belopp hänföra sig till den organisation, som kunde förutses vid avgivandet av anslagsäskandena till överstyrelsen i maj 1961. Läroverken har alltså icke tagit hänsyn till den ökning av kapaciteten, som därefter vidtagits av överstyrelsen på grund av bemyndigandet att bestämma antalet intagningsavdelningar vid läroverken. Överstyrelsen beräknar de erforderliga medlen till böcker, samlingar och undervisningsmateriel för varje sådan intagningsavdelning till sammanlagt 750 kr. Budgetåret 1962/63 finnes, förutom dessa 24 tillkommande intagningsavdelningar, motsvarande avdelningar även av andra årskursen, varför för varje ny intagningsavdelning varom här är fråga måste beräknas ett belopp av 1 500 kr. för budgetåret 1962/63. Hela kostnadsökningen beräknas sålunda till $24 \times 1\,500 = 36\,000$ kr. Överstyrelsen beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1962/63 för under innevarande budgetår i gång varande högre tekniska läroverk till avrundat 315 000 kr. Härtill kommer för de planerade sju nya läroverken sammanlagt 42 000 kr. Medelsbehovet under denna post skulle sålunda uppgå till 357 000 kr.

2. Från de högre tekniska läroverken (utom Växjö) har begärts 258 000 kr. Av skäl som angivits under punkten 1 beräknar överstyrelsen hela anslagsbehovet till 345 000 kr., därav 36 000 kr. på grund av den av överstyrelsen vidtagna utvidgningen och 42 000 kr. för sju nyplanerade läroverk.

3. De belopp, som sammanlagt äskats från läroverken (utom Växjö), uppgår till 7 964 370 kr. Såsom framgår av den inledande motiveringen måste läroverkens laboratorier nu undergå en kraftig upprustning. Överstyrelsen har dock ansett sig böra vidtaga vissa reduktioner av de av läroverken äskade beloppen. För de nu igång varande läroverken räknar överstyrelsen sålunda med ett anslagsbelopp för budgetåret 1962/63 av 5 400 000 kr. (därav för Växjö 125 000). För de sju planerade nya läroverken beräknas sammanlagt 875 000 kr.

4. Till överstyrelsens disposition står för budgetåret 1961/62 80 000 kr. Med hänsyn till den utvidgade kapaciteten av läroverken, bör detta belopp höjas till 120 000 kr.

Departementschefen. Det stora behovet av ingenjörer inom olika fack och den vikt, som bl. a. på grund härav måste tillmätas utvecklingen av våra utbildningsresurser på detta område, bör självfallet inte komma till uttryck endast i form av en snabb utbyggnad av utbildningsorganisationen. Också utbildningens innehåll och kvalitet måste uppmärksammas och härvidlag är inom den tekniska utbildningen de materiella resurserna av stor betydelse. En anpassning av detta anslag efter såväl utbildningsorganisationens tillväxt som teknikens utveckling utgör följaktligen, enligt min mening, en given förutsättning för en tillfredsställande ingenjörsutbildning.

En blick på utvecklingen av detta anslag sedan 1950-talets mitt visar, att statsmakterna varit medvetna om detta förhållande. Den av överstyrelsen för yrkesutbildning nu föreslagna anslagshöjningen, som är drygt tre gånger större än vad överstyrelsen föreslog förra året, påkallar emellertid en noggrann omprövning av frågan om storleken av det föreliggande utrustnings- och medelsbehovet vid de tekniska läroverken. Med hänsyn härtill och till den snabba utbyggnaden av dessa läroverk, både till antal och omfattning, finner jag en grundlig utredning rörande utformningen av dessa läroverks laboratorier från organisations- och utrustningssynpunkt nödvändig. Av inledningen till överstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 inhämtas att någon undersökning av möjligheterna att omorganisera facklaboratorierna ej hunnit påbörjas på grund av personalbrist. Jag förutsätter emellertid, att överstyrelsen inom ramen av fr. o. m. budgetåret 1962/63 tillgängliga expertmedel och personalresurser skall finna utrymme för genomförande av denna viktiga arbetsuppgift. Jag avser att senare ange de riktlinjer efter vilka denna uppgift bör lösas.

Arbetet torde böra bedrivas så, att en slutlig redovisning härför kan framläggas sommaren 1963.

I avsaknad av tillfredsställande underlag för bedömningen av det anslagsäskande överstyrelsen framlagt för budgetåret 1962/63, finner jag icke möjligt att tillstyrka en så stor anslagshöjning som den överstyrelsen föreslagit. Jag föreslår, att anslaget uppräknas med 900 000 kr. Härav beräknas 411 000 kr. för de i det föregående föreslagna tre nya tekniska läroverken.

Anslaget torde således böra uppföras med $(2\,500\,000 + 900\,000 =) 3\,400\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Materiel, böcker m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 400 000 kr.

[138] 45. Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbildningskurser

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 000	83 851
1960/61	60 000	48 995
1961/62 (statsliggaren s. 644)	60 000	
1962/63 (förslag)	60 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 340 000 kr. Härav beräknar överstyrelsen för föreläsningsverksamhet 40 000 kr. och för fortbildningskurser 300 000 kr.

I fråga om föreläsningsverksamheten, vilken avser tekniska, humanistiska, ekonomiska och sociala ämnen, arbetarskydd och hygien samt arbetspsykologi, uttalar överstyrelsen, att denna verksamhet nästan upphört på grund av det starkt nedskurna anslaget. Med hänsyn härtill samt till läroverksorganisationens utvidgning kräves en ökning av anslaget för detta ändamål.

Behovet av fortbildning har, enligt vad överstyrelsen påvisar, ökat starkt. Överstyrelsen anför härom följande.

Behovet av fortbildning grundar sig på följande faktorer.

1. Vissa avsnitt i matematik, fysik och kemi har nu blivit aktuella inom tekniken, t. ex. statistiska metoder och sannolikhetskalkyl, fasta tillståndets fysik, korrosion m. fl.

2. Nya tekniska ämnen har blivit aktuella, t. ex. hela det elektroniska området, regleringsteknik, automatisering, vägprojekteringar m. m.

3. Läroverksingenjörer måste användas i ökad omfattning i stället för civilingenjörer på grund av den katastrofala civilingenjörsbristen.

Ingenjörernas teoretiska kunskaper måste av dessa skäl förstärkas. Många betydelsefulla tekniska arbetsuppgifter kan idag ej fullgöras på ett tillfredsställande sätt med den ingenjörsutbildning, som meddelades för 10—15 år sedan, än mindre är en dylik utbildning tillräcklig för tillämpning av nya tekniska och naturvetenskapliga rön.

Överstyrelsen får bifoga en sammanställning av svar på en rundfråga om behövlig teknisk fortbildning. Ehuru svaren på enkäten är ofullständiga, framförallt från vissa industrigrenar, ger dock ett sammandrag av i sammanställningen upptagna kurser för minst 20 deltagare ett totalt behov av ca 30 000 undervisningstimmar, dvs. ett anslagsbehov av 2 miljoner kr. plus kostnader för materiel.

Fortbildningen behövs i första hand för mindre företag, som själva ej har resurser att ge sina anställda någon fortbildning. Det är därför av betydelse för landet, att denna fortbildning kan anordnas av det allmänna. Överstyrelsen vill särskilt påpeka utbildningsbehovet inom områdena mekanisering och automatisering, elektronik för maskiningenjörer samt inom produktionsteknik.

Departementschefen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1961:8 uttalade statsutskottet den uppfattningen, att starka skäl talade för ökade insatser från statens sida för teknisk fortbildning, så att nya forsknings- och utvecklingsrön inom tekniken kunde tillgodogöras den praktiska verksamheten. Utskottet förklarade sig utgå från att Kungl. Maj:t snarast och helst för nästa års riksdag

skulle finna möjlighet att framlägga de förslag till höjning av anslagsmedlen till ifrågavarande ändamål, som befunnes erforderliga.

Fortbildningen av de i näringsliv och offentlig verksamhet anställda tekniker-
na är en fråga av mycket stor betydelse. Härutinnan delar jag helt statsutskot-
tets uppfattning. Det av statens tekniska forskningsråd i föregående års stats-
verksproposition under denna rubrik återgivna uttalandet, enligt vilket landets
näringsliv i alltför liten utsträckning och med avsevärd försening tillämpar nya
tekniska och naturvetenskapliga rön, är ett påpekande av allvarlig art.

Det sagda måste emellertid enligt min mening icke leda till den slutsatsen, att
statsmakterna bör påtaga sig huvudansvaret och kostnaderna för en i erforderlig
omfattning bedriven fortbildning av inom näringslivet verksamma tekniker.
Huruvida så bör ske är dels en principiell fråga om statsmakternas åtaganden
på skilda utbildningsområden, och dels en praktisk-ekonomisk fråga, som gäller
avvägningen mellan olika utbildningsbehov mot bakgrund av tillgängliga resur-
ser. För egen del vill jag här begränsa mig till att framhålla, att överstyrelsen för
yrkesutbildning i möjlig utsträckning bör stimulera till fortbildningsverksamhet
av här ifrågavarande slag samt medverka vid planeringen och genomförandet av
denna. Huvudparten av ansvaret och kostnaderna för fortbildningsverksamheten
bör emellertid tills vidare åvila näringslivet och självfallet, i deras egenskap av
arbetsgivare, även stat och kommun.

Jag förutsätter, att överenskommelse skall kunna träffas mellan överstyrelsen
och näringslivets företrädare angående de former, i vilka överstyrelsen inom
ramen av sina resurser på effektivast möjliga sätt skall kunna medverka i fort-
bildningsverksamheten, samt angående de åtaganden med avseende på samma
verksamhet, som bör göras från näringslivets sida. På överstyrelsen bör ankom-
ma att i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1963/64 redogöra för
vad som uppnåtts i dessa hänseenden. Någon ökad medelstildelning för verk-
samheten är jag inte beredd att nu förorda. Ej heller kan jag tillstyrka någon
uppräknig av anslaget för övriga ändamål.

Ifrågavarande anslag torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp. Jag
hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Högre tekniska läroverk: Föreläsningar och fortbild-
ningskurser* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservations-
anslag av 60 000 kr.

[139] **46. Bidrag till handelsgymnasier**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 037 000	2 590 527
1960/61	3 547 000	2 685 102
1961/62 (statsliggaren s. 645)	4 343 000	
1962/63 (förslag)	7 800 000	

För handelsgymnasierna gäller fr. o. m. budgetåret 1961/62 nya bestämmelser, vilka föreligger *dels* i kungörelsen 1961: 362 med vissa bestämmelser angående handelsgymnasier samt i kungörelsen 1961: 430 angående statsbidrag till handelsgymnasier, *dels* i form av vissa ändringar i Saar m. fl. författningar och *dels* i form av särskilda, av Kungl. Maj:t den 16 juni 1961 meddelade föreskrifter. De nya bestämmelsernas innebörd är i huvudsak följande.

Utbildningen vid handelsgymnasium skall som regel ske vid treårig linje, byggd på ett huvudsakligen mot årskurs 9 g av försöksskolan svarande kunskapsmätt. Därjämte kan anordnas fyraårig linje, byggd på samma kunskapsmätt, samt ettårig linje byggd på studentexamen eller motsvarande kunskapsmätt. Tvåårig linje må, efter särskilt medgivande, övergångsvis finnas inrättad under läsåren 1961/63. Utbildningen avslutas med handelsgymnasieexamen. Avgift må ej uttagas av elev eller dennes målsman.

Vid handelsgymnasium skall finnas en rektor. Dennes arbetsområde må efter Kungl. Maj:ts bestämmande omfatta också skola, som är förenad med gymnasiet. Härjämte finnes vid handelsgymnasium lektorer, adjunkter, timlärare och pensionsavgångna lärare samt lärare i stenografi och maskinskrivning. Antalet ordinarie lektors- och adjunktstjänster samt tjänster som lärare i stenografi och maskinskrivning bestämmes av Kungl. Maj:t. Överstyrelsen för yrkesutbildning fördelar tjänsterna på de olika gymnasierna samt fastställer för vart och ett av dessa antalet extra ordinarie lärartjänster. Beträffande tillsättning av lärartjänster skall bestämmelserna i allmänna skolstadgan gälla. Handelsgymnasiernas rektorer och lärare är inordnade under Saars bestämmelser samt tillförsäkrade pensionsrätt enligt SPR.

De i det föregående redovisade bestämmelserna gäller enligt särskilt beslut också för handelsgymnasium som, utan rätt att åtnjuta statsbidrag, står eller ställs under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Statsbidrag utgår *dels* i form av *allmänt driftbidrag*, beräknat på grundval av ett bidragsunderlag, innefattande gymnasiet på visst schematiskt sätt beräknade kostnader för löner till rektor och lärare samt dess faktiska kostnader för fortlöpande pensionsavgifter för samma personal, *dels* i form av *särskilt driftbidrag*, beräknat på grundval av antalet klassavdelningar. Det allmänna driftbidraget utgår med 78 % av det för gymnasiet beräknade bidragsunderlaget. Det särskilda driftbidraget utgår med 2 000 kr. för varje klassavdelning av treårig eller ettårig linje samt med 1 000 kr. för varje klassavdelning av fyraårig linje med aftonundervisning. Förskott å statsbidrag för löpande redovisningsår utgår med 90 % av statsbidraget för det senast förflutna redovisningsåret. Har förskott ej utgått föregående redovisningsår, må länsskolnämnden efter framställning besluta, att förskott skall utgå med högst 90 % av *dels* 78 % av det beräknade bidragsunderlaget för allmänt driftbidrag under löpande redovisningsår, *dels* beräknat särskilt driftbidrag för nämnda redovisningsår. Det sistnämnda gäller i tillämpliga delar även för det fall att klassavdelning nyinrättats vid handelsgymnasium. På huvudman för handelsgymnasium ankommer att svara för alla de kostnader för gymnasiet, som ej täcks av andra medel.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 5 480 000 kr. till 9 823 000 kr. med den fördelning av höjningen, som framgår av följande sammanställning.

1. Slutreglering och förskott avseende nuvarande handelsgymnasieorganisation	+ 1 557 000
2. Förskott till automatiskt tillkommande klassavdelningar	+ 561 000
3. Förskott till handelsgymnasier som ej tidigare erhållit statsbidrag	+ 653 000
4. Förskott till nya intagningsavdelningar	+ 1 689 000
5. Förskott till ettåriga påbyggnadskurser i anslutning till tvåårig handelsgymnasieutbildning	+ 990 000
6. Kostnader för anordnande av ämnesmässiga påbyggnadskurser i handel	+ 30 000
	+ 5 480 000

Ur överstyrelsens framställning inhämtas beträffande förslaget under punkt 4 i huvudsak följande.

Ökningen under läsåret 1961/62 uppgår till 16 nya avdelningar av ring I av treårig linje inom den 1960/61 statsunderstödda organisationen samt 6 nya avdelningar inom den ej statsunderstödda. Hela ökningen uppgår sålunda till 22 avdelningar. För läsåret 1962/63 hade överstyrelsen i sin tidigare planläggning räknat med en ungefär lika stor ytterligare utökning. För att komma närmare den andel av den sammanlagda gymnasieintagningen, som angivits såsom riktpunkt, anser emellertid överstyrelsen, att en ännu större ökning bör ske och har därför räknat med 40 nya intagningsavdelningar av treårig linje, därav 6 avdelningar vid handelsgymnasier, som nu ej åtnjuter statsbidrag. Att sträcka sig ännu längre torde på grund av svårigheter att anskaffa lokaler och framför allt lärare ej vara möjligt. Genomförandet av denna utvidgning är också avhängig av vissa kommunala beslut.

Med hänsyn till vikten av att öka möjligheterna till utbildning för studenter vid sidan av akademiska studier har överstyrelsen räknat med en utvidgning av antalet avdelningar av den ettåriga linjen med tio nya avdelningar.

I fråga om den fyraåriga linjen anser sig överstyrelsen, med hänsyn till att denna linje relativt snart kan komma att omorganiseras och att nya vägar för eleverna är under diskussion, endast böra räkna med ytterligare tre avdelningar.

Överstyrelsen beräknar statsbidragskostnaden per avdelning till, för dagavdelning 37 000 kr., därav 33 000 kr. som förskott, och för kvällsavdelning 14 000 kr., därav 13 000 kr. som förskott.

Departementschefen. Överstyrelsens under punkten 3 framlagda förslag om förskott till handelsgymnasier, som ej tidigare erhållit statsbidrag, förutsätter en ändring av hittills tillämpad ordning, enligt vilken ett handelsgymnasium skall ha varit i verksamhet under fem år, innan det kommer i åtnjutande av statsbidrag. Jag är icke beredd tillstyrka detta förslag. Ej heller kan jag tillstyrka förslagen under punkterna 5 och 6 om statsbidrag till ettåriga påbyggnadskurser i anslutning till tvåårig handelsgymnasieutbildning och om medel för anordnande av ämnesmässiga påbyggnadskurser i handel.

Beträffande överstyrelsens förslag till utbyggnad av handelsgymnasierna tillåter jag mig hänvisa till vad jag anfört härom i det föregående i samband med behandlingen av anslaget till Allmänna läroverken: Avlöningar. Mot bakgrund av vad jag därvid uttalat angående de olika omständigheter, man vid utbygg-

naden av fackgymnasierna har att beakta, räknar jag med, att ett 30-tal nya intagningsavdelningar av treårig linje skall inrättas läsåret 1962/63. Överstyrelsens beräkningar av antalet nya avdelningar av ettårig studentlinje och fyraårig kvällslinje har icke givit mig anledning till erinran. Jag beräknar för förskott till nya intagningsavdelningar budgetåret 1962/63 en merkostnad av i runt tal 1 350 000 kr.

Mot den av överstyrelsen under punkterna 1 och 2 beräknade automatiska kostnadsökningen med sammanlagt 2 118 000 kr. har jag ingen erinran. Anslaget torde följaktligen böra uppföras med $(4\,343\,000 + 3\,468\,000 =) 7\,811\,000$ kr. eller i avrundat tal 7 800 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till handelsgymnasier* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 7 800 000 kr.

[140] 47. Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	35 000	43 490
1960/61	42 000	53 922
1961/62 (statsliggaren s. 649)	50 000	
1962/63 (förslag)	57 000	

Från detta anslag bestrides fr. o. m. budgetåret 1958/59 dels kostnaderna för avgångsexamen från handelsgymnasierna, dels ock kostnaderna för handelsgymnasieexamen för elever från enskild undervisning.

De av *överstyrelsen för yrkesutbildning* under denna rubrik framlagda förslagen innebär, att anslaget för nästa budgetår bör höjas med i runt tal 19 000 kr. Härav belöper 1 500 kr. på höjda rese- och traktamentskostnader samt 2 700 kr. på höjningar av arvoden, beträffande vilka överstyrelsen har att besluta. På grund av ökat antal examinander räknar överstyrelsen med inrättande av en tredje examensnämnd (för närvarande två) medförande en kostnadsökning med 5 000 kr. Slutligen hemställer överstyrelsen om vissa höjningar av de av Kungl. Maj:t fastställda arvoden, som utgår för skilda uppdrag i samband med examina. Som skäl för dessa höjningar, vilka beräknas medföra en kostnadsökning med 9 500 kr., anföres att överstyrelsen läsåret 1960/61, liksom tidigare läsår, haft stora svårigheter att genomföra privatistexamen på grund av de ytterst otillfredsställande arvoden för de engagerade rektorerna och lärarna.

Departementschefen. För höjda rese- och traktamentskostnader beräknar jag en till i runt tal 2 000 kr. uppgående ökning av medelsbehovet. För inrättande av en tredje examensnämnd under läsåret 1962/63 tillstyrkes vidare en uppräkning av anslaget med 5 000 kr. Detta bör följaktligen uppföras med $(50\,000 + 7\,000 =) 57\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader för handelsgymnasieexamen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 57 000 kr.

e) Yrkesskolor m. m.

[141] 48. Konstfackskolan: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 312 500	1 322 455
1960/61	1 375 500	1 701 579
1961/62 (statsliggaren s. 650)	1 531 000	
1962/63 (förslag)	1 624 000	

Kostnaderna för konstfackskolan har intill utgången av juni 1960 fördelats mellan staten och Stockholms stad enligt grunder, som i propositionen 1945: 296 underställts riksdagen för godkännande. I enlighet med vad i nämnda proposition förutsatts har grunderna för fördelning av kostnaderna mellan staten och staden sammanfattats och preciserats i ett mellan parterna ingånget avtal.

Den 18 januari 1957 har Kungl. Maj:t uppdragit åt en särskilt tillkallad sakkunnig att utreda frågan om fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för konstfackskolan och därmed sammanhängande spörsmål, med uppdrag tillika att å statens vägnar upptaga förhandlingar med Stockholms stad om de ändringar av avtalet, vartill utredningen kan giva anledning (jfr 1957 års VIII ht s. 657 och 658). Denna utredning har ännu inte slutförts. Från såväl statens som stadens sida har ifrågavarande avtal uppsagts till upphörande med utgången av juni 1960.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 186 000 kr. till 1 717 000 kr. Højningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar med i runt tal 14 000 kr., av förslag om inrättande av fyra nya tjänster vid skolan, nämligen en lektorstjänst i Ae 23 för metodikundervisning vid teckningslärarinstitutet, en fackläartjänst i fotografi i Ae 23, en vaktmästartjänst i Ae 7 och en skrivbiträdestjänst i reglerad befordringsgång. Vidare föreslås uppflyttning av fackläartjänsterna vid skolan från A 21 till A 23 och av kassörstjänsten från Ao 13 till Ao 15 samt højning av utgående arvoden till föreläsare och speciallärare. Sistnämnda arvoden har fastställts genom av Kungl. Maj:t den 31 maj 1957 meddelade föreskrifter.

Av den till grund för överstyrelsens förslag liggande framställningen från *konstfackskolans styrelse* inhämtas bl. a. följande.

På grund av arbetsanhopningen på kansliet har förste vaktmästaren vid skolan sedan ett tiotal år helt utnyttjats för göromål på kansliet. Efter överflyttningen till nya lokaler, vilken inneburit att utrymmet ökat från 6 000 till 17 000 m², medför denna anordning, att de två övriga vaktmästarna får en orimligt stor arbetsbörda. Det är enligt styrelsens mening nödvändigt, att två vaktmästare finnes för dagskolans och två för aftonskolans behov. Därför måste förste vaktmästaren återgå till vaktmästargöromålen samt ytterligare en vaktmästartjänst inrättas.

En förflyttning av förste vaktmästaren från kansliet nödvändiggör emellertid en förstärkning av kanslipersonalen. De arbetsuppgifter, som nu handläggs av förste vaktmästaren, är av mycket kvalificerad art och styrelsen har därför föreslagit, att en tjänst som förste kansliskrivare i Ao 12 inrättas.

Bidraget från Stockholms stad har av överstyrelsen upptagits till samma belopp som det för innevarande budgetår beräknade, 236 920 kr.

Statens lönenämnd, som avgivit utlåtande rörande den föreslagna uppflyttningen av kassörstjänsten, har — från de synpunkter nämnden har att beakta — icke funnit skäl tillstyrka bifall till ifrågavarande yrkande.

Stockholms stadsfullmäktige har anmält, att i förslag till stadens utgiftsstat för år 1962 uppförts ett förslagsanslag till Konstfackskolan å 188 200 kr., avseende stadens bidrag för andra halvåret 1962.

Departementschefen. Avsaknaden av avtal om fördelningen mellan staten och Stockholms stad av kostnaderna för konstfackskolan har vållat vissa olägenheter. Jag förutsätter emellertid att förslag till nytt avtal kan föreläggas nästa års riksdag. I avvaktan på slutförandet av utredningen räknar jag med oförändrat bidrag från Stockholms stad.

Föreståndaren för teckningslärarinstitutet är för närvarande den ende fast anställda lärare vid konstfackskolan, som meddelar metodikundervisning. Sedan undervisningen vid teckningslärarinstitutet fördubblats har föreståndarens arbetsuppgifter ökat avsevärt, vilket lett till att metodikundervisningen och den därmed sammanhängande övervakningen av elevernas undervisningsövningar och provårstjänstgöring fått eftersättas. En särskild lärartjänst i ifrågavarande ämne, som är ett av de viktigaste på teckningslärarinstitutet, synes nu erforderlig. Jag förordar därför, att en tjänst som lärare i teckningens metodik i lönegrad Ae 23 inrättas från och med nästa budgetår.

På grund av vad som upplysts beträffande arbetsbelastningen såväl på kansliet som för vaktmästarnas del, finner jag vissa personalförstärkningar för ifrågavarande arbetsuppgifter nödvändiga. I enlighet med överstyrelsens förslag tillstyrker jag därför inrättandet av en ny vaktmästartjänst, vilken bör placeras i Ae 8. Kansliets behov av personal torde få tillgodoses genom ombildning av nuvarande tjänst som förste vaktmästare i Ao 9 till tjänst som kansliskrivare i Ao 10.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av kassörstjänsten i Ao 13 till tjänst som bokhållare i Ao 15.

I övrigt kan jag endast tillstyrka en uppräknig av anslaget på grund av automatiska utgiftsförändringar, vilka jag beräknar till 56 000 kr.

Anslaget torde bära uppföras med $(1\,531\,000 + 93\,000 =) 1\,624\,000$ kr., att fördelas på olika poster på sätt som framgår av avlöningsstaten i efterföljande hemställan. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att, med tillämpning tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63, vidtaga de ändringar i personalförteckningen för konstfackskolan, som föranledes av vad jag i det föregående anført;

b) godkänna följande avlöningsstat för konstfackskolan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

U t g i f t e r

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	566 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	38 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	914 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	336 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	31 000
Summa kr.	1 885 800

Särskilda uppbördsmedel

1. Elevavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000
2. Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 880
3. Bidrag från Stockholms stad, <i>förslagsvis</i>	236 920
Nettoutgift kr.	1 624 000

c) till *Konstfackskolan*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 624 000 kr.

[142] 49. *Konstfackskolan*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	250 000	235 603
1960/61	200 000	343 345
1961/62 (statsliggaren s. 651)	200 000	
1962/63 (förslag)	200 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 200 000 kr., och räknar därvid, med hänsyn till den pågående utredningen om fördelningen av kostnaderna för *konstfackskolan*, med oförändrat bidrag från Stockholms stad.

Departementschefen. I enlighet med vad *överstyrelsen* föreslagit tillstyrker jag, att detta anslag för budgetåret 1962/63 uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[143] 50. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	276 000	821 804
1960/61	80 000	80 000
1961/62 (statsliggaren s. 652)	85 000	
1962/63 (förslag)	120 000	

Under detta anslag har, utom för den ordinarie anskaffningen av undervisningsmateriel m. m., för ettvarit av budgetåren 1957/60 även beräknats medel för statens bidrag till kostnaderna för inredning, inventarier och undervisningsmateriel till konstfackskolans nybyggnad. Medel för sistnämnda ändamål upptogs för budgetåret 1959/60 med 200 000 kr. Anslagen för budgetåren 1960/62 avser i sin helhet endast ordinarie anskaffning vid skolan.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget uppräknas med 77 300 kr. till 162 300 kr. Av den föreslagna höjningen hänför sig 3 800 kr. till ökade kostnader för modellarvoden, 3 500 kr. till uppräkning av medlen för biblioteksändamål, 10 000 kr. till anskaffande av allmän förbrukningsmateriel, 45 000 kr. till nyanskaffning av inventarier och utrustning samt 15 000 kr. till undervisningsmateriel för föreslagen fotografisk utbildning. Som motivering för den föreslagna uppräkningshöjningen av medlen för nyanskaffning av inventarier och utrustning framhåller överstyrelsen, att det till den ordinarie anskaffningen beräknade anslaget under senare år varit nedskuret med hänsyn till att skolan i samband med flyttningen till nya lokaler erhållit särskilt bidrag för inredning, inventarier m. m.

Med hänsyn till pågående utredning om fördelningen av kostnaderna för konstfackskolan säger sig överstyrelsen ha räknat med oförändrat bidrag från Stockholms stad.

Departementschefen. Med hänsyn till den ökning av elevantalet vid konstfackskolan som ägt rum under senare år samt till inträffade kostnadsökningar bör en viss uppräkning av detta anslag ske. Jag anser, att denna kan begränsas till 35 000 kr., varav i runt tal 4 000 kr. är att hänföra till de ökade kostnaderna för modellarvoden.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(85\,000 + 35\,000 =) 120\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 120 000 kr.

[144] 51. Bidrag till driften av centrala yrkesskolor

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	17 815 000	19 165 131
1960/61	21 365 000	25 340 092
1961/62 (statsliggaren s. 652)	27 000 000	
1962/63 (förslag)	34 000 000	

Ur detta anslag skall enligt gällande bestämmelser bestridas statsbidrag till driftkostnader vid följande slag av centrala yrkesskolor, nämligen centrala verkstadsskolor, statsunderstödda sjömansskolor, de kommunala tekniska skolorna i Hässleholm, Katrineholm och Örnsköldsvik ävensom de andra skolor och kurser, som Kungl. Maj:t i särskild ordning bestämmer. Föreskrifter om statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1959: 376, 1960: 303 och 1961: 318). Gällande bestämmelser innebär i huvudsak följande.

För driften av centrala verkstadsskolor utgår statsbidrag till kostnaderna för *avlöning* åt rektor, fast anställd yrkeslärare och fast anställd ämneslärare å befattning, som inrättats efter Kungl. Maj:ts medgivande, samt åt vikarier för dessa befattningshavare ävensom åt andra timlärare i princip med belopp, som motsvarar skolans samtliga minimilönekostnader. Rektors och lärares löner har i fråga om beloppen knutits till löneklass å löneplan A i statens löneförordning respektive timarvode enligt timlärarkungörelsen. Förändringarna i löneläget för statstjänstemännen påverkar således automatiskt de författningsenligt utgående bidragen till *avlöning* åt lärare vid dessa skolor.

Utom till lönekostnader utgår statsbidrag bl. a. till *övriga kostnader* med ett belopp av 8 000 kr. för år och yrkesavdelning.

Till driften av *övriga centrala yrkesskolor* utgår statsbidrag till heltidskurs med normalläsår till *avlöning* åt rektor och lärare med belopp, som enligt huvudregeln skall motsvara hela avlöningskostnaden och som är maximerat till vissa normalbelopp, vilka motsvarar lönebeloppen enligt vissa löneklasser å löneplan A i statens löneförordning. Statsbidrag utgår vidare till *övriga kostnader* med följande belopp: vid kurs för industri och hantverk av verkstadsskolekaraktär med 8 000 kr. för år, vid kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär med 1 500 kr. för år samt vid kurs för husligt arbete med 2 000 kr. för år. Statsbidragen till deltidskurser och till ersättning åt föreläsare beröres under närmast följande anslagspunkt.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 7 700 000 kr. till 34 700 000 kr. Av höjningen föranledes 6 500 000 kr. av verksamhetens utbyggnad och andra automatiskt verkande faktorer samt 1 200 000 kr. av föreslagen förbättring av statsbidragen till lärarlöner och till *övriga kostnader* vid centrala tekniska skolor och laborantskolor.

Ur motiveringen för den föreslagna förbättringen av statsbidragen inhämtas bl. a. följande.

Vid de tekniska skolorna är lönenivån generellt sett något högre än eljest vid yrkesskolor i gemen och det har visat sig, att nuvarande regler icke ger den hundraprocentiga täckning av lärarlönekostnaden som avsetts. Från huvudmännen för de berörda centrala skolorna har detta framhållits samtidigt som man pekat på, att det icke kan vara rimligt, att berörda kommuner skall bära så väsentliga lärarlönekostnader, som det här kan bli fråga om.

Överstyrelsen anser starka skäl tala för att reglerna för statsbidrag till de centrala tekniska skolorna ändras och föreslår, att statsbidraget för heltidskurs med

normalläsår skall utgå med belopp motsvarande hela avlömningskostnaden, dock att bidraget i denna del icke må överstiga $\frac{3}{2}$ av de kontanta avlönningsförmåner som för budgetåret skulle ha tillkommit en å orten stationerad tjänsteman, placerad i 23 löneklassen å löneplan A. En sådan bidragsregel synes i dagens läge komma att ge ett bidrag av den storleksordningen, att det i allmänhet kan förväntas ge i det närmaste full täckning för lönekostnaderna.

Vad som anförts om de centrala tekniska skolorna äger i huvudsak tillämpning även på laborantskolorna, beträffande vilka Kungl. Maj:t i nådigt brev den 12 april 1957 förklarat sig i princip godtaga, att statsbidrag får utgå enligt för central yrkesskola gällande grunder. Laborantskolornas lärarlönekostnader är fullt jämförbara med motsvarande kostnader vid de tekniska skolorna och överstyrelsen föreslår därför, att statsbidrag till avlöning åt lärare vid laborantskolor får utgå enligt samma bidragsregel som ovan föreslagits för de centrala tekniska skolorna.

Bidraget till övriga kostnader ersätter tidigare bidrag till komplettering av stadigvarande undervisningsmateriel samt till underhåll och förbrukning av undervisningsmateriel. Det avses också (prop. 1955: 139 s. 92) utgöra bidrag till vissa administrationskostnader, i vilka till väsentlig del ingår lönekostnader. Den utveckling av löner och priser, som ägt rum sedan förslaget om bidragsbeloppens storlek framlades, har varit betydande. Beloppen är numera otillräckliga och icke minst gäller detta beträffande de tekniska skolorna och laborantskolorna, vilka har särskilt stora kostnader för underhåll och förbrukning samt komplettering av materiel för undervisningen i laborationer. Överstyrelsen föreslår därför att bidraget till kurser vid centrala tekniska skolor och laborantskolor, vilket för närvarande utgår enligt för kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär fastställt belopp med 1 500 kr. per normalläsår, höjes till 3 000 kr.

Överstyrelsen hemställer vidare, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i särskilda fall ge skäligen avvägda bidrag utöver vad som följer av gällande bestämmelser om statsbidrag. Överstyrelsens möjligheter att tillgodose akuta utbildningsbehov skulle härigenom öka väsentligt.

Fem enskilda hemsysterskolor, nämligen *Stockholms hemsysterskola*, *Uppsala hemsysterskola*, *Praktiska hushållsskolan i Lund*, *Hemsysterskolan i Göteborg* och *Vårsta hemsysterskola*, vilka skolor för närvarande åtnjuter statsbidrag enligt för enskild yrkesskola, grupp A, gällande grunder, dvs. enligt samma grunder som lokala kommunala yrkesskolor, har anhållit att få komma i åtnjutande av statsbidrag som *centrala yrkesskolor*.

Överstyrelsen för yrkesutbildning hemställer i utlåtande över hemsysterskolornas ansökningar, att statsbidrag till årliga kostnader för vid nämnda skolor anordnade kurser för utbildning av hemvårdarinnor och för en fortbildningskurs för ålderdomshemsföreståndarinnor vid Vårsta hemsysterskola skall få utgå enligt för central yrkesskola gällande grunder.

Arbetsmarknadsstyrelsen anför, att hemvårdarinnorna från arbetsmarknads-synpunkt utgör ett mycket värdefullt tillskott av kvalificerad arbetskraft. Vidare framhåller arbetsmarknadsstyrelsen, att den konstaterade bristen på personal till ålderdomshemmen understryker betydelsen av att utbildningen av föreståndarin-

nor för dessa institutioner kan uppehållas i fortsättningen. Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker därför, att ifrågavarande skolor erhåller förhöjda statsbidrag.

Socialstyrelsen framhåller, att den vid nämnda hemsyssterskolor meddelade utbildningen står på en hög standard, samt säger sig med stigande oro ha iakttagit dessa skolors ekonomiska belägenhet. Styrelsen tillstyrker, att skolorna erhåller statsbidrag efter samma grunder som central yrkesskola.

Riksrevisionsverket har med hänsyn till föreliggande omständigheter icke något att erinra mot att de enskilda hemsyssterskolorna erhåller förhöjt statsbidrag på sätt överstyrelsen för yrkesutbildning angivit.

Departementschefen. För nästa budgetår anser jag mig endast kunna tillstyrka en uppräknig av detta anslag, som motsvarar de automatiska kostnadsökningarna, vilka jag beräknar till i runt tal 7 000 000 kr.

De fem enskilda hemsyssterskolorna, för vilka statsbidrag föreslagits skola utgå med högre belopp än för närvarande, är i fråga om rekryteringen av elever jämförbara med centrala yrkesskolor. Med hänsyn härtill och till den stora samhälleliga betydelse som måste tillmätas utbildningen vid dessa skolor vill jag, under framhållande av att jag anser detta vara ett speciellt fall, förordna, att statsbidrag till årliga kostnader för utbildning av hemvårdarinnor och åldersdomshemsföreståndarinnor vid dessa skolor får utgå enligt för central yrkesskola stadgade grunder. Någon uppräknig av förevarande anslag på grund härav torde icke erfordras.

Förslaget att bidrag i vissa fall skall kunna få utgå utöver vad som följer av gällande bestämmelser om statsbidrag kan jag inte biträda.

I detta sammanhang vill jag slutligen anmäla att såsom förutskickades vid behandlingen i föl av anslaget Kurser för utbildning av preparatriser m. m. (prop. 1960: 1, VIII ht. s. 307) nämnda anslag icke vidare bör uppföras på riksstaten. Detta motiveras av att den av medicinalstyrelsen på området bedrivna utbildningen under nästa budgetår torde få erforderlig omfattning.

Anslaget torde böra uppföras med $(27\,000\,000 + 7\,000\,000 =) 34\,000\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela beslut om förhöjt statsbidrag till nämnda fem enskilda hemsyssterskolor i enlighet med vad jag i det föregående anförte;

b) till *Bidrag till driften av centrala yrkesskolor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 34 000 000 kr.

[145] 52. Bidrag till driften av lokala yrkesskolor

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	55 000 000	59 720 347
1960/61	80 000 000	69 325 531
1961/62 (statsliggaren s. 654)	92 000 000	
1962/63 (förslag)	92 000 000	

Bestämmelserna rörande statsbidragsgrunderna för de lokala yrkesskolorna finns i kungörelsen 1957: 480 (ändrad 1959: 376, 1960: 303 och 1961: 318) och innebär, såvitt gäller driftbidrag, i huvudsak följande.

Kommunala yrkesskolor: Till *heltidskurs* utgår statsbidrag dels med 78 % av en beräknad normallönekostnad, dels med visst årligt belopp till övriga kostnader, nämligen 8 000 kr. till kurs för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär eller kurs, som bedömes eljest vara av sådan art, att den bör föras till denna grupp, 1 000 kr. till kurs för handel samt kurs för industri och hantverk av övervägande teoretisk karaktär, samt 1 500 kr. till kurs för husligt arbete. Den beräknade normallönekostnaden utgör för industri- och hantverkskurser $\frac{4}{3}$ av lönen enligt löneklass 17, för handelskurser och andra övervägande teoretiska kurser $\frac{4}{3}$ av lönen enligt löneklass 20 och för husligt arbete $\frac{4}{3}$ av lönen enligt löneklass 16. Statsbidrag till *deltidskurs* utgår med 10 kr. 75 öre per undervisningstimme, dock att, då särskilda skäl föreligger, bidrag må utgå med högst 15 kr. 85 öre. Till *inbyggd skola* inom industri och hantverk samt, med viss begränsning, inbyggd skola inom det husliga arbetets område utgår statsbidrag för teoriundervisning enligt samma grunder som till deltidskurs samt för undervisning i yrkesarbete med ett belopp av, för förstnämnda slag av skolor högst 13 000 kr. och för sistnämnda slag av skolor högst 10 800 kr. för år. För annan inbyggd skola inom det husliga arbetets område än sådan, som utbildar personal för sjukvård, utgår statsbidrag endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall. Statsbidrag till ersättning åt *föreläsare* utgår med 75 % av verkliga kostnaden, dock högst 25 kr. för föreläsningstimme, när rese- och traktamentsersättning icke utgår till föreläsare, och högst 50 kr. för föreläsningstimme, när sådan ersättning utgår.

Enskilda yrkesskolor: Enskilda yrkesskolor indelas i statsbidragshänseende i två grupper, A-skolor och B-skolor. Kungl. Maj:t bestämmer till vilken grupp skola skall hänföras. Till A-skola utgår statsbidrag efter samma grunder som gäller för lokal yrkesskola. Till B-skola utgår statsbidrag med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 8 200 000 kr. till 100 200 000 kr. Av höjningen hänför sig 8 000 000 kr. till verksamhetens utbyggnad samt 200 000 kr. till förslag om statsbidrag till inbyggda skolor inom handelns område och till företagsskolor inom handelns och det husliga arbetets områden.

Ur överstyrelsens motivering för den föreslagna anslagshöjningen inhämtas bl. a. följande.

Med ledning av inkomna ansökningar kan det beräknas, att statsbidrag för innevarande budgetår kommer att beviljas med omkring 100 000 000 kr. Överstyrelsen räknar med att en viss minskning av expansionsakten kan uppkomma under nästföljande budgetår, men beräknar, att statsbidragsbeviljningen för budgetåret 1962/63 under alla förhållanden icke kommer att understiga 106 000 000 kr.

För budgetåret 1960/61 har statsbidrag beviljats med i det närmaste 86 000 000 kr., vilket väl svarar mot de av överstyrelsen tidigare gjorda beräkningarna. Anslaget uppfördes ifrågavarande budgetår med 80 000 000 kr. Anslagsbelastningen utgjorde emellertid endast något mer än 69 000 000 kr. Den i förhållande till beviljat belopp låga anslagsbelastningen torde ha sin grund i flera omständigheter. Deltidskurser kommer t. ex. icke alltid till stånd i den omfattning, som skolorna planerat. Maximeringsreglerna för statsbidraget till lärarlöner vid heltidskurser medför också att i vissa fall icke hela det såsom högstbelopp beviljade bidraget kan uttagas. Då slutrekvisitionerna inges först efter budgetårets utgång, är även den omständigheten att taga i betraktande, att anslagsbelastningen i viss omfattning faller på ett följande budgetår.

Överstyrelsen räknar med att vid oförändrade bidragsgrunder anslagsbehovet för nästa budgetår icke torde komma att understiga 100 000 000 kr., vilket innebär en automatisk kostnadsökning med 8 000 000 kr.

Enligt nuvarande bestämmelser utgår statsbidrag till inbyggd skola inom industri och hantverk samt det husliga arbetets område i vad avser värdyrken ävensom till företagsskola inom industri och hantverk. Överstyrelsen har tidigare föreslagit att statsbidrag skall kunna utgå till inbyggd skola för handel och till företagsskolor inom handel och husligt arbete. Överstyrelsen hemställer ånyo, att förslag förelägges riksdagen om att statsbidrag får utgå till dylika skolor.

Överstyrelsen föreslår, med beaktande av storleken av det statsbidrag, som utgår till inbyggd skola inom industri och hantverk och inom det husliga arbetets område, att statsbidrag till kostnaderna för undervisning i yrkesarbete må utgå till inbyggd skola för handel med 13 000 kr. för år och avdelning. Till kostnaderna för teoriundervisning bör statsbidrag, liksom när det gäller inbyggd skola inom industri och hantverk samt inom husligt arbete, utgå enligt 38 § statsbidragskungörelsen.

Till enskild skola (företagsskola), som meddelar såväl undervisning i yrkesarbete som undervisning i teori, föreslår överstyrelsen, att statsbidrag skall utgå med 14 500 kr. för år och avdelning till skola inom handelns område och med 13 000 kr. till skola inom det husliga arbetets område.

Statsbidragsgivningen till inbyggda skolor inom handelns område och till företagsskolor inom handel och inom det husliga arbetets område torde till att börja med icke kunna förväntas få någon större omfattning. Medelsbehovet beräknas för nästa budgetår till 200 000 kr.

I föregående års statsverksproposition (VIII ht., s. 301) underströks, att även deltidskurser, som anordnades vid yrkesskolor, skulle ha ett klart yrkesutbildande syfte. Då det givits anledning att dra i tvivelsmål att så alltid vore fallet, befanns det angeläget, att överstyrelsen för yrkesutbildning företog en undersökning av deltidskursernas omfattning, innehåll och målsättning samt inkom med förslag till de åtgärder överstyrelsen kunde finna erforderliga.

Med anledning därav har överstyrelsen låtit verkställa en undersökning av deltidskursverksamheten samt inkommit med redovisning för resultatet av denna. I redovisningen framhålls bl. a., att den absolut övervägande delen av ifrågavarande verksamhet har en klar och otvetydig yrkesinriktning, att en del av verksamheten emellertid befunnits vara av hobbybetonad karaktär och bör utmönstras samt att undervisningsplanerna i stort sett är korrekta beträffande

innehållet, men att en översyn torde vara påkallad beträffande inträdesfordringarna.

Överstyrelsen anför, att det bakom många kurser, som vid hastig åsyn kan te sig som hobbykurser, ofta ligger ett klart yrkesutbildande intresse och nämner som exempel kurser i knyppling, konstsömnad och vävning. Även om vissa av nämnda kursslag torde böra minskas i omfattning, om yrkesutbildningsmålet fasthålls hårdare, finns enligt överstyrelsens mening även i fortsättningen en klar motivering för kurs typerna i fråga.

Överstyrelsen förklarar sig ha för avsikt att skärpa tillsynen över deltidskurserna och räknar med att detta skall få till följd, att ett icke ringa antal kurser kommer att upphöra. Den besparing för statsverket, som härigenom kommer att uppnås, uppskattar överstyrelsen till ungefär 1 000 000 kr. för budgetåret 1962/63.

Statskontoret har i utlåtande över den på överstyrelsens föranstaltande gjorda utredningen anfört följande.

Departementschefen har i det uttalande som gett anledning till den företagna undersökningen anfört, att överstyrelsen för yrkesutbildning skulle inkomma med förslag till de åtgärder överstyrelsen med anledning av undersökningen kunde finna erforderliga. Några förslag har emellertid icke avgivits, men överstyrelsen har uttalat, att den kommer att vidtaga vissa begränsningar beträffande deltidskurserna. Utifrån överstyrelsens uttalanden om dessa begränsningar är det emellertid svårt att bilda sig en uppfattning om överstyrelsens principiella syn på frågan, hur en deltidskurs bör vara beskaffad för att den skall kunna anses ha ett klart yrkesutbildande syfte.

Enligt statskontorets mening vore det över huvud värdefullt, om så långt möjligt klart markerade gränser för begreppet yrkesundervisning uppdroges. Så mycket mer som deltidskurserna i betydande utsträckning vänder sig till och frekventeras av husmödrar och andra personer, vilka saknar förvärvsarbete, vore det av särskilt värde, om ställning toges till frågan, under vilka förutsättningar yrkesskolorna skall få meddela undervisning som icke har anknytning till förvärvslivet.

Vad härefter beträffar de av överstyrelsen nämnda begränsningarna i verksamheten skulle dessa åstadkommas genom slopande av hobbykurserna, genom ett klarare angivande av yrkesutbildningssyftet på kursplanerna m.m. Statskontoret kan helt ansluta sig till att dessa åtgärder genomföres. Ämbetsverket är dock av den meningen, att man borde gå något längre än vad överstyrelsen synes avse. Statskontoret vill med några exempel klargöra denna sin uppfattning.

Den av överstyrelsen tillkallade utredningsmannen delar inte den uppfattning, enligt vilken matlagningskurser för herrar är för mycket hobbybetonade. Syftet med dessa kurser är nämligen enligt utredningsmannen att bereda männen möjlighet att få inblick i hushållsarbete. Han anser att det då är nödvändigt att männen får en chans att skolmässigt inhämta vissa kunskaper och färdigheter i matlagning.

En argumentation efter sådana linjer förefaller knappast hållbar, i varje fall inte om till utgångspunkt toges departementschefens ståndpunkt, enligt vilken deltidskurserna skall ha ett klart yrkesutbildande syfte.

Överstyrelsen uttalar, att knyppling i vissa delar av landet är en inkomstbringande deltidssyssla för många kvinnor och synes därmed vilja mota en kritik,

enligt vilken det här vore fråga om hobbyverksamhet. Överstyrelsen tar emellertid inte ställning till vad som synes väsentligt, nämligen om knyppling som förvärvskälla har sådan betydelse att det är motiverat att anordna 156 kurser omfattande 9 016 kurstimmar under ett och samma arbetsår.

Beträffande språken, närmast engelskan, anför utredningsmannen att det vore tänkbart att man kunde införa någon form av »spärr» för inträde i en språkkurs, exempelvis genom att vederbörande kursdeltagare före inträdet hade att redovisa sina yrkesambitioner och motivera varför han önskade läsa språk.

Denna uppfattning synes välbetänkt. Av överstyrelsens skrivelse framgår emellertid inte, om överstyrelsen avser att införa en dylik spärr och hur den i så fall bör konstrueras och genomföras i praktiken. Överstyrelsen uttalar endast rent allmänt, att det kanske får övervägas att utforma ansökningsblanketterna på ett sådant sätt, att den eventuella kursdeltagaren där har att deklarerat de motiv etc. som är anledningen till ansökan.

Sammanfattningsvis får statskontoret framhålla, att en närmare precisering bör göras av begreppet kurser med ett klart yrkesutbildande syfte. Med utgångspunkt därifrån torde böra tillses, att statsbidrag icke beviljas till kurser, som saknar en yrkesutbildande målsättning, samt att i kurserna intages endast personer, för vilka utbildning är det bärande motivet för ansökan om deltagande. Andra sökande bör hänvisas till kurser i annan regi än yrkesskolornas.

Departementschefen. Belastningen på förevarande anslag har under senare budgetår blivit avsevärt lägre än de för motsvarande budgetår beviljade statsbidragen. Jag räknar med att så kommer att bli fallet även nästa budgetår och att den av överstyrelsen beräknade statsbidragsgivningen därför kommer att kunna rymmas inom ett oförändrat anslag. Detta antagande stöddes ytterligare av vad jag i det följande ämnar anföra rörande kostnaderna för deltidskurser.

Den föreslagna utvidgningen av statsbidragsgivningen till inbyggda skolor och företagsskolor kan jag inte biträda.

Vad deltidskurserna beträffar finner jag de i statskontorets yttrande framförda synpunkterna vara riktiga och förtjäna beaktande. En viss åtstramning torde — såsom också överstyrelsen för sin del antytt — böra ske på detta område och klarare linjer skapas. För att så skall ske har överstyrelsen anbefallts att, med beaktande av vad statskontoret i sitt yttrande anför, framlägga preciserat förslag till de åtgärder, överstyrelsen finner böra vidtagas för att såsom statsbidragsberättigad deltidskurs skall ifrågakomma endast sådan kurs, som har ett klart yrkesutbildande syfte. Närmare föreskrifter rörande dessa kurser torde böra utfärdas sedan överstyrelsen inkommit med sitt förslag. Jag förutsätter, att överstyrelsen i avvaktan på de åtgärder, som kan komma att vidtagas, har sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande verksamhet och tillser, att statsbidrag endast beviljas till kurser, som enligt överstyrelsens uppfattning har ett klart yrkesutbildande syfte. Överstyrelsen bör också observera statsbidragsgivningens utveckling på detta område och lämna redogörelse härför i lämpligt sammanhang. Som överstyrelsen anför föreligger omedelbara möjligheter att redan för nästa budgetår nedbringa kostnaderna med ca en miljon kr. De ytterligare möjlig-

heter som kan finnas att nedbringa kostnaderna förutsätter jag kommer att bli tillvaratagna.

Under förevarande punkt vill jag också ta upp frågan om förening av ordinarie statlig eller statligt reglerad lärartjänst med befattning vid kommunal yrkesskola.

Enligt 6 § 2 mom. a) statens allmänna avlöningsreglemente (Saar) må ordinarie tjänst icke förenas med jämförlig kommunal befattning utan att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut för visst fall därtill lämnat medgivande. Jämlikt 65 § 3 mom. övningslärarstadgan erfordras dylikt medgivande också för förening av ordinarie anställning som övningslärare med ordinarie, extra ordinarie eller extra tjänst med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser eller därmed jämförlig kommunal befattning. Detta innebär, att Kungl. Maj:t endast efter riksdagens hörande kan medgiva förening av ordinarie lärartjänst, varå Saar är tillämpligt, med rektorsbefattning vid kommunal yrkesskola samt av ordinarie övningslärartjänst med lärarbefattning vid sådan skola. Skolöverstyrelsen har i två särskilda skrivelser hemställt, att dylika tjänsteföreningar måtte få äga rum. Statens lönenämnd har i avgivna utlåtanden icke haft något att erinra mot att tillstånd lämnas i ifrågavarande fall.

Det torde, icke minst med tanke på undervisningsväsendets framtida utveckling, vara till fördel, om föreliggande hinder mot en rörelsefrihet för lärare mellan olika skolformer successivt avvecklas. Då medgivande till tjänsteförening i sådana fall, som avses i skolöverstyrelsens skrivelser, torde vara till gagn för yrkesskoleväsendets utbyggnad, synes det motiverat, att Kungl. Maj:t inhämtar bemyndigande att medgiva tjänsteföreningar av nu ifrågavarande slag. I anslutning härtill torde motsvarande bemyndigande att medgiva tjänsteförening inhämtas jämväl för det fall, då ordinarie lärare, underkastad avlöningsreglementet för folkskolan, uppehåller rektors- eller lärarbefattning vid kommunal yrkesskola.

Några särskilda olägenheter i pensionshänseende skulle ej uppkomma genom de slag av tjänsteföreningar, som nu behandlats.

I de fall, då här avsedd tjänsteförening skulle medgivas, torde få förutsättas, att läraren frånträder utövningen av sin bottentjänst. Vad beträffar de fall, då förening skulle ske med rektorsbefattning vid kommunal yrkesskola, torde emellertid nu jämväl böra inhämtas riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att meddela beslut om förande över stat av den ordinarie lärartjänsten samt om återbesättande av den på stat befintliga tjänsten.

Anslaget torde, såsom jag inledningsvis framhållit, för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp, 92 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att beträffande statliga eller statligt reglerade ordinarie lärartjänster efter prövning i varje särskilt fall medgiva tjänsteförening med rektorsbefattning eller icke-ordinarie lärarbefattning vid kommunal yrkesskola samt

att därvid, då fråga är om förening av ordinarie lärartjänst med rektorstjänst vid dylik skola, besluta om förande över stat av den ordinarie lärartjänsten samt om återbesättande av den på stat befintliga tjänsten;

b) till *Bidrag till driften av lokala yrkesskolor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 92 000 000 kr.

[146] **53. Bidrag till bergsskolan i Filipstad**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	92 300	94 100
1960/61	95 000	95 000
1961/62 (statsliggaren s. 656)	100 000	
1962/63 (förslag)	225 000	

Detta anslag skall enligt Kungl. Maj:ts beslut för budgetåret 1961/62 disponeras på följande sätt:

1. Bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad	98 176
2. Bidrag till kostnaden för pension åt f. d. vaktmästaren vid bergsskolan i Falun Fredrik Edvard Skoog	1 824
	100 000

Vid bergsskolan i Filipstad utbildas ingenjörer inom bergshanteringens områden. Bergsskolan är den enda skola i landet som utbildar ingenjörer på läroverksstadiet inom alla de tre områdena metallurgi, bergskemi och gruvteknik. Skolan svarar ensam för utbildningen av samtliga ingenjörer på fackskolenivå inom det metallurgiska området i vårt land samt tillsammans med gruvtekniska linjen vid högre tekniska läroverket i Skellefteå för utbildningen av samtliga gruvingenjörer på fackskolenivå. Årligen utexamineras ca 35 elever.

Skolan, som grundades år 1830, förvaltas av stiftelsen Bergsskolan i Filipstad samt har Jernkontoret till huvudman och står under överinseende av överstyrelsen för yrkesutbildning. Sedan år 1874 har statsbidrag utgått till verksamheten. Statsbidraget uppgick till en början till 75 % av kostnaderna, men har efter hand kommit att täcka en allt mindre andel. Det för närvarande utgående statsbidraget täcker ca 30 % av de beräknade totala årskostnaderna. Några föreskrifter om efter vilka grunder statsbidrag skall utgå till skolan finns icke. I kungl. brev den 21 maj 1954 anges de villkor som måste vara iakttagna för att beviljat statsbidrag skall utgå.

Bergsskolan är närmast jämförbar med teknisk fackskola med heltidsundervisning vid högre tekniskt läroverk. Båda skolformerna ger en 2-årig, inom ett visst tekniskt område specialiserad utbildning. Inträdesfordringarna är i stort sett desamma. Vid bergsskolan förekommer emellertid till skillnad från vid teknisk fackskola icke någon undervisning i svenska, engelska och tyska. Utmärkande för skolan har varit att den sökt bereda möjligheter till fortsatt utbildning åt redan yrkesverksam ungdom.

Jernkontoret, som för budgetåren 1959/62 anhållit om statsbidrag enligt för bergsskolan förmånligare grunder, har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 förnyat sin anhållan om ändrade bidragsgrunder. Under förutsättning att denna anhållan beviljas avser *Jernkontoret* att genomföra följande omorganisation av undervisningen.

Lärotiden, som nu är fyra terminer, utökas till fem terminer. Mellan fjärde och femte lästerminen inlägges en obligatorisk praktiktermin (den tredje höstterminen). Hela utbildningstiden blir härigenom tre år. Inträdesfordringarna blir i stort sett oförändrade. Av den utökade lästiden skulle ca 75 % falla på de nya ämnena svenska, engelska, tyska och samhällslära och återstoden i huvudsak på de grundläggande ämnena matematik, fysik och kemi. Den nuvarande indelningen på tre linjer, metallurgiska, bergskemiska och gruvtekniska, inskränkes till två linjer, en metallurgisk linje och en gruvteknisk linje. Differentieringen skulle liksom nu är fallet börja fr. o. m. andra terminen i årskurs I.

Härjämte anhåller *Jernkontoret* om bidrag till en å den metallurgiska linjen vårterminen 1961 inrättad tillfällig parallellavdelning, vid vilken verksamheten avslutas med höstterminen 1962.

Överstyrelsen för yrkesutbildning vidhåller sin tidigare framförda mening, att statsbidrag till bergsskolan i Filipstad bör utgå efter i huvudsak samma grunder som statsbidragen till de båda textilinstituten i Borås och Norrköping, nämligen till avlöningar m. m. med 78 % av ett på visst sätt fastställt bidragsunderlag samt till verksamheten i allmänhet och till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel med två tredjedelar av beräknade bidragsunderlag. Överstyrelsen framhåller, att järnhanteringen torde vara den enda industrigren, som till övervägande delen själv får bekosta den tekniska skolutbildningen för sina ingenjörer på mellanstadiet, samt erinrar om att statsutskottet i sitt utlåtande nr 8 vid 1961 års riksdag (punkt 51) ansett det rimligt, att staten påtager sig en större del av det ekonomiska ansvaret för skolans upprätthållande än tidigare. Den föreslagna omorganisationen av undervisningen vid skolan anser överstyrelsen snarast böra genomföras.

Överstyrelsen tillstyrker vidare statsbidrag till den del av utbildningen vid den tillfälliga parallellavdelningen å den metallurgiska linjen, som faller på budgetåret 1962/63, samt räknar med bidrag härför enligt föreslagna förmånligare grunder.

Med de föreslagna ändrade statsbidragsgrunderna beräknar överstyrelsen statsbidraget för budgetåret 1962/63 till 274 500 kr., varav till avlöningar 198 751 kr., till verksamheten i allmänhet 38 292 kr., till stadigvarande undervisningsmateriel 16 533 kr., till den tillfälliga parallellavdelningen å den metallurgiska linjen 19 100 kr. och till pension åt f. d. vaktmästaren F. E. Skoog 1 824 kr.

Departementschefen. Bergsskolan i Filipstad har under en lång följd av år bedrivit ingenjörsutbildning inom fackområden där andra utbildningsmöjligheter på fackskole- och gymnasie-stadiet så gott som helt saknats. Jag anser det mycket angeläget, att skolan fortsätter sin verksamhet och jag finner det också viktigt,

att den föreslagna omorganisationen, vilken skulle innebära en väsentlig förbättring av den vid skolan meddelade utbildningen, kommer till stånd. Jag vill därför nu förorda, att statsbidrag till skolan får utgå efter förmånligare grunder än hittills. Då det synes vara lämpligast, att statsbidraget anknytes enbart till skolans löne- och pensionskostnader föreslår jag, att statsbidrag får utgå med 90 % av ett bidragsunderlag, omfattande löner till rektor, lärare, vaktmästare och biträdes hjälp samt fortlöpande pensionsavgifter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta rörande den närmare beräkningen av ifrågavarande bidragsunderlag. Vid bifall till de sålunda föreslagna förmånligare bidragsgrunderna bör Jernkontoret framdeles helt stå för kostnaderna för pension till f. d. vaktmästaren F. E. Skoog. Statens andel i denna kostnad är för närvarande 1 824 kr.

Ansökningen om bidrag till den tillfälliga parallellavdelningen å den metallurgiska linjen kan jag icke tillstyrka.

För nästa budgetår räknar jag med att de föreslagna nya statsbidragsgrunderna skall medföra en ökning av medelsbehovet under detta anslag med i runt tal 125 000 kr. Härvid har beaktats bortfallet av nyssnämnda pensionskostnad.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(100\,000 + 125\,000 =) 225\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för beräkning av statsbidrag till bergsskolan i Filipstad;

b) till *Bidrag till bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 225 000 kr.

[147] 54. Bidrag till textilinstitutet i Borås

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	262 000	262 405
1960/61	266 000	269 478
1961/62 (statsliggaren s. 657)	285 000	
1962/63 (förslag)	285 000	

Kungl. Maj:t har den 1 juni 1956 meddelat bestämmelser (ändrade 31 maj 1957) angående statsbidrag till textilinstitutet i Borås och Lennings textiltekniska institut i Norrköping, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1956/57. Bestämmelserna (statsliggaren s. 657) innebär i huvudsak följande.

Statsbidrag till textilinstitut utgår till avlöningar m. m., till verksamheten i allmänhet samt till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel. Statsbidrag till avlöningar m. m. utgår med 78 % av ett på visst sätt fastställt bidragsunderlag. Statsbidrag till verksamheten i allmänhet och till anskaffande av stadigvarande undervisningsmateriel utgår med två tredjedelar av de bidragsunderlag, som Kungl. Maj:t och riksdagen för varje budgetår bestämmer.

Såsom villkor för statsbidrag gäller a) att undervisningen vid institutet bedrivs i överensstämmelse med av överstyrelsen för yrkesutbildning meddelade bestämmelser; b) att institutet, i den utsträckning och under de villkor, som överstyrelsen efter hörande av vederbörande skolstyrelse bestämmer, ombesör-

jer undervisning, såvitt gäller institutet i Borås, i de textilt tekniska fackämnena å den textilt tekniska gymnasielinjen vid tekniska läroverket i Borås och, såvitt gäller institutet i Norrköping, i de textilt tekniska och färgeritekniska fackämnena å de textilt tekniska samt färgeri- och appreturtekniska gymnasielinjerna vid tekniska läroverket i Norrköping, allt i den mån nämnda fackämnen ingår i institutets egna kurser; och skall därvid i största möjliga utsträckning gemensam undervisning äga rum för elever på gymnasielinje och vid institutet inskrivna elever.

Länsstyrelsen äger under budgetåret utanordna förskott intill ett belopp av 90 % av det statsbidrag, som för budgetåret beräknas tillkomma institutet. Slutlig utbetalning av statsbidrag må verkställas först sedan överstyrelsen för yrkesutbildning vitsordat, att föreskrivna statsbidragsvillkor blivit uppfyllda.

Sedan Älvsborgs läns landstingskommun beslutat att från den 1 januari 1957 inträda som huvudman för textilinstitutet, har Kungl. Maj:t den 1 februari samma år utfärdat vissa bestämmelser i anledning härav.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t tillkallade chefen för ecklesiastikdepartementet den 30 december 1960 särskilda sakkunniga för att verkställa utredning rörande textil- och konfektionsindustriens utbildningsbehov.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget med hänsyn till nämnda utredning för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 285 000 kr.

Departementschefen. Detta anslag bör för budgetåret 1962/63 uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till textilinstitutet i Borås* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kr.

[148] 55. Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	210 000	211 081
1960/61	190 000	197 998
1961/62 (statsliggaren s. 657)	200 000	
1962/63 (förslag)	200 000	

Beträffande statsbidrag till detta institut gäller under närmast föregående anslagspunkt redovisade bestämmelser.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår av samma skäl som beträffande föregående anslagspunkt, att detta anslag för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 200 000 kr.

Departementschefen. Detta anslag bör för budgetåret 1962/63 uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till Lennings textilt tekniska institut i Norrköping* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[149] 56. Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	80 000	52 175
1960/61	80 000	36 803
1961/62 (statsliggaren s. 658)	80 000	
1962/63 (förslag)	60 000	

Ur detta anslag utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser bidrag till vid centrala och lokala yrkesskolor anordnade kurser för utbildning av elektriska installatörer med behörighet, som avses i kungörelsen 1939: 219 angående behörighet att vid elektriska starkströmsanläggningar utföra installationsarbeten, ävensom fortbildningskurser för personer, som redan förvärvat sådan behörighet, därav högst två kurser för utbildning av driftledare m. fl. vid elektriska distributionsföretag. Anslaget må icke överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Överstyrelsen för yrkesutbildning räknar för nästa budgetår med en viss ökning av ifrågavarande verksamhet och föreslår med hänsyn härtill samt med hänsyn till ökade lönekostnader och andra kurskostnader, att anslaget höjes med 21 500 kr.

Departementschefen. Med hänsyn till anslagets ringa belastning under de senaste budgetåren föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår minskas med 20 000 kr. till 60 000 kr. Därest vid överstyrelsens närmare planering av utbildningen för budgetåret 1962/63 medelsåtgången beräknas bli större än anslagsbeloppet, skall planen för kursverksamheten underställas Kungl. Maj:t för prövning av frågan om eventuellt anslagsöverskridande.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(80\,000 - 20\,000 =) 60\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av kurser för utbildning av elektriska installatörer* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kr.

[150] 57. Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	60 000	58 005
1960/61	50 000	61 671
1961/62 (statsliggaren s. 658)	60 000	
1962/63 (förslag)	67 000	

Under denna rubrik har sedan budgetåret 1955/56 medel anvisats till ettårig utbildning av sysselsättnings- och arbetsterapeuter. Anslaget disponeras av överstyrelsen för yrkesutbildning för anordnande vid slöjdföreningens skola i Göte-

borg av avsedd utbildning i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen 1955: 139 angivna riktlinjer.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 24 000 kr. till 84 000 kr. Överstyrelsen har därvid räknat med en höjning av den i staten för ifrågavarande kurs uppförda posten Ersättningar för lokaler, personal m. m. med 11 700 kr., vilken höjning avser uttagande av hyra för de av kursen disponerade lokalerna. Tidigare har ersättning till slöjdför- eningens skola endast utgått för vaktmästare, lyse, städning och värme. Vidare har överstyrelsen räknat med en höjning av arvodena till rektor vid slöjdför- eningens skola (nu 4 500 kr.) och till kursledaren (nu 5 000 kr.) med 1 500 res- pektive 3 500 kr. samt en höjning av posten Reseersättningar med 500 kr.

Departementschefen. Beträffande detta anslag, som tidigare varit nedräknat på grund av att reservation förelegat, förordar jag en uppräknig för nästa budgetår med 7 000 kr. I fråga om hyresersättning för ifrågavarande lokaler torde det få ankomma på byggnadsstyrelsen att träffa avtal. Jag föreslår således, att förevarande anslag uppföres med $(60\,000 + 7\,000 =)$ 67 000 kr. och hem- ställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kurs för utbildning av sysselsättnings- och arbets- terapeuter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 67 000 kr.

[151] **58. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 690 000	1 103 248
1960/61	1 780 000	1 647 507
1961/62 (statsliggaren s. 659)	1 823 000	
1962/63 (förslag)	2 300 000	

Från förevarande anslag utgår bidrag till kostnader för lärlingsutbildning dels hos hantverksmästare, dels inom muraryrket, byggnadsträarbetaryrket m. fl. byggnadsyrken.

Enligt gällande bestämmelser beviljas statsbidrag för *lärlingsutbildning hos hantverksmästare* med 2 000 kr. (grundbidrag) för varje lärling samt, om lär- lingen beredes tillfälle att med bibehållen lärlingslön deltaga i teoriundervisning av viss omfattning, med ett tilläggsbidrag av 1 200 kr. (kurstillägg) eller 600 kr. (halvt kurstillägg). Grundbidraget utanordnas med 1 000 kr. efter första utbild- ningsåret, med 500 kr. efter andra utbildningsåret och med 500 kr. efter utbild- ningstidens slut, sedan lärlingsombud styrkt att utbildningen bedrivits ändamåls- enligt. Kurstillägget utbetalas sedan lärlingen genomgått den föreskrivna teori- undervisningen.

Statsbidraget till *lärlingsutbildning inom muraryrket, byggnadsträarbetar- yrket m. m.* utgår med 1 100 kr. för varje lärling. Beloppet utanordnas med 800 kr. efter första utbildningsåret och med 300 kr. efter utbildningstidens slut sedan de av överstyrelsen utsedda lärlingsombuden insänt intyg rörande utbildningen.

Antalet *bidragsrum* för lärlingsutbildning hos hantverksmästare höjdes successivt från 300 till 900 under budgetåren 1950/59, då särskilt anslag till denna lärlingsutbildning utgick. Antalet bidragsrum för lärlingsutbildning inom byggnadsyrken uppgick under en följd av år t. o. m. budgetåret 1958/59 till 300. Fr. o. m. budgetåret 1959/60 har bidragsgivningen till dessa båda slag av lärlingsutbildning sammanförts under ett anslag. Hela antalet bidragsrum har därefter för budgetåren 1959/61 uppgått till 1 200 samt uppgår för innevarande budgetår till 1 900.

Till *lärlingsombud* utgår ersättning med 45 kr. per lärlings utbildningsår och, om ombudet är bosatt å annan ort än den, där utbildningen äger rum, även resekostnadsersättning enligt klass C i allmänna resereglementet samt traktement med 12 kr. per dag för resor i den omfattning överstyrelsen må föreskriva.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har föreslagit, att detta anslag för nästa budgetår höjes med 477 000 kr. till 2 300 000 kr. Vid sin anslagsberäkning har överstyrelsen utgått från att antalet bidragsrum kommer att uppgå till 1 900, dvs. samma antal som innevarande budgetår. Överstyrelsen har räknat med att av dessa 1 500 kommer att tagas i anspråk av det egentliga hantverket och 400 av byggnadsföretagen.

Överstyrelsen föreslår vidare, utan att detta beräknas påverka medelsbehovet för budgetåret 1962/63, att kurstillägg om 1 200 kr. må utgå jämväl för lärlingsutbildning inom byggnadsfacket samt att bidrag må kunna utgå inom de egentliga hantverksyrkena även vid kortare utbildningstid än tre år, dock lägst två år, därvid grundbidrag normalt bör utgå med 1 500 kr. och, om lärlingen genomgått ettårig verkstadsskoleutbildning, med 1 000 kr.

Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 2 juni 1961, under hänvisning till statsutskottets utlåtande 1961:8 punkt 57, anbefallda översynen av ombudsinstitutionen för lärlingsutbildning är enligt överstyrelsen av sådan omfattning, att överstyrelsen icke har möjlighet att redovisa några förslag i frågan i samband med *petita* för budgetåret 1962/63. Det är överstyrelsens avsikt att framlägga förslag i ämnet i samband med *askandena* för budgetåret 1963/64.

Departementschefen. Mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet till 2 300 000 kr., vilket innebär en uppräknig av automatisk natur med 477 000 kr., har jag ingen erinran.

Förslaget att bidrag skall kunna utgå vid tvåårig utbildning inom de egentliga hantverksyrkena och att grundbidraget därvid fastställas till 1 500 kr. eller, om lärlingen genomgått ettårig verkstadsskoleutbildning, till 1 000 kr. kan jag biträda. Även förslaget om kurstillägg för lärlingsutbildning inom byggnadsfacket anser jag mig böra tillstyrka.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(1\,823\,000 + 477\,000 =) 2\,300\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kr.

[152] 59. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	18 785
1960/61	5 000	12 647
1961/62 (statsliggaren s. 660)	20 000	
1962/63 (förslag)	25 000	

Ur detta reservationsanslag må, då bedömning av gesällprov äger rum på annan ort än vederbörandes bostadsort och på grund därav föranleder resekostnad, utgå bidrag till resekostnad och traktamente dels åt ordförande och ledamöter i granskningsnämnd inom hantverksdistrikt, dels ock åt granskningsman, som deltagar i granskningen av gesällprov, anordnad enligt av Sveriges hantverks- och industriorganisation godkänt granskningsförfarande. Bidraget utgår högst med belopp, motsvarande resekostnadsersättning enligt reseklass C allmänna resereglementet och traktamente med 20 kr. för dag. Nu angivna bestämmelser äger jämväl tillämpning beträffande lärling, som företager resa för avläggande av gesällprov på annan ort än anställningsorten.

Genom beslut den 2 juni 1961 uppdrog Kungl. Maj:t åt överstyrelsen för yrkesutbildning att utreda frågan om bibehållandet av ifrågakvarande bidragsform.

Överstyrelsen för yrkesutbildning, som verkställt nämnda utredning och därvid hört Sveriges hantverks- och industriorganisation samt Landsorganisationen i Sverige, säger sig ha kommit till den bestämda uppfattningen, att bidraget även i framtiden bör utgå.

Det kan enligt överstyrelsen icke nog kraftigt understrykas hur angeläget det är att den praktiska utbildningen inte bara såvitt möjligt blir likvärdig med den teoretiska utan också blir betraktad som sådan. Lärlingsutbildningen bör liksom teoretisk utbildning avslutas med en examen på vilken vederbörande erhåller ett skriftligt bevis. Vid de vanliga skolorna bäras de kostnader, som är förenade med en examen, av det allmänna och det finns ingen anledning att införa en annan ordning inom den praktiska utbildningen.

Överstyrelsen anser emellertid att det statliga stödet bör utgå i rationellare former än hittills och framlägger följande förslag till förenkling av bidragsgivningen.

I juli månad varje år skall hantverksorganisationen till överstyrelsen inkomma med en beräkning av de sannolika kostnaderna under det följande budgetåret för resor i samband med gesällprovsgranskningen. Överstyrelsen prövar hantverksorganisationens framställning och utanordnar till hantverksorganisationen det belopp, som överstyrelsen finner motiverat. Hantverksorganisationen erhåller på detta sätt ett förskott. Påföljande år inger hantverksorganisationen till överstyrelsen uppgift om de belopp, som under det förflutna året utbetalats till de olika distrikts- och yrkesorganisationerna. Däremot lämnas ingen redovisning av vad som utbetalats till de enskilda granskningsmännen. Samtidigt lämnas en upp-

skattning av de väntade kostnaderna under det då påbörjade nya budgetåret. Överstyrelsen utbetalar här efter det belopp, som med anledning av dessa framställningar kan anses vara motiverat.

Överstyrelsen redovisar en fortsatt ökning av antalet godkända gesällprov under året 1960. Den tidigare föreliggande reservationen hade vid utgången av budgetåret 1960/61 helt förbrukats och en avsevärd balans uppstått. Överstyrelsen räknar med att det vid utgången av budgetåret 1961/62 kommer att finnas rekvisitioner på ca 25 000 kr., vilka icke kunnat bestridas ur för budgetåret anvisade medel. För budgetåret 1962/63 räknar överstyrelsen med rekvisitioner om minst 30 000 kr. och föreslår med hänsyn härtill att anslaget höjes med 35 000 kr. till 55 000 kr.

Riksrevisionsverket anser, att det nuvarande bidragssystemet medför så stora administrativa olägenheter att dess bibehållande framstår som uteslutet. Även den av överstyrelsen föreslagna ordningen medför enligt ämbetsverkets mening visst administrativt arbete.

Enligt riksrevisionsverkets mening skulle minsta möjliga administrativa arbete förorsakas av ett bidragssystem, som icke avsåg att ge faktisk och full täckning för ifrågavarande kostnader utan innebar, att Sveriges hantverks- och industriorganisation tilldelades ett schablonmässigt beräknat belopp, att av organisationen fördelas mellan yrkesförbunden och distriktsorganisationerna. Riksrevisionsverket föreslår, att ett belopp av 25 000 kr. uppföres såsom obetecknat anslag och ställes till förfogande av överstyrelsen att utan rekvisition utbetalas till Sveriges hantverks- och industriorganisation.

Departementschefen. Den av överstyrelsen framlagda utredningen har enligt min mening visat, att skäl föreligger för bibehållande av förevarande anslag. Beträffande ordningen för utbetalande av anslaget delar jag överstyrelsens uppfattning att en förenkling bör komma till stånd. Jag anser det därvid lämpligast, att, såsom riksrevisionsverket föreslagit, ett schablonmässigt beräknat belopp ställes till Sveriges hantverks- och industriorganisationens förfogande. Anslagsbeloppet torde årligen böra prövas i samband med budgetarbetet och anslaget i enlighet med riksrevisionsverkets förslag uppföras såsom obetecknat. Jag ansluter mig till ämbetsverkets förslag även i vad avser medelsanvisningen för nästa budgetår och räknar således med ett anslag av 25 000 kr.

Därest riksdagen bifaller ifrågavarande förslag torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela ändrade föreskrifter rörande detta anslag.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(20\,000 + 5\,000 =) 25\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 25 000 kr.

[153] 60. Resestipendier för yrkesutbildning

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	84 000	81 895
1960/61	84 000	61 480
1961/62 (statsliggaren s. 661)	84 000	
1962/63 (förslag)	84 000	

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 38 000 kr. till 122 000 kr.

Departementschefen. Någon höjning av ifrågavarande anslag anser jag mig icke kunna tillstyrka.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 84 000 kr. och jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier för yrkesutbildning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 84 000 kr.

f) Folkhögskolor

[154] 61. Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	15 323 000	16 434 898
1959/60	15 793 000	15 860 797
1960/61	16 695 000	19 026 520
1961/62 (statsliggaren s. 661)	18 808 000	
1962/63 (förslag)	19 590 000	

Till huvudman för folkhögskola, som av Kungl. Maj:t förklarats berättigad till statsunderstöd, utgår enligt kungörelsen 1958:479 fr. o. m. den 1 oktober 1958 statsbidrag dels till kostnaderna för avlönande av rektor och övriga lärare (*avlöningsbidrag*), dels till vissa pensionsavgifter för dessa befattningshavare (*pensionsavgiftsbidrag*), dels ock till övriga kostnader för skolans drift (*allmänt driftbidrag*). Avlönings- och pensionsavgiftsbidragen utgår med 90 % av skolans kostnader enligt gällande avlönings- och pensionsreglementen. Det allmänna driftbidraget utgår med ett grundbidrag av 26 kr. för varje dag, då undervisning pågår vid skolan, och ett tilläggsbidrag av 1 kr. 40 öre per elev och dag.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjes med 4 197 000 kr., varav 630 100 kr. avser automatiska kostnadsökningar. I övrigt har överstyrelsen beräknat ett belopp av 3 110 000 kr. i kostnad för förbättrade statsbidrag till folkhögskolornas löne- och driftkostnader i huvudsaklig överensstämmelse med vad 1955 års lantbruksundervisningskommitté föreslagit för lantbrukets yrkesskolor (SOU 1961: 13). Vidare beräknar överstyrelsen ett belopp av sammanlagt 456 300 kr. i statsbidrag till tre nya folkhögskolor.

Av överstyrelsens motivering för sistnämnda kostnadsökning framgår i huvudsak följande.

Genom beslut den 30 juni 1961 beviljade Kungl. Maj:t statsbidrag fr. o. m. arbetsåret 1961/62 till en ny skola, Dalarö folkhögskola. Därmed utgår under nämnda arbetsår statsbidrag till 96 folkhögskolor.

Förutom Dalarö folkhögskola har ytterligare tre folkhögskolor uppehållit verksamhet utan statsbidrag med början fr. o. m. eller under arbetsåret 1958/59, nämligen Oskarhamns folkhögskola (med Växjö stift som huvudman), Skara stifts folkhögskola, Hjo, och Storumans folkhögskola (Västerbottens läns landsting), och två fr. o. m. början av arbetsåret 1960/61, nämligen Löftadalens folkhögskola (Hallands läns landsting) och Skinnskattebergs folkhögskola (Västmanlands läns landsting). Samtliga dessa skolor med undantag av Löftadalens folkhögskola har inspekterats av överstyrelsen, som tillstyrkt ansökan om statsbidrag.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat kommer ytterligare en folkhögskola att påbörja verksamhet under arbetsåret 1961/62, nämligen Jämshögs folkhögskola (Lunds stifts ungdomsförbund).

Elevtillströmningen till folkhögskolorna har under lång tid varit mycket stor och många elever måste avvisas på grund av platsbrist. Den tidigare utvecklingen och de stora ungdomskullarna ger stöd för antagandet, att en ökning av antalet sökande till folkhögskolorna är att emotse under de närmaste åren. De statsbidragsberättigade folkhögskolorna har inte möjlighet att med tillfälliga arrangemang möta det växande behovet, och filialsolor och längre ämneskurser för arbetslös ungdom täcker endast en ringa del av det behov, som uppkommit genom ungdomskullarnas tillväxt. Även bortsett från denna mera tillfälliga efterfrågan på elevplatser, anser överstyrelsen med hänsyn till det starkt växande behovet av utbildning och fortbildning både allmänt och yrkesmässigt, att en viss utökning av antalet folkhögskolor är motiverad. Överstyrelsen anser sig därför böra föreslå statsbidrag till tre nya folkhögskolor, och det totala antalet statsunderstödda folkhögskolor kommer sålunda enligt överstyrelsens förslag att fr. o. m. arbetsåret 1962/63 uppgå till 99.

Statsbidraget till lärarlöner och fortlöpande avgifter för de nya skolorna beräknas uppgå till 105 600 kr. per skola eller sammanlagt 316 800 kr. Driftbidraget till de föreslagna tre nya folkhögskolorna beräknas uppgå till vardera 46 500 kr. eller totalt 139 500 kr.

I sina äskanden för budgetåret 1962/63 har skolöverstyrelsen dessutom föreslagit, att två nya anslag avseende verksamheten vid folkhögskolorna skulle uppföras på riksstaten, nämligen dels 10 000 kr. till pedagogisk försöksverksamhet, dels 312 400 kr. till kvalificerad ungdomsledarutbildning vid nämnda skolor.

Departementschefen. Beträffande bidragsgivningen till folkhögskolorna vill jag inledningsvis beröra statsutskottets utlåtande i denna fråga vid 1961 års riksdag (SU 1961: 8, s. 63).

Efter att ha förordat Kungl. Maj:ts förslag om statsbidrag till ytterligare en folkhögskola från och med budgetåret 1961/62 och samtidigt förklarat sig icke vara berett att biträda motionsvis framförda yrkanden om bidrag till sammanlagt tre nya folkhögskolor erinrade utskottet om ett departementschefsuttalande i propositionen 1957: 146, enligt vilket det borde vara möjligt att medgiva statsunderstöd åt två à tre nya folkhögskolor per år. Med hänsyn härtill fann utskottet enligt nyssnämnda utlåtande 1961: 8 det skäligt, att statsbidrag i fortsättningen måtte kunna medges i något större utsträckning än vad som varit fallet de senaste åren, detta i syfte att förhjälpa de folkhögskolor, som påbörjat sin verksamhet i förlitande på nämnda uttalande, till statligt bidrag utan alltför långt dröjsmål. Med det anförda avsåg utskottet icke en uppmuntran att framdeles inrätta helt nya folkhögskolor. Därest en utökning av folkhögskolornas kapacitet befanns påkallad, syntes enligt utskottets mening denna lämpligen böra komma till stånd genom dubblering av kurser och inrättande av filialsolor.

Antalet statsunderstödda folkhögskolor uppgår för närvarande till 96. Av dessa har 17 tillkommit under den senaste tioårsperioden. Under samma tid har statens bidrag till driften av folkhögskolorna stigit från 5,5 miljoner kr. till 18,8 miljoner kr. Statens insatser för folkhögskolorna har således undergått en mycket stark ökning, och skolorna har numera väsentligt större resurser för att fylla sin uppgift än vad som tidigare var fallet.

I anslutning till statsutskottets nyss berörda uttalande samt med återopande av vad skolberedningen anfört i denna fråga och vad som framhållits i den senaste tidens debatt i saken vill jag för egen del framhålla, att det synes ofrånkomligt att ytterligare överväga spörsmålet om folkhögskolans ställning och uppgifter i den framtida utbildningsorganisationen och bildningsverksamheten. Jag återkommer till denna fråga i samband med framläggande av förslag om skolreformen. Det synes emellertid välbetänkt att tills vidare räkna med en begränsning av tillväxten av antalet statsbidragsberättigade folkhögskolor. Med hänsyn till att för närvarande ett antal folkhögskolor är i verksamhet utan att erhålla statsbidrag, vill jag dock förorda, att fr. o. m. nästa budgetår bidrag beräknas för ytterligare en folkhögskola. Sammanlagda antalet folkhögskolor kommer därmed att uppgå till 97.

I den mån någon huvudman för folkhögskola upphör att driva denna bör, såvida riksdagen inte har något att erinra häremot, Kungl. Maj:t äga medge, att annan huvudman för folkhögskola skall kunna tilldelas motsvarande bidrag.

Skolöverstyrelsens förslag om förbättrade bidragsgrunder för folkhögskolornas löne- och driftkostnader är jag för närvarande inte beredd att förelägga Kungl. Maj:t för ställningstagande.

Skolöverstyrelsens ånyo framförda förslag om anslag till pedagogisk försöksverksamhet och kvalificerad ungdomsledarutbildning vid folkhögskolorna kan jag icke tillstyrka.

Med hänsyn till att jag i det föregående förordat, att bidrag måtte utgå för ytterligare en folkhögskola torde anslaget böra höjas med 152 000 kr., motsvarande kostnaderna för driftbidrag samt bidrag till avlönande av lärare m. m. vid den nya skolan. Därjämte räknar jag med automatiska kostnadsökningar till ett belopp av 630 000 kr. Sammanlagt bör alltså förevarande anslag höjas med $(152\,000 + 630\,000 =) 782\,000$ kr. Anslaget torde således böra uppföras med $(18\,808\,000 + 782\,000 =) 19\,590\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 19 590 000 kr.

[155] **62. Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	8 127
1960/61	43 000	82 485
1961/62 (statsliggaren s. 664)	44 000	
1962/63 (förslag)	49 000	

Statsbidraget till arvoden åt skolläkare vid folkhögskolorna utgår jämlikt kungörelsen 1956:354 med 4 kr. 50 öre per elev och år. Som villkor för att

bidrag skall utgå gäller bl. a., att arvudet utgår med minst samma belopp. Statsbidraget utbetalas i efterskott för arbetsår.

Skolöverstyrelsen anför i anslagsäskandena för budgetåret 1962/63, att vid nu gällande statsbidragsgrunder och med nuvarande omfattning av skolläkarverksamheten vid folkhögskolorna ett anslag av 49 000 kr. skulle vara erforderligt, vilket innebär en automatisk kostnadsökning med 5 000 kr.

Överstyrelsen framhåller därjämte vikten av att i enlighet med tidigare framfört förslag (se prop. 1959: 1 VIII ht s. 530) sådan omorganisation av hälsovården vid folkhögskolorna sker, att skolläkare anställs vid samtliga skolor. Enligt förslaget borde vidare skolsköterskor anställas.

Departementschefen. Beträffande förevarande anslag är jag inte beredd föreslå annan ändring än att uppräknings sker med ett belopp av 5 000 kr., motsvarande de automatiska utgiftsökningarna. Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(44\,000 + 5\,000 =) 49\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkhögskolor: Bidrag till arvoden åt skolläkare* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 49 000 kr.

g) Investeringsbidrag**[156] 63. Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet**

I enlighet med vad jag anförde i översikten torde detta anslag i riksstatsförslaget för budgetåret 1962/63 böra uppföras med ett preliminärt beräknat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 102 000 000 kr.

[157] 64. Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 000 000	1 825 496
1960/61	2 000 000	2 647 713
1961/62 (statsliggaren s. 665)	1 000 000	
1962/63 (förslag)	1 000 000	

Statsbidrag till kostnaderna för uppförande av elevhem utgår enligt två olika kungörelser, nämligen kungörelsen 1936: 202 angående statsbidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning samt kungörelsen 1945: 594 angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem.

Statsbidrag utgår enligt den förra författningen till kommuner för uppförande av elevhem åt elever i den obligatoriska skolan och enligt den senare till kommun eller annan huvudman för uppförande av elevhem för elever vid allmänna läroverk och vissa andra skolor. De båda kungörelserna överensstämmer i allt väsentligt. Kungl. Maj:t bestämmer i båda fallen bidragsbeloppens storlek. Gäller det elevhem för det obligatoriska skolväsendet, bestämmes dock bidraget enligt kungörelsens lydelse från fall till fall. Bidraget till andra elevhem utgår med 75 % av verkliga kostnaderna med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 % av dessa kostnader. Handläggningen av bidragsärendena är också något olika.

Skolöverstyrelsen föreslår, att Kungl. Maj:t för budgetåret 1962/63 bemyndigas bevilja statsbidrag intill ett sammanlagt belopp av 4 500 000 kr. Enligt överstyrelsens beräkningar kan dock anslaget upptagas med ett lägre belopp eller 3 000 000 kr.

Av överstyrelsens framställning i övrigt framgår, att elevhem planeras bl. a. i Borlänge, Vittangi, Mora, Karlshamn, Söderköping samt vid stiftelsen Marianne-lundsskolan. Det sammanlagda platsantalet vid dessa hem beräknas till 270 med en genomsnittlig kostnad av 22 000 kr. per elevplats. Överstyrelsen framhåller vidare, att elevhemmet i Jokkmokk är i stort behov av ny- och ombyggnad, för vilken beräknas en kostnad av ca 400 000 kr.

Av överstyrelsens framställning framgår vidare, att summan beviljade statsbidrag under budgetåret 1960/61 uppgick till sammanlagt 862 000 kr.

Departementschefen. För innevarande budgetår liksom för de närmast föregående budgetåren har Kungl. Maj:t bemyndigats bevilja statsbidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet med ett sammanlagt belopp av högst 4 000 000 kr. Under budgetåret 1960/61 har av en ram av denna storlek endast 862 000 kr. tagits i anspråk. Även om denna nedgång i bidragsbehovet torde sammanhänga med faktorer av tillfällig natur, ger å andra sidan inte de av överstyrelsen lämnade uppgifterna rörande planerade elevhem vid handen, att ramen för summan beviljade bidrag nu skulle behöva höjas utöver det för innevarande år beslutade beloppet.

På grund av den avsevärda reservation på anslaget, som för närvarande föreligger och som till väsentlig del kan beräknas kvarstå även vid utgången av innevarande budgetår, anser jag det ej vara erforderligt att anslaget uppräknas, utan detta bör upptagas med ett oförändrat belopp av 1 000 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må budgetåret 1962/63 bevilja statsbidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet med ett sammanlagt belopp av högst 4 000 000 kr.;

b) till *Bidrag till elevhemsbyggnader inom det allmänna skolväsendet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

[158] **65. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 000 000	2 951 781
1960/61	3 000 000	2 948 727
1961/62 (statsliggaren s. 665)	3 000 000	
1962/63 (förslag)	3 000 000	

Enligt kungörelsen 1945:882 angående statsbidrag till byggnadsarbeten för folkskoleväsendet skulle motsvarande bestämmelser i den äldre kungörelsen i ämnet, 1936: 45, alltså i huvudsak äga tillämpning beträffande byggnadsarbeten, till vilka Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag före den 1 januari 1946. Dock tillskapades vissa övergångsbestämmelser, möjliggörande omprövning av förut fattade beslut med tillämpning av vissa genom kungörelsen 1945:882 fastställda grunder. Den nya kungörelsen 1957:318 om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet innebar icke någon förändring med avseende å de statsbidrag, som utgick enligt dessa äldre bestämmelser. De bidrag till byggnadsarbeten, som sålunda alltså utgår enligt bestämmelserna i 1936 års kungörelse, avföres från här ifrågavarande anslag.

Skolöverstyrelsen räknar icke med någon nämnvärd ändring i medelsbehovet och föreslår oförändrat anslagsbelopp.

Departementschefen. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde de utgående bidragen till vissa fullbordade byggnadsarbeten kunna beräknas till sammanlagt omkring 3 000 000 kr.

I detta sammanhang vill jag också ta upp frågan om den fortsatta medelsberäkningen för det ändamål, som för innevarande budgetår tillgodoses genom *förslagsanslaget Byggnadsbidrag till vissa äldre undervisningslokaler för folkskoleväsendet*. Ur detta anslag bestrides kostnader för bidrag enligt 11 § kungörelsen 1936: 45 angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet. Ifrågasvarande bidrag utgår med 150 kr. årligen för a) varje den 1 juli 1936 befintligt klassrum och gymnastikrum, som tagits i bruk efter den 30 juni 1912, b) varje klassrum och gymnastikrum, vars uppförande, utan att Kungl. Maj:t lämnat tillstånd till byggnadsföretaget, påbörjats men ej färdigställets före den 1 juli 1936. Bidrag enligt a) utgår fr. o. m. redovisningsåret 1936/37 t. o. m. det redovisningsår, under vilket 24 år förflutit efter det lokalen först togs i bruk. Beträffande bidrag enligt b) gäller, att bidrag utgår under 25 redovisningsår efter det, under vilket lokalen först togs i bruk. I vissa särskilda fall utgår bidrag fr. o. m. budgetåret 1940/41 t. o. m. det redovisningsår, under vilket 28 år förflutit efter det att lokalen först togs i bruk.

Av de angivna bestämmelserna torde framgå, att antalet bidragsgrundande lokaler nu minskar snabbt. Medelsbehovet blir därmed allt mindre och kommer att helt upphöra om några år. Under sådana förhållanden anser jag det inte erforderligt, att i fortsättningen ett särskilt anslag uppföres för ändamålet. I stället bör kostnaderna för den ännu återstående bidragsgivningen kunna bestridas ur förevarande anslag.

I bidrag till vissa äldre undervisningslokaler har skolöverstyrelsen för budgetåret 1962/63 beräknat ett belopp av 100 000 kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en minskning med 25 000 kr. Med hänsyn till att belastningen på det anslag som under senare år varit uppfört under förevarande rubrik något underskridit den beräknade, synes de begränsade kostnaderna för bidrag till äldre undervisningslokaler inte böra föranleda någon uppräknings av detta anslag, utan det bör uppföras med ett oförändrat belopp av 3 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

[159] 66. Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 000 000	3 832 374
1960/61	3 000 000	3 844 222
1961/62 (statsliggaren s. 665)	2 200 000	
1962/63 (förslag)	1 100 000	

I samband med avveckling av tjänstebostadssystemet för folkskolans lärare har kungörelsen 1946: 887 angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare ersatts av kungörelsen 1960: 387 om statsbidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet, vilken sistnämnda kungörelse trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt meddelade övergångsbestämmelser skall emellertid, om Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag till tjänstebostad före ikraftträdande av kungörelsen 1960: 387 eller ansökan om dylikt bidrag inkommit till vederbörande myndighet före den 1 mars 1960, äldre bestämmelser alltså äga tillämpning.

Enligt kungörelsen 1960: 387 är statsbidraget till anskaffande av lärarbostad begränsat till landskommunerna. Bidrag utgår till sådan kommun i huvudsak endast för bostad vid skola, som inte är belägen i tätort med minst 200 invånare. Bidragsbeloppet utgör 18 000 kr. för varje lärarbostad, dock med tillägg av ytterligare 4 000 kr. för lärarbostad i de fyra nordligaste länen.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget sänkes med 1 100 000 kr. I motiveringen för anslagsberäkningen framhåller överstyrelsen i huvudsak följande.

Under budgetåret 1960/61 har Kungl. Maj:t enligt den äldre kungörelsen 1946: 887 medgivit byggnadsbidrag dels till anskaffande av sammanlagt 12 tjänstebostäder för ordinarie folkskollärare och 9 tjänstebostäder för annan lärare, dels till förbättrande av vissa befintliga tjänstebostäder. Dessa byggnadsbidrag kan beräknas sammanlagt uppgå till omkring 460 000 kr. Under samma budgetår har enligt kungörelsen 1960: 387 statsbidrag å sammanlagt 614 000 kr. beviljats till anskaffande av 33 lärarbostäder, varav 5 bostäder i landskommuner inom de fyra nordligaste länen. Beslutet om statsbidrag har i 30 fall meddelats av vederbörande länskolnämnd. I de återstående tre fallen har bidragsfrågan avgjorts av Kungl. Maj:t.

Sammanlagda beloppet av de under budgetåret 1960/61 beviljade statsbidragen uppgår således till omkring 1 075 000 kr.

Till följd av eftersläpning i fråga om utbetalningen av beviljade bidrag torde anslaget för budgetåret 1962/63 huvudsakligen komma att belastas av de bidrag, som beviljades under budgetåret 1960/61.

Departementschefen. Jag har ingen erinran mot skolöverstyrelsens beräkning av medelsbehovet för bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet.

Med hänsyn till den fortgående minskningen av de bidrag, som utgår från *förslagsanslaget Övergångsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare*, vill jag i detta sammanhang ta upp frågan om hur medelsberäkningen för ändamålet skall ske i fortsättningen.

Övergångsbidraget grundar sig på bestämmelserna i 17—22 §§ kungörelsen 1946: 887 angående statsbidrag till tjänstebostäder för folkskolans lärare. Bidraget utgår med visst belopp för tjänstebostad, som anskaffats eller förbättrats till viss minimikostnad under perioden 1927—1947. Det utgår intill dess 20 år förflutit efter det att den avsedda byggnadsåtgärden vidtagits. Anslagsbehovet för bidragsgivningen under budgetåret 1962/63 har överstyrelsen beräknat till 100 000 kr.

Särskilt anslag för övergångsbidragen synes inte längre böra uppföras, utan kostnaderna för de kvarstående bidragen bör i fortsättningen bestridas ur förevarande anslag till bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet. Någon uppräknings av detta anslag anser jag dock icke vara erforderlig. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (2 200 000 — 1 100 000 =) 1 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.

[160] **67. Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	33 000 000	26 578 359
1960/61	40 000 000	35 950 569
1961/62 (statsliggaren s. 666)	47 700 000	
1962/63 (förslag)	47 700 000	

Från detta anslag utgår bidrag till kommuner och landstingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av lokaler för yrkesskolväsendet, dels anskaffande av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till yrkesskolor, dels ock anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till dylika lokaler. Bestämmelser om dessa statsbidrag är meddelade i kungörelsen 1957: 480 om statsbidrag till yrkesskolor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 10 600 000 kr. till 58 300 000 kr.

I motiveringen för anslagsbehovet framhåller överstyrelsen bl. a. följande.

För budgetåret 1961/62 har räknats med en investeringsram av totalt 70 miljoner kr., varav 50 miljoner för permanenta och 20 miljoner för provisoriska yrkesskolbyggnader. Redan vid ingången av budgetåret 1961/62 föreligger statsbidragsbeslut eller statsbidragsansökningar beträffande byggnadsprojekt, för vilka kostnaderna avsevärt överstiger hela den för budgetåret beräknade investeringsramen. Därutöver finns nu i augusti 1961 hos överstyrelsen ineliggande statsbidragsansökningar beträffande permanenta yrkesskolbyggnader, för vilka byggnadskostnaderna kan beräknas till omkring 50 miljoner kr. Överstyrelsen har dessutom i en mängd fall prövat lokalbehovet för yrkesskolor och har också ineliggande framställningar om lokalbehovsprövning, vilka kan förväntas resultera i senare statsbidragsansökningar. Läget är därför synnerligen prekärt. Överstyrelsen vill framhålla, att de senaste årens kraftiga utveckling av yrkesskolväsendet till stor del möjliggjorts genom att huvudmännen tillgripit mycket provisoriska lösningar av lokalfrågan. Detta har i en del fall medfört, att elevantalet måste begränsas, därför att lokaliteterna varit för små, vilket är en icke tillfredsställande ekonomisering med lärarkrafter och utrustning. Man får emellertid hålla i minnet, att åtgärderna vidtagits för att i så stor omfattning som möjligt få till stånd utbildningsmöjligheter för ungdomen. Det är av central betydelse för yrkesutbildningsväsendets utveckling, att investeringsramen för yrkesskolbyggnader avsevärt ökas under de närmaste åren, detta också för att i

fall som de nyss åsyftade få bättre möjligheter till rationellt utnyttjande av bl. a. lärarkrafterna.

Beträffande *permanenta yrkesskolbyggnader* anser överstyrelsen det nödvändigt att investeringsramen för budgetåret 1962/63 ökas till 80 miljoner kr. För de två närmast föregående budgetåren har den uppgått till respektive 40 och 50 miljoner kr. Statsbidragsandelen kan med hänsyn till att det i viss omfattning rör sig om centrala yrkesskolor beräknas till 45 %. För byggnadskostnaden kan från här angivna utgångspunkter medelsbehovet 1962/63 beräknas till

$$\frac{45}{100} \times \left(\frac{40\,000\,000}{4} + \frac{50\,000\,000}{4} + \frac{80\,000\,000}{2} \right) = 28\,125\,000 \text{ kr.}$$

Överstyrelsen har allt mera sökt animera skolornas huvudmän att tillgodose aktuella lokalbehov genom uppförande av *provisoriska lokaler*. Budgetåret 1961/62 kan med hänsyn till den beräknade investeringsramen statsbidrag beräknas komma att utgå med omkring 12 miljoner kr. Överstyrelsen anser, att man för budgetåret 1962/63 bör räkna med en oförändrad investeringsram för provisoriska skollokalerna av 20 miljoner kr. vilket skulle medföra, att statsbidrag med nuvarande regler kommer att utgå med likaledes 12 miljoner kr. Om man räknar med att hälften av statsbidraget utbetalas under det budgetår, då bidraget beviljas, och den andra hälften under följande budgetår, skulle medelsbehovet för budgetåret 1962/63 bli $\left(\frac{12\,000\,000}{2} + \frac{12\,000\,000}{2} \right) = 12\,000\,000$ kr.

Anskaffningen av första uppsättningen *stadigvarande undervisningsmateriel* förskjutes något framåt i tiden i förhållande till byggnadsbidragen. Överstyrelsen räknar med att medelsbehovet för budgetåret 1962/63 kommer att uppgå till 17 miljoner kr. För budgetåret 1961/62 torde av anslagets totalbelopp 15 miljoner kr. avse statsbidrag till här avsedda ändamål.

Överstyrelsen har, liksom skolöverstyrelsen, till statskontoret överlämnat visst material för bedömningen av frågan angående statsbidraget till provisoriska skollokalerna. Liksom skolöverstyrelsen har överstyrelsen funnit sig böra föreslå, att statsbidraget till provisoriska skollokalerna höjes från nu 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta till 390 kr.

Bifall till vad överstyrelsen föreslagit beträffande höjning av statsbidraget till provisoriska skollokalerna medför, att statsbidraget fr. o. m. budgetåret 1962/63 ökas med 20 %. Detta medför att medelsbehovet för 1962/63 bör beräknas till 13 200 000 kr. eller 1 200 000 kr. mera än vid oförändrade bidragsgrunder.

Sammanlagt beräknar överstyrelsen således bidragsbehovet till $(28\,125\,000 + 12\,000\,000 + 17\,000\,000 + 1\,200\,000 =) 58\,325\,000$, avrundat 58 300 000 kr.

Statskontoret har i huvudsak ingen erinran mot att bidraget till provisoriska skollokalerna höjes från 325 till 390 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

I detta sammanhang torde även få anmälas vissa framställningar om statsbidrag till *byggnadsarbeten vid enskilda yrkesskolor*. Frågan om bidrag är för dessa skolor beroende av riksdagens beslut i varje särskilt fall.

1. *Styrelsen för stiftelsen Uppsala hemsysterskola* har anhållit om statsbidrag till kostnaderna för uppförande av en skolbyggnad, inrymmande undervisningslokaler och elevrum.

Av handlingarna i ärendet framgår, att skolan bedriver utbildning av hemvårdarinnor och att den åtnjuter statsbidrag till årliga kostnader såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp A. Skolans elevantal är för närvarande 36 men skulle vid genomförande av det här avsedda byggnadsföretaget ökas till 64 per år. Skolan rekryteras från hela landet.

Hemsysterskolans lokaler har alltsedan skolans tillkomst varit inrymda i stiftelsens fastighet vid Odensgatan i Uppsala. Huvudbyggnaden å fastigheten utgöres av ett omkring år 1885 uppfört källarlöst trähus i två våningar med en sammanlagd golvyta av 447 kvadratmeter. Vidare finns en mindre tegelbyggnad om sammanlagt 235 kvadratmeter, uppförd år 1850. Med hänsyn till de höga fastighetsreparationskostnaderna, som belastar driftsekonomin, och till den omständigheten, att hemsysterutbildningen numera kräver tidsenliga och rationellt planerade undervisningslokaler har skolans styrelse funnit det nödvändigt att anskaffa nya skollokaler.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anser det synnerligen angeläget, att skolan beredes tillfälle att genom uppförande av en nybyggnad erhålla tillräckliga och tidsenliga lokaler, samt tillstyrker, att statsbidrag utgår.

Överstyrelsen anför i ärendet bl. a. följande.

De nu beräknade byggnadskostnaderna samt kostnaderna för anskaffning av inventarier och inredning för undervisningslokaler och elevhem uppgår till totalt 1 298 000 kr.

Sökanden meddelar, att stiftelsen för dagen har bokfört eget kapital av i runt tal 350 000 kr. Skolans nuvarande fastighet beräknas vid försäljning inbringa 160 000 kr. Andra realiserbara tillgångar äger icke stiftelsen. Styrelsen understryker starkt, att den för tryggheten av hemsysterskolans fortsatta drift och underhåll är beroende av att en del av de nuvarande kapitaltillgångarna få sparas som en reservfond, så att en viss trygghet erhålles för den fortsatta driften. Styrelsens uppfattning härvidlag, anföres det, grundar sig på vetskapen om att skolans driftsekonomi under senare år givit anledning till bekymmer, enär rörelsen icke kunnat balanseras utan lämnat betydande underskott.

Överstyrelsen finner det vara synnerligen betydelsefullt för skolans verksamhet, att stiftelsens kapitaltillgångar i görligaste mån lämnas intakta. Med hänsyn härtill finner överstyrelsen skäligt tillstyrka, att statsbidrag i detta fall utgår med 75 % av de beräknade kostnaderna för uppförandet av lokalerna samt för anskaffning av inventarier och inredning till undervisningslokaler och elevhem. Med utgångspunkt i de föreliggande kostnadsberäkningarna skulle statsbidraget då uppgå till i runt tal 975 000 kr.

2. *Frälsningsarmén* har genom chefen för sin relationsavdelning hemställt om statsbidrag till kostnaderna för vissa omändrings- och inredningsarbeten i den byggnad vid Grevturegatan i Stockholm, som Frälsningsarmén tagit i anspråk för sin statsunderstödda yrkesutbildning.

Av handlingarna i ärendet framgår, att den ifrågavarande utbildningsverksamheten, som tidigare bedrivits i Borås, fr. o. m. läsåret 1960/61 överflyttats till Stockholm och en där nyetablerad skola, benämnd Frälsningsarméns centrala yrkesskola. Vid skolan anordnas två heltidskurser, nämligen en yrkeskurs för utbildning av barnsköterskor och en yrkeskurs för hemvårdarinnor till öppen åldringsvård. Härtill kommer ett antal deltidskurser. Även andra än de som tillhör Frälsningsarmén kan mottagas som elever vid skolan. Elevantalet i heltidskurserna uppgår innevarande läsår till 17. I samband med realiserandet av nu föreliggande projekt avses, att skolans elevantal skall ökas till 32.

Skolan åtnjuter statsbidrag till årliga kostnader såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp B.

Sökanden har under hand hemställt om att statsbidrag i detta fall skall beräknas med hänsynstagande även till värdet av fastigheten i befintligt skick.

Överstyrelsen för yrkesutbildning uttalar, att det är en betydelsefull verksamhet, som Frälsningsarmén bedriver genom sin centrala yrkesskola, och anser det därför angeläget, att genom statsbidrag möjligheter till genomförandet av ombyggnaden öppnas. I övrigt framhåller överstyrelsen bl. a. följande.

Byggnadskostnaden kan beräknas till 100 000 kr. Överstyrelsen beräknar kostnaden för erforderlig anskaffning av inventarier och inredning till undervisningslokaler och elevhem till 27 000 kr. Ingångsvärdet av fastigheten synes med hänsynstagande till både anskaffningsvärdet och brandförsäkringsvärdet kunna sättas till 100 000 kr. Med utgångspunkt från dessa beräkningar kan det totala bidragsunderlaget angivas till 227 000 kr.

Överstyrelsen finner det skäligt, att statsbidrag i detta fall beräknas med 75 % av bidragsunderlaget, vilket skulle motsvara avrundat 170 000 kr.

3. *Styrelsen för Föreningen Mellersta Norrlands ungdomsskola* har hemställt om statsbidrag till ombyggnad av husmodersskolans lokaler.

Av handlingarna i ärendet framgår, att föreningen äger och driver, delvis i samma lokaler, dels folkhögskolan i Härnösand, dels husmodersskolan vid Mellersta Norrlands ungdomsskola. Skolans nuvarande fastigheter övertogs av föreningen år 1942.

För folkhögskolan planeras en om- och tillbyggnad, till vilken Kungl. Maj:t den 9 juni 1961 beviljat statsbidrag.

Husmodersskolan har i varje kurs 24 elever, fördelade på två grupper om vardera 12 elever. Elevupptagningsområdet är mellersta Norrland. Skolan har i regel ca dubbelt så många inträdesansökningar som antalet lediga elevplatser. Undervisningen pågår för närvarande med en höstkurs på 18 veckor och en vårkurs på 22 veckor. Skolan disponerar för närvarande lokaler dels i den nuvarande för folkhögskolan och husmodersskolan gemensamma skolbyggnaden, dels i en elevhemsbyggnad. Husmodersskolan åtnjuter statsbidrag till årliga kostnader såsom enskild yrkesskola, tillhörande grupp A.

Överstyrelsen för yrkesutbildning anser det angeläget, att de föreslagna förbättringarna av husmodersskolans lokaler kommer till stånd och tillstyrker, att statsbidrag utgår. Överstyrelsen anför i ärendet bl. a. följande.

De beräknade byggnadskostnaderna samt kostnaderna för anskaffning av inventarier och inredning till undervisningslokaler uppgår till totalt 129 545 kr.

Sökanden anför, att det torde vara uppenbart, att föreningen ej har någon möjlighet att genomföra byggnadsplanerna, om ej högsta möjliga statsbidrag beviljas. Det framhålles vidare, att Svenska missionsförbundet, som äger majoriteten av andelarna i föreningen, genom sin styrelse underhand har förklarat sig berett att satsa ett visst kapital på byggnationen, under förutsättning att högsta möjliga statsbidrag utgår. Beloppets storlek har emellertid ej fastställts av styrelsen.

Överstyrelsen finner det i detta fall skäligt, att statsbidrag utgår med 75 % av de beräknade byggnadskostnaderna och kostnaderna för anskaffning av inventarier och inredning till undervisningslokaler. Statsbidrag skulle alltså utgå med avrundat 97 000 kr.

Departementschefen. Överstyrelsen för yrkesutbildning har i sina äskanden föreslagit en ökning av investeringsramarna från totalt 70 till 100 miljoner kr. Hela ökningen avser permanenta yrkesskolbyggnader. Av överstyrelsens framställning framgår, att investeringsbehovet för yrkesutbildningens del kan anses vara betydande och att starka skäl kan anföras till stöd för en utvidgning av investeringsramarna.

Investeringsbehovet inom denna skolbyggnadssektor måste emellertid, som jag framhållit i översikten, vägas mot andra angelägna investeringsbehov. För budgetåret 1962/63 måste framför allt det mycket framträdande investeringsbehovet av skolbyggnader för det obligatoriska skolväsendet tillgodoses. Såsom framgår av skolberedningens betänkande rörande grundskolan är den i betänkandet föreslagna utbyggnaden av skolväsendet i hög grad beroende av att erforderliga lokalresurser kan skapas. Med hänsyn härtill föreslår skolberedningen avsevärt ökade investeringsramar för det allmänna skolväsendet. Behoven på detta område är så betydande, att jag inte finner det möjligt att samtidigt föreslå ökade investeringsramar för yrkesskolväsendets del. Jag räknar således med att statsbidrag för budgetåret 1962/63 sammanlagt skall få beviljas i en omfattning som, liksom innevarande budgetår, motsvarar en investeringsram av 50 000 000 kr. för permanenta och 20 000 000 kr. för provisoriska yrkesskolbyggnader. Liksom hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att företa av omständigheterna påkallade jämkningar i fördelningen av investeringsramarna såväl mellan obligatoriska skolor och yrkesskolor som mellan permanenta och provisoriska anläggningar.

Frågan om höjt bidrag för provisoriska yrkesskolbyggnader ämnar jag uppta till behandling vid min slutliga anmälan av anslaget till bidrag till vissa byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet.

Även vid ett bibehållande av oförändrade investeringsramar skulle, på grund av automatiskt verkande faktorer, en viss uppräknings av anslaget vara erforderlig enligt de beräkningsgrunder som överstyrelsen använt. Vid sin beräkning av medelsbehovet har överstyrelsen bl. a. utgått ifrån, att det nuvarande bidraget till provisoriska skollokalerna motsvarar 60 % av byggnadskostnaderna. Det genomsnittliga bidraget och därmed även statsbidragskostnaden torde emellertid ligga lägre än vad som motsvarar detta procenttal. Med beaktande av detta förhållande synes hänsyn till den förut berörda tendensen till ökning av medelsbehovet icke behöva tagas vid anslagsberäkningen. Då jag därjämte räknar med en oförändrad statsbidragskostnad av 15 000 000 kr. för stadigvarande undervisningsmateriel, torde anslaget såhunda böra uppföras med ett oförändrat belopp av 47 700 000 kr.

Såsom redovisats i det föregående har överstyrelsen för yrkesutbildning med tillstyrkan till Kungl. Maj:t överlämnat ansökningar om statsbidrag till vissa enskilda yrkesskolor, nämligen Uppsala hemsysterskola, Frälsningsarméns centrala yrkesskola i Stockholm, och husmodersskolan vid Mellersta Norrlands ungdomsskola i Härnösand. Jag tillstyrker, att statsbidrag efter Kungl. Maj:ts närmare prövning får utgå för de avsedda byggnadsföretagen och förordar, att

Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att medge statsbidrag för ändamålet ur förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva, att statsbidrag må utgå för byggnadsarbeten vid Uppsala hemsysterskola, Frälsningsarméns centrala yrkesskola i Stockholm och husmodersskolan vid Mellersta Norrlands ungdomsskola i Härnösand;

b) till *Bidrag till byggnadsarbeten m. m. vid yrkesskolor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 47 700 000 kr.

[161] **68. Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 500 000	510 750
1960/61	2 500 000	1 522 750
1961/62 (statsliggaren s. 666)	2 500 000	
1962/63 (förslag)	2 500 000	

Enligt kungörelsen 1958:480 kan statsbidragsberättigad folkhögskola erhålla bidrag till kostnaderna för anskaffande av *permanent*a skollokaler och bostäder åt lärare och elever genom ny-, till- eller ombyggnad eller genom förvärv och iordningställande av befintlig byggnad. Statsbidraget till permanenta lokaler utgår med högst 75 % av ett bidragsunderlag, vilket beräknas på olika sätt beroende på lokalernas karaktär. Till kostnaderna för uppförande av *provisoriska* lokaler kan statsbidrag utgå med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 500 000 kr.

Överstyrelsen framhåller i övrigt, att Kungl. Maj:t vid utgången av juni 1961 hade beviljat statsbidrag till sexton folkhögskolor med sammanlagt 7 476 000 kr. Överstyrelsen har senare tillstyrkt statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor med sammanlagt 1 650 000 kr. De ansökningar om statsbidrag för vilka den förberedande granskningen avslutats, motsvarar ett sammanlagt bidragsbelopp av ca 2 300 000 kr. Därutöver har överstyrelsen prövat lokalbehovet för ca 15 skolor. Sedan anslaget för innevarande år tagits i anspråk, återstår ett redan fastställt byggnadsbehov motsvarande en totalkostnad av ca 23 000 000 kr. Med en beräknad statsbidragsprocent av 75 utgör detta belopp 17 400 000 kr. Överstyrelsen anser emellertid, att det sammanlagda byggnadsbehovet, uttryckt i beräknade totalkostnader, för närvarande torde uppgå till minst ytterligare 23 000 000 kr.

Departementschefen. Någon höjning av förevarande anslag kan jag inte tillstyrka. Jag förordar att det uppföres med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

E. Högre utbildning och forskning**a) Centrala myndigheter m. m.****[162] 1. Universitetskanslersämbetet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	488 000	471 925
1961/62 (statsliggaren s. 666)	591 000	
1962/63 (förslag)	618 000	

Universitetskanslern hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 27 000 kr. Højningen motiveras, förutom med automatiska utgiftsstegringar, med att behovet av experter och tillfällig personal ständigt ökar.

Departementschefen. I likhet med universitetskanslern finner jag en förstärkning av den centrala universitetsförvaltningens resurser i fråga om experter och tillfällig arbetskraft motiverad. Jag tillstyrker därför, att den för detta ändamål avsedda anslagsposten höjes med 25 000 kr.

I övrigt ifrågasätter jag beträffande detta anslag inga andra ändringar än sådana, som är av automatisk natur.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med $(591\,000 + 27\,000 =)$ 618 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för universitetskanslersämbetet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Arvode till universitetskanslern	54 888
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	600
3. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	158 000
4. Arvoden till experter och tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	170 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	139 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	88 512
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	7 000
Summa kr.	618 000

b) till *Universitetskanslersämbetet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 618 000 kr.

[163] 2. Universitetskanslersämbetet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	58 000	54 262
1961/62 (statsliggaren s. 667).....	58 000	
1962/63 (förslag)	63 000	

Universitetskanslern föreslår, att anslagsposten till reseersättningar (nu 10 000 kr.) höjes med 2 000 kr. och att delposten till övriga expenser (nu 40 000 kr.) ökas med 10 000 kr. Sammanlagt äskas alltså en höjning av anslaget med 12 000 kr. Såsom skäl härför anför kanslern följande.

Ett ökat anlitage av experter och tillfällig personal m. m. ävensom ett ökat behov av resor för ämbetets tjänstemän ställer större krav på anslagsposten till reseersättningar. För närvarande kan ämbetets tjänstemän ej företa tjänsteresor i önskvärd utsträckning.

Inom kort flyttar kanslersämbetet till nya, större lokaler i Wenner-Gren Center. Det synes svårt att redan nu bedöma medelsbehovet under delposten till övriga expenser. Klart är emellertid att såväl städnings- som telefonkostnaderna kommer att stiga. På grund av ökad arbetsvolym vid ämbetet beräknas jämväl andra expensutgifter komma att öka.

Departementschefen. Jag förordar, att anslagsposten till reseersättningar och delposten till övriga expenser ökas med 2 000 respektive 5 000 kr. Anslagsposten till kanslerskonferenser bör med hänsyn till medelsåtgången under sist förflutna budgetår minskas med 2 000 kr. Utöver vad jag nu föreslagit ifrågasätter jag inga ändringar beträffande förevarande anslag, som alltså för nästa budgetår bör uppföras med $(58\,000 + 5\,000 =) 63\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 63 000 kr.

[164] 3. Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 30 000 kr. och disponeras på sätt framgår av statsliggaren s. 667.

Universitetskanslern hemställer om oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår.

Departementschefen. I betraktande av att en viss behållning under anslaget kan beräknas föreligga vid utgången av innevarande budgetår anser jag, att medelsanvisningen nästa budgetår kan begränsas till 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Ämnes- och fakultetskonferenser* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

[165] 4. Antagningsnämnden för civilekonomutbildning

I den av riksdagen godkända propositionen 1961:83 räknades med att utbildningskapaciteten i fråga om civilekonomutbildningen redan fr. o. m. läsåret 1961/62 skulle ökas från ca 345 nybörjare till ungefär 575. I anslutning härtill förutsattes, att en samordning skulle ske av intagningen av elever vid berörda läroanstalter. Kungl. Maj:t har i anledning härav den 16 juni 1961 meddelat bestämmelser rörande antagning av studerande vid den ekonomiska fakulteten vid universitetet i Lund samt vid handelshögskolorna. Enligt dessa bestämmelser skall bl. a. en gemensam antagningsnämnd, om antalet behöriga sökande är större än antalet tillgängliga platser, verkställa urval av de sökande. Vidare föreskrives, att kostnaderna för nämndens verksamhet skall bestridas av statsverket.

Antagningsnämnden för civilekonomutbildning hemställer för nästa budgetår om ett anslag av 29 500 kr. enligt följande sammanställning.

1. Arvoden åt ledamöter, suppleanter och sekreterare	2 500
2. Arvoden åt extra personal	15 000
3. Reseersättningar	5 000
4. Expenser	5 000
5. Publikationstryck	2 000
Summa kr. 29 500	

Av nämndens framställning inhämtas huvudsakligen följande.

Arvoden m. m. enligt kommittékungörelsen åt ledamöter och suppleanter i nämnden beräknas till högst 1 000 kr. För sekreteraren, som även avses svara för kamerala göromål och viss informationsverksamhet, föreslås ett arvode av 1 500 kr. Granskning och poängberäkning av inträdesansökningar bör enligt nämnden anförtros åt tillfälligt anställd personal, som med hänsyn till arbetsuppgifterna bör vara relativt kvalificerad. Med utgångspunkt i 1 500 — 1 800 ansökningar per år uppskattas kostnaderna för sådan personal till 15 000 kr. Medelsbehovet till reseersättningar motiveras med att nämndens sammanträden alltefter omständigheterna bör förläggas till de olika lärosätena. För ansökningsblanketter, skrivmateriel, papper, etc. beräknas 5 000 kr. För tryckning av nämndens antagningsbestämmelser äskas ett belopp av 2 000 kr.

Departementschefen. För bestridande av antagningsnämndens utgifter bör för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag, benämnt Antagningsnämnden för civilekonomutbildning. I avvaktan på närmare erfarenheter av kostnaderna för nämndens verksamhet bör anslaget uppföras med 18 000 kr. Anslaget torde inte få överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Antagningsnämnden för civilekonomutbildning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 kr.

[166] 5. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	115 300	119 058
1961/62 (statsliggaren s. 668)	135 000	
1962/63 (förslag)	139 000	

Överstyrelsen hemställer, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 4 900 kr. Höjningen betingas, förutom av automatiska utgiftsförändringar, av följande förslag.

1. Förändring av tjänsten som kontorist i Ae 9 till tjänst som kansliskrivare i Ae 10.
2. Ökad medelsanvisning till extra arbetshjälp (kostnad 3 000 kr.).

Det under punkt 2 redovisade förslaget motiveras med ett stegrat behov av arbetskraft för utförande av maskinskrivningsarbete och andra biträdesgöröml.

Departementschefen. Med anledning av överstyrelsens förslag tillstyrker jag, att anslagsmedlen till biträdeshjälp för nästa budgetår höjes med 3 000 kr. I övrigt räknar jag endast med automatiska utgiftsökningar under förevarande anslag.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med $(135\,000 + 4\,000 =)$ 139 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för överstyrelsen för de tekniska högskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	33 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	62 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	23 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	1 900
Summa kr.	139 000

- b) till Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 139 000 kr.

[167] 6. Överstyrelsen för de tekniska högskolorna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	11 700	13 136
1961/62 (statsliggaren s. 668)	16 000	
1962/63 (förslag)	17 000	

Överstyrelsen föreslår, att detta förslagsanslag för nästa budgetår höjes med 600 kr. på sätt framgår av följande sammanställning.

1. Bränsle, lyse och vatten (nu 200)	+ 200
2. Övriga expenser (nu 8 400)	
a) städning	+ 300
b) telefon	+ 600
c) skrivmateriel m. m.	+ 400
d) bortfall av engångsanvisning	— 900
	Summa kr. + 600

Till stöd härför anför *överstyrelsen* bl. a. följande.

Bränsle, lyse och vatten. Med hänsyn till belastningen under de senaste budgetåren bör denna delpost uppräknas med 200 kr.

Städning. Den föreslagna höjningen föranledes av att *överstyrelsen* genom flyttning till Wenner-Green Center erhållit större lokaler.

Telefon. Kostnaderna härför har under de senaste budgetåren undergått en kraftig stegring till följd av den intensifierade verksamheten inom *överstyrelsen*s ämbetsområde och beräknas ytterligare stiga under nästa budgetår.

Skrivmateriel m. m. De medel, som står till förfogande för skrivmateriel, för inköp och underhåll av möbler samt för bokinköp, m. m., har visat sig vara otillräckliga.

Departementschefen. Jag biträder *överstyrelsen*s förslag. Anslaget bör därför för nästa budgetår höjas med ett avrundat belopp av 1 000 kr. och alltså uppföras med (16 000 + 1 000 =) 17 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Överstyrelsen* för de tekniska högskolorna: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kr.

[168] 7. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	106 400	110 107
1961/62 (statsliggaren s. 669)	156 000	
1962/63 (förslag).....	197 000	

Utrustningsnämnden hemställer, att detta anslag höjes med 75 000 kr. Höjningen betingas av följande förslag.

1. Tre inköpsassistenter, en i Ae 17 och två i Ae 15.
2. En kontorist i Ae 9.
3. Ökad medelsanvisning till tillfällig arbetshjälp och vikariatsersättningar m. m. (kostnad 2 016 kr.).

Nämnden erinrar om att för närvarande finnes anställda sex extra ordinarie tjänstemän med avlöning från förevarande anslag. Utöver dessa befattnings-

havare är till nämnden knutna ett antal befattningshavare, vilkas avlöningskostnader bestrides från åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Syftet med denna uppdelning på olika anslag av bl. a. lönekostnaderna synes enligt nämnden vara att dels skapa en basorganisation bestående av ett antal extra ordinarie tjänstemän, dels genom anlitande av kommittéanslag smidigt anpassa arbetskraftstillgången efter växlingarna i arbets-situationen vid nämnden. För nästa budgetår äskar nämnden extra ordinarie-sättning för fyra befattningshavare, vilkas avlöning hittills bestritts från kommittéanslag.

Till stöd för det under p u n k t 1 redovisade förslaget anför nämnden bl. a. följande.

Nämnden finner det särskilt betydelsefullt — ej minst från rekryteringssynpunkt — att nuvarande tre inköpsassistenttjänster blir extra ordinarie hos nämnden och att sålunda medel för avlöning m. m. vid desamma beräknas under nämndens anslag till avlöningar och omkostnader. Beträffande löneställningen för dessa tjänster anser nämnden, efter ingående jämförelser med förhållandena inom andra verks motsvarande organisationer, att tjänsterna rätteligen icke borde placeras lägre än i 17 lönegraden. Likväl vill nämnden för närvarande begränsa sig till det förslaget, att en tjänst placeras i 17 lönegraden och de två andra i 15 lönegraden.

Statens lönenämnd har ingen erinran mot den föreslagna löneställningen för de äskade tjänsterna som inköpsassistent i lönegrad Ae 17 och Ae 15 samt som kontorist i Ae 9.

Departementschefen. En viss förstärkning av utrustningsnämndens basorganisation synes mig angelägen. Jag beräknar därför under förevarande anslag medel till två inköpsassistenter, av vilka en i Ae 17 och en i Ae 15.

Utöver vad jag nu förordat ifrågasätter jag inga ändringar beträffande detta anslag, som därför för nästa budgetår bör uppföras med (156 000 + 41 000 =) 197 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för utrustningsnämnden för universitet och högskolor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63.

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal	151 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	42 600
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 400
Summa kr.	197 000

b) till Utrustningsnämnden för universitet och högskolor:
Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 197 000 kr.

[169] 8. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	38 000	35 304
1961/62 (statsliggaren s. 669)	50 000	
1962/63 (förslag)	52 000	

Utrustningsnämnden räknar i sina anslagsäskanden för nästa budgetår med ett ökat medelsbehov till reseersättningar (nu 16 000 kr.) och till bränsle, lyse och vatten (nu 900 kr.) av 2 000 respektive 1 000 kr. Samtidigt räknar nämnden med ett minskat medelsbehov till övriga expenser (nu 32 600 kr.) av 1 000 kr. Nämnden föreslår alltså en sammanlagd ökning av anslaget med 2 000 kr. Det ökade medelsbehovet till reseersättningar betingas, förutom av den fr. o. m. innevarande budgetår genomförda traktamentshöjningen, av nämndens under avlöningsanslaget framställda förslag om inrättande av ytterligare tjänster. Uppräkningen av delposten till bränsle, lyse och vatten föranledes av att nämnden fr. o. m. innevarande budgetår har att svara för uppvärmningskostnaderna av de lokaler, som disponeras för nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande och centrala regionsjukvårdsnämnden. Den föreslagna minskningen av delposten till övriga expenser beror på att nämnden räknar med lägre utgifter för skrivmateriel och möbler m. m. under nästa budgetår.

Departementschefen. Nämndens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag har ej givit mig anledning till erinran. Anslaget torde sålunda för nästa budgetår böra uppföras med (50 000 + 2 000 =) 52 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 kr.

[170] 9. Bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm

Detta reservationsanslag är för innevarande budgetår uppfört med 31 000 kr. (statsliggaren s. 669).

Akademiska rektorskonventet i Stockholm hemställer i sina anslagsäskanden för nästa budgetår om en höjning av förevarande anslag med 14 000 kr. till 45 000 kr. Härav avses ett med 4 000 kr. till 20 000 kr. förhöjt belopp för bestridande av rektorskonventets egna utgifter och 25 000 kr. för den akademiska musikverksamheten i Stockholm, vilket i jämförelse med det för sistnämnda ändamål för innevarande budgetår beräknade beloppet innebär en höjning med 10 000 kr.

Departementschefen. Någon höjning av detta anslag är jag inte beredd att förorda. Anslaget bör därför för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 31 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till akademiska rektorskonventet i Stockholm* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 31 000 kr.

b) Universiteten m. m.

I. Civilingenjörsutbildning i Uppsala

I. Återblick

I skrivelse till universitetsutredningen den 31 maj 1957 föreslog professorerna i fysik Per Ohlin och Kai Siegbahn att vid universitetet i Uppsala skulle inrättas en särskild teknisk efterutbildning, som skulle leda fram till »universitetsingenjörsexamen». Förslagsställarna återkom till frågan i skrivelse till nämnda utredning den 5 juni 1959 (jfr SOU 1959: 45, s. 444—452). I denna senare skrivelse framlades en detaljerad plan för utbildningen, avsedd för årligen 30 studerande, vilka avlagt grundexamen med ämneskombinationen matematik, fysik (båda med två betygsenheter), teoretisk fysik med mekanik samt — i regel — kemi, varvid de två sistnämnda ämnena kunde ingå i examen med en betygsenhet. Själva ingenjörsutbildningen föreslogs omfatta två terminers bunden undervisning jämte en termins examensarbete.

I en till universitetsutredningen överlämnad promemoria, dagtecknad den 13 oktober 1959, förordade förslagsställarna, att nämnda utbildning skulle utvidgas med ytterligare en termins bunden undervisning. Genom förlängningen avsågs utbildningen bli likvärdig med den, som meddelas teknologie studerande vid avdelning för teknisk fysik.

Universitetsutredningen (jfr SOU 1959: 45, s. 270—276) föreslog, att matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala skulle erhålla resurser att meddela undervisning och förrätta examination för en ny examensnivå och att denna utbildning skulle utformas i huvudsaklig överensstämmelse med det av professorerna Ohlin och Siegbahn den 5 juni 1959 framlagda, den 13 oktober 1959 kompletterade förslaget. Vidare föreslog utredningen att kanslern för rikets universitet och överstyrelsen för de tekniska högskolorna skulle anbefallas att gemensamt dels utforma förslag till de närmare bestämmelser, som erfordrades för denna examen, dels — efter förslag av fakulteten och yttrande av avdelningsrådet för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm — fastställa erforderliga studieplaner. Universitetsutredningen föreslog jämväl, att den, som med godkänt resultat genomgått den nya utbildningen, skulle bli berättigad till den dubbla titeln filosofie kandidat och civilingenjör.

I propositionen 1960: 119 s. 273 tillstyrkte departementschefen, att den av universitetsutredningen sålunda förordade utbildningen skulle komma till stånd vid de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna. Departementschefen anförde härom bl. a.:

Självfallet måste en utbildning av denna typ i viss mån få karaktären av försöksverksamhet tills praktiska erfarenheter vinnes. I första hand bör utbildningen ordnas i Uppsala och därvid om möjligt från höstterminen 1961. Utbildningskapaciteten torde av olika skäl till en början böra bli relativt begränsad. Jag delar ej överstyrelsens för de tekniska högskolorna uppfattning, att de som

genomgått denna utbildning ej borde få titeln civilingenjör. Det är enligt min mening synnerligen viktigt att de som valt denna utbildningsväg, vilken till sitt innehåll skall vara fullt likvärdig med den utbildning, som gives vid de tekniska högskolornas avdelningar för teknisk fysik, blir dokumenterat helt jämställda med civilingenjörer. Eljest kan värdet av den nya utbildningen från den studerandes synpunkt bli betydligt reducerat. Det torde böra ankomma på universitetskanslern att efter samråd med överstyrelsen för de tekniska högskolorna på basis av föreliggande utredningsmaterial utarbeta de närmare föreskrifter som kan bli erforderliga för att påbörja den här ifrågavarande utbildningen samt att i sedvanlig ordning äska för verksamhetens bedrivande erforderliga medel. Jag förutsätter härvid, att den av utredningen gjorda kostnadskalkylen i stort sett skall visa sig hållbar.

Särskilda utskottet (utl. 1960:1, s. 64) underströk vid behandlingen av nämnda proposition, att vid den blivande civilingenjörsutbildningen i Uppsala sådana krav måste uppställas, att utbildningen blir fullt likvärdig med den som meddelas vid de tekniska högskolornas avdelningar för teknisk fysik. Utskottet anslöt sig till det av departementschefen förordade förslaget att de, som avlagt denna nya examen, skulle erhålla titeln civilingenjör.

Riksdagen anmälde i skrivelse den 28 maj 1960, nr 327, att beslut fattats i enlighet med propositionens och särskilda utskottets förslag.

I anledning av vad sålunda förekommit uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1960 åt kanslern för rikets universitet att, efter samråd med överstyrelsen för de tekniska högskolorna och med beaktande av vad departementschefen och särskilda utskottet anför, vidtaga erforderliga åtgärder för anordnande av utbildning vid universitetet i Uppsala av filosofie kandidater till civilingenjörer.

Kanslern tillsatte genom beslut den 23 september 1960 en kommitté¹ med uppgift att inom kanslersämbetet utreda och avgiva förslag angående erforderliga åtgärder för anordnande av ifrågavarande utbildning.

Nämnda kommitté framlade i skrivelse den 25 november 1960 ett delvis preliminärt förslag rörande anordnande av nämnda utbildning jämte därtill hörande kostnadsberäkningar.

Över kommitténs förslag avgavs yttranden till kanslern av det större konsistoriet vid universitetet i Uppsala, efter hörande av matematisk-naturvetenskapliga fakulteten därstädes, samt av överstyrelsen för de tekniska högskolorna, efter hörande av kollegienämnderna vid högskolorna och avdelningsrådet för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm.

Såsom framhölls i inledningen till 1961 års åttonde huvudtitel blev det på grund av förseningar i utredningsarbetet ej möjligt att för 1961 års riksdag framlägga förslag beträffande denna civilingenjörsutbildning.

¹ Professor emeritus G. Borelius, direktören H. Liander (fr. o. m. den 28 oktober 1960), professorerna E. Lindholm, avdelningschefen N.-H. Lundquist samt professorerna P. Ohlin, K. Siegbahn och I. Waller. Åt Siegbahn uppdrogs att såsom ordförande leda kommitténs arbete.

Kanslern redogjorde i skrivelse den 3 mars 1961 för kommitténs förslag jämte däröver avgivna utlåtanden och tillstyrkte — efter att ha behandlat vissa frågor sammanhängande med den föreslagna utbildningen — den av kommittén enligt alternativ II föreslagna lärarorganisationen, att tillämpas försöksvis tills erfarenheter vunnits. Övriga av kommittén framlagda förslag, såvitt avsåg alternativ II, gav inte anledning till någon erinran från kanslerns sida. Beträffande nyanskaffning av apparater uttalade kanslern, att en fördelning av engångsanslaget härför över flera än två budgetår icke borde vara omöjlig. Kanslern föreslog i nämnda skrivelse, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt kanslersämbetet att efter samråd med överstyrelsen fastställa studieplaner och meddela intagningsbestämmelser.

II. Kommitténs förslag

Beträffande grundexamen föreslog kommittén den ändringen, att teoretisk fysik med mekanik skulle ingå i filosofie kandidatexamen med två betygsenheter, medan kravet på ett betyg i kemi eller annat ämne i denna examen skulle slopas och i stället en kurs i kemi inläggas i själva ingenjörsutbildningen. Någon ändring av den i propositionen 1960:119 förutsatta utbildningstiden, sex terminer för grundexamen och fyra terminer för ingenjörsutbildningen, skulle denna anordning inte föranleda.

Kommittén förutsatte, att den egentliga civilingenjörsutbildningen skulle igångsättas vårterminen 1962, varefter de första civilingenjörerna skulle kunna utexamineras vid slutet av höstterminen 1963.

Lärarbehov

Beträffande lärarbehovet innehöll förslaget två alternativ, alternativ I, avseende fullt utbyggd undervisning med en intagning av 30 elever per år, samt alternativ II, avseende en övergångsperiod med en intagning av 15 elever per år.

Lärarbehov vid full utbyggnad enligt universitetsutredningens förslag och de båda alternativen framgår av följande sammanställning.

	Universitets- utredningen	Kommitténs	
		alt. I	alt. II
Professorer	—	4	—
Laboratorer	2	6	3
Universitetslektorer	4	2	2 $\frac{3}{4}$
Biträdande lärare	—	1	5 $\frac{1}{2}$
Speciallärare	1	3	4

Dessutom upptog samtliga förslag ett antal tjänster som assistent och amanuens.

De olika förslagen innebar följande tjänster i professors och laborators ställning:

	Universitets- utredningen	Kommitténs	
		alt. I	alt. II
<i>Professur</i>			
i elektronik		x ¹	
i regleringsteknik		x ²	
i fasta tillståndets fysik		x ¹	
i teoretisk elektroteknik med plasmafysik		x ¹	
<i>Laboratur</i>			
i teoretisk fysik		x	
i numerisk analys		x	
i matematisk statistik		x	
i tillämpad fysik		x	
i metallografi		x	
i fasta tillståndets fysik	x		x
i teoretisk elektroteknik med plasmafysik	x		x
i hållfasthetslära		x	x

¹ Omvandling av laboratur.

² Omvandling av tjänst som speciallärare.

Enligt kommittén vore det väsentligt, att tjänsterna enligt alternativ II snarast möjligt ombildades på sätt skisserats i alternativ I.

Kommittén framhöll beträffande alternativ II, att laboraturen i *fasta tillståndets fysik* och laboraturen i *teoretisk elektroteknik med plasmafysik* vore nödvändiga för fysiska institutionens forskningsverksamhet även om civilingenjörsutbildningen icke skulle komma till stånd.

I fråga om laboraturen i *hållfasthetslära* framhöll kommittén, att detta ämne vid de tekniska högskolorna företrädades av professorer och att detta ämne med hänsyn till den tekniska utvecklingen komme att få en så väsentlig ställning i den planerade utbildningen, att en laboratur måste anses vara oundgängligen nödvändig.

Kommittén beräknade medel icke endast för den egentliga civilingenjörsutbildningen utan även för undervisningen för två betyg i teoretisk fysik med mekanik. Kostnaderna härför uppskattades enligt en till handlingarna i ärendet hörande promemoria till ca 33 000 kr.

Kostnaderna för undervisningen i kemi beräknade kommittén till ca 40 000 kr. Universitetsutredningen hade ej beräknat medel härför, då utredningen utgått från att kemiundervisningen skulle äga rum före den egentliga civilingenjörsutbildningen.

På grundval av en till förslaget fogad tidtabell för undervisningens successiva igångsättande lämnade kommittén ett detaljerat förslag rörande de lärarbefattningar, som erfordrades för första utbyggnadsåret. Kommitténs förslag för nämnda budgetår upptog även för utarbetande och iordningsställande av laborationer erforderliga tjänster som assistent.

Teknisk och annan baspersonal

Kommittén räknade med följande personal (vid full utbyggnad)

- 1 laboratorieingenjör i A 13
- 1 instrumentmakare i A 11
- 1 institutionstekniker i A 9
- 1 vaktmästare i A 7
- 1 kanslibiträde i A 7

Enligt universitetsutredningens förslag synes man i fråga om teknisk och annan baspersonal ha räknat med en mekaniker, ett elektronikbiträde, ett skrivbiträde, en vaktmästare och ett laboratoriebiträde.

Nyanskaffning av apparater m. m.

För ifrågavarande ändamål begärde kommittén 248 000 kr. för första utbyggnadsåret och 264 000 kr. för följande budgetår.

Enligt universitetsutredningens förslag synes man ha räknat med ett engångsanslag av 200 000 kr. för nyanskaffning av apparater till laborationer.

Materiel m. m.

För första utbyggnadsåret erfordrades enligt kommittén 3 000 kr. för materiel m. m. och 10 000 kr. för annonsering, tryckning av läro- och timplaner, tidtabell, underrättelser för inträdessökande m. m.

Några medel för ifrågavarande ändamål synes icke ha upptagits i universitetsutredningens förslag.

Studieplaner och intagningsbestämmelser.

Kommittén ingav den 27 februari 1961 till kanslersämbetet förslag till studieplaner och till intagningsbestämmelser för civilingenjörsutbildningen.

Vid beredning inom ecklesiastikdepartementet av det sålunda framlagda förslaget konstaterades, att viss kompletterande utredning vore erforderlig. Med anledning härav sammanställdes inom departementet en den 11 juli 1961 dagtecknad promemoria, som remitterades till kanslersämbetet samma dag. Av kanslersämbetet överlämnades ärendet för yttrande till matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala, som i skrivelse den 26 september 1961 uttalade sig över det remitterade ärendet. Kanslern avgav den 5 oktober 1961 underdånigt utlåtande i ärendet genom att såsom eget utlåtande åberopa omförmälda yttrande av matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala.

Nämnda promemoria behandlade bl. a. möjligheterna att med en lärarorganisation enligt alternativ II årligen antaga 30 studerande till civilingenjörsutbildning. Vidare upptogs till behandling vissa frågor angående tvåbetygsundervisningen i teoretisk fysik med mekanik samt kostnadsfrågor.

III. Matematisk-naturvetenskapliga fakultetens förslag den 26 september 1961

I fakultetens yttrande redogöres för kostnaderna för civilingenjörsutbildningen. De preciserade förslagen ansluter sig i stort till de tidigare som alternativ II redovisade förslagen. Fakultetens yttrande jämte de däri framlagda förslagen har efter remissbehandling lagts till grund för de inom ecklesiastikdepartementet gjorda beräkningarna av medelsbehovet för civilingenjörsutbildningen.

Fakulteten förordar, att i första hand alternativ II förverkligas. Enligt fakulteten synes förstärkningar enligt alternativ I mycket snart vara nödvändiga, om fullgod undervisning skall kunna meddelas. Fakulteten accepterar dock, att förslag om förstärkningar budgetprövas i sedvanlig ordning. Behovet av laboraturer för undervisningen i ämnena teoretisk fysik med mekanik samt numerisk analys understrykes kraftigt av fakulteten. Det synes enligt fakulteten vara lämpligt att dessa båda laboraturer inrättas fr. o. m. budgetåret 1963/64.

Fakulteten erinrar om att den av kanslern tillsatta kommittén för en övergångsperiod föreslog en intagningskapacitet av 15 studerande per år; därefter skulle intagningen stiga till 30 studerande årligen. Fakulteten har emellertid efter närmare utredning funnit, att antalet studerande, som årligen intages, kan sättas till 30. Erforderliga lärarkrafter skulle härvid i stort sett tilldelas enligt alternativ II. För läsåret 1962/63 uppstår dock enligt fakulteten vissa lokalsvårigheter, eftersom den nya undervisningsbyggnaden för fysik och kemi beräknas vara färdig först i slutet av vårterminen 1963. Fakulteten föreslår därför, att intagningen läsåret 1962/63 begränsas till 24 studerande och därefter höjes till 30 studerande per år.

Erforderligt medelsbehov m. m.

På grundval av matematisk-naturvetenskapliga fakultetens skrivelse den 26 september 1961 har medelsbehovet för civilingenjörsutbildningen beräknats till belopp som framgår av följande sammanställning.

Kostnader för budgetåren 1962/63—1964/65

1. Avlöningar	1962/63	1963/64	1964/65
a) Lärare (ej engångskostnader)	482 000 ¹	601 000 ¹	606 000 ¹
b) Lärare (engångskostnader)	24 000	—	—
c) Teknisk och annan baspersonal	63 000	63 000	63 000
2. Materiel m. m.	18 000	26 000	26 000
3. Nyanskaffning av apparater m. m. (engångsanvisning) ..	376 000	154 000	—
Summa kr.	963 000	844 000	695 000

De i sammanställningen redovisade kostnaderna budgetåret 1964/65 (vid full utbyggnad) avseende lärartjänster och timarvoderad undervisning — 606 000 kr. — fördelar sig enligt följande.

¹ Detta belopp inkluderar tidigare nämnda tre laboraturer jämte därtill hörande 3 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

3 laboratorer (i hållfasthetslära, i teoretisk elektroteknik med plasmafysik och i fasta tillståndets fysik)
2 universitetslektorer
1 biträdande lärare
4 speciallärare
310 professorstimmar
2 045 lektorstimmar (varav 470 meddelade av speciallärare)
11 280 assistenttimmar (varav 3 000 avses för forskning och allmänt institutionsarbete för nämnda tre laboraturer)

Kostnaderna för avlöningar budgetåret 1962/63 innefattar i det följande angivna tjänster m. m.

a) *Lärare (ej engångskostnader)*

Teoretisk fysik med mekanik

- 1) biträdande lärare (tvåbetygskurs)
- 2) 500 assistenttimmar (dito)
- 3) 100 professorstimmar (undervisning för den egentliga civilingenjörsutbildningen)
- 4) 120 lektorstimmar (dito)
- 5) 500 assistenttimmar (dito)

Matematik

- 6) 300 lektorstimmar
- 7) 1 000 assistenttimmar

Allmän och oorganisk kemi

- 8) 130 lektorstimmar
- 9) 560 assistenttimmar

Fysikalisk kemi

- 10) 130 lektorstimmar
- 11) 560 assistenttimmar

Organisk kemi

- 12) 25 lektorstimmar
- 13) 40 assistenttimmar

Tillämpad fysik

- 14) universitetslektor
- 15) 1 000 assistenttimmar

Elektronik

- 16) universitetslektor
- 17) 1 000 assistenttimmar

Teoretisk elektroteknik med plasmafysik

- 18) laborator
- 19) 200 lektorstimmar
- 20) 1 000 assistenttimmar

Hållfasthetslära

- 21) laborator
- 22) 200 lektorstimmar
- 23) 1 500 assistenttimmar

Maskinelement och ritteknik

- 24) 100 lektorstimmar
- 25) 500 assistenttimmar
- 26) 1 200 kr. som grundarvode till speciallärare

b) *Lärare (engångskostnader)*

- 27) 100 lektorstimmar (allmän och oorganisk kemi)
- 28) 500 assistenttimmar (fysikalisk kemi)
- 29) 100 lektorstimmar (metallografi)

c) *Teknisk och annan baspersonal*

- 30) laboratorieingenjör i högst Ae 15
- 31) instrumentmakare i Ae 11
- 32) institutionstekniker i Ae 9
- 33) vaktmästare i Ae 7
- 34) kanslibiträde i Ae 7

(Laboraturen i fasta tillståndets fysik jämte därtill hörande 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete har äskats av kanslern. Förslaget kommer att redovisas under Uppsala universitets avlöningsanslag under rubriken Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.)

Motiveringar

Såvitt gäller den för avlöningar äskade medelsanvisningen har lärarbehovet av fakulteten framräknats på grundval av ett förslag till undervisningsplan, vilket fogats till fakultetens skrivelse. Planen bygger på den förutsättningen att den egentliga civilingenjörsutbildningen påbörjas höstterminen 1962.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande

Punkterna 1—2. Den särskilda tvåbetygskursen i teoretisk fysik med mekanik kommer att utgöra en alternativ studiekurs för betyget med beröm godkänd i filosofie kandidatexamen. Kursen avses stå öppen för alla. En samordning mellan denna kurs och den nuvarande kursen anses för närvarande ej möjlig. Beräkningen av lärarbehovet utgår från att 40 studerande kommer att delta i den alternativa studiekursen.

Punkt 6. På grund av matematiska institutionens personalsituation saknas tills vidare docentkompetenta lärare för här avsedd undervisning. Under läsåret 1962/63 måste därför professorsundervisningen i ämnet utbytas mot lektorsundervisning.

Punkterna 14—17. Lektorerna i tillämpad fysik och i elektronik avses bli ansvariga för organisation och samordning av civilingenjörsutbildningen i dess helhet. Dessa tjänster bör därför inrättas samtidigt med undervisningens igångsättande. Assistenterna skall bistå lektorerna i detta arbete samt förbereda laborationer inom ämnena tillämpad fysik, elektronik, regleringsteknik och fasta tillståndets fysik.

Punkterna 18 och 20. Sedan omkring fem år utgör teoretisk elektroteknik med plasmafysik ett av de viktigaste forskningsområdena vid fysiska institutionen och sysselsätter för närvarande ett stort antal yngre forskare på magister-, licentiat- och doktorsnivå. Forskningarna har nu nått en sådan omfattning och den anskaffade mångskiftande apparaturen blivit så stor, att det synes nödvändigt att få en mera fast organisation av detta viktiga ämne. Oberoende av ingenjörutbildningen anses den nu pågående verksamheten och utbildningen inom berörda ämnesområde erfordra en tjänst på laborator- eller professorsnivå. Laboratorns undervisning inom ramen för civilingenjörutbildningen avses börja höstterminen 1962. Vid bifall till detta förslag bör till laboraturen knytas 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Punkterna 21 och 23. Beträffande motiveringen för laboraturen hänvisas till vad i det föregående anförts om denna tjänst. Om laboraturen inrättas skall av begärda 1 500 assistenttimmar 1 000 knytas till denna laboratur för forskning och allmänt institutionsarbete.

Punkterna 27—29. De under dessa punkter begärda lektors- och assistenttimmarerna erfordras för utarbetande och iordningställande av laborationer.

IV. Remissyttranden

Såsom tidigare framgått har kommitténs förslag varit föremål för remissbehandling. Det förslag som framlagts av matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i yttrande den 26 september 1961 innebär, vilket framgår av det föregående, att kommitténs förslag reviderats på vissa punkter. Av denna anledning redovisas här endast de yttranden, som avgivits över fakultetens förslag.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna erinrar om att den vid remissbehandling av kommitténs förslag uttalat, att enligt dess uppfattning den till ämnade utbildningen av civilingenjörer vid universitetet i Uppsala, för att bli likvärdig med utbildningen vid avdelningarna för teknisk fysik vid de tekniska högskolorna, krävde en lärarpersonal i huvudsak av den storleksordning, som upptagits i det såsom alternativ I betecknade förslaget. En organisation enligt det såsom alternativ II betecknade förslaget vore tänkbar endast under en kortare övergångstid av omkring två år.

Vad som senare förekommit i ärendet har ej givit överstyrelsen anledning att frängå denna ståndpunkt. En organisation av ifrågavarande utbildning i enlighet med det av matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Uppsala i dess yttrande av den 26 september 1961 nu framlagda förslaget, vilket i huvudsak ansluter sig till alternativ II, kan överstyrelsen därför endast förorda under en kortare övergångstid.

Kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm erinrar inledningsvis om vad som föreslagits beträffande utbildningen av tekniska fysiker vid tekniska högskolan i Lund och återger härom följande ur den år 1961 framlagda stomplanen för sistnämnda högskola.

Utöver de obligatoriska kurserna kan den tekniske fysikern genom att kombinera olika valfria kurser specialisera sig åt skilda håll, såsom kärnfysik och elektrisk mätteknik, fasta tillståndets fysik och hållfasthetslära, hållfasthets-

lära och maskinelement, numerisk analys och siffermaskiner jämte matematisk statistik, teleteknik, regleringsteknik. Genom kombination av kärnfysik, matematisk fysik, mekanisk värmeteorik med strömningslära, strömningsmaskiner samt värme- och kraftteknik nås en för teoretiskt och praktiskt arbete inom kärnenergiområdet väl lämpad utbildning.

Kollegienämnden anser vidare, att den tekniske fysiker, som kommer att utbildas i Lund, får tillfälle att i undervisnings- och forskningshänseende följa ämnen tillhörande andra avdelningar. Härigenom kan han komma i kontakt med ett stort antal av professorer företrädande ämnen. Med hänsyn till att dessa professorer är avsedda för flera avdelningar, blir enligt kollegienämnden kostnaden per studerande väsentligt lägre än om motsvarande professorer skulle inrättas endast för en avdelning — exempelvis för teknisk fysik. Om alternativ II väljes blir enligt kollegienämnden den utbildning, som kan meddelas de tekniska fysikerna i Uppsala, ävensom deras forskningsmöjligheter icke likvärdiga med dem i Lund eller vid KTH och CTH. Med en dylik lösning finner kollegienämnden titeln civilingenjör för en i Uppsala utexaminerad teknisk fysiker icke bli av samma värde som den som erhålles vid övriga utbildningsplatser i riket.

Avdelningskollegiet för teknisk fysik vid tekniska högskolan i Stockholm framhåller bl. a., att det ej kan acceptera en uppbyggnad av civilingenjörsutbildningen enligt den av fakulteten framlagda planen, eftersom en med civilingenjörsexamen likvärdig utbildning ej uppnås med fakultetens förslag. De befattningshavare, som förutsatts i alternativ I, är enligt avdelningskollegiets mening nödvändiga. Avdelningskollegiet finner det vidare angeläget, att detta fastslås genom principbeslut redan vid utbildningens igångsättande.

V. Departementschefen

Under senare år har allt större uppmärksamhet ägnats frågor som rör differentieringen av den högre undervisningen och möjligheterna att i nya former samordna forskning och högre utbildning. Det i det föregående redovisade förslaget, att vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Uppsala till civilingenjörer utbilda filosofie kandidater med viss ämneskombination, är ett resultat av överväganden i dessa hänsenden.

Förslaget i dess ursprungliga form redovisades i universitetsutredningens år 1959 framlagda betänkande angående universitet och högskolor i 1960-talets samhälle (SOU 1959:45). Utredningens förslag behandlades sedermera i den av riksdagen godkända propositionen 1960:119.

Jag vill erinra om att jag i nämnda proposition — i samband med att jag förordade fortsatta förberedelser för utbildningens genomförande — bl. a. underströk vikten av att den ifrågasatta utbildningen skulle bli fullt likvärdig med den, som ges vid de tekniska högskolornas avdelningar för teknisk fysik, samt av att universitetsutredningens kostnadskalkyl beträffande utbildningen i stort sett

skulle visa sig hållbar. Vidare förordade jag att de, som genomgått denna utbildning, skulle erhålla titeln civilingenjör.

Sedan kanslern fått i uppdrag att efter samråd med överstyrelsen för de tekniska högskolorna vidtaga erforderliga åtgärder för anordnande av den föreslagna utbildningen, framlade en av kanslern tillsatt kommitté ett delvis preliminärt förslag rörande denna utbildning jämte därtill hörande kostnadsberäkningar.

Vid beredning av ärendet inom ecklesiastikdepartementet konstaterades, att en kompletterande utredning vore erforderlig. Med anledning härav upprättades inom departementet en promemoria, som sedermera blev föremål för remissbehandling. Över denna promemoria yttrade matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Uppsala sig den 26 september 1961. Yttrandet innebar, att fakulteten framlade ett delvis reviderat förslag angående den tänkta civilingenjörsutbildningen. Fakulteten uttalade nu, att det vore möjligt att med lärarkrafter i huvudsak enligt alternativ II årligen antaga 30 studerande till civilingenjörsutbildning i Uppsala. Det är med utgångspunkt i fakultetens sålunda framlagda förslag, som jag i det följande redovisar mitt ställningstagande.

Jag ingår först på frågan huruvida den utbildning, som erhålles enligt fakultetens förslag, kan anses bli fullt likvärdig med den, som ges vid tekniska högskolornas avdelningar för teknisk fysik. Såsom tidigare nämnts, har överstyrelsen, kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm samt avdelningskollegiet för teknisk fysik vid samma högskola ifrågasatt värdet av den föreslagna utbildningen. Det möter naturligtvis alltid svårigheter att på förhand bedöma kvaliteten hos en ny utbildningsform. Det förhållandet, att viss undervisning kommer att meddelas av laborator eller speciallärare i stället för av professor, kan enligt min uppfattning inte i och för sig åberopas som anledning till en förmodan, att utbildningen skulle bli av sämre kvalitet. Andra faktorer, som måste beaktas vid en bedömning, är bl. a. de studerandes förkunskaper och den forskningsmiljö, i vilken utbildningen äger rum. I detta sammanhang vill jag erinra om att de, som avses bedriva studier enligt det framlagda förslaget, avlagt filosofie kandidatexamen med minst två betyg i vart och ett av ämnena fysik, teoretisk fysik med mekanik samt matematik. Dessa ämnen är av grundläggande betydelse även för motsvarande utbildning vid teknisk högskola. Vidare måste understrykas, att vid ifrågavarande naturvetenskapliga institutioner i Uppsala finns en omfattande forskningsaktivitet, som bör kunna stimulera den föreslagna utbildningsverksamheten. Det rör sig här om forskning med direkt anknytning till den, som bedrivs vid de tekniska högskolorna. Enligt min mening skulle man genom det framlagda förslaget få ytterligare en möjlighet att på ett konstruktivt sätt utnyttja de betydande forsknings- och undervisningsresurser på det nu aktuella området, som matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala förfogar över. Vägande skäl talar enligt min uppfattning för att det — med en lärarorganisation enligt det av fakulteten framlagda förslaget — skall bli möjligt att åstadkomma en med de tekniska högskolorna likvärdig utbildning. Endast

en försöksverksamhet kan lämna ett tillförlitligt svar på frågan om utbildningens värde. Jag återkommer härtill i det följande.

Kostnaderna för den föreslagna utbildningen går utöver den kostnads-kalkyl, som upprättades av universitetsutredningen. Här bör dock framhållas, att utredningen endast beräknat kostnaderna för det första utbildningsåret och ej publicerat någon sammanställning över de kostnader, som utbildningen skulle medföra vid full utbyggnad. Vidare bör understrykas, att vissa ämnen i fakultetens förslag fått ökat omfång och att nya ämnen tillkommit. En analys av universitetsutredningens förslag och det nu framlagda förslaget ger enligt min uppfattning vid handen, att avvikelserna i kostnadshänseende ej är så stora att de undanrycker de angivna förutsättningarna för ett genomförande av den av mig i propositionen 1960:119 förordade utbildningen.

Professorerna Ohlin och Siegbahn förutsatte i sin tidigare nämnda skrivelse till universitetsutredningen, att det genom den planerade utbildningen uppkommande lokalbehovet skulle kunna tillgodoses i det övningslaboratorium, som nu är under uppförande. Enligt vad jag erfarit har några särskilda utrymmen för civilingenjörsutbildningen inte reserverats i nämnda laboratorium. Jag förutsätter emellertid — och härvid grundar jag min bedömning på uppgifter som jag inhämtat — att det med ett rationellt utnyttjande av befintliga lokaler och den nya laboratoriebyggnaden samt genom schematekniska anordningar skall bli möjligt att tillgodose lokalbehovet för den planerade utbildningen, även sedan den årliga intagningen av tvåbetygsstuderande i fysik ökat till 200.

Det av fakulteten reviderade förslaget har övertygat mig om angelägenheten av att den planerade utbildningsformen nu prövas. Jag förordar därför att anordningar vidtages för genomförande försöksvis av utbildningen från och med budgetåret 1962/63 i huvudsaklig överensstämmelse med fakultetsförslaget. Under försökstiden — som enligt min mening bör omfatta tre budgetår — bör det ankomma på kanslern och överstyrelsen för de tekniska högskolorna att ingående följa utbildningen och då särskilt de frågor, som berör den föreslagna utbildningens kvalitet. Det synes mig lämpligt, att ett särskilt utbildningsråd, med uppgift att följa undervisningsfrågorna och svara för den nödvändiga kontakten med skilda avnämningstexterna, snarast kommer till stånd. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Jag vill, innan jag går in på vissa enskildheter i fakultetsförslaget, något beröra den av kommittén diskuterade lärarorganisationen enligt alternativ I. Överstyrelsen, kollegienämnden vid tekniska högskolan i Stockholm samt avdelningskollegiet för teknisk fysik vid samma högskola har framhållit, att endast en lärarorganisation enligt alternativ I kan ge den föreslagna utbildningen samma kvalitet som vid de tekniska högskolorna. Enligt matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid universitetet i Uppsala synes förstärkningar, syftande till en lärarorganisation enligt alternativ I mycket snart bli nödvändiga. Tidigare har jag framhållit, att det med en lärarorganisation i överensstämmelse med det av mig nyss i huvudsak godtagna fakultetsförslaget enligt min uppfattning bör

vara möjligt att åstadkomma en med de tekniska högskolorna likvärdig utbildning. Jag vill därför understryka, att varje förslag till förstärkning härutöver bör budgetprövas i sedvanlig ordning.

I likhet med vad jag anförde vid behandlingen av ärendet i propositionen 1960:119 är jag alltjämt av den uppfattningen, att de som genomgått utbildningen bör få titeln civilingenjör.

I enlighet med fakultetsförslaget förordar jag, att intagningen under läsåret 1962/63 begränsas till 24 elever för att därefter öka till 30. I princip bör endast de, som våren 1962 vid universitetet i Uppsala genomgått särskilt anordnad alternativ tvåbetygskurs i teoretisk fysik med mekanik, kunna antagas till den föreslagna utbildningens första läsår.

Fakultetens förslag innebär, att den av mig förordade utbildningen för budgetåret 1962/63 skulle, på sätt tidigare visats, kräva en medelsanvisning av 963 000 kr. Detta belopp inkluderar då även en laboratur i fasta tillståndets fysik jämte därtill hörande 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete; dessa senare förslag har upptagits av kanslern i anslagsäskandena för budgetåret 1962/63 och redovisas under Uppsala universitets avlöningsanslag under rubriken Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. Jag behandlar dessa förslag i förevarande sammanhang.

Laboratorstjänsterna i teoretisk elektroteknik med plasmafysik och i fasta tillståndets fysik motiveras ej endast av behovet av lärarkrafter för den föreslagna utbildningen utan även av den omfattande och rikt differentierade forskningsverksamhet, som bedrivs vid fysiska institutionen. Jag förordar, att dessa båda tjänster inrättas fr. o. m. nästa budgetår. För den föreslagna utbildningen erfordras ännu en laboratorstjänst, nämligen i hållfasthetslära. Jag tillstyrker, att denna tjänst inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Vid bifall till förslaget om inrättande av dessa tre tjänster bör till envar av dem knytas 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (p. 20 o. 23).

Vidare föreslår jag, att fr. o. m. nästa budgetår medel beräknas dels för två extra tjänster som universitetslektor, av vilka en för tillämpad fysik och en för elektronik (p. 14 och 16), dels ock för grundarvode å 1 200 kr. till speciallärare för undervisningen i maskinelement och ritteknik (p. 26).

För tvåbetygsundervisning i ämnet teoretisk fysik med mekanik har äskats medel för en tjänst som biträdande lärare och för 500 assistenttimmar (p. 1 och 2). Jag utgår från att kostnaderna för denna kurs kommer att bestridas enligt den för ämnet gällande organisationsplanen. Det torde få ankomma på vederbörande att så organisera undervisningen i teoretisk fysik med mekanik, att en särskild kurs i detta ämne ej behöver anordnas fr. o. m. läsåret 1962/63. För vårterminen 1962 torde dock en särskild alternativ kurs bli erforderlig.

Härutöver har medel begärts för 100 timmar professorsundervisning (p. 3), för 1 405 timmar lektorsundervisning (p. 4, 6, 8, 10, 12, 19, 22, 24, 27 o. 29) och för 6 160 assistenttimmar (p. 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 23, 25 o. 28). Jag förordar, att medel härför anvisas fr. o. m. nästa budgetår.

De under punkterna 27—29 redovisade förslagen avser den personal, som under budgetåret 1962/63 erfordras för utarbetande och iordningställande av laborationer. Jag förutsätter, att särskild medelsanvisning för detta ändamål endast kommer att erfordras under nästa budgetår.

Det torde få ankomma på kanslern att inom ramen för tilldelade medel medge erforderliga jämkningar beträffande fördelningen av medlen mellan de olika ämnena liksom även inom ämnena.

Medel bör vidare anvisas för de föreslagna tjänsterna som laboratorieingenjör, instrumentmakare, institutionstekniker, vaktmästare och kanslibiträde (p. 30—34). Dessa tjänster bör dock tills vidare inrättas som extra tjänster.

Det i det föregående anförda innebär för nästa budgetår ett medelsbehov för avlöningar av tillhoppa 536 000 kr.

För materiel m. m. beräknas i fakultetsförslaget för budgetåret 1962/63 ett medelsbehov av 18 000 kr. Jag finner mig kunna godtaga fakultetens beräkning.

Fakulteten redovisar i sitt förslag engångskostnader av tillhoppa 530 000 kr. för nyanskaffning av apparater m. m. Av detta belopp beräknas 376 000 kr. erforderliga för budgetåret 1962/63. Med hänsyn till bl. a. att endast 24 elever kommer att kunna antagas för civilingenjörsutbildning första läsåret anser jag att medelsbehovet för detta ändamål för nästa budgetår kan begränsas till 285 000 kr.

Vad jag i det föregående anfört innebär sammanfattningsvis, att under budgetåren 1962/63—1964/65 vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala bör försöksvis anordnas utbildning av filosofie kandidater till civilingenjörer i huvudsaklig överensstämmelse med det av fakulteten i dess yttrande den 26 september 1961 framlagda förslaget. Mitt förslag innebär vidare att de, som genomgått denna utbildning, erhåller titeln civilingenjör.

Det torde vid bifall till vad jag förordat böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter för utbildningsverksamheten. Vidare bör kanslern bemyndigas att efter samråd med överstyrelsen för de tekniska högskolorna fastställa studieplaner och meddela erforderliga intagningsbestämmelser.

I det följande avser jag att vid anmälan av Uppsala universitets anslag beräkna för reformen erforderliga medel, vilka för nästa budgetår enligt mina i det följande framlagda förslag uppgår till sammanlagt 839 000 kr.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna av mig förordade anordningar för utbildning
vid universitetet i Uppsala av civilingenjörer.

II. Anslagsberäkningar

[171] 10. Uppsala universitet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	21 226 000	24 541 972
1961/62 (statsliggaren s. 670)	27 010 000	
1962/63 (förslag)	29 309 000	

Det större konsistoriet i Uppsala har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framställt förslag om en väsentlig förstärkning av universitetets personal.

Universitetskanslern berör inledningsvis vissa allmänna frågor som avser samtliga honom underställda universitet och högskolor. Därvid erinrar kanslern till en början dels om departementschefens redogörelse i inledningen till 1961 års åttonde huvudtitel för då aktuella förslag till utbyggande av universitet och högskolor, dels om de uttalanden om universitetens, de medicinska läroanstalternas och de tekniska högskolornas förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1961/62, som gjordes av departementschefen i samma huvudtitel under punkten Uppsala universitet: Avlöningar. Efter att dessutom ha redogjort för vad dåvarande universitetskanslern i sin framställning angående anslag för budgetåret 1961/62 till Uppsala universitet: Avlöningar anförde om nya tjänster i professors- och laboratorsgraderna anför kanslern följande.

Min företrädare tillstyrkte till inrättande fr. o. m. budgetåret 1961/62 drygt 100 tjänster i professors- och laboratorsgraderna (de sistnämnda i fortsättningen benämnda laboratorstjänster), varjämte i annan ordning föreslogs vissa tjänster vid Göteborgs universitet. I statsverkspropositionen föreslog Kungl. Maj:t inrättande av 19 professorstjänster, varav 3 med indragning av motsvarande laboratorstjänst, samt 10 laboratorstjänster. Bland dessa tjänster har inräknats 8 professorer och 8 laboraturer, vilka riksdagen tidigare beslutat till inrättande fr. o. m. budgetåret 1961/62. Härjämte föreslog Kungl. Maj:t inrättande fr. o. m. ett senare budgetår av 4 professorer. Utöver de av Kungl. Maj:t föreslagna tjänsterna beslöt 1961 års riksdag inrättande fr. o. m. budgetåret 1962/63 av två professorstjänster, varav den ena med samtidig indragning av en laboratorstjänst.

För budgetåret 1962/63 har enligt kanslern av universiteten, de medicinska högskolorna och tandläkarhögskolorna äskats omkring 170 tjänster i professors- och laboratorsgraderna samt därutöver ett stort antal lägre tjänster. Kanslern framhåller, att han vid bedömandet av dessa äskanden haft att beakta bl. a. de förhållanden, för vilka han inledningsvis redogjort. Härefter anför kanslern i huvudsak följande.

Av de framförda motiveringarna till nya tjänster i professors- och laboratorsgraderna framgår klart hur angeläget det är att, med hänsyn till forskningens oerhört snabba utveckling efter andra världskriget, en differentiering av de mest omfattande ämnena kommer till stånd. Även äskanden om särskilda tjänster för framstående forskare har motiverats mycket övertygande. Jag är fullt medveten om att ett mycket starkt behov av nya topp tjänster föreligger.

Genom den automatiska tilldelningen av lärarkrafter inom de filosofiska fakulteterna och genom särskilda förstärkningsanordningar inom andra fakulteter har universiteten och högskolorna blivit relativt väl tillgodosedda beträffande lägre lärartjänster. Utan ett ökat antal högre tjänster blir det emellertid svårt att rekrytera de lägre tjänsterna. I propositionen 1959: 105 (s. 106) har också departementschefen uttalat, att forskarkarriären bör bilda ett organiskt helt; utan topp-tjänster kan mellantjänsterna knappast i längden verka attraktiva, och utan ett urval via ett stort antal lägre tjänster kan inte verkligt högkvalificerade krafter påräknas för toppbefattningarna.

Jag vill i detta sammanhang nämna att i de till mig ingivna anslagsframställningarna upptagits äskanden om anvisande av medel till helt nya verksamhetsområden. Många av förslagen är enligt min mening mycket intressanta och värda allvarliga överväganden. Med hänsyn till de förutnämnda av riksdagen numera i allt väsentligt godtagna förslagen till utbyggande av universitet och högskolor, vilken utbyggnad är av väsentlig betydelse för att möjliggöra mottagandet av den starkt stigande tillströmningen av studenter vid akademiska utbildningsanstalter, anser jag mig även härutinnan böra iakttaga mycket sträng restriktivitet. Jag erinrar även om forskningsrådets uppgift att initiera och stödja forskning inom nya områden.

Vad beträffar *docenttjänsterna* har 1955 års universitetsutredning i sitt femte betänkande, »Forskningens villkor och behov» (SOU 1958: 32, s. 74) angivit, att dessa tjänsters viktigaste uppgift var att under en begränsad tidsperiod ge möjligheter åt yngre vetenskapsmän att bedriva forskning. Men därjämte fungerade de som rekryteringstjänster för ordinarie befattningar och fyllde även härigenom en synnerligen betydelsefull funktion. Inte minst var sådana rekryteringstjänster behövliga, när man stod inför en utbyggnadsperiod av det slag, som universitet och högskolor gjorde. Det gällde därför enligt utredningens mening att omsorgsfullt tillvarata de vetenskapliga begåvningarna. Utredningen föreslog en utökning av antalet docenttjänster, vilken skulle genomföras på flera budgetår. I propositionen 1959: 105 (s. 115) uttalade departementschefen, att det i samband med den slutliga anslagsavvägningen framstått som i första hand nödvändigt att på grundval av utredningens förslag söka utforma en forskarkarriär, som i fråga om de olika stegen var tillräckligt sammanhängande och även i övrigt väl avpassad med hänsyn till forskningens behov. När det sedan gällde att inom en mer begränsad ekonomisk ram än den som utredningen förordat lägga fram förslag om omedelbara förstärkningar, ansåg departementschefen det viktigast att lägga tyngdpunkten på en förstärkning av forskarkarriärens bas.

Av de av utredningen föreslagna tjänsterna har endast ett mycket ringa antal inrättats. Sedan numera basen synes väl utbyggd, är det enligt min mening synnerligen angeläget, att universitetsutredningens utbyggnadsprogram i fråga om docentinstitutionen förverkligas. Jag erinrar om de av riksdagen godkända planerna för utbyggnaden av de akademiska läroanstalterna, vilken kommer att öka behovet av kompetenta forskare för topp-tjänsterna. Det måste dock av olika skäl vara olämpligt att på en gång fylla den brist av docenttjänster — i förhållande till universitetsutredningens förslag — som för närvarande föreligger. Jag föreslår därför, att en förstärkning härutinnan genomföres fr. o. m. nästa budgetår i ungefär den takt utredningen föreslagit. Bestämmelser om eventuell företrädesrätt bör meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av kanslern.

Jämväl i fråga om *forskardocenttjänster* har utredningen föreslagit en utökning av antalet tjänster. Även här föreligger en brist i förhållande till utredningens förslag. Forskardocenttjänsterna har visat sig mycket attraktiva, och utred-

ningens förslag bör snarast förverkligas. Förslaget i dess helhet bör kunna vara genomfört på två budgetår.

Jag framlägger vidare förslag om inrättande av ytterligare *ordinarie universitetslektorat*. Inrättandet av dylika tjänster är nödvändigt för att skapa erforderlig stabilisering av undervisningsförhållandena inom de filosofiska fakulteterna.

Drygt ett sextiototal *ordinarie universitetslektorat* har inrättats. Genom den oerhörd kraftiga ökningen av studerandeantalet åvilar emellertid allttjämt en mycket stor del av undervisningen tillfälliga lärarkrafter. Den av departementschefen i propositionen 1958: 104 påtalade bristen på kontinuitet i den akademiska undervisningen har alltså endast i någon mån avhjälpits. Härtill kommer, att det i många fall icke ens varit möjligt att få någon kompetent innehavare av extra tjänst som *universitetslektor* eller att erhålla akademiker villiga att åtaga sig timarvoderad undervisning.

Till grund för bedömningen av det erforderliga antalet *ordinarie universitetslektorat* i olika ämnen bör enligt min mening läggas det redovisade aktuella behov av lektorstimmar för undervisning och examination i respektive ämnen som ej kan täckas genom inrättade *ordinarie lektorat* eller disponibla biträdande lärartjänster. Det vore missvisande att utgå från det antal extra *universitetslektorstjänster* som finns inrättade för innevarande budgetår, enär dessa tjänster ofta omfattar såväl lektors- som professorsundervisning. Eftersom *universitetslektoraten* konstruerats med hänsyn till ett förutsett behov av lektorsundervisning, och formell kompetens för meddelande av professorsundervisning sålunda ej krävs, är det enligt min uppfattning nödvändigt att tillgodose det alltmer ökade behovet av professorsundervisning på annat sätt än genom inrättande av *ordinarie universitetslektorat*.

Förutom till det redovisade behovet av lektorsundervisning bör enligt min uppfattning viss hänsyn tagas till väntade ändringar i studenttillströmningen under de närmaste åren. I de humanistiska ämnena är det därför lämpligt att räkna med ganska stora marginaler i form av extra *lektorat* och timarvoderad lektorsundervisning. Vidare bör beaktas de rekryteringssvårigheter, som föreligger i vissa ämnen. För snabbt expanderande ämnen som t. ex. sociologi och pedagogik, där tillgången på personer som disputerat för doktorsgrad ännu är mycket knapp i förhållande till behovet av lektorsundervisning på lågstadiet, kan man ifrågasätta lämpligheten av att redan nu *ordinariesätta lektorat*. Erfarenheter från bl. a. ämnet matematik visar emellertid, att det kan vara lättare att besätta ett *ordinarie universitetslektorat* än en extra *lektorstjänst*. Jag har i sådana fall föreslagit *ordinariesättning* av vissa *lektorat*, varvid jag dock utgått från att överföringen av lektorsundervisning till fasta tjänster bör ske successivt och i något långsammare takt än för ämnen med goda rekryteringsmöjligheter.

Det förslag som framlägges, är att betrakta som ett minimiprogram, enär det för berörda ämnen med två undantag redovisats ett behov av 794—2 321 timmar extra lektorsundervisning, sålunda motsvarande 2—4 extra *lektorat* och marginalen med nämnda undantag uppgår till minst 396 timmar extra lektorsundervisning.

De *utländska lektorernas* anställnings- och tjänstgöringsförhållanden utgör ett problem för de språkvetenskapliga sektionerna. Dessa problem har av min företrädare upptagits till behandling i flera underdåniga skrivelser. Jag tillåter mig att hänvisa särskilt till en underdånig skrivelse den 11 april 1961 angående de *utländska lektorernas* examination m. m.

I propositionen 1959: 105 (s. 106) uttalade departementschefen, att forskarkarriären med hänsyn till det kraftigt ökade behovet av graduerade forskare

borde kompletteras med ett led, närmast avsett att hålla forskarbegåvningarna kvar i forskningsarbete efter avlagd licentiatexamen. Behov förelåg framför allt inom sådana forskningsområden, som hade särskilt svårt att hävda sig i konkurrensen med övriga verksamhetsområden. I enlighet härmed har 1959—1961 års riksdagar anvisat medel till inrättande av *forskarassistenttjänster* inom de medicinska och matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna ävensom inom de humanistiska fakulteterna, vilka sistnämnda tjänster enligt Kungl. Maj:ts beslut med ett undantag avsetts för samhällsvetenskapliga ämnen. Jag föreslår för nästa budgetår ytterligare forskarassistenttjänster inom nämnda områden.

I syfte att stimulera forskarrekruteringen föreslog universitetsutredningen i sitt sjätte betänkande, »Universitet och högskolor i 1960-talets samhälle» (SOU 1959: 45, s. 371), att forskarassistentbefattningar skulle inrättas även vid de juridiska fakulteterna. I sitt utlåtande över nyssnämnda betänkande anslöt sig kanslern till förslaget om forskarassistenttjänster vid de juridiska fakulteterna. I propositionen 1960: 119 (s. 347) uttalade departementschefen, att frågan här om borde prövas i samband med anslagsäskandena. Statsutskottet upptog i sitt utlåtande 1961: 57 (s. 10) ånyo frågan om forskarassistenttjänster vid de juridiska fakulteterna och uttalade, att utskottet förutsatte, att Kungl. Maj:t hade sin uppmärksamhet riktad på den viktiga roll för forskarrekruteringen, som ett inrättande av exempelvis forskarassistenttjänster även vid de juridiska fakulteterna skulle medföra.

Jag finner det synnerligen angeläget, att den brist i forskarkarriären inom de juridiska fakulteterna, som avsaknaden av forskarassistenttjänster utgör, snarast undanröjes. Med hänsyn härtill föreslår jag inrättande fr. o. m. nästa budgetår av dylika tjänster vid de juridiska fakulteterna.

Jag vill i detta sammanhang uttala, att det är angeläget att inrätta forskarassistenttjänster jämväl för andra ämnen inom de humanistiska fakulteterna än de samhällsvetenskapliga för att fylla den lucka i forskarkarriären, som uppstår genom den fortgående indragningen av tjänster som biträdande lärare.

Det har i flera fall inom de medicinska fakulteterna (motsvarande) äskats forskarassistenttjänster, knutna till angivna institutioner. Då jag inser, att det kan vara av värde att för viss forskningsverksamhet eller annan uppgift kunna knyta forskare till en viss institution, hemställer jag, att sådana föreskrifter som nu gäller för de filosofiska fakulteterna, nämligen att kanslern må medgiva ledigkungörande av forskarassistenttjänst med företräde för visst ämne, även meddelas beträffande tjänsterna inom de medicinska fakulteterna.

Den medicinska och naturvetenskapliga forskningens experimentella karaktär gör, att det för många institutioner och kliniker krävs tillgång till högt *kvalificerade tekniska hjälpkrafter* med akademisk eller teknisk examen. Apparaturen vid sådana institutioner är av mycket dyrbar och komplicerad natur och kräver daglig tillsyn och kontroll. Den krävande och tidsödande instrumentservicen måste för närvarande i regel utföras av forskarpersonalen. Därest detta arbete kan avlastas på tekniskt kvalificerad personal, höjes forskarpersonalens prestationsförmåga avsevärt.

I fråga om *övrig biträdespersonal* har — i huvudsaklig överensstämmelse med universitetsutredningens förslag — under de senaste budgetåren inrättats ett stort antal tjänster. Brister föreligger emellertid ännu, och jag föreslår därför en ytterligare utökning av denna personal.

Djurexperimentell forskning har fått en för varje år ökad omfattning vid många vetenskapliga institutioner. Väl inredda djurstallar finns i stor utsträckning. Försöksdjuren representerar ett värde av betydande storlek, och vården av dem ställer stora krav på kunnighet och omtanke. För en god rekrytering till

djurvårdarpersonalen är det av vikt, att personalen gives en löneställning, som svarar mot dess kvalificerade arbetsuppgifter. Jag erinrar om min företrädares underdåniga skrivelse den 28 april 1961 med begäran om utredning av löneställningen för djurvårdarpersonalen vid de vetenskapliga institutionerna.

I de till mig avgivna anslagsäskandena har framförts förslag om *överförande från forskningsråden* till universiteten och högskolorna av ett stort antal arvodsbefattningar, vilka ansetts vara av stadigvarande natur. I föl tillstyrkte min företrädare i ämbetet en rad dylika förslag. Departementschefen ansåg sig emellertid icke kunna tillstyrka bifall till förslagen. Tillräckliga skäl, varigenom den permanenta karaktären av forskningsverksamheten bestyrkts, förelåg icke enligt hans mening. I de nu avgivna äskandena har någon ytterligare utredning icke förebragts från lärosätenas sida. I sin anslagsframställning för budgetåret 1962/63 har emellertid medicinska forskningsrådet framlagt viss utredning rörande befattningar inom rådets verksamhetsområde. Jag anser mig därför för närvarande endast böra upptaga förslag, som motsvaras av förslag från medicinska forskningsrådet. Till kommande år avser jag att från universiteten och högskolorna infordra fullständiga uppgifter beträffande forskningsrådsbefattningar, som bör överflyttas till vederbörande lärosätes stat.

I 1955 års statsverksproposition anbefallde departementschefen en översyn av *universitetsbibliotekens* i Uppsala och Lund organisation. En dylik översyn har genomförts i samråd med statens organisationsnämnd. Genom av Kungl. Maj:t till 1959 och 1960 års riksdagar framlagda propositioner och riksdagens därav föranledda beslut har — på grundval av den gjorda översynen — en viss förstärkning av bibliotekens personalresurser åstadkommits, dock ej i den omfattning, som organisationsnämnden, universiteten, kanslern och statskontoret föreslog. Den beräkning av personalbehovet, som låg till grund för såväl organisationsnämndens som universitetens år 1957 framlagda förslag, baseras på arbetsundersökningar och statistiska uppgifter, som i huvudsak hänför sig till budgetåret 1955/56. Vid remissbehandlingen av förslaget kunde dock statskontoret iakttaga viss stegring av arbetsbelastningen för de två följande åren. Under de senaste åren har emellertid universiteten starkt expanderat såväl med avseende på forskar- och lärarpersonalen som beträffande antalet studenter. Detta ger naturligtvis utslag även inom universitetsbiblioteken. Jämväl bokanslagen har ökat ävensom bytesverksamheten med utlandet. Trots de erhållna förstärkningarna har härigenom bibliotekens läge i förhållande till tiden för organisationsundersökningen försämrats. Med hänsyn till detta synes en fortsatt upprustning av biblioteken nu vara nödvändig. Särskilt låneexpeditionerna och katalogiseringsavdelningarna är i behov av ytterligare personal för att kunna fullgöra sina uppgifter.

Ej heller beträffande *administrationen* har de personella resurserna förstärkts i takt med universitetens och högskolornas expansion. Den kraftiga utvecklingen på nästan alla områden inom universitets- och högskoleväsendet har åstadkommit en oerhörd ökning i arbetsbördan för den administrativa personalen. Som exempel kan jag nämna införandet av automatisk anpassning efter studerandeantalet i vederbörande ämnen vid tilldelningen av lärarkrafter inom de filosofiska fakulteterna, genomförandet av de av riksdagen beslutade utökningarna av de medicinska fakulteterna och högskolorna, det för varje år alltmåra komplicerade petita- och regleringsbrevsarbetet samt det ökade antalet remisser. Givetvis har det stigande antalet lärare och studerande överhuvudtaget ökat arbetsbördan för kanslierna och kontoren. Härtill kommer det mycket besvärliga insamlandet av uppgifter av olika slag åt departement och ämbetsverk. Enligt uppgift kommer universitetsutredningen att omkring årsskiftet 1961/62

avgiva ett betänkande, som bl. a. skall beröra administrationen. Oaktat universitetsutredningen inom kort torde komma att framlägga ett förslag till definitiv organisation för administrationen, anser jag förhållandena vid universitetens kanslier och kontor nu vara sådana, att en viss förstärkning är absolut nödvändig, om de överhuvudtaget skall kunna fullgöra sina uppgifter.

I sin petitaframställning beträffande avlöningsanslaget har Lunds universitet hemställt att *arvodena till biträdande lärare m. fl.* inom medicinska fakulteten överses. Beträffande timarvoden till lärare m. fl. inom filosofisk fakultet vid universiteten har Kungl. Maj:t senast den 30 juni 1960 meddelat särskilda bestämmelser, vilka bl. a. innebar en höjning av de från budgetåret 1959/60 gällande arvodena. Någon uppräknig av övriga undervisningsarvoden har icke skett sedan den 1 juli 1957. Jag hemställer därför, att sistnämnda undervisningsarvoden vid universiteten och högskolorna överses och bedömes efter jämförelse med de inom de filosofiska fakulteterna utgående timarvodena. En anpassning av arvodena till de för filosofisk fakultet gällande arvodena torde kräva en sammanlagd uppräknig av avlöningsanslagen med omkring 250 000 kr.

Inom de teologiska och juridiska fakulteterna har studerandeantalet väsentligt ökat de senaste åren. Lärarstaben är icke dimensionerad för det nuvarande antalet studerande. På grund härav har Kungl. Maj:t och kanslern tillskjutit ytterligare medel från bl. a. anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor. Kungl. Maj:t till de juridiska fakulteterna från den till Kungl. Maj:ts disposition stående anslagsposten och kanslern till de teologiska fakulteterna från den till kanslerns disposition stående anslagsposten. Liksom min företrädare anser jag, att gällande regler för *automatisk tilldelning av lärarkrafter* till de filosofiska fakulteterna bör komma att tillämpas även för *de teologiska och juridiska fakulteterna*. Härigenom torde vinnas en sakligt riktigare bedömning av behovet och ett administrativt enklare förfarande. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag om genomförande fr. o. m. budgetåret 1963/64 av automatisk lärartilldelning inom de teologiska och juridiska fakulteterna och vid bifall härtill uppdraga åt kanslern att snarast inkomma med förslag till erforderliga organisationsplaner. Ett införande av undervisningsautomatik inom dessa fakulteter kan beräknas medföra en total anslagshöjning av mellan 500 000 och 600 000 kr. Då det måste anses principiellt oriktigt att år efter år anvisa medel ur anslaget till extra utgifter och att regelbundet ta i anspråk besparade löne-medel på avlöningsanslag till ändamål, vilka synes vara av stadigvarande natur, föreslår jag för nästa budgetår i avvaktan på genomförandet av undervisningsautomatik, att fakulteternas kursanslag höjes med belopp motsvarande förstärkningsanordningarna för innevarande budgetår. Vid bifall till detta förslag kan den nyss angivna beräknade kostnaden för genomförande av undervisningsautomatik inom de teologiska och juridiska fakulteterna sänkas till mellan 300 000 och 400 000 kr.

Under de särskilda ämnena inom de filosofiska fakulteterna har jag icke — fränsett inrättande av vissa fasta tjänster — räknat med förstärkningar av undervisningsresurserna. Jag har sålunda härutinnan utgått från de i nådiga breven den 30 juni 1961 till statskontoret fastställda dispositionerna av *delposterna till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.* och mina beslut rörande tilldelning av medel för lärare i organisationsplaneämnena och vissa andra ämnen, vilket förutsätter ett i jämförelse med innevarande läsår oförändrat studentantal. Med hänsyn härtill anser jag mig böra beräkna särskilda medel för att möta uppkommande behov av förstärkning under nästa budgetår till följd av ökad tillströmning av studerande. Härutöver torde i vissa fall medel erfordras för justeringar av de planer, varpå lärartilldel-

ningen för innevarande budgetår grundar sig, allt inom ramen för de av riksdagen antagna riktlinjerna (prop. 1958: 104, s. 128—130; SU B 48, s. 66).

Det torde vara mycket svårt att göra en bedömning av den med hänsyn till den ökade tillströmningen av studerande erforderliga anslagsökningen. Jag har inom kanslersämbetet låtit göra en jämförelse mellan studerandeantalet inom de filosofiska fakulteterna vid universiteten läsåren 1960/61 och 1961/62 (sistnämnda läsår beräknat antal) och därvid funnit, att den genomsnittliga ökningen ligger mellan 10—12 %. Ökningen från läsåret 1961/62 till 1962/63 har jag förutsett skola bli av samma storleksordning. Jag har därefter utgått från förutnämnda delpost och minskat anslagsposten med de utgiftsposter som icke beröres av undervisningsautomatiken, dvs. kostnaderna för biträdande lärare, assistenter och amanuenser i andra fakulteter än de filosofiska, assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete samt de under rubriken övriga undervisningsarvoden, kursanslag m. m. upptagna posterna. Den höjning av delposterna, som jag föreslår, utgör ca 10 % av det sålunda framräknade beloppet. Jag förutsätter alltså, att kostnaderna för lärare skall stiga i ungefär samma takt som antalet studerande.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i universitetets personalorganisation m. m. samt redovisar därvid först de till de olika fakulteterna (sektionerna) hänförliga förslagen och därefter sådana förslag, som avser universitetet i dess helhet. Vid min redogörelse kommer jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Teologiska fakulteten

- 1) docent,
- 2) sex förste amanuenser,
- 3) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5,
- 4) höjning av kursanslaget (nu 23 100) med 45 500 kr.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 2. Konsistoriet har med utgångspunkt i 1955 års universitetsutrednings förslag (SOU 1958: 32, s. 273) för nästa budgetår äskat ökning med 3 000 assistenttimmar. Kanslern biträder såtillvida förslaget, att han förordar inrättande av sex nya förste amanuensjänster.

Punkt 3. För utskrift av vetenskapliga arbeten och studenternas obligatoriska uppsatser erfordras enligt kanslern ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

B. Juridiska fakulteten

- 5) professor i internationell rätt,
- 6) två forskarassistenter,
- 7) assistent,
- 8) kanslibiträde i Ae 7,
- 9) vaktmästare i Ae 7,
- 10) höjning av kursanslaget (nu 54 900) med 23 800 kr.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 6. I fråga om motiveringen under denna punkt torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning.

Punkterna 7, 8 och 10. I nådigt brev den 16 juni 1961 har för budgetåret 1961/62 medgivits, att medel må utgå från avlöningsanslaget till en tjänst som assistent (alternativt två förste amanuenser). Enligt nämnda brev må från avlöningsanslaget även utgå ett belopp av högst 23 800 kr. för förstärkning av fakultetens kursanslag. Vidare må vid fakulteten anställas ett kanslibitråde i Ag 7 med anlitanade av medel från detta anslag. Kanslern finner att behov av dessa förstärkningar föreligger även i fortsättningen, varför han föreslår, att avlöningsanslaget för nästa budgetår uppräknas med häremot svarande belopp. Samtidigt föreslår kanslern, att biträdestjänsten extra ordinarie-sättes.

Punkt 9. Efter ombyggnaden av Oxenstiernska huset kommer detta att från och med vårterminen 1962 i sin helhet disponeras av juridiska fakulteten och inrymma — utöver fakultetens kansli — tre seminariesalar, arbetsrum för fakultetens samtliga lärare och för doktorander, bibliotekslokaler m. m. De kraftigt utökade lokalerna gör det nödvändigt att för den juridiska institutionen inrätta en vaktmästartjänst. Därför föreslås inrättande från och med nästa budgetår av en tjänst som vaktmästare i Ae 7.

C. Medicinska fakulteten

Anatomi

- 11) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Bakteriologi

- 12) forskarassistent i stället för assistent,
13) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Farmakologi

- 14) forskarassistent i stället för assistent,
15) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Ftisiologi

- 16) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Fysiologi

- 17) assistent i medicinsk fysik i stället för förste amanuens,
18) förste laboratorieassistent i Ae 13,
19) laboratoriebiträde i högst Ae 9 i stället för halvtidsanställt kontorsbiträde.

Histologi

- 20) ekonomibitråde i Ae 3.

Hygien

- 21) professor,
22) kontorist i Ae 9.

Klinisk fysiologi

- 23) assistent i stället för arvode för kursundervisning (nu 4 200 kr.),
- 24) instruktionssköterska i Ae 14/16.

Medicinsk kemi

- 25) assistent,
- 26) tre förste amanuenser,
- 27) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Neurokirurgi

- 28) professor och samtidigt indragning av arvode å 6 200 kr. till biträdande lärare i neurologi och neurokirurgi,
- 29) kanslibiträde i Ae 7.

Neurologi

- 30) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Oftalmiatrik

- 31) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Oto-rhino-laryngologi

- 32) arvode å 3 460 kr. till speciallärare i audiologi och foniatri.

Patologi

- 33) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
- 34) stallförman i Ae 9.

Pediatrik

- 35) arvode å 3 900 kr. till biträdande lärare.

Psykiatri

- 36) laborator i fysiologisk hjärnforskning,
- 37) två laboratoriebiträden i högst Ae 9,
- 38) arvode å 3 900 kr. till biträdande lärare.

Radioterapi

- 39) professor i stället för laborator,
- 40) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
- 41) kontorist i Ae 9 i stället för halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Rättsmedicin

- 42) assistent,
- 43) halvtidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Thoraxkirurgi

- 44) personlig professur för docenten V. O. Björk,
- 45) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Gemensamt för fakulteten

- 46) två docenter,
- 47) forskarassistent,
- 48) kvalificerad teknisk medhjälpare i högst Ae 23.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 13, 15, 16, 19, 24, 30, 31 och 34. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen återopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 23. Enligt ämnesrepresentanten erfordras en assistent för dels undervisning under den kliniska laborationskursen i ämnet, dels handledning vid praktisk tjänstgöring. Undervisningen har hittills — i avsaknad av assistenttjänst — endast kunnat bedrivas med mycket stor svårighet. Då lärarpersonalen vid jämförelse med övriga lärosäten synes klart underdimensionerad, tillstyrker kanslern inrättande från och med nästa budgetår av en assistenttjänst i klinisk fysiologi. Den nuvarande medelsanvisningen av 4 200 kr. till kursundervisning bör samtidigt indragas.

Punkterna 28, 29, 35 och 38. I enlighet med ett i propositionen 1959: 93 framlagt förslag (SU 82; Rskr 230) har 1959 års riksdag fattat beslut om en förstärkning av de medicinska läroanstalternas utbildningskapacitet. De under nu ifrågasvarande punkter redovisade förslagen, vilka bl. a. innefattar en professur i neurokirurgi, överensstämmer med grunderna för här avsedda utbyggnad.

Punkt 32. Undervisningen i foniatri, vilken ingår i studieplanen för examensämnet oto-rhino-laryngologi, bestrides för närvarande av till universitetets förfogande stående medel. Kostnaderna för undervisningen, 830 kr., bör enligt kanslern bestridas från avlöningsanslaget. Motsvarande belopp bör även utgå till den undervisning i hörselträning av förskolebarn och hörselundersökning av nyfödda, vilken ingår i den i audiometri anbefallda undervisningen. — Enligt studieplanen skall undervisning meddelas jämväl i audiologi. Vid varje kurs i oto-rhino-laryngologi (tre per år) är fem dubbeltimmars undervisning erforderlig. För detta ändamål beräknar kanslern ett belopp av 1 800 kr.

Punkterna 36 och 37. I överensstämmelse med beslut av 1959 års riksdag angående anordningar för forskning och utbildning i psykiatri vid vissa sjuksjukhus skall fr. o. m. budgetåret 1962/63 inrättas en laboratur samt två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9 (jfr prop. 1959: 79, s. 36). Enligt propositionen (s. 35) borde förslag angående laboraturens ämnesområde avgivas av kanslern. I skrivelse den 19 juni 1961 har kanslern efter förslag av medicinska fakulteten i Uppsala hemställt, att ämnesområdet för laboraturen fastställas till fysiologisk hjärnforskning. Mentalsjukvårdsberedningen har i skrivelse den 11 november 1961 med yttrande över ifrågavarande förslag tillstyrkt, att laboraturen anknytes till det neurofysiologiska arbetsområdet inom den psykiatriska grundforskningen men ifrågasatt om inte neurofysiologisk psykiatri eller psykiatrisk neurofysiologi vore mera adekvata benämningar. Samtidigt har beredningen uttalat att, om tjänsten anknytes till det föreslagna ämnesområdet, det är angeläget att den laboratur, som enligt den av riksdagen godtagna propositionen 1959: 79 skall inrättas i Lund fr. o. m. nästa budgetår, inriktas på den neurokemiska forskningen. Mentalsjukvårdsberedningens skrivelse har den 21 november 1961 remitterats till kanslern.

Punkt 43. Ämnet rättsmedicin saknar tillgång till en preparatris, vilket har till följd, att undervisningsmaterial, nödvändigt för belysning av mediko-legala fall, ej kan framställas. Dessutom är det nödvändigt att ha möjligheter till mikroskopiska undersökningar vid de mediko-legala förrättningarna. Konsistoriet

föreslår för dessa ändamål inrättande av en laboratoriebiträdestjänst. Med hänsyn till omfattningen av undervisningen i rättsmedicin är kanslern inte beredd tillstyrka mer än en halvtidstjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Punkterna 44 och 45. Konsistoriet anför bl. a., att thoraxkirurgin under de sista årtiondena utvecklats till en självständig specialitet, som möjliggjort, att ett stort antal personer med missbildningar eller sjukdomar inom bröstorganen nu kan få hjälp och varaktig bot. På grund av verksamhetens växande omfång och den speciella och tidsödande operationsteknik, som tillämpas, måste thoraxkirurgins utövare numera helt ägna sig åt sin specialitet. Denna synes enligt konsistoriet för all framtid komma att bibehålla sin självständiga ställning. De kirurger, som ägnar sig åt sådan verksamhet, måste särskilt utbilda sig härför och begränsa sig till detta arbetsfält. — I Uppsala, där thoraxkirurgin infördes redan på 1920-talet, har en självständig klinik inrättats för de thoraxkirurgiska fallen, vilken sedan 1958 förestås av docenten Viking Björk. Docent Björk är efter 12 års utbildning hos professor Crafoord i Stockholm och efter specialutbildning i England och Amerika väl skickad att handha och framdriva thoraxkirurgisk undervisning och forskning. Han har givit mycket viktiga bidrag till forskningen inom området. Björks vetenskapliga arbeten är av hög klass och har erhållit utmärkta lovord av internationellt välkända thoraxkirurger. Professor Crafoord har i skrivelse till fakulteten förklarat honom kompetent till professur i ämnet. — Från undervisningssynpunkt har thoraxkirurgin fått ökad betydelse såväl för den egentliga kirurgiundervisningen som för undervisningen i medicin och pediatrik. Med hänsyn till det stora behovet av undervisning och forskning i ämnet föreslår konsistoriet, att en för docenten Björk personlig professur i thoraxkirurgi inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Vid bifall till förslaget bör medel motsvarande skillnaden mellan Björks nuvarande lön som överläkare i Be 1 vid akademiska sjukhuset och lönen som professor i Bo 3 anvisas från universitetets Liljewalchska fond för personliga professurer.

Kanslern tillstyrker konsistoriets förslag och föreslår, att till professuren knytes en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

D. Humanistiska fakulteten

Historisk-filosofiska sektionen

Allmän och jämförande etnografi

- 49) professur — i stället för tjänst som biträdande lärare — med docenten R. S. Lagercrantz som förste innehavare,
- 50) 500 assistenttimmar,
- 51) halvtidsanställt kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Kulturgeografi

- 52) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7,
- 53) halvtidsanställt kartbiträde i Ae 7.

Historia

- 54) professor i modern politisk och social historia,
- 55) 1 000 assistenttimmar,
- 56) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Klassisk fornkunskap och antikens historia

- 57) 500 assistenttimmar.

Konsthistoria med konstteori

- 58) förste museiintendent i Ao 26,
- 59) kontorist i Ae 9.

Musikforskning

- 60) 475 assistenttimmar.

Pedagogik och pedagogisk psykologi

- 61) räknebiträde i Af 1—Ae 5.

Institutionsbyggnaden, S:t Larsgatan 2

- 62) halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7.

Språkvetenskapliga sektionen

Fonetik

- 63) 200 assistenttimmar.

Keltiska språk

- 64) utländsk lektor.

Romanska språk

- 65) 500 assistenttimmar.

Gemensamt för humanistiska
fakultetens två sektioner

- 66) tre docenter,
- 67) två forskarassistenter.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 52, 53, 59, 61 och 62. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen återopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 60. Arbetet vid institutionen för musikforskning omfattar bl. a. ljudteknisk verksamhet samt vård av arkiven. Den ljudtekniska verksamheten är huvudsakligen knuten till studion, som har en omfattande teknisk apparatur. Vid studion pågår inspelningsverksamhet samt tillverkning av akustiskt material för undervisning och vetenskapligt bruk. Musikforskning är sålunda till en viss grad föremålsvetenskap och kräver därför mer assistenthjälp än ett rent humanistiskt inriktat ämne. För närvarande har institutionen för forskning och allmänt institutionsarbete 525 timmar. Kanslern föreslår, att ämnet för nästa budgetår tilldelas ytterligare 475 timmar för angivna ändamål.

Punkterna 66 och 67. I fråga om motiveringarna under dessa punkter torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning.

E. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

Astronomi

- 68) institutionstekniker i Ae 9 vid Kvistabergsobservatoriet.

Botanik

- 69) förste museiintendent i Ao 26,
- 70) instrumentmakare i Ae 11.

Botaniska trädgården

- 71) höjning av delposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården (nu 282 000) med 38 000 kr.

Fysik

- 72) laborator i fasta tillståndets fysik,
- 73) 1 000 assistenttimmar.

Naturgeografi

- 74) instrumentmakare i Ae 11 (gemensam med geologiska institutionerna).

Mineralogi och petrologi

- 75) ekonomibiträde i Ae 3.

Kvartärgeologi

- 76) 500 assistenttimmar.

Sedimentpetrografi

- 77) laboratur — med laboratorn vid lantbrukshögskolan B. Collini som förste innehavare,
- 78) 500 assistenttimmar.

Oorganisk kemi

- 79) halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7.

Biokemi

- 80) halvtidsanställd kansliskrivare i Ae 10,
- 81) instrumentmakare i Ae 11.

Fysikalisk kemi

- 82) halvtidsanställd kansliskrivare i Ae 10,
- 83) förste instrumentmakare i Ae 13.

Kvantkemi

- 84) kontorist i Ae 9.

Limnologi

- 85) 500 assistenttimmar,
- 86) två laboratoriebiträden i högst Ae 9 fr. o. m. 1/1 1963,
- 87) vaktmästare i Ae 7 fr. o. m. 1/1 1963.

Matematik

- 88) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Numerisk analys

- 89) laborator,
- 90) 1 000 assistenttimmar.

Meteorologi

- 91) laboratorieassistent i Ae 11,
- 92) kartbiträde i Ae 7.

Zoofysiologi

- 93) institutionstekniker i Ae 9,
- 94) djurvårdare i Ae 7,
- 95) ekonomibiträde i Ae 3.

Zoologi

- 96) kanslibiträde i Ae 7,
- 97) 1 000 assistenttimmar.

Werner-institutet

- 98) laborator i högenergifysik,
- 99) docent med företräde för kärnfysik,
- 100) två forskarassistenter,
- 101) 3 000 assistenttimmar,
- 102) driftingenjör i Ae 21,
- 103) laboratorieingenjör i Ae 17,
- 104) laboratorieingenjör i högst Ae 15,
- 105) elektriker i Ae 11,
- 106) instrumentmakare i Ae 11,
- 107) mekaniker i Ae 9,
- 108) cyklotronoperatör i Ae 9,
- 109) kanslibiträde i Ae 7.

Gemensamt för fakulteten

- 110) fyra docenter,
- 111) fyra forskarassistenter,
- 112) två kvalificerade tekniska medhjälpare i högst Ae 23.

I särskild skrivelse den 21 november 1961 har kanslern föreslagit inrättande av en assistentjänst vid zoologiska institutionens entomologiska avdelning.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 68, 70, 74, 79—82, 84, 86, 88, 91—94 och 96. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 71. Med hänsyn till dels överskridandena under budgetåret 1960/61, dels utgiftsökningar på grund av gällande kollektivavtal föreslår kanslern en uppräknig av delposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården.

Punkterna 72 och 73. Sedan en följd av år är det fasta tillståndets fysik det område som jämte kärnfysiken spelar den dominerande rollen inom den fysikaliska forskningen. Enligt konsistoriet kan man från industriell synpunkt t. o. m. hävda, att grundforskningen över det fasta tillståndets fysik är av vida större betydelse än kärnfysiken. Institutionen förfogar redan över mycket avancerad

vetenskaplig utrustning på området. Flera forskargrupper ägnar sig åt en mångfald problem inom detta ämnesområde. I den planerade civilingenjörsutbildningen vid Uppsala universitet avses ämnet fasta tillståndets fysik med teknisk materiellära ingå. Med hänsyn till ämnets utomordentliga vikt inom den moderna fysiken och dess betydelse för tekniken samt industriens omfattande intresse för området biträder kanslern konsistoriets förslag om inrättande fr. o. m. nästa budgetår av en laboratorstjänst i det fasta tillståndets fysik. Vid bifall till ifrågakarande förslag bör ämnet fysik tillföras ytterligare 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Punkt 77. I propositionen 1961:69 (s. 169) uttalade chefen för jordbruksdepartementet bl. a. att han fann det ändamålsenligt, att geologiundervisning för lantbrukshögskolans studerande förlades till Uppsala universitet. Departementschefen förklarade härom vidare, att han vore beredd att tillstyrka en sådan omläggning, antingen då den nuvarande innehavaren av laboratorsbefattningen vid institutionen för marklära avgår eller då denne i enlighet med ett av matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna i Uppsala och Stockholm framfört, av kanslern tillstyrkt förslag beredes en motsvarande befattning vid Uppsala universitet.

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala, som föreslår att en laboratorsbefattning i sedimentpetrografi fr. o. m. nästa budgetår inrättas vid universitetet, anför bl. a., att den nuvarande innehavaren av laboratorsbefattningen vid lantbrukshögskolan, B. Collini, under en lång följd av år bedrivit forskningar inom lermineralogien, inom vilket område han intar en framskjuten ställning i vårt land. Denna forskning kräver resurser, som lantbrukshögskolan i stor utsträckning saknar, och Collini har därför varit hänvisad till laboratorier vid universitetet, där han också kunnat beredas arbetsrum. Den mineralogisk-geologiska institutionen vid universitetet är väl försedd med den speciella utrustning, som erfordras för sedimentpetrografisk forskning, och institutionen utgör en central för den forskning som i vårt land bedrivs inom detta område. Laboratorn i sedimentpetrografi skall liksom tidigare handhava undervisningen och examinationen i geologi vid lantbrukshögskolan och därutöver meddela undervisning för de universitetsstuderande.

Konsistoriet och kanslern tillstyrker fakultetens förslag.

Punkt 87. Den limnologiska institutionen saknar för närvarande vaktmästare. I den nya byggnaden torde det enligt kanslern bli nödvändigt med en vaktmästartjänst. Under överflyttningen till de nya lokalerna kommer vaktmästarhjälp att erfordras. Kanslern föreslår, att en tjänst som vaktmästare i Ae 7 inrättas fr. o. m. den 1 januari 1963.

Punkterna 98—109. Framlidne direktör Gustav Werner samt efter hans död Werner-koncernen ställde under 1940-talets senare hälft medel till förfogande för konstruktion av en synkrocyclotron samt för byggande av lokaler till maskinen. 1947 beviljade riksdagen medel för en särskilt kärnkemisk laboratoriebyggnad. 1951 kunde cyclotronen tas i drift, och i oktober 1952 överlämnades den formellt till Uppsala universitet. Vid denna tidpunkt hade av statsmedel investerats i byggnaden samt till diverse utrustning ungefär 2,5 miljoner kr. eller lika mycket som genom donationen. Härefter har genom dåvarande atomkommittén avsevärda medel ställts till institutets förfogande för utrustning.

I universitetsutredningens femte betänkande (SOU 1958:32, s. 123 f.) uttalades, att en med anslag från de statliga forskningsråden finansierad forskningsinstitution eller forskargrupp borde överföras till en permanent organisation, i den mån verksamheten kunde bedömas bli bestående. Som ett extremt fall angav

utredningen Gustaf Werners institut för kärnkemi, vilket tillhör universitetet men saknar fast personalorganisation och som bortsett från ett i universitetets stat upptaget föreståndararvode är helt och hållet beroende av rådsanslag.

Konsistoriet framlägger i år förslag om att institutet, som hittills saknat fast personalorganisation, skall utgöra en universitetsinstitution med benämningen »Gustaf Werners institut». Beträffande föreståndarskapet för institutet förutsätter konsistoriet, att professor Svedberg tills vidare skall kvarstå som föreståndare. Konsistoriet föreslår vidare att viss personal överföres från rådsanslag till universitetets stat. Den personal som är av mera rörlig karaktär bör däremot enligt konsistoriets mening tills vidare avlönas av statens råd för atomforskning. Nämnda råd tillstyrker i stort sett de framförda förslagen.

Beträffande institutets organisation föreslår kanslern i enlighet med konsistoriets förslag, att institutet infogas i den ordinarie universitetsorganisationen och benämnes »Gustaf Werners institut». Föreståndarskapet bör liksom hittills utövas av professor Svedberg, till vilken föreståndararvode bör utgå enligt nu gällande regler. I övrigt är kanslern beredd att nu föreslå inrättande av endast sådana tjänster, till vilka motsvarigheter finnes på forskningsrådets stat.

Kanslern föreslår sålunda en laboratur i högenenergifysik, till vilken tjänst docent H. Tyrén bör utnämnas utan ansökningsförfarande. Tyrén har av statens råd för atomforskning befunnits inneha sådan kompetens att han tillerkänts arvode motsvarande lönen i lönegrad B 1. Kanslerns förslag upptar vidare två forskarassistenttjänster samt 3 000 assistenttimmar, av vilka 1 000 timmar hänföres till laboraturen. Den driftingenjörstjänst som föreslås av konsistoriet bör enligt kanslern inplaceras i lönegrad 21; övriga föreslagna biträdestjänster bör överföras till universitetets stat och anpassas efter den statliga löneskalan. Nuvarande befattningshavare hos forskningsråden synes utan ansökningsförfarande böra få övergå till motsvarande tjänster på universitetets stat.

Kostnaderna för samtliga föreslagna befattningar utom civilingenjören Larssons befattning bestrids av statens råd för atomforskning. Till Larssons befattning utgår medel från statens medicinska forskningsråd. Vid bifall till kanslerns förslag avlastas statens råd för atomforskning kostnader för avlöningar om i runt tal 300 000 kr. och statens medicinska forskningsråd 24 000 kr.

Punkterna 110 och 111. I fråga om motiveringarna under dessa punkter torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning.

Punkt 112. Till stöd för förslaget om inrättande av två tjänster för kvalificerad teknisk personal åberopas främst forskningens men även undervisningens behov.

F. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

113) Förstärkning med 600 000 kr. av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.

114) Ordinariesättning av ett universitetslektorat i vardera av ämnena nationalekonomi, psykologi, statskunskap, tyska språket, fysik och matematik.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 113 och 114. I fråga om motiveringarna under dessa punkter torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning.

H. Gemensamt för universitetet

Forskardocentjtjänster

115) tre forskardocenter.

Kansliet

116) förste byråsekreterare i Ae 23,

117) kontorist i Ae 9.

Räntekammaren

118) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 vid byggnadskontoret,

119) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5 vid akademiska kontoret.

Internationell sekreterare

120) medelsanvisning av 30 000 kr. till internationell sekreterare m. m.

Universitetsbiblioteket

121) bibliotekarie i Ae 21,

122) förste biblioteksassistent i Ae 13,

123) två biblioteksassistenter i Ae 11,

124) bokbindare i Ae 9,

125) förste biblioteksbiträde i Ae 9.

Kurser i bibliotekskännedom och bibliografi

126) medelsanvisning av 5 100 kr.

Vidareutbildning av laboratoriebiträden

127) medelsanvisning av 155 200 kr. till ersättning åt laboratoriebiträden, som genomgår under medicinalstyrelsens överinseende anordnade utbildningskurser.

Gymnastik- och idrottsinstitutionen

128) höjning av arvode till biträdande gymnastiklärare (nu 2 400) med 1 300 kr.

Universitetets ritlärare

129) höjning av arvode till ritlärare (nu 1 800) med 7 800 kr.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare

130) två förste bibliotekarier i Ao 26 i stället för Ae 26 vid universitetsbiblioteket,

131) byrådirektör i Ao 24 i stället för förste byråsekreterare i Ae 23 vid akademiska kansliet,

132) förste byråsekreterare i Ao 23 i stället för Ae 21 vid akademiska kansliet,

133) kamrerare i Ao 23 i stället för Ae 21 vid akademiska kontoret,

134) två byggnadsingenjörer i Ao 23 i stället för Ae 21 vid jordbruks- och skogsförvaltningarna samt byggnadskontoret,

135) två forskningsingenjörer i Ae 23 i stället för Ag 23 vid medicinska fakulteten,

- 136) tre forskningsingenjörer i Ae 23 i stället för Ag 23 vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten,
- 137) gymnastiklärare i Ao 20 i stället för Ae 18 vid gymnastik- och idrottsinstitutionen,
- 138) förste kansliskrivare i Ao 12 i stället för kontorist i Ae 9 vid räntekammaren,
- 139) kansliskrivare i Ao 10 i stället för kontorist i Ae 9 vid akademiska kontoret,
- 140) tre expeditionsvakter i Ao 7 i stället för Ag 7 vid universitetsbiblioteket,
- 141) tre expeditionsvakter i Ae 7 i stället för Ag 7 vid universitetsbiblioteket,
- 142) vaktmästare i Ae 7 i stället för vaktmästarbiträde i Ag 1 vid kemiska institutionen.

Övrigt

- 143) bidrag med 5 000 kr. från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 117. För att fakultetssekreterarna skall kunna med tillräcklig snabbhet och grundlighet utföra sina uppgifter, är det enligt kanslern nödvändigt, att de får tillräcklig biträdeshjälp. Kanslern föreslår därför inrättande av en kontoristtjänst.

Punkt 127. Genom beslut den 12 maj 1961 angående löneförmåner under viss vidareutbildning av laboratoriebiträden har föreskrivits om ersättning till biträden som deltar i dylik utbildning. Denna ersättning skall bestridas från vederbörlig anslagspost i myndighetens avlöningsanslag. Drätselnämnden har beräknat antalet elever i denna undervisning till i medeltal 20. Kostnaderna för de utgående ersättningarna beräknas till 155 200 kr. Kanslern tillstyrker nämnda belopp.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacement för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett stort antal befattningshavare vid universitetet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Vidare har kanslern i särskild skrivelse den 28 november 1961 avgivit utlåtande över en framställning från Sveriges förenade studentkårer (SFS) angående behovet av anslag för budgetåret 1962/63 till psykiatrisk studenthälsovård och föreslagit, att respektive 14 000 kr. och 10 500 kr. anvisas under Uppsala och Lunds universitets avlöningsanslag till ersättning åt läkare, sköterska m. m. vid den psykiatriska studenthälsovården. För motsvarande ändamål vid Göteborgs och Stockholms universitet föreslår kanslern, att under respektive avlöningsanslag anvisas 4 500 kr. och 8 000 kr. och under respektive omkostnadsanslag 500 kr. och 2 500 kr. Som motivering för sitt förslag anför kanslern, att han i likhet med SFS finner det uppenbart, att det föreligger ett stort behov av psykiatrisk studenthälsovård, och att denna verksamhet bör stödjas på samma sätt som den somatiska studenthälsovården.

Departementschefen

Universitetskanslern har inledningsvis berört vissa gemensamma frågor, avseende de honom underställda läroanstalterna. I anledning härav vill jag här erinra om vad jag i översikten anfört rörande vissa aktuella problem för universitets- och högskoleorganisationen.

Teologiska fakulteten. Med anledning av kanslerns framställning om förstärkning av amanuenspersonalen för forskning och allmänt institutionsarbete beräknar jag medel till en förste amanuens (p. 2). Medel bör vidare beräknas för ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång (p. 3).

Juridiska fakulteten. I propositionen 1960:119 berörde jag de aktuella svårigheterna att rekrytera forskare vid de juridiska fakulteterna. Därvid uttalade jag bl. a., att det borde ankomma på kanslern att mot bakgrund av den utveckling, som syntes sannolik med hänsyn till den väntade ökningen av antalet studentexamina och till vad som anförts rörande tillträdet till de fria fakulteterna, göra en sammanfattning av de skilda synpunkter och förslag, som förelåg för att stimulera till ökad forskarrekrytering vid de juridiska fakulteterna, och med ledning därav framlägga en plan för en rationell lösning på längre sikt av hithörande frågor. Med anledning härav tillkallade dåvarande kanslern särskilda utredningsmän, vilka i likhet med universitetsutredningen bl. a. förordat inrättande av forskarassistenttjänster.

Jag anser mig i så måtto böra biträda föreliggande förslag om inrättande av dylika tjänster vid juridiska fakulteten i Uppsala, att jag förordar, att en tjänst som forskarassistent inrättas fr. o. m. nästa budgetår (p. 6). Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, utfärda närmare föreskrifter om behörighetsvillkor för sådan tjänst.

Den för juridiska fakulteten och historisk-filosofiska sektionen gemensamma tjänsten som biträdande lärare i nationalekonomi får enligt beslut den 30 juni 1961 tills vidare inte återbesättas eller uppehållas med vikarie, därest inte av Kungl. Maj:t eller jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande annorledes beslutas. Som ersättning för det bortfall av undervisningstimmar, vilket härigenom åsamkas undervisningen inom juridiska fakulteten, beräknar jag medel för 99 lektorstimmar i nationalekonomi.

Med anledning av kanslerns under punkt 9 redovisade förslag beräknar jag medel för en vaktmästare i lönegrad Ae 7 med halvtidstjänstgöring.

Liksom under tidigare budgetår torde — därest så med hänsyn till studerandeantalet bedömes nödvändigt — för förstärkning av fakultetens undervisningsresurser erforderliga medel få anvisas från inbesparade lönemedel och från det i det följande förslagna anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor (p. 7, 8 och 10).

Medicinska fakulteten. Thoraxkirurgin har under de senaste decennierna utvecklats till en självständig specialitet med kirurgisk behandling av hjärtat och lungorna som huvudsaklig uppgift. Forskningen inom området har tillfört den praktiska sjukvården utomordentligt viktiga resultat, vilka i många fall lett till att tidigare obotligt sjuka eller svårt invalidiserade personer återvunnit hälsa och förutsättningar för en normal livsföring. Docenten V. O. Björk är enligt vad fakulteten framhållit en av pionjärerna inom svensk thoraxkirurgi. Han har lämnat värdefulla bidrag till diagnostiken och behandlingen inom området samt till den svårbemästrade operationsteknik, som thoraxkirurgerna måste tillämpa. Starka skäl talar därför enligt min mening för att docenten Björk i enlighet med kanslerns förslag erhåller en personlig professur i thoraxkirurgi. Jag förordar sålunda, att en sådan professur inrättas vid universitetet nästa budgetår. Vid bifall härtill bör i avlöningsstaten för universitetet upptagas en särskild inkomstpost, benämnd Bidrag från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer och uppförd med 5 000 kr. (p. 44). Till den föreslagna professuren i thoraxkirurgi bör knytas en tjänst som laboratoriebiträde i högst Ae 9. Jag beräknar erforderliga medel för denna biträdestjänst (p. 45).

Enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959:93; SU 82; Rskr 230) skall vid fakulteten fr. o. m. den 1 juli 1962 genomföras ytterligare förstärkningsanordningar. Kanslerns med anledning härav under punkterna 28, 29, 35 och 38 redovisade förslag överensstämmer med detta beslut, vilket bl. a. innebär, att en professur i neurokirurgi inrättas vid universitetet. Jag beräknar nu för förslagens genomförande erforderliga medel.

I överensstämmelse med det beslut 1959 års riksdag fattade angående anordningar för forskning och utbildning i psykiatri vid vissa mentalsjukhus (prop. 1959:79; SU 102; Rskr 255) skall budgetåret 1962/63 en laboratur inrättas vid forskningsavdelningen i psykiatri vid Ulleråkers sjukhus i Uppsala. Medel för denna tjänst bör alltså beräknas under förevarande anslag. Såsom framgår av vad jag tidigare anfört har beredningen av frågan om laboraturens benämning, vilken lämnades öppen i propositionen 1959:79, ännu inte avslutats. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut om benämningen av laboraturen (p. 36). Till tjänsten bör enligt det tidigare nämnda riksdagsbeslutet knytas två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9. Även för dessa två tjänster bör medel nu beräknas (p. 37).

I förevarande sammanhang torde få anmälas, att Kungl. Maj:t genom beslut den 2 juni 1961 förordnat, att en tjänst som extra prosektor i anatomi under innevarande budgetår skall vara inrättad vid universitetet. Behov av denna tjänst torde föreligga även nästa budgetår, varför jag nu beräknar medel för densamma.

För erforderligt biträde åt professorn i klinisk fysiologi beräknar jag i över-

ensstämmelse med kanslerns förslag medel för en assistent i stället för ett nu utgående arvode av 4 200 kr. för kursundervisning (p. 23).

En förstärkning av undervisningsresurserna i oto-rhino-laryngologi synes mig motiverad med hänsyn till att viss brist på speciallärare i ämnet föreligger. Med anledning härav biträder jag kanslerns förslag, att medel nästa budgetår beräknas för arvoden om sammanlagt 1 660 kr. för viss undervisning i foniatri och audiometri samt 1 800 kr. för undervisning i audiologi. Jag räknar härvid med att den totala omfattningen av undervisningen i oto-rhino-laryngologi, som förut-sattes i propositionen 1954: 212 angående reformering av läkarutbildningen, inte kommer att överskridas (p. 32).

I anledning av kanslerns förslag under punkterna 13, 15, 16, 19, 24, 30, 31 och 34 om utökning av antalet tjänster som laboratoriebiträde, djurvårdare m. m. har jag ansett mig böra beräkna medel för ytterligare två tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta i fråga om dessa tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner. Jag beräknar vidare medel för ett halvtidsanställt laboratoriebiträde i högst Ae 9 för ämnet rättsmedicin (p. 43) samt för en instruktionsköterska i Ae 14/16 i stället för en översköterska i Ae 11 vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet.

H u m a n i s t i s k a f a k u l t e t e n. En förstärkning av fakultetens docent-organisation synes mig befogad. För nästa budgetår beräknar jag därför medel för ytterligare en docenttjänst, vilken bör företrädesvis stå till förfogande för samhällsvetenskapligt ämne (p. 66).

I fråga om ämnet musikforskning beräknar jag medel för ytterligare 200 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (p. 60).

I anledning av kanslerns under punkterna 52, 53, 59, 61 och 62 redovisade äskanden om utökning av antalet tjänster som kanslibitråde, kartbiträde, räknebiträde m.m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare två biträdes-tjänster, av vilka en med halvtidstjänstgöring. Båda dessa tjänster bör till-föras andra ämnen än de samhällsvetenskapliga. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om ifråga-varande tjänsters inplacering i lönegrad och placering vid institutioner.

M a t e m a t i s k - n a t u r v e t e n s k a p l i g a f a k u l t e t e n. Jag anser det motiverat, att fakultetens personalorganisation utökas med en kvalificerad medhjälpare, och beräknar härför erforderliga medel under förevarande anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av kanslern besluta om den här avsedda tjänstens lönegradsplacering och placering på insti-tution. Därest tjänsten i fråga härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1962/63 innehavaren böra anställas såsom extra tjänsteman i avsedd lönegrad (p. 112).

I anledning av kanslerns under punkterna 68, 70, 74, 79—82, 84, 86, 88, 91—94 och 96 redovisade förslag om utökning av antalet institutionstekniker,

kanslibiträden m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare tre sådana tjänster, av vilka en med halvtidstjänstgöring. I fråga om dessa tre tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut. Jag beräknar vidare medel för en vaktmästare i lönegrad Ae 7 vid limnologiska institutionen fr. o. m. den 1 april 1963 (p. 87).

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1960/61 framlade kanslern förslag om att vissa tjänster vid Gustaf Werners institut för kärnkemi skulle överföras till universitetets stat. Vid anmälan av denna fråga i 1960 års åttonde huvudtitel framhöll jag, att det borde ankomma på kanslern att efter samråd med statens råd för atomforskning avgiva förslag rörande institutets framtida ställning och organisation.

Principiellt finner jag det mindre ändamålsenligt, att all personal vid en bestående forskningsinstitution av denna karaktär — såsom för närvarande sker — avlönas med medel från forskningsråd. Själva institutet tillhör universitetet men saknar sålunda fast organisation. Liksom kanslern finner jag det därför motiverat att huvuddelen av institutets personal infogas i den ordinarie universitetsorganisationen. I enlighet med detta ställningstagande förordar jag, att en tjänst som laborator i högenergifysik inrättas fr. o. m. nästa budgetår samt att docenten H. Tyrén utses till förste innehavare av tjänsten utan vederbörligt ansöknings- och sakkunnigförfarande (p. 98). Vidare tillstyrker jag kanslerns förslag om inrättande fr. o. m. nästa budgetår av en docenttjänst, två forskarassistenttjänster och en tjänst som driftingenjör i Ae 21 (p. 99, 100 och 102). Docenttjänsten bör stå till förfogande företrädesvis för ämnet kärnfysik. Kanslerns förslag i fråga om assistenttimmar och biträdespersonal vid institutet (p. 101, 103—109) har inte givit mig anledning till annan erinran än att tjänsterna som mekaniker och som cyklotronoperatör bör benämnas institutionstekniker samt att elektrikertjänsten bör placeras i lönegrad Ae 10. Med beaktande härav beräknar jag medel under förevarande anslag för genomförande av kanslerns förslag i denna del.

Jag är ense med kanslern om att föreståndarskapet liksom hittills bör utövas av professorn T. Svedberg och har intet att erinra mot att institutet benämnas »Gustaf Werners institut».

Vid bifall till mina här framlagda förslag rörande ifrågavarande institut torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av kanslern utfärda de närmare föreskrifter som kan erfordras.

Kanslerns förslag om höjning av delposten Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården har jag funnit mig böra biträda (p. 71).

Jag vill här erinra om att jag vid min anmälan av frågan om civilingenjörsutbildning i Uppsala redan behandlat kanslerns under punkterna 72 och 73 framlagda förslag rörande laboratur m. m. i fasta tillståndets fysik. För denna tjänst

liksom för de övriga personalförstärkningar, som jag vid behandlingen av frågan om civilingenjörsutbildningen i Uppsala föreslagit för nästa budgetår, beräknar jag erforderliga medel under detta anslag.

Gemensamt för de filosofiska fakulteterna. Med anledning av kanslerns förslag om ordinariesättning av vissa universitetslektorat förordar jag, att fr. o. m. nästa budgetår inrättas ett ordinarie universitetslektorat i vart och ett av följande tre ämnen, nämligen tyska språket, fysik och matematik (p. 114).

Behovet av en förstärkning av delposten 3 a — för innevarande budgetår benämnd Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. — beräknar jag med hänsyn till den hittillsvarande belastningen och med beaktande av den ökning av studerandeantalet, som kan förväntas läsåret 1962/63, till 600 000 kr. (p. 113).

Gemensamt för universitetet. Då jag funnit behov föreligga av en viss förstärkning av personalen vid universitetskansliet, beräknar jag här medel för en kontorist i lönegrad Ae 9 (p. 117).

Förslag har väckts om statligt stöd till den psykiatriska studenthälsovården. Enligt min uppfattning talar starka skäl för att staten bör lämna bidrag till denna verksamhet. Under förevarande anslag beräknar jag därför medel till den psykiatriska studenthälsovården i Uppsala med 14 000 kr. Hela beloppet bör utgå som ersättning till läkare. Jag avser att i det följande, vid min anmälan av anslagsbehovet till avlöningar vid universiteten i Lund, Göteborg och Stockholm, återkomma till frågan om psykiatrisk studenthälsovård på övriga universitetsorter.

Till ersättning åt laboratoriebiträden, som genomgår vid universitetet anordnad vidareutbildning, torde under delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal beräknas 147 400 kr. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrift, att de sålunda anvisade medlen icke får disponeras för annat ändamål än det nu nämnda (p. 127).

Med anledning av kanslerns under punkterna 135 och 136 redovisade förslag förordar jag extra-ordinariesättning av fem forskningsingenjörer i Ag 23, av vilka två är placerade vid medicinska fakulteten och tre vid matematisk-naturvetenskapliga fakulteten. De under punkterna 141 och 142 framförda förslagen om extra-ordinariesättning av vissa biträdestjänster torde böra prövas av kanslern.

Kanslern har i särskild skrivelse den 24 oktober 1961, med anknytning till ett av administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna framlagt förslag, hemställt om anslag under bl. a. universitetets avlöningsanslag för upprättande av ett afrikainstitut i Uppsala. Institutets huvuduppgifter skulle vara att bedriva informations-, utrednings- och forskningsverksamhet rörande olika afrikanska problem samt att meddela utbildning rörande afrikanska för-

hållanden. Akademiska rektorskonventet i Stockholm har även inkommit med skrivelser rörande frågan om det föreslagna institutets förläggningsort. Det framlagda förslaget utgör enligt min uppfattning ett värdefullt initiativ, vilket emellertid synes böra prövas i annat sammanhang.

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har chefen för civildepartementet föreslagit uppflyttning i lönegrad av bl.a. vissa tjänster vid universitetet. Jag beräknar här för förslagens genomförande erforderliga medel.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur.

Den i avlöningsstaten för innevarande budgetår upptagna delposten Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. bör fr. o. m. nästa budgetår betecknas Avlöningar till vissa lärare m. m.

Anslaget torde böra uppföras med $(27\,010\,000 + 2\,299\,000 =) 29\,309\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Uppsala universitet, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för Uppsala universitet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

Utgifter

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	6 767 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	26 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till vissa lärare m. m., <i>förslagsvis</i>	9 321 000
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	320 000
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 322 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 214 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	386 000
Summa kr. 29 356 600	

Särskilda uppbördsmedel

Ränta å vissa donationsfonder	42 600
Bidrag från C. F. Liljewalchs fond för personliga professurer	5 000
Summa kr.	47 600
Nettoutgift kr.	29 309 000

c) till *Uppsala universitet: Avlöningar* för budgetåret 1962/63
anvisa ett förslagsanslag av 29 309 000 kr.

[172] 11. *Uppsala universitet: Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 576 000	1 455 945
1961/62 (statsliggaren s. 690)	1 601 000	
1962/63 (förslag)	1 659 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och
av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna förändringar.

	För 1961/62 upptagna belopp, kr.	Av kanslern för 1962/63 föreslagna ändringar, kr.
<i>Utgifter</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	31 000	—
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	1 200 000	—
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	357 500	+ 65 000
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	21 000	—
5. Ersättningar till ledamot i samarbetsnämnd, <i>för- slagsvis</i>	300	—
6. Ersättning för avskaffade examensavgifter	12 500	+ 2 000
Summa kr.	1 622 300	+ 67 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning för värme, lyse och vatten	21 300	—
Nettoutgift kr.	1 601 000	+ 67 000

Förslaget om höjning av anslagsposten 3 med 65 000 kr. betingas av stegrade lönekostnader för städning och rengöring samt av tillkomsten av nya institutionslokaler. Posten 6 föreslås höjd med 2 000 kr. med hänsyn till att antalet avlagda examina ökat avsevärt.

Departementschefen. Med hänsyn till den för budgetåret 1960/61 redovisade ringa belastningen på posten till sjukvård m. m. bör medelsanvisningen härför kunna minskas med 4 000 kr. Uppräkningsposten till städning och rengöring

torde kunna begränsas till 61 500 kr. Förslaget om höjning av posten till ersättning för avskaffade examensavgifter är jag såtillvida beredd att biträda, att jag härför räknar med en ytterligare medelsanvisning av 500 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 601 000 + 58 000 =) 1 659 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Omkostnader* för budgetåret
1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 659 000 kr.

[173] **12. Uppsala universitet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 725 000	2 797 887
1961/62 (statsliggaren s. 691)	3 050 000	
1962/63 (förslag)	3 430 000	

Det större konsistoriet har äskat en höjning av detta reservationsanslag med i runt tal 1 021 000 kr., varav 50 000 kr. avser materielkostnader för Gustaf Werners institut, vilka nu bestrides av statens råd för atomforskning; 57 000 kr. hänför sig till planerad utökning av undervisningen i zoologi.

Enligt *universitetskanslern* synes en kraftig höjning av materielanslagen vara ett av de för de akademiska läroanstalterna mest angelägna önskemålen. Härför talar, framhåller kanslern, icke blott det förhållandet, att inköpspriserna för nästan all materiel stigit samtidigt som antalet lärare och studenter år från år ökat utan även den betydelse, som detta anslag har för den vetenskapliga forskningen och för att möjliggöra en effektiv och ändamålsenlig uppläggning av undervisningen. De förstärkningar av lärarorganisationen, som genomföres, förfelar enligt kanslern delvis sin verkan, därest icke samtidigt medel ställs till förfogande för höjning av vederbörande materielanslag. Kanslern framhåller att, oaktat anslagen årligen höjts, förstärkningen av anslagen icke skett i takt med ökningen av personalorganisationen och studentantalet. Bland annat synes det kanslern väsentligt, att exkursionsanslagen höjes.

Med anledning av departementschefens uttalande i 1961 års åttonde huvudtitel (s. 367 f) omnämner kanslern, att matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Uppsala företagit en undersökning som visar, att för fakultetens del drygt 40 % av dess kostnader för materiel för budgetåret 1959/60 bestritts från andra källor än universitetets materielanslag. Enligt fakulteten fanns det icke någon institution, som icke konsumerade det tilldelade anslaget och därutöver ytterligare betydande belopp. Intet skulle därför enligt fakulteten stå att vinna genom en intern omfördelning av nu utgående materielanslag.

Kanslern framhåller vidare, att Stockholms universitet i sin framställning om anslag för budgetåret 1962/63 till materiel m. m. framlagt ett förslag till vissa normer för beräknande av materielanslag till olika universitets institutioner och ämnen. Detta förslag har av kanslern remitterats till de honom underställda läroanstalterna. I avvaktan på framläggande av ett eventuellt förslag från kanslerns

sida till normer för beräkning av storleken av behovet av materielanslag och för den interna fördelningen av dessa anslag föreslår kanslern, att materielanslagen för nästa budgetår höjes med 20—25 %.

Kanslern räknar för Uppsalas del med en allmän uppräknings av ifrågavarande anslag med 20 % av nu utgående anslagsbelopp eller med i runt tal 600 000 kr. Utöver den allmänna förstärkningen beräknar kanslern i enlighet med propositionerna 1959: 79 och 1959: 93 ett belopp av 25 000 kr. för materiel m. m. för den psykiatriska forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus och för den neurokirurgiska kliniken. Jämväl föreslår kanslern, att 50 000 kr. överföres från anslaget till statens råd för atomforskning till universitetets materielanslag för materielkostnader vid Gustaf Werners institut.

I särskild framställning har kanslern hemställt, att vid anvisande av medel för materiel m. m. även måtte tagas hänsyn till det behov, som uppstår genom att viss undervisning för lantbrukshögskolans studerande förlägges till universitetet fr. o. m. budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Inledningsvis vill jag erinra om att jag vid anmälan i fjolårets åttonde huvudtitel av frågor rörande materielanslagen vid universitetet m. fl. läroanstalter gjorde vissa uttalanden beträffande bl. a. den interna avvägningen inom läroanstalterna av de materiella resurserna (s. 368). Av universitetskanslerns redogörelse för åtgärder som vidtagits med anledning av vad jag i nämnda sammanhang anfört framgår, att kanslern och de lokala universitetsmyndigheterna f. n. ägnar uppmärksamhet åt hithörande frågor, bl. a. genom studier av tänkbara beräkningsnormer för materielanslagen. Något slutligt ställningstagande i ärendet föreligger — såsom också framgår av kanslerns i det föregående återgivna uttalande — ännu inte.

Vid beredning i olika sammanhang av frågor rörande universitetens m. fl. läroanstalters anslag till materiel m. m., nyanskaffning av apparater m. m. samt inredning och utrustning av nya lokaler har jag haft anledning konstatera, att gränserna mellan de ändamål, för vilka de skilda anslagen genom respektive rubriker är avsedda, i realiteten är oklara. Kungl. Maj:t har genom beslut den 30 juni 1961 fäst vederbörandes uppmärksamhet på användningsområdet för anslagen till nyanskaffning av apparater m. m. Uppenbart är emellertid att betydande tekniska svårigheter — trots gällande bestämmelser — föreligger att redovisningsmässigt hålla de nämnda anslagen i sär, både på det lokala planet när det gäller bedömning av olika behov samt bokföring och i centrala sammanhang när det gäller medelsavvägningen.

Jag vill i anslutning härtill också erinra om att universitetens och vissa andra läroanstalters omkostnadsstater är konstruerade på ett annat sätt än exempelvis de tekniska högskolornas och flertalet centrala ämbetsverks motsvarande anslag. Sålunda saknar universitetens omkostnadsstater särskilda anslagsposter till expenser; vissa kostnader av ifrågavarande art belastar därför universitetens materielanslag.

Av flera skäl synes mig en översyn av det anslagssystem, som nu tillämpas i fråga om de högre utbildningsanstalternas materiella driftkostnader, böra komma till stånd. Huvudsyftet med en dylik översyn bör givetvis vara att finna sådana anslagstekniska anordningar, varigenom skilda kostnadselement kan beräknas och bedömas på ett mera tillfredsställande sätt än det nuvarande systemet — mot bakgrunden av universitets- och högskoleväsendets expansion — tillåter. Det torde därför böra uppdragas åt kanslern att i samråd med bl. a. redovisningsteknisk expertis utreda hithörande frågor. I det sammanhanget synes det också lämpligt att den av kanslern i förevarande anslagsframställning berörda frågan om beräkningen i olika hänseenden av materielanslagen prövas.

Universitetets materielanslag bör för nästa budgetår höjas med 380 000 kr. Vid min beräkning av anslagshöjningen har jag beaktat förslaget om medelsanvisning till materiel för den psykiatriska forskningsavdelningen vid Ulleråkers sjukhus och för den neurokirurgiska kliniken. Jag har dessutom tagit hänsyn till förslaget om överförande fr. o. m. den 1 juli 1962 till universitetets stat av den nu huvudsakligen med medel från statens råd för atomforskning bedrivna verksamheten vid Gustaf Werners institut för kärnkemi. Vidare får jag hänvisa till vad jag tidigare anfört angående civilingenjörsutbildning i Uppsala. I anslutning till mitt förslag beträffande anordningar för denna utbildning har jag beräknat medel till materiel m. m. under förevarande anslag. Jag utgår från att inom ramen för tilldelade medel skall kunna täckas det medelsbehov, som erfordras för undervisningen vid universitetet av lantbrukshögskolans elever.

Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med (3 050 000+380 000=) 3 430 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Uppsala universitet: Materiel m. m.* för budgetåret
1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 430 000 kr.

[174] **13. Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	630 000	602 789
1961/62 (statsliggaren s. 692)	630 000	
1962/63 (förslag)	915 000	

Det under detta reservationsanslag för innevarande budgetår uppförda beloppet — 630 000 kr. — har anvisats för ospecificerade ändamål.

Det större konsistoriet har hemställt, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 570 000 kr. Härutöver har konsistoriet äskat i runt tal 63 000 kr. för planerad utökning av undervisningen i zoologi. I särskild skrivelse har konsistoriet ånyo gjort framställning om anvisande av medel till en elektronisk matematikmaskin.

Universitetskanslern tillstyrker en uppräkning av nu utgående anslag med 25 % eller med i runt tal 160 000 kr. och anför bl. a. följande.

På grund av forskningens oerhört snabba utveckling efter andra världskriget har en differentiering av särskilt de mest omfattande ämnena kommit till stånd. Differentieringen fortsätter alltjämt, gamla ämnen delas och nya verksamhetsområden tillkommer. Teknisk utrustning krävs i allt större omfattning, även tidigare rent humanistiska ämnen har kommit att i stor utsträckning utnyttja apparatur av olika slag. Men tendensen har icke bara gått mot ett ökat utnyttjande av teknisk apparatur vid forskning och undervisning utan även mot ökat utnyttjande av allt dyrbarare och mer komplicerad apparatur. — Det torde vara klart att mycket kostnadskrävande apparatur — framställningar om apparatur till kostnader överstigande 100 000 kr. är icke ovanliga — icke går att anskaffa inom ramen för nu utgående anslag. Att äska särskilda medel för inköp av dylik apparatur anser jag emellertid inte lämpligt. Enligt min mening bör i stället anslaget höjas så att det blir möjligt för universitetsmyndigheterna att tillgodose behovet av större apparatur inom ramen för ett ospecificerat anslag. Jag utgår därvid från att kostnaderna för dyrbar apparatur bör kunna uppdelas på flera budgetår. Då sålunda medel för särskilda ändamål icke äskas, måste höjningen av anslaget vara avsevärd.

Såvitt avser den för ämnet zoologi äskade medelsanvisningen förutsätter kanslern, dels att det belopp, som avsetts för Klubbans biologiska station, kan rymmas inom den av honom föreslagna allmänna höjningen av detta anslag, dels också att återstoden av den begärda medelsanvisningen upptages under anslaget till Inredning och utrustning av nya lokaler: Uppsala universitet. Kanslern hemställer slutligen, att förslag förelägges riksdagen om bemyndigande att för universitetets räkning beställa en elektronisk matematikmaskin intill ett belopp av 1 800 000 kr., att gäldas tidigast under budgetåret 1963/64.

Departementschefen. Till en början vill jag erinra om vad jag inledningsvis anfört vid anmälan av frågan om anslag till materiel m.m. vid Uppsala universitet.

Det föreslagna beställningsbemyndigandet avseende en elektronisk matematikmaskin är jag inte beredd att tillstyrka.

Till följd av vad jag förut anfört under punkten Civilingenjörsutbildning i Uppsala föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår höjes med 285 000 kr. Detta belopp är att anse som en engångsanvisning. Då jag inte är beredd att tillstyrka någon ytterligare höjning av anslaget, bör detta för nästa budgetår uppföras med (630 000 + 285 000 =) 915 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Nyanskaffning av apparater m.m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 915 000 kr.

[175] **14. Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	560 000	559 997
1961/62 (statsliggaren s. 692)	600 000	
1962/63 (förslag)	650 000	

Det större konsistoriet har på förslag av överbibliotekarien hemställt om en anslagsförstärkning för nästa budgetår med 150 000 kr.

Universitetskanslern tillstyrker en höjning av detta reservationsanslag med 10 % eller med 60 000 kr. Kanslern anför härom bl. a. följande.

Jag anser i likhet med överbibliotekarien, att universitetsbibliotekets nuvarande anslag är otillräckligt för att tillgodose forskningens och undervisningens krav. Priserna på utländska böcker och tidskrifter liksom på bokbindning har stigit kraftigt under de senaste åren. Den allmänna varuskatten har tillkommit. Antalet lärare och studenter har ökat enormt. Nya ämnen och ämnesgrenar har tillkommit. Genom dessa omständigheter har värdet av gjorda uppräkningsanlag minskat avsevärt. En förhållandevis kraftig höjning av anslaget synes mig därför ofrånkomlig. Som min företrädare i ämbetet framhållit torde höjningen emellertid böra genomföras successivt.

Departementschefen. En förstärkning av anslagsmedlen till universitetsbiblioteket synes mig erforderlig. Jag föreslår därför en höjning med 50 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (600 000 + 50 000 =) 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppsala universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kr.

[176] **15. Lunds universitet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	20 443 000	23 096 339
1961/62 (statsliggaren s. 692)	25 523 000	
1962/63 (förslag)	27 173 000	

Det större konsistoriet i Lund har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framlagt förslag om en avsevärd utökning av universitetets personal.

Universitetskanslern biträder i väsentliga delar konsistoriets förslag.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i universitetets personalorganisation m. m. samt redovisar därvid först de till de olika fakulteterna (sektionerna) hänförliga förslagen och därefter sådana förslag, som avser universitetet i dess helhet. Vid min redogörelse kommer jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Teologiska fakulteten

- 1) docent,
- 2) två assistenter,
- 3) kanslibiträde i Ae 7,
- 4) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5,
- 5) höjning av kursanslaget (nu 16 400) med 33 500 kr.,
- 6) höjning av anslaget för den praktisk-teologiska undervisningen (nu 78 800) med 8 300 kr.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 2. Konsistoriet har med utgångspunkt i 1955 års universitetsutrednings förslag (SOU 1958: 32, s. 273) för nästa budgetår äskat två nya assistenttjänster. Kanslern biträder ifrågavarande äskande.

Punkt 4. Kanslern framhåller, att för enklare renskrivningsarbeten åt fakultetens lärare samt för utskrift av de studerandes seminariearbeten erfordras ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

B. Juridiska fakulteten

- 7) professur i internationell rätt fr. o. m. 1963/64 (principbeslut),
- 8) universitetslektorat i rättskunskap med samtidig indragning av tjänst som biträdande lärare i rättskunskap,
- 9) docent,
- 10) två forskarassistenter,
- 11) förste amanuens,
- 12) kanslibiträde i Ae 7,
- 13) halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7,
- 14) biträdeshjälp å 6 500 kr. vid undervisningsnämnden,
- 15) höjning av kursanslaget (nu 38 300) med 70 000 kr.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 9. Konsistoriet framhåller, att nödvändigheten av åtgärder i syfte att stimulera forskarrekryteringen inom de juridiska fakulteterna är väl dokumenterad. Antalet docenttjänster vid nämnda fakulteter är för närvarande 15, av vilka 5 i Uppsala, 4 i Lund och 6 i Stockholm. Med hänsyn till att inskrivningssiffrorna vid fakulteten i Lund sedan 1957 legat avsevärt högre än motsvarande siffror för Uppsala, synes enligt konsistoriet starka skäl tala för en förstärkning av docentorganisationen vid lundafakulteten. Samtliga fakultetens docenttjänster är besatta med fasta innehavare. Konsistoriet äskar två nya docenttjänster, av vilka kanslern tillstyrker en fr. o. m. budgetåret 1962/63.

Punkt 10. I fråga om motiveringen under denna punkt torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning under avlöningsanslaget till Uppsala universitet.

Punkterna 11 och 12. Enligt kungl. brev den 16 juni 1961 har medel anvisats under budgetåret 1961/62 till en förste amanuens tjänst och en kanslibitträdes tjänst i Ag 7 vid juridiska fakulteten från avlöningsanslaget respektive anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor. Då stadigvarande behov av ifrågavarande tjänster synes föreligga, hemställer kanslern att medel för båda tjänsterna upptages i avlöningsstaten fr. o. m. nästa budgetår.

Punkt 14. Konsistoriet har hemställt om inrättande av en tjänst som undervisningsnämndssekreterare (kansliskrivare) i Ao 10 med halvtidstjänstgöring. För budgetåret 1960/61 anvisades från anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor ett belopp av 6 000 kr. till biträdeshjälp vid fakultetens undervisningsnämnd. Enligt kungl. brev den 16 juni 1961 har för budgetåret 1961/62 från avlöningsanslaget anvisats 6 500 kr.

Punkt 15. Fakultetens kursanslag är för budgetåret 1961/62 uppfört med 38 300 kr. Enligt kungl. brev den 16 juni 1961 har för budgetåret 1961/62 från anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor samt avlöningsanslaget

medel av tillhoppa 70 000 kr. anvisats som förstärkning av kursanslaget. Konsistoriet har äskat en höjning av anslaget för nästa budgetår med 86 000 kr. Då enligt kanslern anslaget till extra utgifter i fortsättningen icke bör belastas med utgifter av förevarande slag, biträder han så till vida konsistoriets förslag, att han tillstyrker, att fakultetens kursanslag uppräknas med 70 000 kr.

C. Medicinska fakulteten

Anatomi

16) vaktmästare i Ae 7.

Bakteriologi

17) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Farmakologi

18) ekonomibiträde i Ae 3.

Fysiologi

19) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Histologi

20) arvode å 12 000 kr. till biträdande lärare.

Hygien

21) höjning av kursarvodet från 900 till 2 400 kr.

Kirurgi (Lund)

22) laborator i experimentell kirurgi,

23) klinisk amanuens i experimentell kirurgi i stället för förste amanuens,

24) halvtidsanställd djurvårdare i Ae 7.

Klinisk fysiologi (Lund)

25) professor,

26) kanslibiträde i Ae 7,

27) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Klinisk kemi (Malmö)

28) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Medicin (Lund)

29) klinisk amanuens (njurkliniken).

Medicinsk kemi

30) assistent.

Obstetrik och gynekologi (Malmö)

31) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Patologi (Lund)

- 32) två ekonomibiträden i Ae 3,
- 33) arvode å 6 000 kr. till mekaniker.

Psykiatri (Lund)

- 34) laborator,
- 35) två laboratoriebiträden i högst Ae 9,
- 36) assistent i experimentalpsykologi vid barnpsykiatriska kliniken,
- 37) arvoden å 3 000 kr. för rondundervisning vid S:t Lars sjukhus.

Radiofysik

- 38) professur i medicinsk radiofysik — i stället för laboratur — med laboratorn K. Lidén som förste innehavare.

Rättsmedicin

- 39) professor och samtidigt indragning av arvode å 6 420 kr. till lärare i rättsmedicin,
- 40) kanslibiträde i Ae 7,
- 41) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Socialmedicin (Lund—Malmö)

- 42) höjning av arvoden till biträdande lärare från 9 240 till 14 240 kr.,
- 43) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Gemensamt för fakulteten

- 44) tre docenter,
- 45) forskarassistent,
- 46) tre kvalificerade tekniska medhjälpare i högst Ae 23.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 16, 19, 24, 31, 41 och 43. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen återopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkterna 20 och 30. Medel till de under dessa punkter redovisade befattningarna bör anvisas i överensstämmelse med det av 1961 års riksdag fattade beslutet om ökad utbildning av läkare. Detta innebär bl. a. att det årliga antalet nyintagna studerande vid den medicinska fakulteten i Lund skall öka från 110 till 120 i de teoretiska ämnena fr. o. m. vårterminen 1962 (jfr prop. 1961: 108, s. 156 och 209). Till den för detta ändamål nödvändiga förstärkningen av fakultetens resurser innevarande budgetår har medel anvisats från den i reservationsanslaget Extra utgifter vid universitet och högskolor ingående anslagsposten till Kungl. Maj:ts förfogande.

Punkt 29. Behovet av en klinisk amanuens vid den till den personliga professuren i medicin, särskilt njursjukdomar, hörande institutionen har redovisats i propositionen 1956:84. Frågan har även berörts i 1960 års åttonde huvudtitel. Tjänsten är enligt kanslern nödvändig för att det kliniska och experimentella forskningsarbetet skall kunna bedrivas på ett effektivt sätt.

Punkt 32. Omfattningen av arbetet för städning, disk, rengöring av obduktionssal m. m. inom den nya patologiska institutionen kan för närvarande ej med säkerhet bestämmas. Vid den nybyggda patologiska institutionen i Malmö

är sex städerskor anställda för motsvarande arbetsuppgifter, och arbetets omfattning synes enligt kanslern vara densamma vid institutionen i Lund. Kanslern tillstyrker därför att två nya tjänster som ekonomibiträde inrättas vid institutionen nästa budgetår.

Punkterna 34 och 35. I överensstämmelse med beslut av 1959 års riksdag angående anordningar för forskning och utbildning i psykiatri vid vissa sjuksjukhus (jfr prop. 1959: 79, s. 36) skall fr. o. m. budgetåret 1962/63 inrättas en laboratur samt två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Punkt 37. Enligt studieordningen skall de studerande bl. a. tjänstgöra två månader på psykiatrisk klinik eller poliklinik, eventuellt på sinnessjukhus. Under ifrågavarande tjänstgöring på S:t Lars sjukhus i Lund fördelas de studerande på grupper, som följer med överläkarna vid sjukhusets fem överläkaravdelningar på deras ronder. Arvoden om sammanlagt 3 000 kr. per år har av medel till universitetets förfogande utbetalats till överläkarna som ersättning för den undervisning de därvid bedriver. Kanslern föreslår, att medel till ifrågavarande arvoden nästa budgetår anvisas från universitetets avlöningsanslag.

Punkt 46. Till stöd för förslaget om inrättande av tre tjänster för kvalificerad teknisk personal åberopas främst forskningens men även undervisningens behov.

D. Humanistiska fakulteten

Historisk-filosofiska sektionen

Ekonomisk historia

47) arvode å 8 000 kr. till excerperingsbiträde.

Konsthistoria med konsteori

48) intendent i Ae 23 vid arkivet för dekorativ konst.

Nordisk och jämförande folklivsforskning

49) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Pedagogik och pedagogisk psykologi

50) räknebiträde i Af 1—Ae 5.

Statskunskap

51) halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Språkvetenskapliga sektionen

Engelska språket

52) professor i engelska språket och engelskspråkig litteratur,

53) 1 000 assistenttimmar.

Fonetik

54) 500 assistenttimmar.

Grekiska språket

55) utländsk lektor i nygrekiska (med halvtidstjänstgöring) och samtidigt in-
dragning av 200 timmar övrig undervisning, meddelad av utländsk lektor i
nygrekiska.

Gemensamt för humanistiska fakultetens
två sektioner

- 56) tre docenter,
- 57) två forskarassistenter.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 48. Arkivet för dekorativ konst, som utgör en självständigt verkande avdelning inom konsthistoriska institutionen, bildades år 1934 och har utvecklats till en museal och konstvetenskaplig institution av betydande omfattning och med en verksamhet som sträcker sig över de fem nordiska länderna. Arkivet har blivit av största värde för den konsthistoriska forskningen vid universitetet men har därjämte visat sig fylla en viktig uppgift för omhändertagande och bevarande av ett omistligt konsthistoriskt material från hela Norden. Accessionen är förhållandevis stor, i medeltal 600 nummer originalarbeten årligen jämte ett stort antal fotografiska och andra avbildningar. Det är inte endast fråga om gåvor och förvärv utan även om depositioner från offentliga institutioner, vilka icke ser sig i stånd att själva omhändertaga denna speciella gren av konstproduktionen.

Genom företagen utbyggnad har det blivit möjligt för arkivmuseet att i högre grad än hittills tillgodose de krav som framställs på detsamma. Denna utvidgning av museets lokaler och verksamhet kräver en museal arbetskraft av mera permanent karaktär, hävdar konsistoriet, vilket finner det nödvändigt, att en tjänst som intendent inrättas vid arkivet. Kanslern, som biträder förslaget, understryker önskvärldheten av att det nu inrättas en tjänst, vars innehavare kontinuerligt kan ägna sig åt musei- och arkivrörelsen med alla dess mångskiftande ärenden samt under överinseende av professorn i konsthistoria taga ansvaret för detta arkivs skötsel och utveckling.

*E. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten**Astronomi*

- 58) fotograf i Ae 9.

Systematisk botanik

- 59) förste trädgårdsintendent i Ae 26.

Botaniska trädgården

- 60) kontorist i Ae 9,
- 61) höjning av delposten till avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården (nu 109 410) med 35 000 kr.

Fysik

- 62) instrumentmakare i Ae 15 med samtidig indragning av 467 timmar övrig undervisning,
- 63) kanslibitråde i Ae 7,
- 64) ekonomibitråde i Ae 3.

Genetik

- 65) laboratoriebiträde i högst Ae 9 (för professorn i cytologi).

Geologi (kvartärgeologi)

66) 500 assistenttimmar.

Oorganisk och fysikalisk kemi

67) professor i stället för laborator i fysikalisk kemi,

68) 1 000 assistenttimmar,

69) institutionstekniker i Ae 9.

Organisk kemi

70) institutionstekniker i Ae 9.

Analytisk kemi

71) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Limnologi

72) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Matematik

73) vaktmästare i Ae 7 (gemensam för matematik, teoretisk fysik med mekanik samt numerisk analys).

Mikrobiologi

74) professur fr. o. m. 1963/64 (principbeslut),

75) 1 000 assistenttimmar fr. o. m. 1963/64 (principbeslut),

76) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Zoofysiologi

77) ekonomibiträde i Ae 3.

Zoologi

78) kanslibiträde i Ae 7,

79) museibiträde i Ae 7.

Gemensamt för fakulteten

80) fyra docenter,

81) fyra forskarassistenter,

82) två kvalificerade tekniska medhjälpare i högst Ae 23.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 58, 60, 63, 65, 71—73 samt 78 och 79. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 62. Då det nya övningslaboratoriet under läsåret 1961/62 toges i bruk, ökas starkt utbildningskapaciteten vid de experimentella tvåbetygskurserna och därmed behovet av nytillverkning av instrument och apparatur. Konsistoriet föreslår inrättande av en tjänst som instrumentmakare i lönegrad 15, för vilken tjänst bör krävas yrkeslärarkompetens och helst pedagogisk utbildning. Kanslern biträder detta förslag. Vid bifall till förslaget kan de medel som an-

visats för övrig undervisning meddelad av speciallärare — innevarande budget-
år 467 timmar — indragas.

Punkterna 69 och 70. I och med att tillbyggnaden av kemiska institutionen fullbordats våren 1962, kommer studentantalet att öka från 60 till 100 per år. Detta medför, att undervisning kommer att pågå parallellt inom såväl organisk som oorganisk och fysikalisk kemi under större delen av läsåret. Med hänsyn härtill äskar konsistoriet två nya tjänster som institutionstekniker. Kanslern biträder förslaget.

Punkt 80. I fråga om motiveringen under denna punkt torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning under avlöningsanslaget till Uppsala universitet.

Punkt 82. Till stöd för förslaget om inrättande av två tjänster för kvalifice-
rad teknisk personal åberopas främst forskningens men även undervisningens behov.

F. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

- 83) Förstärkning med 400 000 kr. av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.
- 84) Ordinariesättning av ett universitetslektorat i vardera av ämnena pedagogik, psykologi, sociologi, statskunskap, fysik och matematik.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 83 och 84. I fråga om motiveringarna under dessa punkter torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning under avlönings-
anslaget till Uppsala universitet.

G. Ekonomiska fakulteten

Företagsekonomi

- 85) professor,
- 86) professur fr. o. m. 1964/65 (principbeslut),
- 87) docent,
- 88) två universitetslektorer,
- 89) 160 timmar lektorsundervisning, meddelad av speciallärare för bokföring,
- 90) 1 000 assistenttimmar.

Nationalekonomi

- 91) professur fr. o. m. 1963/64 (principbeslut),
- 92) docent,
- 93) universitetslektor,
- 94) 125 timmar lektorsundervisning.

Statistik med elementär matematik

- 95) 170 timmar lektorsundervisning.

Handelsrätt med beskattningsrätt

- 96) professor,
- 97) forskarassistent,
- 98) 152 timmar lektorsundervisning,
- 99) 1 000 assistenttimmar,
- 100) kanslibiträde i Ae 7.

Främmande språk

101) 360 timmar lektorsundervisning.

Gemensamt för fakulteten

102) kontorist i Ae 9,

103) två halvtidsanställda vaktmästare i Ao 8,

104) halvtidsanställd vaktmästare i Ae 7.

Enligt den i 1961 års statsverksproposition (VIII ht, s. 380 f.) redovisade, av konsistoriet framlagda tidsplanen för utbyggnaden av ekonomiska fakulteten skulle — på grund av svårigheter att under utbyggnadsskedet lösa alla lokal- och personalfrågor — endast 100 elever beräknas komma att intagas under vartdera av läsåren 1961/62 och 1962/63. Full intagning ansågs kunna ske först fr. o. m. hösten 1963, under förutsättning att lokalfrågorna då vore lösta. Konsistoriet har emellertid vid sin beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1962/63 — trots uttalade farhågor beträffande möjligheten att få tillräckligt kvalificerade lärare och ovissheten rörande lokalfrågorna — utgått från att 200 studerande kommer att påbörja sina studier höstterminen 1962. Kanslern, som delar dessa farhågor, anser sig dock — om än med tvekan — kunna lägga sistnämnda intagningssiffra till grund för sina anslagsäskanden.

Kanslern anför vidare angående forskarassistenter inom fakulteten följande.

Inom fakulteten finns för närvarande två tjänster som forskarassistent. Dessa är avsedda för ämnet företagsekonomi. Konsistoriet begär att ytterligare följande tjänster skall inrättas: fyra tjänster i företagsekonomi, två tjänster i nationalekonomi och en tjänst i handelsrätt med beskattningsrätt.

De för ämnet företagsekonomi inrättade tjänsterna avses för undervisningen och har inrättats för att lösa det speciellt för detta ämne svåra lärarrekryteringsproblemet. Då emellertid innehavare av dylik tjänst enligt gällande bestämmelser såvitt möjligt bör fullgöra den del av tjänstgöringsskyldigheten, vilken uttages i form av undervisning på högstadiet anser jag mig icke böra biträda konsistoriets förslag att under en övergångstid öka antalet forskarassistenttjänster för undervisningsändamål. För ämnena företagsekonomi och nationalekonomi föreslår jag därför i stället universitetslektorat (två för företagsekonomi och ett för nationalekonomi). Jag förutsätter därvid att — i likhet med vad som gäller för handelshögskolan i Göteborg — det må uppdragas åt mig att medgiva dels, när särskilda skäl föreligger, att tjänst som universitetslektor må utbytas mot två arvodesbefattningar som biträdande lärare, dels ock att tjänst som universitetslektor må utbytas mot extra tjänst som universitetslektor i lönegrad Ag 25. I ämnet handelsrätt med beskattningsrätt finns för närvarande icke någon forskarassistent. Antalet lektorstimmar torde ej heller tills vidare uppgå till det för lektorat erforderliga. Trots vissa betänkligheter biträder jag därför förslaget om en forskarassistenttjänst i detta ämne.

Av tillgängliga handlingar inhämtas i övrigt bl. a. följande.

Punkt 85. Den under denna punkt upptagna professuren skall inrättas i enlighet med principbeslut av 1961 års riksdag.

Enligt tidigare äskanden borde fakulteten vid full utbyggnad ha fyra professorer i företagsekonomi, varigenom följande ämnesområden borde bli represen-

terade: redovisning och finansiering, kostnads- och intäktsanalys, distributions-ekonomi samt administration.

Innehavaren av den nuvarande professuren har närmast redovisning och finansiering som specialområde. Att döma av inkomna ansökningar till den ledigförklarade andra professuren synes denna enligt kanslern få en innehavare, som företräder något av områdena kostnads- och intäktsanalys eller distributions-ekonomi. Den tredje professuren bör sålunda enligt kanslerns uppfattning om möjligt representera det andra av dessa båda områden eller administration.

Punkt 86. För att underlätta rekryteringen bör principbeslut redan fattas av 1962 års riksdag att den fjärde professuren skall inrättas från och med budgetåret 1964/65. Den bör företräda det återstående av de fyra ovannämnda ämnesområdena.

Punkt 88. Undervisningen under budgetåret 1962/63 beräknas komma att öka med omkring 660 timmar i förhållande till innevarande budgetår. Härav faller på den nye professorn 100 timmar och på docenten 75 timmar. Av det ökade antalet undervisningstimmar återstår att täcka 485 timmar. För att tillgodose förevarande undervisning har konsistoriet äskat att ytterligare fyra tjänster som forskarassistent inrättas i ämnet företagsekonomi. Kanslern hemställer, under åberopande av vad han anfört angående forskarassistenter inom fakulteten samt under hänvisning till den förut angivna förutsättningen i fråga om elevintagningen, att två tjänster som universitetslektor i Ao 26 i företagsekonomi inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Härvid har beräknats, att innehavarna av dessa tjänster kommer att få viss nedsättning av undervisningen på grund av betungande examination. Vid bifall till förslaget om två universitetslektorat i företagsekonomi föreslås innehavarna av nuvarande forskarassistenttjänsterna i ämnet bli befriade från en del av undervisningen på lägstadiet.

Punkt 89. Den ökade intagningen av studerande medför behov av omkring 160 timmar lektorsundervisning, meddelad av utomstående speciallärare i bokföring. Timarvode för denna undervisning bör beräknas till 60 kr.

Punkt 90. Till den fr. o. m. den 1 juli 1962 tillkommande professuren bör knytas en assistent i likhet med vad som skett vid inrättandet av de nu befintliga professurerna i ämnet. Kanslern förordar därför att medel anslås till ytterligare 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Punkt 91. Då behov föreligger av att ytterligare en professur i nationalekonomi inrättas vid fakulteten, tillstyrker kanslern konsistoriets äskande att 1962 års riksdag i princip beslutar om att en dylik professur inrättas fr. o. m. den 1 juli 1963.

Punkterna 93 och 94. Med hänsyn till det fördubblade studentantalet erfordras anslag för ytterligare omkring 425 undervisningstimmar. För att tillgodose förevarande undervisning har konsistoriet äskat att två tjänster som forskarassistent inrättas i ämnet nationalekonomi samt att medel för ytterligare 125 timmar lektorsundervisning anvisas. Kanslern hemställer, under åberopande av vad han anfört angående forskarassistenter inom fakulteten samt under hänvisning till den förut angivna förutsättningen i fråga om elevintagningen, att en tjänst som universitetslektor i Ao 26 i nationalekonomi inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Liksom beträffande motsvarande tjänster i företagsekonomi räknar kanslern med en viss nedsättning för universitetslektorn på grund av tyngande examination. Härjämte tillstyrkes, att medel beviljas för ytterligare 125 timmar lektorsundervisning.

Punkt 95. Ökningen beror dels på den fördubblade studentintagningen, dels

på att undervisningen ansetts kräva ett större timantal per student än som beräknats i äskandena för innevarande budgetår.

Punkt 96. Konsistoriet anför huvudsakligen följande.

Ämnet handelsrätt med beskattningsrätt har föreslagits bli obligatoriskt i ekonomexamen. Det synes nämligen enligt fakulteten vara ofrånkomligt, att en civilekonom skall vara förtrogen med juridiskt tänkande och dessutom ha specialkunskaper inom de delar av juridiken, som är av särskild betydelse för näringslivet. Studiet av rättsvetenskap för civilekonomutbildning skiljer sig till både uppläggning och innehåll från studierna vid de juridiska fakulteterna. Samtliga huvudämnen i civilekonomutbildningen hänger så intimt samman, att de egentligen snarast utgör olika aspekter på ett och samma ämne, nämligen ekonomi. Detta ställer särskilda krav på uppläggnings av de olika delarna, om man skall kunna uppnå en i realiteten integrerad undervisning. — Professuren bör lämpligen avse handelsrätt, medan undervisningen i beskattningsrätt bör kunna omhändertas av speciallärare. Vid tillsättande av professuren i handelsrätt bör — liksom förhållandet är vid handelshögskolorna i Stockholm och Göteborg beträffande ämnet rättsvetenskap — avgörande vikt fästas vid de sökandes meritering icke blott inom själva handelsrätten utan även inom civilrätt i övrigt samt inom finansrätt.

Kanslern tillstyrker förslaget under återopande av konsistoriets yttrande.

Punkterna 97 och 98. Det totala undervisningsbehovet kommer att uppgå till 450 timmar, av vilka professorn kommer att svara för 100 timmar. Konsistoriet har angivit, att det ej låter sig göra att ett universitetslektorat nu inrättas, enär en viss del av undervisningen avser beskattningsrätt, för vilken särskilda lärare erfordras. Konsistoriet hemställer, att en tjänst som forskarassistent inrättas. Dennes undervisningsskyldighet skulle omfatta 150 timmar, då han även skulle svara för viss examination. Återstående undervisning — 200 timmar — skulle enligt konsistoriet bestridas av timarvoderade lärare.

Kanslern tillstyrker, att en tjänst som forskarassistent inrättas i ämnet handelsrätt med beskattningsrätt och beräknar att innehavaren kommer att meddela 198 timmar undervisning. Slutligen tillstyrkes såtillvida konsistoriets äskande om anslag till timarvoderad undervisning, att en medelsanvisning för 152 timmar lektorsundervisning förordas.

Punkterna 99 och 100. Vid bifall till äskandet om en professur i handelsrätt bör ämnet tillföras dels 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, dels ock ett kanslibiträde för att tillgodose ämnets behov av biträdespersonal.

Punkt 101. Undervisningen under budgetåret 1962/63 bör åtminstone omfatta engelska och tyska. Konsistoriet har för avsikt att undersöka, om det i fortsättningen finns möjlighet att genom samordning av behoven i denna fakultet och den humanistiska fakulteten sammanslå lektorstimmar till tjänster. Konsistoriet understryker, att det är av vikt att kvalificerade lärare kan ställas till förfogande för såväl undervisning som examination. I avvaktan på att den av konsistoriet antydda samordningen kommer till stånd, tillstyrker kanslern att medel anslås till 360 timmar lektorsundervisning i främmande språk.

Punkt 102. Arbetet vid fakultetsexpeditionen kommer att bli av den art och omfattning, att en tjänst som kontorist bör inrättas.

Punkt 103 och 104. Fakulteten jämte vissa till humanistiska fakulteten hörande samhällsvetenskapliga ämnen beräknas kunna beredas provisoriska lokaler i folkskoleseminariets nuvarande byggnad. Sommaren 1962 överlämnar semi-

nariet omkring hälften av lokalerna och ett år senare resten. Det synes kanslern rimligt, att seminariets nuvarande tre tjänster som vaktmästare fr. o. m. budgetåret 1962/63 till hälften överföres till universitetet.

H. Gemensamt för universitetet

Forskardocenttjänster

105) tre forskardocenter.

Kansliet

106) förste byråsekreterare i Ae 21,

107) kanslibiträde i Ae 7,

Räntekammaren

108) assistent i Ae 19,

109) kanslibiträde i Ae 7.

Internationell sekreterare

110) internationell sekreterare i Ae 21.

Skrivcentralen

111) kontorsbiträde i Af 1—Ae 5.

Universitetsbiblioteket

112) bibliotekarie i Ae 23,

113) amanuens i Af 15—Ae 19,

114) två biblioteksassistenter i Ae 11,

115) två förste biblioteksbiträden i Ae 9,

116) två biblioteksbiträden i Ae 7,

117) kontorist i Ae 9,

118) expeditionsassistent i Ae 10,

119) två expeditionsbiträden i Ae 9,

120) två expeditionsbiträden i Ae 7.

Kurs i bibliotekskänedom

121) medelsanvisning av 5 100 kr.

Kurs i modern universitetsundervisning

122) medelsanvisning av 15 000 kr.

Vidareutbildning av laboratoriebiträden

123) höjning med 21 600 kr. av medelsanvisning till ersättning åt laboratoriebiträden, som genomgår under medicinalstyrelsens överinseende anordnade utbildningskurser (nu 50 400).

Studenthälsovården

124) höjning av arvoden till studentläkare (nu 10 000) med 5 000 kr.,

125) höjning av arvoden till sjuksköterska (nu 5 000) med 4 000 kr.

Inrättningen för gymnastik och idrott

126) höjning av arvodet till ledarinna för studentskegymnastiken (nu 1 200) med 2 500 kr.

Ändrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattninghavare

- 127) två förste bibliotekarier i Ao 26 i stället för Ae 26 vid universitetsbiblioteket,
128) lärare i Ae 26 i stället för Ag 26 i dermato-venerologi,
129) byrådirektör i Ao 24 i stället för förste byråsekreterare i Ae 23 vid kansliet,
130) forskningsingenjör i Ae 21 i stället för Ag 21 vid medicinska fakulteten,
131) lärare i gymnastik och idrott i Ao 20 i stället för Ae 18 vid gymnastikinrättningen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 105. Under hänvisning till vad 1955 års universitetsutredning i sitt femte betänkande (SOU 1958:32) föreslagit i fråga om forskardocenttjänster förordar kanslern, att fr. o. m. nästa budgetår tre nya forskardocenttjänster inrättas vid universitetet.

Punkt 107. Den väntade ytterligare tillströmningen av studerande till universitetet kommer att medföra utökade arbetsuppgifter för akademiska kansliet. Kanslern tillstyrker därför, att ytterligare en tjänst som kanslibitråde inrättas vid akademiska kansliet.

Punkt 109. På räntekammaren erfordras enligt konsistoriet inrättande av en kanslibiträdestjänst för kvalificerad biträdeshjälp åt räntmästaren. Kanslern tillstyrker förslaget.

Punkt 112. De mera kvalificerade arbetsuppgifter, som tillkommit i och med inrättandet av den ekonomiska fakulteten, föreslås i första hand bli anförtrodda åt en bibliotekarie i Ae 23. Denne förutsätts ha halva tjänstgöringen förlagd till det gemensamma samhällsvetenskapliga biblioteket med ansvar för detta bibliotek. Enär universitetsbiblioteket i fortsättningen har att både för inköp och etablerande av bytesförbindelser bevaka de till den ekonomiska fakulteten hörande ämnesområdena är det enligt kanslern nödvändigt, att utländska accessionsavdelningen förstärkes med en halvtidstjänst, vars innehavare skall ha anskaffningen av här berörda litteratur som särskild uppgift.

Punkt 116. Den snabba utvecklingen av verksamheten inom framför allt låneexpeditionen gör det enligt konsistoriet nödvändigt, att ytterligare tjänster som biblioteksbiträde tillföres biblioteket. Tillkomsten av den ekonomiska fakulteten bidrar även till att nya dylika tjänster måste inrättas. Kanslern tillstyrker, att två tjänster som biblioteksbiträde i Ae 7 inrättas vid universitetsbiblioteket fr. o. m. nästa budgetår.

Punkterna 118—120. Vid universitetsbiblioteket har endast en av expeditionsvakterna kunnat utnyttjas för magasinistjänstgöring. I gengäld har under de senaste åren en av bibliotekets bokbindare fått sättas in i arbetet med tidningsaccessionen. Arbetskraftsbehovet i bokmagasinen har enligt konsistoriet huvudsakligen fått täckas med utländska arkivarbetare, som i flera fall visat sig vara mindre lämpliga för uppgiften, och med biträdespersonal, som tagits från olika avdelningar. Dessa har därigenom berövats en icke obetydlig del av den tilldelade arbetskraften. Av de av konsistoriet äskade tjänsterna som expeditionsassistent och expeditionsbitråde tillstyrker kanslern en expeditionsassistent i Ae 10, två expeditionsbiträden i Ae 9 och två expeditionsbiträden i Ae 7.

Punkt 122. De senaste årens stora expansion har medfört, att på lägre lärartjänster — framför allt assistent- och amanuensjänster — anställts personal utan pedagogisk skolning. Av denna anledning har på försök anordnats en kurs i modern universitetsundervisning. För kursen har anlitats specialister. Kursdeltagarna har uppdelats i grupper med hänsyn till ämnesinriktning. Erfarenheterna av kursen har varit så positiva, att universitetet funnit sig böra upprepa kursen en gång varje läsår. Kanslern finner förslaget intressant och väl motiverat, varför han föreslår, att ett belopp av 15 000 kr. anvisas för ifrågasvarande verksamhet.

Punkt 123. Genom beslut den 12 maj 1961 angående löneförmåner under viss vidareutbildning av laboratoriebiträden har föreskrifter utfärdats om ersättning åt biträden som deltar i dylik utbildning. Denna ersättning skall bestridas från vederbörlig anslagspost i myndighetens avlöningsanslag. Konsistoriet har beräknat antalet elever i denna undervisning till 10. Kostnaderna för de utgående ersättningarna bör enligt konsistoriet beräknas till 7 200 kr. Kanslern föreslår en höjning av nuvarande delpost med 21 600 kr.

Punkt 124. Studentläkarens nuvarande arvode — 10 000 kr. — är beräknat efter en arbetstid av 1 000 timmar per år och ett timarvode av 10 kr. utöver de ersättningar som utbetalas av sjukkassan. Antalet besök utgjorde 3 027 år 1959 och 4 149 år 1960. Antalet studerande beräknas enligt universitetsutredningen öka i Lund från höstterminen 1960 till höstterminen 1962 med icke fullt 25 %. Konsistoriet antar, att antalet besök kommer att öka i ungefär samma takt. Med hänsyn härtill föreslår kanslern en ökning av arvodet till studentläkaren med 5 000 kr.

Punkt 125. För närvarande utgår 5 000 kr. i arvode till sjuksköterskor vid studentläkarmottagningen. Detta anslag har icke räckt till för att ersätta tjänstgörande sjuksköterskor. Merkostnaderna för sjuksköterskornas avlöning har hittills bestritts med medel, som utverkats ur enskilda fonder. Denna utväg är emellertid enligt konsistoriet svårframkomlig. Härtill kommer, att nämnden fr. o. m. januari 1961 måst höja timersättningen till sjuksköterskorna. Kanslern föreslår en ökning av förevarande arvodespost med 4 000 kr.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacement för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett stort antal befattningshavare vid universitetet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Departementschefen

Teologiska fakulteten. Kanslerns hemställan om förstärkning av assistentpersonalen för forskning och allmänt institutionsarbete biträder jag såtillvida, att jag beräknar medel för en förste amanuens (p. 2). I övrigt beräknar jag medel för ett biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad beföringsgång (p. 4).

Juridiska fakulteten. I likhet med kanslern finner jag det angeläget, att antalet docenttjänster vid fakulteten utökas. Jag tillstyrker därför, att ytterligare en docenttjänst inrättas fr. o. m. nästa budgetår (p. 9).

Under hänvisning till vad jag framhållit under avlöningsanslaget till Uppsala universitet, föreslår jag, att en forskarassistenttjänst inrättas vid fakulteten fr. o. m. budgetåret 1962/63 (p. 10).

Liksom under tidigare budgetår torde — därest så med hänsyn till studerandeantalet bedömes nödvändigt — för förstärkning av fakultetens undervisningsresurser erforderliga medel få anvisas från inbesparade lönemedel och från det i det följande föreslagna anslaget till extra utgifter vid universitet och högskolor (p. 11, 12, 14 och 15).

Medicinska fakulteten. I överensstämmelse med det beslut 1959 års riksdag fattade angående anordningar för forskning och utbildning i psykiatri vid vissa sinnessjukhus (prop. 1959: 79; SU 102; Rskr 255) skall fr. o. m. den 1 juli 1962 en laboratur inrättas vid forskningsavdelningen i psykiatri vid S:t Lars sjukhus i Lund. Jag beräknar nu härför erforderliga medel. Såsom framgår av vad jag tidigare anfört vid min anmälan av Uppsala universitets avlöningsanslag har beredningen av frågan om laboraturens ämnesområde, som lämnades öppen i propositionen 1959: 79, ännu inte avslutats. Det torde därför få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut rörande laboraturens benämning (p. 34). Till tjänsten bör enligt det tidigare nämnda riksdagsbeslutet knytas två tjänster som laboratoriebiträde i högst Ae 9. Medel bör nu anvisas för dessa tjänster (p. 35).

Kanslerns förslag om en medelsanvisning av 3 000 kr. till arvoden åt de överläkare vid S:t Lars sjukhus, som meddelar rondundervisning, biträder jag (p. 37).

I likhet med kanslern finner jag det angeläget, att antalet kvalificerade medhjälpare vid fakulteten utökas. Jag beräknar därför medel för ytterligare två sådana tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, besluta om ifrågavarande tjänsters lönegradsplacering och fördelning på institutioner. Därest tjänsterna härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för nästa budgetår innehavarna böra anställas såsom extra tjänstemän i för vederbörande avsedd lönegrad (p. 46).

Enligt det av 1961 års riksdag fattade beslutet om ökad utbildning av läkare och tandläkare m. m. (prop. 1961: 108; SU 130; Rskr 328) skall antalet nyintagna studerande vid fakulteten öka från 110 till 120 i de teoretiska ämnena redan i år. Kanslerns med anledning härav under punkterna 20 och 30 redovisade förslag om en medelsanvisning av 12 000 kr. till arvode åt en biträdande lärare i histologi samt en assistenttjänst i medicinsk kemi överensstämmer med de i propositionen 1961: 108 förordade grunderna för ökningen av fakultetens utbildningskapacitet. Jag beräknar nu för förslagens genomförande erforderliga medel.

Med anledning av förslaget om en klinisk amanuens för den till den personliga professuren i medicin, särskilt njursjukdomar, hörande institutionen, får jag erinra om att jag i 1960 års åttonde huvudtitel (s. 147) — under hänvisning till det i anslagsäskandena för budgetåret 1960/61 framförda förslaget om en tjänst som klinisk amanuens (alternativt forskarassistent) vid nämnda institution — tillstyrkte inrättande av en tjänst som forskarassistent vid medicinska fakul-

teten. Innehavaren av den sedermera inrättade tjänsten som forskarassistent är för närvarande knuten till ifrågavarande institution. Jag anser mig under hänvisning härtill inte böra tillstyrka det nu framlagda förslaget.

I anledning av kanslerns under punkterna 16, 19, 24, 31, 41 och 43 redovisade förslag om utökning av antalet tjänster som vaktmästare, laboratoriebiträde m. m. har jag ansett mig böra beräkna medel för ytterligare tre biträdestjänster. I fråga om dessa tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut. Jag beräknar vidare medel för en instruktionssköterska i Ae 14/16 i stället för en översköterska i Ae 11 vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet i Malmö.

Med anledning av föreliggande förslag beräknar jag medel för ett ekonomibiträde i Ae 3 vid patologiska institutionen (p. 32).

H u m a n i s t i s k a f a k u l t e t e n. Arkivet för dekorativ konst har genom sin särprägel och omfattning blivit ett museum av stor betydelse för den konst-historiska forskningen i hela Norden. Med beaktande härav och av museets väsentliga uppgifter även i allmänt konstbildande hänseende har jag funnit det angeläget, att institutionens personella resurser förstärkes. Jag biträder därför kanslerns förslag, att en tjänst som intendent vid arkivet inrättas fr. o. m. nästa budgetår. Tjänsten torde böra placeras i lönegrad Ae 23 (p. 48).

I övrigt räknar jag icke med några förstärkningar för denna fakultets del.

M a t e m a t i s k - n a t u r v e t e n s k a p l i g a f a k u l t e t e n. En förstärkning av fakultetens docentorganisation synes mig befogad. För nästa budgetår beräknar jag därför medel för ytterligare en sådan tjänst (p. 80).

I likhet med kanslern anser jag en utökning av antalet tjänster som kvalificerad teknisk medhjälpare motiverad. Jag beräknar därför medel för ytterligare en sådan tjänst. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles efter förslag av kanslern besluta om tjänstens lönegradsplacering och placering vid institution. Därest tjänsten i fråga härvid befinnes böra placeras i lönegrad Ae 21 eller högre, torde för budgetåret 1962/63 innehavaren böra anställas som extra tjänsteman i för vederbörande avsedd lönegrad (p. 82).

Den fastställda organisationsplanen för ämnet fysik upptar ett moment avseende apparattillverkning (glas och metall). Undervisningen inom detta moment utgöres av dels lektorsundervisning, dels övrig undervisning. I likhet med konsistoriet, vars förslag tillstyrkts av kanslern, anser jag det mera ändamålsenligt att detta undervisningsmoment bestrides av en vid institutionen fast anställd person, lämpad att meddela sådan undervisning. Vederbörande torde även böra utnyttjas för apparatkonstruktion vid institutionen. Jag föreslår därför, att fr. o. m. nästa budgetår medel beräknas för en tjänst som laboratoricingenjör i högst Ae 15 (p. 62). Jag vill tillägga, att den förordade anordningen från såväl undervisnings- som kostnadssynpunkt synes värd uppmärksamhet och att möjligheterna vid andra lärosäten till liknande anordningar, beträffande ämnena för vilka organisationsplan fastställts, i fortsättningen bör kunna övervägas.

Jag finner vidare det vara angeläget, att de kemiska institutionernas biträdespersonal förstärkes, varför jag beräknar medel för en institutionstekniker i lönegrad Ae 9 (p. 69 och 70).

I anledning av kanslerns under punkterna 58, 60, 63, 65, 71—73, 78 och 79 redovisade förslag om utökning av antalet tjänster som laboratoriebiträde, kanslibiträde, fotograf m. m. har jag funnit mig böra beräkna medel för ytterligare sju biträdestjänster. I fråga om dessa tjänsters inplacering i lönegrad och fördelning på institutioner torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter förslag av kanslern, meddela beslut.

Med anledning av kanslerns framställning om uppflyttning i lönegrad för matematikmaskinsköturen vid institutionen för numerisk analys beräknar jag medel för en tjänst som laboratorieingenjör i högst Ae 15 i stället för den nyssnämnda tjänsten som maskinskötare.

Gemensamt för de filosofiska fakulteterna. I anledning av kanslerns förslag om ordinariesättning av vissa extra universitetslektorat förordar jag, att fr. o. m. nästa budgetår inrättas två ordinarie universitetslektorat, nämligen ett i vart och ett av ämnena fysik och matematik (p. 84).

Behovet av en förstärkning av delposten 3 a — för innevarande budgetår benämnd Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. — beräknar jag med hänsyn till den hittillsvarande belastningen och med beaktande av den ökning av studerandeantalet, som kan förväntas läsåret 1962/63, till 400 000 kr. (p. 83).

Ekonomiska fakulteten. Utbildningen av civilekonomer i Lund har påbörjats höstterminen 1961. I enlighet med mitt av 1961 års riksdag godkända förslag har intagningen för läsåret 1961/62 begränsats till 100 studerande. Konsistoriet föreslår nu — i samband med sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 — att intagningen av nya studerande fr. o. m. höstterminen 1962 utökas till 200 studerande eller det antal som fakulteten planerats för vid full utbyggnad. Trots svårigheter att anskaffa lokaler samt tillräckligt kvalificerade lärare uttalar kanslern sig för — om också med viss tvekan — att en intagning av 200 nya studerande lägges till grund för beräkningen av medelsbehovet.

Den sedan länge påtalade bristen på civilekonomer är alltså besvärande. Då det är angeläget att denna brist så snart som möjligt minskas, finner jag det angeläget, att lundafakulteten snarast når full kapacitet. Jag anser mig därför böra lägga kanslerns förslag beträffande intagningskapaciteten till grund för mina ställningstaganden i det följande.

I enlighet med statsmakternas beslut (prop. 1961: 1 VIII ht; SU 57; Rskr. 179) skall en professur inom ämnet företagsekonomi inrättas fr. o. m. budgetåret 1962/63. Jag beräknar nu härför erforderliga medel. Liksom beträffande de två tidigare inrättade professurerna torde tills vidare någon specialisering av den tredje professurens ämnesinriktning icke böra anges i dess benämning (p. 85).

Vidare torde för nästa budgetår böra beräknas medel till 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete, avsedda för den nytillkommande professuren (p. 90).

Härutöver har kanslern föreslagit inrättande av tre professorer, nämligen en i handelsrätt fr. o. m. budgetåret 1962/63, en andra professur i nationalekonomi fr. o. m. budgetåret 1963/64 och en fjärde professur inom ämnet företagsekonomi fr. o. m. budgetåret 1964/65.

En rationell undervisning i de juridiska disciplinerna för civilekonomer torde enligt min mening inte kunna åstadkommas på annat sätt än genom inrättande av en professur inom ämnesområdet. Jag tillstyrker därför, att en professur i handelsrätt inrättas fr. o. m. budgetåret 1962/63 (p. 96). Vid bifall till den föreslagna professuren torde medel böra beräknas till 500 assistenttimmar för vissa undervisningsuppgifter samt för forskning och allmänt institutionsarbete (p. 99). Vidare bör medel beräknas för ett kanslibiträde i lönegrad Ae 7 (p. 100).

Vad beträffar förslaget om ytterligare professorer i nationalekonomi och företagsekonomi är jag ense med kanslern om att fakultetens topptjänstorganisation, såvitt gäller det ekonomiska området, bör ytterligare förstärkas. Emellertid är jag icke beredd att nu förorda principbeslut härom (p. 86 och 91).

Till fakulteten hör ännu ingen docenttjänst. Jag är emellertid icke beredd att förorda annan förstärkning i detta avseende än att den nuvarande till historisk-filosofiska sektionen hörande tjänsten, som företrädesvis skall stå till förfogande för ämnet företagsekonomi, överföres från sektionen till ekonomiska fakulteten.

Beträffande undervisningsorganisationen i övrigt är jag ense med kanslern om att någon utökning av antalet forskarassistenttjänster för undervisningsändamål inom ämnet företagsekonomi icke bör ske nu. Vid min beräkning av antalet tjänster avsedda för undervisning av olika slag i de skilda ämnena har jag utgått från att behovet av undervisningstimmar i ämnet företagsekonomi inom humanistiska fakulteten helt skall täckas genom den fastställda organisationsplanen. Med utgångspunkt häri finner jag, att den för budgetåret 1962/63 nödvändiga undervisningen i företagsekonomi kan tillgodoses genom att ytterligare en tjänst som universitetslektor inrättas (p. 88). Denna bör liksom den tidigare placeras i lönegraden Ao 26. Vidare bör för undervisningen i bokföring beräknas medel för ytterligare 34 timmar à 60 kr. (p. 89).

Jag anser mig vidare böra tillstyrka, att en tjänst som universitetslektor i nationalekonomi i lönegrad Ao 26 i enlighet med kanslerns förslag inrättas vid ekonomiska fakulteten fr. o. m. nästa budgetår (p. 93). Därjämte beräknar jag medel till lektorsundervisning i nationalekonomi omfattande 44 timmar. Jag beräknar dessutom medel för högst 96 timmar lektorsundervisning, vilka timmar må tagas i anspråk därest de ordinarie lektorerna beviljas nedsättning i sin undervisningsskyldighet (p. 94). För lektorsundervisning i statistik beräknar jag medel till 170 timmar (p. 95). Då jag inte anser mig kunna tillstyrka, att någon forskarassistenttjänst inrättas för ämnet handelsrätt med beskattningsrätt, beräknar jag medel till lektorsundervisning i ämnet, omfattande 350 timmar à högst 75 kr. (p. 97 och 98).

Enligt vad jag under hand inhämtat kommer någon språkundervisning vid ekonomiska fakulteten inte att erfordras nästa budgetår. Jag saknar därför anledning att beräkna medel härför.

Jag biträder kanslerns förslag om att en tjänst som kontorist, gemensam för fakulteten, inrättas fr. o. m. nästa budgetår (p. 102) samt att den ena av de båda nuvarande tjänsterna som vaktmästare vid folkskoleseminariet i Lund övertages av fakulteten; sistnämnda tjänst bör därvid placeras i Ae 7, dock att nuvarande innehavare bör kvarstå i Ao 8 på övergångsstat (p. 103).

Slutligen förordar jag att tjänsten som lärare i företagsekonomi i lönegrad Ae 25 ordinariesättes.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bemyndiga kanslern att medgiva, dels att, när särskilda skäl föreligger, tjänst som universitetslektor må utbytas mot två arvodesbefattningar som biträdande lärare, dels ock att tjänst som universitetslektor må utbytas mot extra tjänst som universitetslektor.

Gemensamt för universitetet. Innevarande budgetår förfogar universitetet över tio forskardocenttjänster. Fr. o. m. nästa budgetår bör ytterligare en sådan tjänst inrättas (p. 105).

Konsistoriets, av kanslern tillstyrkta förslag om kurs i modern universitetsundervisning finner jag beaktansvärt. Jag föreslår, att för försök med sådan kursverksamhet nästa budgetår anvisas 15 000 kr. (p. 122).

Då jag funnit behov föreligga av en viss förstärkning av personalen vid universitetskansliet och räntekammaren, beräknar jag här medel för ett kanslibiträde i lönegrad Ae 7 (p. 107 och 109).

Jag förordar att undervisningsnämnden vid den ekonomiska fakulteten — i likhet med övriga undervisningsnämnder — tilldelas ekonomiska resurser för att bättre kunna fylla sina betydelsefulla uppgifter. Jag beräknar därför 3 000 kr. till bestridande av undervisningsnämndens förvaltningskostnader.

Vid universitetsbiblioteket har på grund av bl. a. tillkomsten av den ekonomiska fakulteten skett en kraftig ökning av verksamheten. Jag förordar därför en förstärkning av bibliotekets personalresurser fr. o. m. nästa budgetår med en tjänst som bibliotekarie i Ae 23 (p. 112) och en som biblioteksbiträde i lönegrad Ae 7 (p. 116). Under erinran om de anordningar i rationaliseringssyfte, som genom beslut av fjolårets riksdag genomförts vid universitetsbiblioteken i Uppsala och Göteborg, beräknar jag härjämte medel för en tjänst som expeditionsassistent i lönegrad Ae 10 och två tjänster som expeditionsbiträde i lönegrad Ae 9 (p. 118 och 119).

För att möjliggöra en utökning av studentläkarens verksamhet beräknar jag ytterligare 9 000 kr. varav 5 000 kr. för ersättning till studentläkaren och 4 000 kr. till sjuksköterska (p. 124 och 125). Jag förutsätter härvid, att ersättningarna till studentläkare och sjuksköterskan utgår enligt oförändrade grunder. Under hänvisning till vad jag anfört under Uppsala universitets avlöningsanslag, beräknar jag även medel för den psykiatriska studenthälsovården med 10 500 kr., varav 6 000 kr. avses som ersättning till läkaren och 4 500 kr. till en sköterska.

Till ersättning åt laboratoriebiträden, som genomgår vid universitetet anordnad vidareutbildning, torde under delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal beräknas ytterligare 27 200 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrift, att härför anvisade medel icke får disponeras för annat ändamål än det nu nämnda (p. 123).

Med anledning av kanslerns under punkterna 128 och 130 redovisade förslag förordar jag extra-ordinatesättning av en tjänst som lärare i dermato-venereologi i Ag 26 samt av en för innevarande budgetår inrättad tjänst som forskningsingenjör i Ag 21 vid medicinska fakulteten.

Vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor har chefen för civildepartementet föreslagit uppflyttning i lönegrad av bl. a. vissa tjänster vid universitetet. Jag beräknar här för förslagets genomförande erforderliga medel.

I övrigt räknar jag inte med några andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur.

Den i avlöningsstaten för innevarande budgetår upptagna delposten Löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m. bör fr. o. m. nästa budgetår betecknas Avlöningar till vissa lärare m. m.

Anslaget torde böra uppföras med $(25\,523\,000 + 1\,650\,000 =) 27\,173\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Lunds universitet, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för Lunds universitet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

A v l ö n i n g s s t a t

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	6 158 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	27 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal:	
a. Avlöningar till vissa lärare m. m., <i>förslagsvis</i>	8 545 000
b. Avlöningar till arbetare vid botaniska trädgården, <i>förslagsvis</i>	104 000
c. Avlöningar till annan icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	7 021 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	4 939 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	379 000
Summa kr.	27 173 000

c) till *Lunds universitet*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 27 173 000 kr.

[177] 16. Lunds universitet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	953 000	1 056 906
1961/62 (statsliggaren s. 704)	1 000 000	
1962/63 (förslag)	1 284 000	

Följande sammanställning upptager den nu gällande omkostnadsstaten och av *universitetskanslern* för nästa budgetår föreslagna förändringar.

<i>Utgifter</i>	För 1961/62 upptagna belopp, kr.	Av kanslern för 1962/63 föreslagna ändringar, kr.
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	25 500	+ 2 500
2. Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	570 000	+ 242 500
3. Städning och rengöring, <i>förslagsvis</i>	377 000	+ 44 000
4. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	24 500	+ 4 000
5. Ersättning till ledamot i samarbetsnämnd	—	+ 500
6. Ersättning för avskaffade examensavgifter	12 000	+ 1 000
7. Lokaler för studenthälsovården i Lund	6 000	+ 1 200
Summa kr.	1 015 000	+ 295 700

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning för värme, lyse och vatten	15 000	—
Nettoutgift kr.	1 000 000	+ 295 700

En uppräknig av anslagsposten 2 motiveras dels av att nu upptagna belopp är för lågt beräknade, dels av att nya institutionslokaler tillkommit. Posten 3 föreslås höjd med 44 000 kr. på grund av utvidgade städningsområden. En höjning av posten 4 — till reseersättningar — föreslås med hänsyn till bl. a. inrättandet av den ekonomiska fakulteten. Till stöd för förslaget att i omkostnadsstaten upptaga en ny post om 500 kr. till ersättning till ledamot i samarbetsnämnd anföres, att till ledamot i sådan nämnd skall utgå ersättning enligt kommittékungörelsen. Under posten 6 föreslås ökning av anslaget för sådana med ekonomiska fakultetens verksamhet sammanhängande utgifter, för vilka särskilda statsmedel ej anvisats. Som skäl för höjning av posten 7 anges, att den kraftiga tillströmningen till studentläkarmottagningen nödvändiggjort förhyrning av ytterligare ett väntrum.

Departementschefen. I enlighet med kanslerns förslag torde anslagsposten till bränsle, lyse och vatten bära uppräknas med 242 500 kr. Enär jag under avlösningsanslaget förordat inrättande av en tjänst som ekonomibiträde, föreslår jag, att uppräknigen av posten till städning och rengöring begränsas till 35 000 kr. Posten till reseersättningar torde bära höjas med 4 000 kr. Till ersättning till

ledamot i samarbetsnämnd beräknar jag 300 kr. Under posten till ersättning för avskaffade examensavgifter räknar jag med en höjning av 1 000 kr. Till bestridande av kostnader för lokaler för studenthälsovården i Lund föreslår jag ett med 1 200 kr. höjt belopp. Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 000 000 + 284 000 =) 1 284 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 284 000 kr.

[178] **17. Lunds universitet: Materiel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 595 000	2 571 715
1961/62 (statsliggaren s. 705)	2 925 000	
1962/63 (förslag)	3 255 000	

Det större konsistoriet har äskat höjning av detta reservationsanslag med 982 000 kr. Av den äskade ökningen avser 20 000 kr. ytterligare medelsanvisning för uppbyggande av institutionsbiblioteket inom den ekonomiska fakulteten och 58 000 kr. materielkostnader vid utökad undervisning inom samma fakultet; 57 000 kr. hänför sig till förslag om ökad intagning av kemistuderande. I det begärda beloppet ingår även 15 000 kr., som äskas i anslutning till propositionen 1959: 79 för materiel m. m. för den psykiatriska forskningskliniken vid S:t Lars sjukhus.

Universitetskanslern föreslår, under hänvisning till sitt uttalande under motsvarande anslag till universitetet i Uppsala, en generell uppräknings med 20 % eller med 585 000 kr. samt därutöver en medelsanvisning av 15 000 kr. avseende materiel för den psykiatriska forskningskliniken vid S:t Lars sjukhus. Kanslern förutsätter, att det innevarande budgetår anvisade beloppet av 30 000 kr. till uppbyggande av den ekonomiska fakultetens institutionsbibliotek kan utgå jämväl under budgetåret 1962/63.

Departementschefen. Jag vill först erinra om vad jag inledningsvis anförte vid min anmälan av motsvarande anslag till Uppsala universitet.

Med anledning av föreliggande förslag torde detta anslag för nästa budgetår böra höjas med 330 000 kr. Vid beräkningen av den av mig sålunda förordade ökningen har jag beaktat, förutom det av kanslern särskilt angivna ändamålet, jämväl behovet av ökad medelsanvisning på grund av den ekonomiska fakultetens fortsatta utbyggnad. Min beräkning utgår vidare från att ett oförändrat belopp av 30 000 kr. erfordras även nästa budgetår för institutionsbiblioteket vid ekonomiska fakulteten.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (2 925 000 + 330 000 =) 3 255 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Materiel m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 255 000 kr.

[179] 18. **Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	630 000	599 591
1961/62 (statsliggaren s. 705)	630 000	
1962/63 (förslag)	930 000	

Det under detta reservationsanslag för innevarande budgetår uppförda beloppet — 630 000 kr. — har anvisats för ospecificerade ändamål.

Det större konsistoriet har för nästa budgetår hemställt, att detta anslag höjes med 440 000 kr. I särskild framställning har konsistoriet i samråd med organisationskommittén för tekniska högskolan i Lund hemställt om en medelsanvisning av 300 000 kr. till utbyggnad av universitetets siffermaskin SMIL med ett buffertminne.

I motiveringen för detta förslag framhålles, att SMIL under de senaste åren i olika etapper utbyggt och moderniserats, och att detta arbete alltjämt pågår. Genom utbyggnaden har minneskapaciteten och hastigheten väsentligt ökats. De härigenom vidgade användningsmöjligheterna har medfört, att anspråken på maskinen också ökat. De ökade kraven på maskintid erfordrar enligt konsistoriet en ytterligare utvidgning av maskinens kapacitet genom ett buffertminne.

Maskinen kommer efter en sådan utbyggnad att kunna tas i anspråk även av Lunds tekniska högskola. Inmonteringen av buffertminnet bör enligt konsistoriet ske i samband med den nu aktuella utbyggnaden med magnetbands- och hålkortsenheter. Om kompletteringen med buffertminne uppskjutes till en senare tidpunkt, skulle avsevärda kostnader tillkomma på grund av extra driftsavbrott och dubbelinstallation.

Universitetskanslern tillstyrker dels — under hänvisning till sitt under motvarande anslag till universitetet i Uppsala redovisade uttalande — en uppräknings av nu utgående anslag med 25 % eller med i runt tal 160 000 kr., dels även konsistoriets hemställan om en medelsanvisning om 300 000 kr. för att möjliggöra nämnda ombyggnad av siffermaskinen SMIL.

Departementschefen. Till en början vill jag erinra om vad jag inledningsvis anför vid anmälan av frågan om anslag till materiel m. m. vid Uppsala universitet.

Det alltmer ökade behovet av att utnyttja matematikmaskiner för forskning och undervisning ställer stora krav på den tillgängliga utrustningen. Jag anser det därför angeläget, att siffermaskinen i Lund utbygges på sådant sätt att de föreliggande och väntade behoven kan tillgodoses. Med anledning av vad konsistoriet anför bör medel anvisas för den föreslagna kompletteringen av maskinen med ett buffertminne. Jag tillstyrker, att det för ändamålet begärda beloppet, 300 000 kr., anvisas för nästa budgetår.

I övrigt är jag inte beredd att tillstyrka någon höjning av anslaget, vilket

således bör uppföras med $(630\,000 + 300\,000 =)$ 930 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Nyanskaffning av apparater m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 930 000 kr.

[180] **19. Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	530 000	545 770
1961/62 (statsliggaren s. 706)	615 000	
1962/63 (förslag)	665 000	

Det större konsistoriet har på förslag av *överbibliotekarien* hemställt om en anslagsökning för nästa budgetår med 170 000 kr.

Universitetskanslern föreslår för sin del, under hänvisning till sitt uttalande under motsvarande anslag till universitetet i Uppsala, en höjning av detta reservationsanslag med 60 000 kr. Kanslern förutsätter, att det innevarande budgetår anvisade beloppet av 40 000 kr. för inköp av litteratur i samband med tillkomsten av den ekonomiska fakulteten kan utgå jämväl under budgetåret 1962/63.

Departementschefen. För egen del förordar jag en höjning av detta anslag med 50 000 kr. Därvid har jag utgått från att, liksom innevarande budgetår, ett belopp om 40 000 kr. skall kunna disponeras för inköp av litteratur i samband med tillkomsten av den ekonomiska fakulteten. Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(615\,000 + 50\,000 =)$ 665 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 665 000 kr.

[181] **20. Göteborgs universitet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	10 366 000	11 006 131
1961/62 (statsliggaren s. 706)	13 249 000	
1962/63 (förslag)	14 501 000	

Det större konsistoriet i Göteborg har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit en avsevärd förstärkning av universitetets personal.

Universitetskanslern biträder i väsentliga delar konsistoriets förslag.

I det följande lämnar jag en kortfattad redogörelse för kanslerns förslag till ändringar i universitetets personalorganisation m. m. samt redovisar därvid först de till de olika fakulteterna (sektionerna) hänförliga förslagen och därefter sådana förslag, som avser universitetet i dess helhet. Vid min redogörelse kommer

jag att närmare beröra endast de av kanslerns förslag, som jag ansett mig böra helt eller delvis biträda eller eljest funnit särskild anledning uppehålla mig vid. Jag tillåter mig att i övrigt hänvisa till handlingarna i ärendet.

A. Medicinska fakulteten

Anatomi

- 1) ekonomibiträde i Ae 3.

Histologi

- 2) laboratorieassistent i Ae 11,
- 3) ekonomibiträde i Ae 3.

Fysiologi

- 4) vaktmästare i Ae 7 i stället för 1/3 vaktmästartjänst i Ag 7,
- 5) djurvårdare i Ae 7 i stället för institutionsbiträde i högst Ag 5.

Medicinsk kemi

- 6) laboratoriebiträde i högst Ae 9,
- 7) vaktmästare i Ae 7 i stället för 1/3 vaktmästartjänst i Ag 7.

Medicinsk biokemi

- 8) instrumentmakare i Ae 11.

Allmän bakteriologi

- 9) laborator,
- 10) ekonomibiträde i Ae 3,
- 11) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Virologi

- 12) professor,
- 13) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Farmakologi

- 14) vaktmästare i Ae 7 i stället för 1/3 vaktmästartjänst i Ag 7,
- 15) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Patologi

- 16) ekonomibiträde i Ae 3.

Gemensamt för vissa teoretiska institutioner

- 17) reparatör i Ae 8.

Vissa kurser under propedeutiska året

- 18) klinisk amanuens.

Medicin I

- 19) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Medicin II

- 20) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Invärtes medicinsk allergologi

- 21) klinisk amanuens.

Ortopedi

- 22) laboratorieingenjör i högst Ae 15.

Klinisk bakteriologi

- 23) djurvårdare i Ae 7 i stället för halvtidsanställt institutionsbiträde i högst Ae 5.

Klinisk neurofysiologi

- 24) professur med docenten J. Petersén som förste innehavare,
25) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Radioterapi

- 26) uppförande på ordinarie stat av den för M. T. P. Strandqvist personliga professuren i radioterapi,
27) laboratoriebiträde i högst Ae 9.

Radiofysik

- 28) halvtidsanställd djurvårdare i Ae 7.

Hygien

- 29) förste amanuens i stället för kursamanuens.

Rättsmedicin

- 30) höjning av lärararvode (nu 6 600) med 2 100 kr.

Gemensam personal för medicinska fakultetens undervisningslokaler inom centralkomplexet vid Sahlgrenska sjukhuset

- 31) djurvårdare i Ae 7.

Gemensamt för fakulteten

- 32) två docenter,
33) forskarassistent,
34) forskningsingenjör i Ae 19.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 4, 7, 11, 14, 15, 17, 20, 22, 23, 27, 28 och 31. Till stöd för de under dessa punkter redovisade förslagen åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

Punkt 29. Konsistoriet har upprepat sitt tidigare framförda förslag om inrättande av en tjänst som förste amanuens med indragning av nu utgående arvode till kursamanuens. Därest detta yrkande ej skulle bifallas, bör enligt konsistoriet arvodet till kursamanuensen ökas till 1 200 kr.

Kanslern tillstyrker konsistoriets förslag.

Punkt 32. I fråga om motiveringen under denna punkt torde få hänvisas till vad kanslern anfört i sin allmänna inledning under avlöningsanslaget till Uppsala universitet.

B. Humanistiska fakulteten

Historisk-filosofiska sektionen

Etnografi

35) 500 assistenttimmar.

Filosofi

36) lärare i Ae 26 i stället för biträdande lärare i Ae 21 i praktisk filosofi.

Geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi

37) 500 assistenttimmar.

Historia

38) professor,

39) 1 000 assistenttimmar.

Nordisk och jämförande fornkunskap

40) 500 assistenttimmar.

Psykologi

41) 500 assistenttimmar.

Statistik

42) 500 assistenttimmar.

Vetenskapsteori

43) personlig professur för docenten H. Törnebohm,

44) 500 assistenttimmar.

Språkvetenskapliga sektionen

Nordiska språk

45) professor,

46) 1 000 assistenttimmar.

Tyska språket

47) heltidsanställt i stället för halvtidsanställt kanslibiträde i Ae 7.

Gemensamt för humanistiska fakultetens två sektioner

48) två docenter,

49) två forskarassistenter.

I särskild skrivelse den 7 november 1961 har kanslern äskat 500 assistenttimmar i romanska språk.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 37. Konsistoriet framhåller, att de sammanlagt 2 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete som finns tillgängliga inom ämnet geografi ej räcker till på grund av den omfattande arbetsinsats som krävs för biblioteket och kartsamlingen, det fotografiska laboratoriet och bildarkivet samt jordartslaboratoriet och samlingen av mätinstrument. Kanslern föreslår, att antalet assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete ökas med 1 000 timmar, varav 500 för geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi och 500 för geografi, särskilt naturgeografi.

Punkterna 38 och 39. Vid vart och ett av Uppsala universitet, Lunds universitet och Stockholms universitet finns två professurer i historia samt vid Stockholms universitet dessutom en personlig professur i stadshistoria. I Göteborg där endast en professur finns inrättad i historia, föreligger — enligt konsistoriet — behov av förstärkning av lärarkrafterna för professorsundervisning i ämnet. På grund av efterfrågan på kvalificerad forskarhandledning med större differentiering än vad en professor kan åstadkomma, bör enligt konsistoriet nämnda förstärkning ske genom inrättande av ytterligare en professur. Konsistoriet hänvisar även till det mycket stora antalet studerande i ämnet. Kanslern tillstyrker konsistoriets förslag.

Vid bifall till ifrågavarande förslag bör enligt kanslern beräknas ytterligare 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete i ämnet.

Punkt 47. Till stöd för det under denna punkt redovisade förslaget åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

C. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten

Geografi, särskilt naturgeografi

50) 500 assistenttimmar.

Marin botanik

51) professor i stället för laborator,

52) 500 assistenttimmar.

Oceanografi

53) kartbiträde i Ae 7.

Gemensamt för fakulteten

54) docent,

55) forskarassistent.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 50. I fråga om motiveringen för förslaget under denna punkt torde få hänvisas till vad kanslern anfört under punkt 37.

Punkt 53. Till stöd för det under denna punkt redovisade förslaget åberopas såväl undervisningens som forskningens behov.

D. Gemensamt för de filosofiska fakulteterna

- 56) Förstärkning med 250 000 kr. av delposten till löner och arvoden till universitetslektorer, biträdande lärare, assistenter, amanuenser m. m.
- 57) Ordinariesättning av ett lektorat i vardera av ämnena pedagogik, psykologi, statskunskap, engelska språket och matematik.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkterna 56 och 57. I fråga om motiveringarna under dessa punkter torde få hänvisas till vad kanslern anför i sin allmänna inledning under avlöningsanslaget till Uppsala universitet.

E. Gemensamt för universitetet

Forskardocenttjänster

- 58) forskardocent.

Kansliet

- 59) förste byråsekreterare i Ae 21,
- 60) kanslibiträde i Ae 7.

Räntekammaren

- 61) kamrerare i Ae 21,
- 62) kontorist i Ae 9.

Filosofiska fakulteternas undervisningsnämnder

- 63) ökning av medelsanvisningen till filosofiska fakulteternas undervisningsnämnder (nu 20 000) med 10 000 kr.

Universitetsbiblioteket

- 64) tjänst i Bo 1 i stället för tjänst som förste bibliotekarie i Ao 26 vid universitetsbibliotekets medicinska sektion,
- 65) fotograf i Ae 9 vid universitetsbibliotekets medicinska sektion.

Vidareutbildning av laboratoriebiträden

- 66) medelsanvisning av 80 000 kr. till ersättning åt laboratoriebiträden, som genomgår under medicinalstyrelsens överinseende anordnade utbildningskurser.

Gymnastik och idrott

- 67) idrottslärare i Ae 18 i stället för arvode åt halvtidsanställd idrottslärare (nu 9 804 kr.).

Tandtekniker- och tandsköterskeskolorna

- 68) ökning av medelsanvisningen till biträdeshjälp åt instruktionssköterskan (nu 2 400) med 3 400 kr.,
- 69) övertid ersättning med 1 400 kr. åt laboratoriebiträdet.

Andrad anställningsform och lönegradsplacering för vissa befattningshavare

- 70) forskningsingenjör i Ae 21 i stället för Ag 21 vid medicinska fakulteten,
- 71) förste laboratorieassistent i Ao 13 i stället för laboratoriebiträde i högst Ae 9 (Ao 9) vid anatomiska institutionen.

Övrigt

- 72) ökning med 80 000 kr. av inkomstposten Bidrag från Göteborgs stad till avlönande av de kliniska amanuenserna (nu 375 200),
- 73) bidrag med 22 250 kr. från Göteborgs stad till två nya kliniska amanuenser,
- 74) minskning med 400 000 kr. av inkomstposten Bidrag från Göteborgs stad till universitetsbiblioteket (nu 1 400 000),
- 75) minskning med 10 100 kr. av inkomstposten Avkastning från vissa donationsfonder (nu 244 200).

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Punkt 59. Som sekreterare vid fakulteterna och sektionerna förfogar universitetet över en förste byråsekreterare i Ae 21. Universitetets snabba expansion med ett starkt ökande studentantal och en betydande utbyggnad av lärarorganisationen har enligt konsistoriet medfört en fortgående ökning av fakulteternas och sektionernas arbetsuppgifter. Härtill kommer att fr. o. m. den 1 juli 1961 den förutvarande filosofiska fakulteten uppdelats i en humanistisk och en matematisk-naturvetenskaplig fakultet. På grund av arbetsuppgifternas omfattning anser konsistoriet det helt uteslutet att den nuvarande förste byråsekreteraren inträder som sekreterare vid ytterligare en fakultet.

Under hänvisning till det anförda föreslår kanslern, att en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 inrättas fr. o. m. nästa budgetår.

Punkt 61. Konsistoriet framhåller, att akademiräntmästarens arbetstid i växande utsträckning måst tagas i anspråk för uppgifter av skilda slag utöver den löpande kamerala verksamheten. Som exempel nämnes planerings- och organisationsarbete, rådgivning i löne- och pensionsfrågor samt ärenden rörande institutionernas ekonomiska förvaltning. I likhet med konsistoriet anser kanslern, att den kamerala verksamhetens ökande omfattning medfört behov av ytterligare en högre befattningshavare vid räntekammaren, varför han föreslår, att en tjänst som kamrerare i Ae 21 inrättas.

Punkt 63. Från delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal utgår ett årligt belopp av högst 20 000 kr. till förvaltningskostnader vid undervisningsnämnderna inom de filosofiska fakulteterna. Av anslaget bestrides bl. a. arvodet till undervisningsnämndernas sekreterare, vilket utgår med belopp motsvarande $\frac{2}{3}$ av lönen enligt löneklass 21, löneplan A. Konsistoriet har för nästa budgetår beträffande sagda undervisningsnämnder föreslagit inrättande av en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 med heltidstjänstgöring samt anvisande av ytterligare medel till biträdeshjälp och extra arbetskraft. Kanslern tillstyrker en höjning av den nuvarande medelsanvisningen med 10 000 kr.

Punkt 65. I den nya byggnaden för medicinska biblioteket med dess ökade utrymmen och bättre utrustning kan, framhåller konsistoriet, den fotografiska verksamheten bedrivas i större skala än tidigare och i betydande omfattning ersätta den konventionella utlåningsmetoden beträffande tidskrifter och andra periodica. Enligt konsistoriet vinnes därigenom den dubbla fördelen, att materialet dels skonas från slitage, dels finns permanent tillgängligt för den lokala forskningen. För verksamheten äskas en heltidsanställd fotograf i Ae 9.

Punkt 66. Genom beslut den 12 maj 1961 angående löneförmåner under viss vidareutbildning av laboratoriebiträden har föreskrivits om ersättning åt biträden som deltar i dylik utbildning. Denna ersättning skall bestridas från vederbörlig anslagspost i myndighetens avlöningsanslag. Under budgetåret 1960/61 har kostnaderna för sådana ersättningar täckts genom överskridande av delposten till avlöningar till annan icke-ordinarie personal med 54 000 kr. Kanslern

räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 80 000 kr. för nämnda ändamål.

Punkt 69. Innehavaren av tjänsten som laboratoriebiträde — tillika vaktmästare — vid tandteknikerskolan har enligt konsistoriet anlitats för vaktmästargöromål även vid tandsköterskeskolan, vilket arbete måst ske på övertid. Medelsbehovet för denna övertidsersättning har av kanslern beräknats till ca 1 400 kr.

Punkt 72. Enligt gällande avtal skall Göteborgs stad bidra med $\frac{1}{3}$ av avlönings- och semesterkostnaderna för de kliniska amanuenserna. I staten för budgetåret 1961/62 är ifrågavarande inkomstpost uppförd med 375 200 kr. Detta belopp synes kanslern emellertid vara för lågt beräknat och bör — på grund av höjningen av klinikamanuensernas löner de senaste åren — uppräknas med 80 000 kr.

Punkt 74. Enligt gällande avtal angående statens övertagande fr. o. m. den 1 januari 1961 av Göteborgs stadsbibliotek skall Göteborgs stad till staten lämna bidrag till driftkostnaderna för biblioteket under de första fyra åren efter övertagandet. Under budgetåret 1962/63 skall enligt avtalet stadens bidrag utgå med 1 000 000 kr.

Punkt 75. Avkastningen från vissa donationsfonder bör i enlighet med en av Göteborgs stads drätselkammare såsom förvaltare av fonderna verkställd ränteberekening upptagas till 234 100 kr.

Utöver de förut under rubriken Ändrad anställningsform och lönegradsplacement för vissa befattningshavare redovisade förslagen har kanslern gjort framställning om uppflyttning i högre lönegrad av ett stort antal befattningshavare vid universitetet.

Kanslern har även framställt förslag om ökad medelsanvisning till kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

F. Ortnamns- och dialektforskning samt folkminnesforskning

På riksstaten finns för innevarande budgetår uppförda bidragsanslag dels till institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg med 12 000 kr., dels också till institutet för folkminnesforskning med 29 000 kr. (statsliggaren s. 756 och 757). Styrelserna för vederbörande institut har i sedvanlig ordning inkommit med anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 och därvid var för sig hemställt i första hand att instituten måtte överföras till Göteborgs universitet och, om detta inte vinner bifall, i andra hand att bidrag måtte anvisas dem med 34 340 respektive 35 500 kr.

Universitetskanslern har avgivit utlåtande över de ingivna anslagsframställningarna. Efter hörande av *det större konsistoriet* hemställer kanslern att ifrågavarande institut fr. o. m. budgetåret 1962/63 överföres till universitetet i Göteborg och anknytes till två befintliga institutioner, nämligen institutet för ortnamns- och dialektforskning till institutionen för nordiska språk och institutet för folkminnesforskning till etnografiska institutionen. Vidare föreslår kanslern

att för budgetåret 1962/63 anvisas medel under universitetets vederbörliga anslag till inrättande av de tjänster och bestridande av de utgifter i övrigt, som framgår av följande sammanställning.

Avlöningar

Ortnamns- och dialektforskning:

99 lektorstimmar à 75 kr.	7 425
förste amanuens	8 976
halvtidsanställt kontorsbiträde i högst Ae 5	5 304
arvoden till särskilda medhjälpare	7 500
	Summa kr. 29 205

Folkminnesforskning:

arkivarie i Ae 23	27 660
arbetsgivaravgift till ATP (engångsavgift)	900
arvoden till särskilda medhjälpare	3 000
	Summa kr. 31 560

Omkostnader

För vardera verksamhetsgrenen beräknas 500 kr.

Materiel

För ortnamns- och dialektforskning beräknas 5 600 kr. och för folkminnesforskning 3 000 kr.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bl. a. följande.

På initiativ av framlidne professor Evald Lidén grundades år 1917 institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola med uppgift att uppteckna och bearbeta ortnamn och dialekter i Väst-sverige. — Bandet mellan högskolan och institutet markerades starkt i stadgarna. Sålunda skulle högskolans rektor och professorn i nordiska språk vara själv-skrivna medlemmar av styrelsen, och lärarrådet skulle årligen utse två leda-möter av denna. Enligt praxis kom snart också en revisor och dennes suppleant att utses ur lärarrådet. Samma anknytning existerar alltså men nu till den humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet.

På grundval av det material, som arkivet i skilda sammanhang insamlat eller eljest förfogar över, har flera doktorsavhandlingar samt ett avsevärt antal upp-satser publicerats, vartill kommer ett stort antal otryckta seminarieuppsatser. Undervisningen i den del av ämnet nordiska språk, som gäller svenska dialekter och ortnamn, bedrivs med utnyttjande av institutets samlingar och övriga vetenskapliga hjälpmedel. Praktiskt taget samtliga tvåbetygstuderande deltar i den vid institutet anordnade kursen i dialekt- och ortnamnsuppteckning.

Styrelsen för institutet har förklarat, att — därest dess förslag om institutets överförande till universitetet i Göteborg med anknytning till institutionen för

nordiska språk genomföres — all institutets egendom kommer att överlämnas till universitetet. Dessutom har styrelsen förklarat sig villig att träda tillbaka vid den tidpunkt, då institutet överföres till universitetet. Som chef för institutet föreslås professorn i nordiska språk.

Beträffande motiveringarna för de i sammanställningen upptagna tjänsterna och arvodena anföres bl. a.

Lektorstimmar. Uppdraget som arkivföreståndare och undersökningsledare bör tilldelas den universitetslektor i nordiska språk som har hand om undervisningen i språkhistoria, dialekter och ortnamn. I de åligganden som omfattas av uppdraget bör ingå bl. a. att granska manuskript och korrektur till institutets publikationer samt verkställa mer krävande utredningar, föranledda av myndigheters eller forskares förfrågningar. Han bör dessutom planera och leda insamlingsarbetet, granska insamlat material samt leda och övervaka ordboksarbetet. Med hänsyn till uppdragets omfattning bör ifrågasvarande universitetslektor beviljas nedsättning i sin undervisningsskyldighet med en fjärdedel eller 99 timmar av det totala antalet undervisningstimmar (lektorstimmar) som han eljest är skyldig att fullgöra.

Förste amanuens. Om verksamheten överföres till universitetets institution för nordiska språk, bör en tjänst som förste amanuens inrättas för forskning och allmänt institutionsarbete inom ortnamns- och dialektforskningens område. Konsistoriet föreslår därför, att ämnet nordiska språk tilldelas ytterligare 500 assistenttimmar, varvid bör föreskrivas att dessa är avsedda för ortnamns- och dialektforskning.

Kontorsbiträde. För ombesörjande av skrivgöromål m. m. i samband med ortnamns- och dialektforskningens verksamhet erfordras ett halvtidsanställt kontorsbiträde.

Arvoden till särskilda medhjälpare. Av arvodesbeloppet, högst 7 500 kr., till särskilda medhjälpare beräknas högst 5 000 kr. såsom ersättning åt en medarbetare för arbete med att i koncept utarbета början till en bohuslänsk dialektordbok. Ersättningen utgör 5 kr. i timmen. Ytterligare beräknas 2 500 kr. som ersättning åt andra medarbetare.

Institutet för folkminnesforskning vid Göteborgs högskola grundlades år 1926 genom samverkan mellan högskolans lärarråd och den år 1919 bildade Västsvenska folkminnesföreningen. Bandet mellan högskolan och institutet markerades från början genom att högskolans lärarråd hade att utse två av institutets styrelsemedlemmar. Fr. o. m. den 1 juli 1952 inträdde den förändringen att högskolans rektor skulle vara självskriven ordförande i institutets styrelse; dock skulle lärarrådet även i fortsättningen utse två medlemmar av styrelsen. Samma anknytning består alltjämt, men nu till den humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet.

Styrelsen för institutet har förklarat, att — därest institutet införlivas med universitetet i Göteborg — all institutets egendom kommer att överlämnas till staten, samt att den är villig att i samband med institutets förstatligande träda tillbaka.

Som chef för institutet föreslås professorn i etnografi.

Beträffande motiveringarna för de i sammanställningen upptagna tjänsterna och arvoden anføres bl. a.

Arkivarie i Ae 23. Den nuvarande befattningen som arkivarie vid institutet är förenad med ett arvode med belopp svarande mot lönen i lönegrad 21, löneplan A. Innehavaren av befattningen, som avlagt filosofie licentiatexamen, har genom sin snart trettioåriga verksamhet som institutets föreståndare enligt konsistoriet förvärvat en ingående förtrogenhet med arkivets samlingar och sina arbetsuppgifter. Han har dessutom bedrivit ett omfattande vetenskapligt skriftställarskap inom området för institutets verksamhet. Konsistoriet erinrar om att vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala finns fyra förste arkivarier i lönegraden Ae 24 och vid landsmålsarkivet i Lund en arkivchef i lönegraden Ae 26.

Arbetsgivaravgift till ATP. Övergångsvis bör beräknas ett belopp av 900 kr., avseende avgift till allmän tilläggspensionering för arkivariebefattningen.

Arvoden till särskilda medhjälpare. Ett belopp av 3 000 kr. bör anvisas för arvodering av särskilda medhjälpare såsom upptecknare och bygdemeddelare.

G. Forsknings- och undervisningsorganisationen för de biologiska ämnena

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsattes den 3 juni 1960 en kommitté, bestående av nio ledamöter, med uppgift att dels verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående successiv utbyggnad av den matematisk-naturvetenskapliga forskningen och utbildningen i Göteborg, dels ock leda samordningen av viss utbildnings- och forskningsverksamhet vid universitetet i Göteborg och Chalmers tekniska högskola.

I skrivelse nr 179 anmälde 1961 års riksdag, att riksdagen — i enlighet med vad statsutskottet i ämnet anfört i utlåtande nr 57 — godkänt vad departementschefen i 1961 års åttonde huvudtitel (s. 416 f.), på grundval av förslag av ifrågavarande kommitté, anfört och förordat. Detta beslut innebär bl. a., att en utbyggnad av forsknings- och undervisningsorganisationen för de biologiska ämnena påbörjats innevarande läsår. Sålunda har intagningen av studerande i vart och ett av ämnena botanik och zoologi kunnat ökas och uppgår fr. o. m. läsåret 1961/62 till 40 studerande för två betyg och 15 för ett betyg. Utbyggnaden har möjliggjorts därigenom att ämnet botanik beretts provisoriska lokaler i det av Göteborgs stad ägda f. d. Carnegie sockerbruk och att fastigheten Fjärde Långgatan 7 upplåtits till zoologisk institution. I enlighet med 1961 års riksdags beslut har vidare en professur i fysiologisk botanik och en i zoofysiologi inrättats fr. o. m. den 1 juli 1961. En professur i zoologi skall enligt nämnda beslut tillkomma fr. o. m. budgetåret 1962/63.

Kommittén, som antagit benämningen *naturvetenskapliga samordningskommittén i Göteborg*, har i skrivelse den 23 oktober 1961 framlagt förslag beträffande den fortsatta utbyggnaden av forsknings- och undervisningsorganisationen för de biologiska ämnena samt gjort framställning rörande medelsanvisning för budgetåret 1962/63.

Inledningsvis redogör kommittén för den hittills vidtagna utbyggnaden och erinrar särskilt om lokalfrågan för botanik och dess karaktär av provisorium. Kommittén, som redan i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framhållit, att vissa förberedande undersökningar gjorts rörande möjligheterna att uppföra en institutionsbyggnad för botanik i anslutning till Göteborgs stads botaniska trädgård och universitetets i trädgården belägna marinbotaniska institution, meddelar nu att överläggningarna med Göteborgs stad i denna fråga slutförts. Av kommitténs redogörelse för den med staden träffade överenskommelsen framgår i huvudsak följande.

Staden skall till staten utan ersättning samt i gravationsfritt skick överlåta så stort område inom botaniska trädgården i Göteborg som erfordras för den planerade nybyggnaden för universitetets i Göteborg botaniska institution. Områdets exakta storlek och läge är ej möjligt att ännu angiva. Vid förhandlingarna har emellertid båda parterna utgått från storleksordningen 4 000 m². Som villkor för överlåtelsen skall gälla, att staten skall använda området för universitetets i Göteborg behov, i första hand för institutionsbyggnad för den botaniska ämnesgruppen, för annat utbildnings- eller forskningsändamål eller — efter samråd med staden för statlig administration eller judiciell verksamhet. Staten må ej till annan avyttra området. Skulle staten ej längre bruka området i enlighet med det för överlåtelsen uppställda villkoret beträffande områdets användande, skall området med vad därtill hör i fast egendom i gravationsfritt skick och utan lösen återgå till staden. Staten skall äga tillträda området då den finner sig vara i behov av detsamma för det angivna ändamålet.

Därjämte har staden utfäst sig att för samma ändamål och i anslutning till det överlåtna området för framtida expansion reservera mark. I den mån staten behöver taga reserverat område i anspråk, skall det av staden överlåtas på samma villkor som förstnämnda område. Det område, som nu avses skola överlåtas och reserveras omfattar tillsammans ca 10 000 m².

Huvudritningar till nybyggnad inom överlåtet område samt till mera omfattande ändringar eller tillbyggnad skall, innan arbetena påbörjas, överlämnas till stadens fastighetsnämnd och botaniska trädgårdens styrelse för kännedom.

Staden har förklarat sig icke ha något att erinra mot att reservområdet tills vidare utan ersättning användes för frilandsodlingar. Den statliga botanikinstitutionens behov på längre sikt av mark för frilandsodlingar tillgodoses genom överenskommelsen på så sätt, att staden utfäst sig att utan ersättning för ändamålet upplåta ett markområde om ca 5 000 m² inom botaniska trädgården eller, såvitt möjligt, i anslutning till trädgården.

Vid förhandlingarna med Göteborgs stad har även frågan om den nuvarande forskningsprofessurens framtida ställning tagits upp till behandling. Av kommitténs redogörelse för professurens tillkomst och nuvarande ställning inhämtas bl. a. följande.

Genom gåvobrev den 15 december 1930 överlämnade direktören Gustaf Werner till dåvarande Göteborgs högskola vissa obligationer till ett värde av 100 000 kr. och genom gåvobrev den 17 februari 1931 dessutom en summa av 100 000 kr. Gåvomedlen skulle förvaltas såsom en särskild fond under namn »Gustaf Werners fond för botanisk lärostol». I gåvobrevet den 15 december 1930 meddelades föreskrifter om fondens ändamål m. m. »Fondens årliga afkastning skall, sedan 1/10 däraf besparats för kapitalets ökande, användas för anordnande af en personlig

professur vid högskolan för intendenten vid Göteborgs botaniska trädgård prof. Carl Skottsberg. Efter professor Skottsbergs avgång äger högskolans styrelse att med hänsyn till då föreliggande förhållanden besluta om medlens användning i donationens syfte». Styrelsen för högskolan beslöt den 20 april 1931 att mottaga donationen.

Den som en följd av donationen inrättade personliga professuren i botanik upphörde med Skottsbergs avgång med pension den 1 december 1947. I promemoria den 15 januari 1947 framhöll 1945 års universitetsberedning önskvärdheten av att Göteborgs botaniska trädgård utnyttjades i den botaniska forskningens tjänst, »samt att högskolan även efter professor C. Skottsbergs avgång såsom professor förvärvar prefekten för trädgården, som enligt forskningskommittén bör äga full professorskompetens».

I anslutning till förslag av universitetsberedningen upptogs i det utvecklingsprogram för högskolan, som framlades i ett den 19 januari 1948 av särskilt tillkallade sakkunniga avgivet betänkande angående Göteborgs högskolas framtida ställning, en forskningsprofessur i botanik, avsedd att bestridas ur Gustaf Werners fond för botanisk lärostol. De sakkunnigas förslag anmälades i propositionen 1949: 163. Genom beslut den 30 juni 1953 stadfästes styrelsens för dåvarande Göteborgs högskola beslut att utse prefekten vid Göteborgs botaniska trädgård Sven Bertil Gunvald Lindquist till innehavare av högskolans forskningsprofessur i botanik. Vidare har genom beslut den 12 februari 1954 föreskrivits, att ämnesområdet för nämnda professur skall, så länge den beklädes med sin nuvarande innehavare, benämnas »botanik, särskilt växtbiologi och växtsystematik».

Med upphävande av tidigare gällande reglemente för förvaltningen av Göteborgs botaniska trädgård antog stadsfullmäktige i Göteborg genom beslut den 13 september 1956 det nu gällande reglementet för trädgårdens förvaltning. Enligt § 1 i reglementet har trädgården till uppgift att verka för väckande och underhållande inom Göteborg av intresset för växtvärlden samt för botanisk forskning och hortikultur. För detta ändamål skall trädgården, heter det vidare, vara en anstalt, där vetenskaplig verksamhet bedrives, och där resultaten av den botaniska forskningen och den vid trädgården bedrivna verksamheten i största möjliga utsträckning göres tillgängliga för allmänheten och den studerande ungdomen, särskilt vid stadens läroanstalter.

Enligt gällande reglemente, § 2, skall högsta uppsikten över och förvaltningen av trädgården med vad därtill hör utövas av en styrelse. Styrelsen består av sju ledamöter och tre suppleanter (§ 3). Ledamöter och suppleanter skall väljas av stadsfullmäktige för fyra år. Den omedelbara ledningen av trädgården med därtill hörande inrättningar skall utövas av prefekten (§ 9). I samband med frågan om tillsättandet av den nuvarande innehavaren av forskningsprofessuren anbefalldes Kungl. Maj:t genom beslut den 22 maj 1953 högskolans styrelse att med stadens vederbörande myndigheter söka träffa överenskommelse rörande ordningen för tillsättandet i framtiden av ifrågavarande professors- och prefektbefattning samt att inkomma till Kungl. Maj:t med därav föranlett förslag. Med anledning härav upptogs förhandlingar mellan representanter för staden, å ena, samt dåvarande högskolans styrelse, å den andra sidan. I nu gällande reglemente intagna, § 9, bestämmelser rörande ordningen för tillsättande av forskningsprofessuren och prefekturen har utformats på grundval av en mellan berörda representanter träffad överenskommelse.

Reglementets § 9 har följande lydelse:

»Den omedelbara ledningen av trädgården med därtill hörande inrättningar utövas av en prefekt.

När prefektbefattningen skall tillsättas, har styrelsen att kungöra befattningen till ansökan ledig inom viss tid, minst en månad, från kungörelsens utfärdande.

Över inkomna ansökningar skall styrelsen inhämta yttrande av fyra sakkunniga, av vilka två utses av styrelsen och två av större akademiska konsistoriet vid Göteborgs universitet efter förslag av universitetets filosofiska fakultet. Konsistoriet har att med ledning av de fyra sakkunnigas utlåtande angiva vilka sökande, som äro att anse såsom kompetenta till den till universitetet knutna forskningsprofessuren i botanik med beaktande av det vetenskapliga område, som tillhör prefekturen vid trädgården. Med ledning av de sakkunnigas utlåtande och konsistoriets yttrande samt med hänsyn tagen till de speciella uppgifter, som äro förenade med chefsskapet för trädgården, har styrelsen därefter att utse innehavare av tjänsten.

Väckes inom styrelsen förslag att utan ansökan till prefekt kalla vetenskapsman, känd för utmärkt skicklighet i de hänseenden, vilka enligt ovan skola tagas i betraktande vid tillsättandet av prefekturbefattningen och forskningsprofessuren i botanik, må detta ock kunna ske. Beslut om kallelse må ej fattas, utan att minst fem av styrelsens ledamöter därom äro ense.

Vid kallelse skall i övrigt enahanda förfaringssätt tillämpas, som enligt ovan är föreskrivet i fråga om prefektbefattningens tillsättande».

Av den sålunda lämnade redogörelsen framgår, att universitetets forskningsprofessur är förbehållen innehavaren av befattningen som prefekt för trädgården och att det vetenskapliga område som prefekturen företräder således blir bestämmande för professurens ämnesområde. Då någon ändring vare sig beträffande trädgårdsverksamhetens vetenskapliga inriktning och huvudsakliga omfattning eller kompetensen för den som står i ledningen för trädgården icke förutsattes, har parterna enats om att befattningen som prefekt och befattningen som forskningsprofessor även framdeles bör vara förenade. I fråga om det vetenskapliga ämnesområde, som skall företrädas av framtida innehavare av professors- och prefektbefattningen, anför kommittén i huvudsak följande.

Kommittén kommer att framlägga förslag om en professur i systematisk botanik. Det har vidare synts kommittén angeläget, att ämnesområdet för ifrågasvarande professors- och prefektbefattning blir så bestämt, att största möjliga del av de botaniska ämnesområdena blir täckta genom den nuvarande professuren i fysiologisk botanik, den professur i systematisk botanik, som kommer att föreslås inrättad, och forskningsprofessuren. Kommittén har i sådant syfte med stadens representanter träffat överenskommelse om, att ämnesområdet för forskningsprofessuren skall vara »botanik, särskilt systematik och växtgeografi». Ändringen är avsedd att genomföras vid nuvarande innehavarens avgång. Vidare är parterna ense om att staden utan ersättning skall i stadens byggnad upplåta tjänsterum för prefekten-forskningsprofessorn och dennes skrivbiträde.

Vid förhandlingarna har även frågan om botaniska trädgårdens herbarium och bibliotek varit föremål för överläggningar. Kommittén anför härom följande.

Botaniska trädgårdens herbarium har byggts upp kontinuerligt sedan stadens vetenskapliga institution tillkom. Det omfattar ett mycket stort växtmaterial, allt som allt omkring en miljon exemplar. Detta för forskningen och undervisningen värdefulla herbarium med till det hörande inredning liksom också en mindre samling studiemateriel — museet — överlåter staden utan ersättning till staten med äganderätt. För jämförelse kan nämnas, att herbariet i Lund om-